

Universitäts- und Landesbibliothek Tirol

Bibliotheca Mvndi Vincentii Bvrgvndi, Ex Ordine Prædicatorvm Venerabilis Episcopi Bellovacensis, Specvlvm Qvadrplex, Natvrale, Doctrinale, Morale, Historiale

In quo totius naturæ Historia, omnium scientiarum Encyclopædia, moralis
Philosophiæ Thesavrvs ...

Tomvs Qvartvs, Qvi Specvlvm Historiale Inscritbitvr

Vinzenz <von Beauvais>

1624

Liber Dvodecimvs

SPECVLI MAIORIS

VINCENTII PRÆSVLIS

BELVACENSIS,

LIBER DVODECIMVS.

De Imperio Diocletiani, & Maximiani.

CAP. I.

Diocletianus
& Maximianus Imp.
an. Ch. 287.
M. 4. 40.

OMANORVM igitur trigesimustertius Diocletianus, cepit anno Domini ducen- telimo octuagesimo septimo: Mundi verò 4140. & imperavit annis viginti. Hic Dalmata, Scribæ filius, Imperator electus, statim Aprum in concione militum percussit, iurans sine scelere suo Numerianum interfe-

ctum. Hic primus, ut Deum se adorari, & gemmas vestibus calciamentisque inferi iussit, cum ante eum omnes Imperatores in modum Iudicum salutarentur, & clamydem tantum purpuream à priuato habitu, plus haberent.

Hugo Floriacensis quarto libro. Carinum etiam Numeriani fratrem apud Dalmatiam flagitiose degentem, difficillimo bello superauit, & extinxit. His autem diebus Amandus, & Alianus in Gallia, collecta rusticorum (quos Bagaudas vocant) multitudo perniciosos tumultus excitauerunt. Vnde Diocletianus Maximianum Herculum quondam commilitonem suum, Cæsarem fecit, & in Gallias destinauit. Qui facile agrestium hominum impetitam multitudinem, & confusam, militari virtute compescuit. Sed in ipso itinere Thebæa legio, Seduni in Gallia in loco Agauno, sub præfato Maximiano, pro Christo passa est.

De legione sanctorum Thebæorum, & passionem eorum.

CAP. II.

EX gestis eorum. Diocletianus etenim cum Maximianum contra Gallias destinauit, ei ad supplementum exercitus legionem Thebæam, quæ sex millia 666. milites habebat, ire iussit. Fuerunt autem duæ Thebæ,

vna in Thessalia Græciæ ab Ethione dicta, qui Cadinus adiuuit: Altera in Ægypto, quam Cadinus condidit. Hæc Ægypti nobilissima ciuitas, & opulentissima centum portas habuit, & super Nilum sita fuit. Ab hac milites illi dicti Thebæi Christianissimum Orientali more susceperunt à sancto Zambda Hierosolymitano Episcopo, & apud Sanctum Marcellinum Papam Romæ confirmauerunt, ut ante gladijs interirent, quam fidem Christi acceptam violarent. Hi ergo cum Maximiano montes Alpium transeuntes, in quadam grata planicie confederunt, & audientes Cæsarem præcepisse, ut omnes sui idolis immolantes, fidem militiæ contra hostes, & contra Christianos præcipue custodirent, nolentes tanto sceleri consentire, octo milliaribus ab Octodoro, ubi erat exercitus, secesserunt. Quod Maximianus audiens legionem ad iuramentum, & sacrificia reuocari præcepit: sed legio, utpote Christiana, hoc se facere non posse, respondit. Tunc Cæsar ira succensus, suam & Deorum iram vindicaturus, missis militibus decimum quemque eorum præcepit decollari. Sed sancti cum gaudio capita porrigentes quodammodo concertabant, ut alter ante alterum posset mori. Tunc Sanctus Mauricius residentes confortans, alloquitur, & vti constanter, quod ceperant consummarent, exemplo sociorum, & deuotione fidei adhortatur. Horum ergo firmam sententiam cum Imperatori milites nunciassent, ille continuo remandauit, ut iterato quemque decimum trucidarent. Quo facto Exuperius signifer cum Duce Mauricio exhortationem replicant, & validissime confortatos, remissi milites proiectis armis nuda corpora offerentes circumquaque trucidant. Omnibus igitur sic occisis, dum singulis eorum præda diuiditur, ad epulandum victores resident, videntes quendam senem nomine Victorem per locum illum fortuito transeuntem, causa pietatis ad epulandum inuitant: At ille requirere cepit quomodo in tantis stragibus occisorum, possent cum gaudio epulari? & audiens à quodam, quod Christiani cæsi essent, eo quod Deorum ceremonijs, & Romano Imperio contrarent, suspirans ingemuit, & semetipsum vixisse conquestus, si in illorum consortio mixtus esset, se fore beatissimum iudicauit. Vnde eum utrum Christianus esset minaciter percutientes, proficentem occidunt.

Alia horum sanctorum scripta Eusebii Episcopi Lugdunensis, & extant apud Sulpitium.

De quibusdam eorum miraculis.

CAP. III.

Post longum tempus cum sancti sua corpora Theodoro Agaunensi episcopo reuelassent; & fideles in honore eorum basilicam construxissent, Mulier quædam Abbati loci filium suum eruditum tradidit, quem in breui defunctum, diebus singulis irremediabili luctu planxit. Huic tandem apparens Sanctus Mauricius, quæsiuit ab ea, cur filium ita fletet? Et illa respondit, quod quamdiu viueret à lachrymis non cessaret. Cui ille: Noli, inquit, flere, ut mortuum, sed scias hunc habitare nobiscum: quod si scire volueris, cras, & omnibus diebus vitæ tuæ, surgens ad matutinas, vocem eius audies inter monachorum choros psallentium. Quod illa euigilans fecit, & sic semper verum esse, quod sanctus dixerat, comprobauit.

Rex quoque Guntrannus cum thesauros suos, relictis pompis sæculi ecclesijs, & pauperibus erogaret, misit illuc quendam Presbyterum, qui inde sibi aliquas sanctorum reliquias asportaret. Ille ergo rediens, & sanctorum reliquias secum ferens, dum per lacum Lemanni cum multis alijs nauigaret, & naus orta subito tempestate periret, capsam reliquiarum collo detrahens, orando fideliter fluctibus opposuit, & statim virtute sanctorum ventus ante contrarius, tranquillos ad litus deduxit.

De Passione sanctorum Cassij, & Florentij, cum socijs suis, & Gereonis cum socijs suis.

CAP. IIII.

Helinandus. Prædicta legione occisa Maximianus persequi fecit reliquos, & apud Veronam urbem in ripa Rheni fluminis inuenti sunt confidentes sancti Cassius, & Florentius cum septem eiusdem constantiæ viris, alijsque plures eiusdem agminis, sed non eiusdem intentionis. Ibi ergo præfati nouem decollati sunt, qui se Christianos esse confessi sunt.

Inde persecutores venerunt vsque ad campos Colonia, ubi iam deuenerat Sanctus Gereon cum socijs suis 318. qui omnes ibidem pro Christo perempti sunt, & in puteum magnum proiecti. Locus autem in quo decollati sunt, adhuc ab incolis vocatur: AD MARTYRES. Sanctus autem Victor cum cohorte sua iam tunc ad oppidum Francorum, quod Troiam siue Zanthum vocant, peruenerat, ibique locis virentibus castra posuerat, ubi, & superuenientibus præfatis carnificibus, pro Christo occisus est, cum 330. martyribus; quorum corpora in locis palustribus submersa sunt.

Eodem tempore de Mauritania, quæ est pars Africa, & de finitimis regionibus, propter frequentes Gallorum tumultus ab Imperatore vocati erant milites 350. qui cum in Galliam nauigio venissent, omnes cum Beato Gereone, ac socijs eius, pro Christo trucidati sunt. In huius autem Gereonis, & sociorum eius honorem fecit postmodum Helena Constantini Mater, ecclesiã pulcherrimam super eorum corpora, miro metallorum fulgore, & artificij varietate decoratam, totaque dicitur extructa fuisse sine lignis, vel alia materia, quæ facile senio cedit, aut negligentia.

Post hæc autem Energilus Agrippinæ Coloniz episcopus nimio capitis dolore vexatus ad memoriam præfatorum martyrum accessit, & ingrediens ecclesiam, inchoauit versiculum, qui solet dici in laude sanctorum: *Exultabunt sancti in gloria.* Tunc protinus ex abdito sanctorum responsum est: *letabuntur in cubilibus suis.* Quod Pontifex audiens, & laudem Domino cum suis acclamans, de puluere loci ipsius capiti suo imposuit, & salutem recepit.

Inoleuit autem consuetudo, ut martyrium sancti Gereonis cum socijs suis, & sancti Victoris cum suis, &

sanctorum Cassij, & Florentij cum suis, trino martyrio trinis in locis coronatorum, vna die celebraret Agrippinensis ecclesia, scilicet 6. Idus Octobris; cum tamen dubium sit an die vno, vel pluribus completum sit.

De Generali persecutione Ecclesie.

CAP. V.

Hugo ubi supra. Hoc etiam tempore dum prosperis incrementis ecclesia, vbique per orbem dilataretur, & cresceret, subito turbo persecutionis increpuit. Anno quippe Imperij Diocletiani 19. propositum est eius edictum, ut cunctæ, quæ in orbe erant ecclesiæ vsque ad solum dissiparentur, & sacre scripturæ vbique igni comburentur, omnesque, qui ecclesijs præerant in vinculis ponerentur, ac demum exquisitis supplicijs immolare cogerentur. Rapiebantur igitur omnes Ecclesiarum Principes, & sancti Clerici, necnon, & cum eis nobiles, & ignobiles multi; breui quoque post tempore, femina, & Pueri, ita, ut præ compeditorum multitudine carceres æstuarent. *Ensebins in Historia Ecclesiastica 8. libro cap. 3.* Itaque alij flagris discerpebantur, alij vngulis fodiebantur, alij ignis laminis vrebantur. Ex quibus nonnulli quidem fatigati cedebant: alij vsque ad finem patientiam conseruabant. Ex ipsis autem persecutoribus quidam tanquam miseratione vsi, nonnullos nostrorum abhibebant ad incesta sacrificia, & quasi sacrificassent conclamabant, cum non sacrificassent. De alijs verò cum nec appropinquassent quidem immundis hostijs, acclamabant, quod iam immolassent, & abscedebat ipsi inde, in eo tantum culpabiles, quod crimen sibi obiectum cum silentio paterentur. Alij semiuiui sublati, tanquam mortui proieiebantur. Alij pedibus tracti inter eos, qui sacrificassent deputabantur. Alij, qui sane exclamabant ingenti voce, & testabantur se non sacrificasse, sed Christianos esse, tali gaudentes confessione, decorati sunt. Nonnulli etiam maiori fiducia neque immolasse se, neque immolatuuros esse vnquam testabantur: quibus ab assistentibus militibus ora continuo, atque oculi contundebantur, ut tacerent, & violenter expellebantur tanquam acquieuisent. Tanti erat impijs studij, ut propositum suum viderentur implese. *Hugo Floriacensis quarto libro.* Semel autem incæpta rabies persecutionis, vsque ad septimum Constantini Magni Imperatoris furere non cessauit annum.

De duobus sub Diocletiano constitutis.

CAP. VI.

Sed dum Diocletiani iussu, & Maximiani ista geruntur, graues per omnes Romani Imperij fines subitatum perturbationum concrepuere fragores; Carausio, qui ad obseruanda Oceani littora positus fuerat in Britannia, rebellante, & Achilleo in Egypto; cum & Africam quoque Quinquegentiani infestarent, & Narsetus Rex Persarum Orientem bello premeret. Quo periculo Diocletianus permotus, Maximianum Herculinum ex Casare fecit Augustum: Constantium vero, & Maximinum Galerium, Cæsares legit, tradens Constantio Theodoram Herculij Maximiani filiam, & suam Maximino Galerio.

Ensebins in chronis. Horum, Constantius Constantini pater, Claudij, nepos ex filia fuit: Galerius autem in Dacia natus, quos Diocletianus ut etiam affinitate sibi coniungeret, Constantius priuignam Herculij Theodoram accepit, ex qua postea sex liberos Constantini fratres habuit. Galerius autem filiam Diocletiani Valeriam duxit, ambo vxores, quas habuerant, repudiare compulsi.

Hugo ubi supra. Constantius igitur Cæsar in Gallia, primo prælio ab Alemannis profligato exercitu suo, vix ipse surreptus est. Secundo autem satis secuta est secunda

Gravitas per
secutio eccle-
sia Christi
per edictum
Diocletiani.Christiani
adhuc
ad incesta
sacrificia.Alii genti-
um.Alii Ma-
ximianum.

Alexandria, cum omni Aegypto, per Achilleum dū cē a Romana potestate defecisset, 7. vel 8. obsidionis mēse ut ait Eusebius a Diocletiano capta est.

Maximianus Galerius victus a Narseo ante Carpentum Diocletiani purpuratus cucurrit.

De S. Victorē scribit Greg. Turonens. de gloria martyrum cap. 77. fuit & alius Victor sive Victorinus Massiliensis qui eruditio- ne clarus vixit temporibus Theodosij Iunioris, de quo Genadius de viris illustribus cap. 6. Ado in Chron. & alij.

Virilis vox Victoris.

Custodes eius conuertuntur & baptizantur.

Victor crudeliter per- uic tauris laceratur

victoria, nam paucis horis 70. millia Alemanorum caesa referuntur. At Maximianus Augustus Quingentianos in Africa perdomuit: Diocletianus autem Achilleum obsessum per septem menses apud Alexandriam cepit, & interfecit: sed immoderata victoria vsus Alexandriam in direptionem dedit, Aegyptumque totam proscriptionibus fœdauit. Erat autem cum Diocletiano in illis diebus Constantinus iuuenis, inclytus filius Cæsaris Constantij, quem ex Helena priori sua coniuge procreauerat: quem Diocletianus dolo perimere, Galerio instigante, satagebat, sed cognita fraude ad patrem suum saluus diuina providentia remeavit Constantinus. At Maximinus Galerius cum duobus iam prelijs aduersum Narseum conflixisset, tertio congressu victus, amissis copijs ad Diocletianum refugit; a quo arrogantissime exceptus est, ita ut per aliquot millia passuum purpuratus ante vehiculum eius cucurrisse referatur. Eusebius libro octauo cap. 4. Porro Prædictæ persecutionis ignis exordium inter solos militares parua scintilla conflauerat: cum quaereretur, si qui essent inter milites Christiani, plurimique ex eis militiam pro fide Christi; non pauci etiam, animas posuerunt.

Passio Sancti Victoris Militis Massiliensis.

C A P. VII.

EX gestis eius. Sub Maximiano igitur passus est in urbe Massilia Victor Miles. Dum enim illuc venisset Maximianus peracta nuper cæde sanctorum Thebæorum, decreuit, ut omnes aut Dijs sacrificarent, aut exquisitis mortibus deperirent. Dum autem huiusmodi decreto christianorum animi turbarentur, beatus Victor in medium se ingerens statim apprehenditur, & præfectorum tribunalibus præsentatur. Vbi cum fidem Christi constanti vultu, & voce libera testaretur, protinus circumstantium clamor attollitur, & cum multas iniurias ab omnibus tolerasset, Præfecti decreuerunt, ut causa eius ad audientiam Cæsaris deferretur: qui statim præsentia eius sistitur, & multis accusationibus vndique impetitus, summis terroribus ad sacrificia perurgetur. At ille terrente robustior, Spiritu sancto repletus, Imperatorem, & preces eius mira prudentia confutauit, euacuans Idolorum cultus, & fidem Christi certa ratione confirmans. Tunc Cæsar in rabiem conuertitur, & ad iussu eius martyr Dei funibus coarctatus per totam urbem trahi præcipitur, ut ex ignominiosa eius pœna, & Deorum iniuriæ vindicaretur, & Christianorum animi tererentur. Tali ergo ludibrio spectantium oculis satiatis, iterum tribunalibus præsentatur, & de negando Christo, & Dijs adorandis acius itidē peroratur. Beatus Victor ad singulas eorum obiectiones sapienter respondens, cunctos quidem oppressit rationum pondere, sed cum ab insensatis vnum iubetur eligere, aut placare Deos, aut infelicitate deperire. Si sic, inquit, proponitis, quod verbis docuimus, & exemplis videbitis; Deos sperno, Christumque confiteor, quacumque potestis, date supplicia, cumulate tormenta. Et statim Asterij iussu patibulo affigitur, & torquetur, sed ibidem orans, apparente sibi Domino, recreatur. Post hæc in carcerem mittitur, sed statim celesti lumine, & angelica visitatione confortatur. Et dum exultans psalleret, tres milites Alexander, Longinus, & Felicianus eum custodientes dum hæc viderent, ad pedes eius procidunt, ac pœnitentes baptizari se petunt.

Hæc audiens Imperator milites quidem capitali sententia damnauit, Victorem verò conuersionis eorum auctorem iterum suspensum, & fustibus, & nervis tauris, laceratum ad carcerem reuocauit. Peracto autem triduo dum idem per omnia reperitur, in eum minæ, & terrores, maledicta, & conuicia, denno renouantur, & iussu Cæsaris coram Iouis ara componitur. Sed vir sanctus de ipsa sacerdotis manu statuum solutus pede

prostravit, & protinus eodem pede iussu Maximiani priuatur. Ad ultimum verò corpus, & animam Deo redditurus, edicto Cæsaris ad molendum ducitur, & molæ suppositus, crudeliter conuassatur. Sed cum dissipata paulopost diuinitus machina, spirans aliquantulum videretur, amputato ei capite mox cælica vox auditur: VICISTI, VICTOR BEATE VICISTI. Iussu autem Cæsaris eorum corpora marinis fluctibus immergunt: sed ministrantibus Angelis, natatu celerissimo in litus oppositum transferuntur, ibique à Christianis decenter sepulta, multa sperentibus pie beneficia largiuntur.

De Quatuor Coronatis.

C A P. VIII.

EX gestis eorum. Diocletianus autem pergens Pannonias ad metalla diuersa in præsentia de montibus abscindenda, dum omnes artifices metallicos congregaret, inuenit inter eos viros in arte quadrataria mirificos, Claudium, Castorium, Symphorianum, & Nicostrium. Hi occulte Christiani erant, & quicquid in sculptura operabantur, in nomine Domini nostri Iesu Christi sculpebant, vnde & opera eorum nitida Diocletiano placebant. Cumque in monte Porphyretico, qui dicitur igneus, cum multitudine artificum missi lapidem exciderent, Claudium bene sequebatur ars, quia in nomine Iesu Christi omnia faciebat. Simplicius autem qui gentilis erat, omnia quæcunque faciebat conuenientia non erant, cui dixit Nicostrius: Frater quomodo ferramentum tuum confringitur. At ille: Rogo, inquit, te, tempera mihi, ut non confringatur. Claudius autem accepta ferri sculptura benedixit ferrum in nomine Domini Iesu Christi, ut esset forte, & sanum ad faciendum opera. Et tunc capit Simplicius bene, & recte cum ferramenti suis operari; & miro studio cepit inquirere, quod esset genus temperamenti, quia nunquam ferramenta eorum frangebantur. Symphorianus ait, creator omnium ipse facturam suam confortant. Cui Simplicius: Nunquid non Deus Iuppiter omnia facit? Respondit: Blasphemasti. Deus, cui confitemur, & Dominus Iesus Christus, & Spiritus sanctus omnia creauit: nam quem tu Deum dicis exculpitur manibus nostris. Cui Simplicius ait: Adiuro te per Deum Solem, ut dicas mihi quis est iste Deus, qui omnia creauit, in cuius nomine vos tam bene operamini. Video, inquit, nescio quem occulte precamini; declarate mihi deprecationem Dei vestri, ut amicitia mea perfruiamini. Cui dixit Claudius: Fideliter tibi dicimus, ut credas in Dominum Iesum Christum filium Dei, ac percipias baptismum, & omnia ministrabuntur. At ille: Ergo, inquit, nolite tardare, ut vobiscum vnanimis sim, & in arte, & in religione. Tunc dixerunt eum ad sanctum Cyrillum episcopum de Antiochia adductum cum multis alijs confessoribus pro Christi nomine catenis constrictum, & iam in tribus annis multis verberibus laceratum, & rogauerunt eum, ut baptizaret Simplicium: quo baptizato, ad opera sua redierunt.

De Passione eorum, & quatuor Corniculariorum.

C A P. IX.

Videns vnus de Philosophis, quoniam sine feno Cruen nihil facerent, iratus ait: Hoc signum magice artis est. Ad Christum enim vestrum pertinet, & per ipsum a vobis omnia prospere aguntur. Accusaueruntque eos Philosophi apud Augustum: at ille delictatus operibus eorum, iussit victorias, & cupides, & conchas fieri, maxime autem Esculapium. Illi autem fecerunt quidē cōchas, victorias, & cupides, sed nō Esculapij simulachrū; propter quod à Philosophis accusati, ab Augusto redarguti sunt. Cui respondit Claudius: Pietati tuæ semper AVGVSTE obediimus, sed imaginem hominis

hominis miserrimi nunquam faciemus; quia scriptum est: *Similes illis fiant, qui faciunt ea, &c.* Tunc magis ex-candescens contra eos Diocletianus, causam commisit Tribuno nomine Lampadio, qui sanctos nolentes adora-re Solem, iussit in custodia publica retrudi, post hæc autem expoliari, & Scorpionibus mactari. Sed in eadem hora arreptus est à Dæmonio, & seipsum discerpens, ex-piravit sedens in tribunali suo.

Hæc cum audisset Diocletianus, iratus iussit eos in loculis plumbeis viuos recludi, & in fluvium projici. Quod audiens Sanctus Cyrillus in carcere se afflixit, & ad Dominum migravit.

Passi sunt autem 6. Idus Nouembris.

Post dies verò 42. Nicodemus quidam Christianus loculos cum corporibus leuavit, & in domo sua posuit.

Cumque Diocletianus Romam venisset, & omnem militiam ad sacrificandum Æsculapio compelleret, ma-ximeque milites urbanæ præfecturæ, quatuor cornicu-larij reluctantes nolebant sacrificare: quos iussit ante ip-sum simulacrum ictibus plumbatarum deficere; corpo-ra quoque eorum in platea canibus iactari: quæ etiam iacuerunt ibi diebus quinque. Tunc Beatus Sebastia-nus, nocte cum Melchiade Episcopo collegit ea, & se-peliuit in via Lanicana. Quod cum non eodem tempo-re, sed post duos annos euenisset, & eorum corpora re-periri non possent, iussit Beatus Melchiades Episcopus, vt sub nominibus supradictorum sanctorum, scilicet Claudij, Nicostrati, Symphoriani, & Castorij annuer-sarius eorum dies recoleretur 6. Idus Nouembris. Ho-tum autem quatuor Coronatorum nomina, quæ post eorum passionem, interiectis annis, Domino reuelante ostensa sunt ista sunt, Seuerus, Seuerianus, Carpopho-rus, & Victorinus.

De Sanctis Sebastiano, Marcelliano, & Marco.

C A P. X.

EX gestis eorum. Porro Beatus Sebastianus cum esset ciuis Mediolanensis Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus ita charus erat, vt Principatum ei primæ cohortis traderent, milites quoque eum quasi patrem venerabantur. Christo igitur quotidie sedulum exhibebat officium, sed ita agebat, vt hoc sacrilegis regibus ef-fet occultum, non passionis timore perterritus, sed vt Christi militem sub clamyde terrenti imperij tegens, Christianorum animos, quos in tormentis deficere vi-debat, confortaret.

Clarissimis igitur viris Marcelliano, & Marcogemi-ni fratribus in vinculis pro Christi nomine constitutis, quotidie solatium exhibebat: & tam eis, quam seruis eo-rum cum quibus tenu fuerant, salutaria fidei consilia ministrabat, vt fugitiua sæculi blandimenta contem-nerent, & momentanea tormentorum genera non ti-merent. Qui cum acquiescerent, & verbera carni-fi-cum patienter sustinerent, capitalem iussi sunt subire sententiam, nisi sacrificijs idolorum consentirent. Quo-rum pater Tranquillinus, & mater Marcia, illos seque-bantur cum vxoribus eorum, & filijs. Vnde, & à Chro-matio Præfecto triginta dierum inducias impetraverunt, in quo scilicet spatio cum eis ageretur, vt ad thurifican-dum Idolis consentirent.

Accedentes igitur amici eorum dicebant eis: Vnde vobis tam duramens, tam fœreum pectus, quod cani-tem patimini patris abijcere, & matri iam decrepita-nouos partus asserere? Incomparabilis dolor est dum vi-ta contemnitur, gloria respuitur, & contemptis omni-bus pietatis affectibus, mortis atrocitas appetitur. His talia dicentibus, Mater miseram se clamans aduenit, & soluto crine canos suæ senectutis ostendens coram eis, vestem, qua pectus tegebatur, scidit, cunctisque flenti-bus, laxis pelibus, mammillas, quas suxerant, ostende-bat; blandimenta eorum infantie exhibita memorabat in-quiens.

Heu me miseram, luctus vndique circumuallat: amit-to filios ad mortem vltro properantes, quos si mihi ho-stes auferrent, per medias sequeretur acies bellatorum, si iudicia violenta concluderent, carcerem simul irrumpe-rem moritura. Nouum hoc pereundi genus est in quo car-nifex rogatur, vt perimat: vita optatur, vt pereat: mors optatur, vt veniat.

Talia matre prosequente, pater infirmus, & senex ma-nibus seruorum adducitur, & cygneo capiti puluerē as-pergēs, huiusmodi voces ad cælum dabat: O filij baculus senectutis meæ, & geminum lumen viscerū meorū, quæ ista repente infania mortis vos amatores facit? Nun-quam ista iuuenibus placuit. Venite huc iuuenes, & fle-te super iuuenes sponte pereuntes; accedite patres, pro-hibete talia fieri, ne, & vos talia patiamini.

Dum hæc, & talia senior pater ageret, ecce amborum coniuges cum natis proprijs, quos eorū aspectibus offe-rebant, dicētes: Quibus nos seruituras relinquitis? Qui-bus coniugij vestri charitatem traditis? heu, quam fer-reum pectus, quam impio crudelitatis genere parentes despiciatis, amicos respiciatis, vxores abijcitis, filios abdi-catis, & vos ipsos carnifici vltro iugulandos exhibetis.

Tunc inter vxorū lachrymas, & filiorū suspiria corpe-rūt milites Christi mollescere, & animos flectere ad do-lorem, huic spectaculo Sanctus Sebastianus intererat.

Qualiter Beatus Sebastianus eos in tentatione confortauit.

C A P. XI.

Hic ergo vir christianissimus, quem occultabat mi-litatis habitus, ubi vidit athletas Dei immenso certaminis pondere fatigari, in medio eorum se obijci-ens ait: O fortissimi milites Christi per nimiam virtu-tem fortiter peruenistis ad palmam, & per misera blan-dimenta coronam deponitis sempiternam. Discat nunc per vos Christi militum fortitudo, fide potius arma-ti, quam ferro: Erigite à terrenis affectibus trophæum vestri certaminis. Isti, quos plorando attenditis, gaude-rem vtiue si possent scire, quod nostis. Nam si scirent alteram esse vitam perpetuam, ignaram tristitiæ, pro-fecto nobiscum festinarent ad illam pertingere, istam fugitiuam pro nihilo computantes, quæ omnes in se credentes semper fefellit, omnes de se præsumen-tes irrisit; atque vtinam solius mendacij culpa esset obnoxia; & non per omnia crimina suos currere coge-ret amatores.

Ipsa dat edacitatem glotonibus, naufragium pudoris adulteris, execrabilem peruersitatem inceltis. Ipsa ad-monet furem, vt rapiat; iracundum, vt sæuiat; mendacem, vt fallat. Ipsa tollit iudicibus iustitiam; castis pudicitiam, moribus disciplinam. Et vt maiora, quæ suis amatori-bus ingerit crimina memoremur, si frater aliquando fratrem, si filius patrem, si amicus amicum necaue-rit, nunquid non præsentis vitæ amore ducti, ista com-mittunt? Dum enim illam plus iusto diligunt, iniquo se omnes odio persequuntur. Vt quid enim pirata iu-gulat nauigantem, vt quid latro perimit viatorem, diues opprimit pauperem, superbus humilem, nisi vt ab in-fœlicissimis carnalibus isti carnali vitæ seruiant? Postquam verò de spurcitiâ fuerit saginata, seruientes sibi, tradit fi-liz suæ, id est morti æternæ. Ex hac enim nata est mors, quando primi parentes gulæ suæ, & oculorum libidi-ni seruiuerunt, & ideo qui ad æternam vitam fuerant facti, huc in istam mortis imaginem sunt iactati: hinc iterum ad inferos deuoluti, nihil secum nisi peccata por-tantes.

Hæc est vita, quæ vos fallit, o amici, vt amicos vestros ad vitam euntes perpetuam, iniusto consilio reuocetis. Hæc vos instigat, o coniuges, vt beatorum etiam mar-tyrum mentibus, per pietatis colorem, impietatem sug-geratis. Qui si vobis consentirent, pauco quidem tem-pore vobiscum esse possent, & postea separari, & ita se-parari, vt nunquam vos inuicem nisi in tormētis perpetuis videretis, ubi edax flamma incredulorū animas de-

A Patre.

A coniugibus
& liberis.

Mollescit a-nimi marty-rum.

Insignis ora-tio S. Seba-stiani.

Vita huius
fallacina.Vita amor
sclerū om-nium incen-dum.

Pena infe-
rorum.

Gaudia &
felicitas ca-
lestis para-
disi.

torat, vbi dracones labia blasphemantium comedunt, vbi Serpentes moribus suis incredulorum pectora depascunt, vbi ululatus, & gemitus sonat, vbi clamor confusus, & incendij ardor extorquet. Hæc autem tribulatio nullo fine concluditur, sed ad rediuita supplicia, qui adustus fuerat, reparatur. Hanc igitur, & istos euadere permittite, & vos ipsos eripere cogitate. Nolite timere, non enim à vobis separantur, sed vadunt in cælum vobis præparare sydereas mansiones, in quibus cum eis in perpetuum gaudeatis. Vbi non impediuntur occupatione deliciar, vbi nulla solitudine securitas conturbatur; Luctus, & gemitus nunquam auditur, fœdum, vel deforme nunquam videtur, sed omni formositate, & elegantia sine intermissione, patentes oculi perfruntur, hymnorum organa, iugiter sonant, quæ ad laudem Dei ab Angelis decantantur. Ibi odor aeris per delectationem per cuncta membra diffunditur, & refectio melliflua gustu suscipitur. Hoc vnicuique sapiens, quo fuerit delectatus, statimque quod concupierit anima eius, concupiscentiæ famulantur vniuersa paradisi effectus. Vnde si in hac mortali vita contra concupiscentias suas aliquis pugnaverit, quasi hic eas expenderit, illic eas integras à creatore suo consequetur. Ipse enim creauit homines, vt viuerent, & mortem iuxta introitum posuit, vt timore mortis homines refrænnati, alteram vitam quarant.

Sermo eiusdem de contemptu presentium.

CAP. XII.

Diuitia cur
collata à Deo.

SI quis autem interrogaret, cur à Creatore diuitiæ factæ sunt, si eius lege contemnendæ sunt? Responderemus ita diuitias à creatore factas, vt alloquantur quodammodo amatores suos dicentes: Sic nos amate, vt nunquam à vobis separemur, sequi vos morientes non possumus, antecedere vos possumus viuentes, si tamen ipsi iubetis. Cupidus fœnerator aurum tradit homini, quod duplicatum recipiat. Agricola terræ semina committit, vt centuplum quærat. Proh nefas, debitor fœneratori, & reddere præualeat, & terra agricolæ semina multiplicata restituere. Deus autem diuitias tuas si à te acceperit, amplificatas reddere non potest. Inquiris nunc, cur diuitias dedit mihi Deus, si ipsæ à me reddendæ sunt? Tradidit ipse eas tibi, vt scias quanta sit in eis requies, quanta voluptas, quantus luxus, vt per has habens charitatem cum auctore diuitiarum, ipsi eas tradas custodiendas, quia si ipsi eas nolueris tradere, aut edacitas gulæ eas innadet, aut luxuria tibi eripiet, aut certe mors auferet. Nunquid si transites per medias acies barbarorum, & inuenires virum fortem te diligentem, qui etiam sacculum pecuniæ tibi dedisset, dicentem tibi: Da mihi custodiendas pecunias has quas dedi tibi, quia barbari tibi insidiantur, vt eas tibi auferant, quas cum tibi abstulerint, suis te gladijs laniabunt, nonne supplex rogares vt eas ipse susciperet, de quo certus esses, quod etiam ampliora, quam accepisset, redderet, & te ab hostibus liberaret? Similiter, delicias, qui habet aures audiendi, audiat dicentes sibi: Si vere nos diligitis, illi nos commendate, qui nos vobis integras, & illibatas restituet. In hac vita si nostrum volueritis occupare officium, quasi hic expensæ, ibi vobis omnino negabimur. Dimittite nos interim seruire morituris, quia idcirco breuiati sunt dies mortalibus, vt immortalibus iugiter famulemur. Sic enim propter electos breuiabuntur dies, vt seruitus nostra sit longa iniustis. Seruimus quidem festino cursu impijs & sceleratis, & turpibus, non sponte, sed propter eum, qui nos subdidit: liberabimur tamen à seruitute corruptionis, & reuocabimur ad libertatē gloriæ filiorum Dei. Nolite itaque, o amici, o parētes, o coniuges, à vita ad mortem, quos diligitis reuocare. Hoc est enim cum Diabolo, piscibus hamum tendere, & ad modicam suauitatem inuitare, in qua latet mors interior. Præfens dolor, aut leuis est, & tolerabiliter sustineri potest; aut grauis,

Voluptates
respicienda.

& cito finem affert. Dolor vero futurus nunquam finiendus aggreditur, & acius subinde, quam inchoauerat seuit. Ne ergo timeamus vna hora dolorem cum corpore, qui optamus cum Christo in æternum gaudere. Nostras lachrymas in gaudium conuertamus, & non quasi mortuos plangamus, quos cum Christo regnatos credimus.

De splendore super eum veniente, quem vidit Zoen.

CAP. XIII.

Hæc igitur Beatus Sebastianus indutus clamyde, succinctus balteo cum diceret, subito per vnam fere horam splendore nimio de cælo veniente illuminatus est, & sub splendore iuuenis pallio candidissimo amictus apparuit iuxta eum. Hæc autem gerebantur intra domum protoferinarij. Nicostrati, cuius vxor nomine Zoenante sex annos ægritudinis nimietate facta erat muta. Hæc cum miraculi stupore teneretur, annuebat manu omnibus, quod quasi exprobandi essent, qui tam euidenti beati viri assertioni non crederent. Qui, vt vidit eam secreta cordis lingua explicari non posse, ait: Si vere seruus Christi sum, & vera sunt omnia, quæ ex ore meo hæc mulier audiuit, & credidit: Inbeat Dominus meus ad eam redire officium labiorum. Tunc exclamans mulier ait: Beatus es tu, & benedictus sermo oris tui, & beati qui credunt per te, ego enim vidi oculis meis Angelum ad te de cælo venientem, & libros ante oculos tuos tenentem, ex quorum lectione vniuersa sermonis tui ratio decurrebat: Benedicti qui in his verbis crediderunt, & maledicti, qui in vno verbo dubitauerunt, quia sicut aurora superueniens omnes noctis tenebras excludit; ita lux sermonum tuorum omnem caliginem & ignorantie excitatem extergit.

De conuersione Nicostrati Primsicri, & aliorum plurimorum.

CAP. XIII.

Hæc videns Nicostratus genibus eius aduolutus veniam petebat, eo quod sanctos Dei Marcellianum, & Marcum, Imperiali iussu haberet in vinculis, & solutis illis, genua eorum amplexus, rogabat eos abscedere dicens: O quam felix essem, si pro salute vestra possem mereri constringi. Qui dixerunt: Si tu fidei gloriam quam nondum habueras, accepisti, quomodo nos, quod ab infantia habuimus relinquentes, passionis nostræ tibi calicem damus?

Cum hæc audientes, omnes pariter fletibus penitentiam ostenderent. Marcus ait: Discite patres sancti, quia hæc tota belli Diaboli calliditas est, à supplicijs corpus eripere, & animam vitij subingere. Sed quæ ratione mori timeant, qui sciunt hanc hominis esse naturam, non penam. Quam multos huius falsæ vitæ amatores ruina grauis oppressit, fulmen incendit; naufragij perdidit, gladius peremit, & istam miseri cum doloribus amittentes vitam, veram illam penitus inuenire nō possunt: ad illam enim non ducit tortura, sed causa. Eodem igitur pœnarum genere, & innocentibus salus æterna confertur, & pœna delinquentibus irrogatur.

Tunc Nicostratus cum coniuge sua petijt mysterium Christianæ religionis. Cui Sebastianus ait: Audi consilium meum, & omnes vinculos, & clausos in vnum redige, & tunc sacræ legis antistitem adhibeo, vt cum omnibus, qui credere voluerint, sancta suscipias sacramenta. Congregatis autem omnibus vinculis in domum eius, ait sanctus Sebastianus.

Crimina diabolica si Dei cedat virtutibus, reatus vester immunis à mortis supplicio, ad gaudia votiuu reuocatur. Ad illū igitur redeūdu est, qui filiū suū vnicū, passionibus & morti tradidit, vt nos à passionibus, & morte perpetua liberaret.

liberaret.

liberaret. Tunc omnes prostrati cum lachrymis, ceperunt poenitentiae vocibus exclamare se impie egisse, & se Christo velle credere magnis vocibus personabant. Quos sanctus à vinculis exolui iussit, & Polycarpum Presbyterum, qui causa persecutionis latebat ad eandem domum adduxit: qui videns turbam benedixit Deum. Sed & Claudius Commentariensis superuenit, duosque filios suos, vnum hydropicum & alterum vultu oppressum adduci fecit, omnesque simul baptizati sunt numero 64. Filij autem Claudij ita de fonte sani levati sunt, vt nec in eis morbus appareret. Tranquillinus autem chrysmate linitus, interrogatus à Sancto Polycarpo, si crederet in Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, statim vt dixit Credo, solutæ sunt manus eius nodosæ, & genua, & plantæ pedum, ita enim podagrico dolore contractus fuerat, vt vix manibus portaretur. Omnes ita baptizati per dies 16. in Dei laudibus perdurantes, die, ac nocte, quasi fideles milites parabant animos suos pro Christi nomine in martyrio bellaturi. Baptizatus est & Chromatius vrbis Præfectus cum filio suo Tiburtio, & ex familia eius 1400. animæ, quas omnes manumissionis gratia à seruitutis modo absoluit, dicens; quod qui patrem Deum habent, serui hominum esse non debent.

De his, qui optione sibi data martyrium elegerunt.

CAP. XV.

Cum autem christianorum fieret persecutio tunc Sancti Cai Papæ consilio habito Chromatius omnes in domo sua latenter recipiebat, atque fouebat. Cumque iam eius opinio celari non posset, meruit ex sacro rescripto, vt remoreretur in Campano littore, triboique copiam omni Christiano secum ire volenti ad persecutionem declinandam. Venit itaque Caius episcopus in domum eius, & ait omnibus: Dominus Iesus Christus prescius fragilitatis humanæ, duos in se credentibus gradus constituit scilicet confessionis, & martyrij: si qui igitur pondus martyrij se posse sufferre desperent, confessionis gratiam teneant, & cum filij nostris Chromatio, ac Tiburtio pergant, mecumque in hac vrbe, qui volunt, remaneant; non enim Terrarum spacia diuidunt, quos Christi charitas nectit. Tunc exclamauit Tiburtius: Obsecro te Pater, ne me permittas terga persequentibus dare, mihi enim valde incundum est mortem pro vita æterna subire. Tunc Sanctus Caius congaudens fidei eius, flebat. Remanseruntque cum eo Marcellianus, & Marcus, & horum pater Tranquillinus, & B. Sebastianus, & Tiburtius, Nicolstratus etiam cum fratre suo Castorio, & coniuge sua Zoe, Claudius cum Victorino fratre suo, & filio suo Symphoriano. Horum Marcellianum, & Marcum constituit episcopus Diaconos, Tranquillinum vero presbyterum, Sebastianum vero Ecclesiæ defensorem, ceteros autem Subdiaconos. Morabantur autem omnes apud Castalum quendam Christianum Zetarium Palatij latenter, die nocteque stetitibus, & ieiunijs orantes Deum, vt digni haberentur confessionis suæ tolerantia sanctorum martyrum numero sociari. Multi etiam infirmi precibus eorum sanabantur, cæci illuminabantur, demones eiciebantur. Transiens autem Tiburtius occurrit homini, qui de alto lapsus, caput, & omnia membra ruperat sibi, ita vt de sepultura eius ageretur, & dicens super eum lente orationem Dominicam, incolumem eum reddidit, parentesque eius à turbis segregans, virtutem Christi nominis annuncians, obtulitque eos Papæ, qui eos baptizauit.

Passio Zoe, Tranquillini, & Nicolstrati cum socijs suis.

CAP. XVI.

Beata autem Zoe in Natali Apostolorum cum ad confessionem Beati Petri oraret, ducta est à Paganis ad patronum Naumachia, & compellebatur Martis statuæ thus incendere. Cui illa respondit: Mulierem compellis Marti sacrificare, vt ostendas Martem vestrum mulieribus delectari; sed ille impudicissimæ Veneri potuit pudorem eripere, mihi vero trophæum fidei in fronte portanti, non poterit præualere. Tunc misit eam in custodia obscurissima, vbi per quinque dies nec lumen vidit, nec cibum, vel potum sumpsit, sed tantum vox eius, qui eam clauferat audiebatur, dicens: Morieris fame, & cæcitæ, nisi te libaturam promiseris. Post sex dies iussa est à collo, & à capillis in arbore excelsa suspendi, & sub ea fumum ex sterquilinio adhiberi. Quæ statim, vt suspensa est, in confessione Domini emisit spiritum. Tunc illi corpus eius auferentes saxo ligauerunt, & alueo Tiberis immiserunt, dicentes: Ne Christiani corpus eius tollant, & faciant eam sibi Deam.

Martyrium Zoe.

Igitur celebrato eius martyrio, venit in somno Beato Sebastiano, & narrauit ei qualiter martyrium pro Domino suscepisset. Quod cum narraret alijs Sebastianus prorupit Tranquillinus, & ait: Fœminæ nos ad coronam antecedunt, vt quid viuimus? Et descendens octauo die ad Beati Pauli Apostoli confessionem accessit, & ipse passus insidias, tentus à populo, lapidatus est & mortuus, eiusque corpus Tiberino gurgiti mancipatum est.

Tranquillinus cades.

Item Nicolstratus, & Claudius vnà cum Castorio, & Victorino, & Symphoriano; cum corpora sanctorum per ora Tiberina requirunt, tenti, ad aures Præfecti ducti sunt: eratque Fabianus Iudex, qui eos ad sacrificandum hortabatur, & per decem dies eos minis, & blanditijs agens, in nullo penitus potuit commouere. Tunc fecit de eis suggestionem Imperatori, qui cum eos torqueri iussisset, nullaque ratione tormentis compulsi, cederent, iussit eos in medio mari præcipites dari. Immenis itaque arctæ ponderibus, pelagi fluctibus dati sunt, vt inter aquas martyrum celebrarent.

** Fabianus Alij quinque torquentur.*

Passio Sancti Tiburtij martyris.

CAP. XVII.

Insidabantur itaque infideles fidelibus, & iniquo furore Christianum non poterant nec nomen audire. Interea Torquatus quidam Apostata Sancto Caio Episcopo callide se simulata fide sociauit. Qui dum à Beato Tiburtio viro scolastico nobili, ac sancto, frequenter argueretur, quod capillos arte componeret, quod assidue ludendo pranderet, quod fœminarum se libenter aspectibus daret, & quod à ieiunijs, & orationibus, & vigilijs fratrum sese tolleretur, simulauit se momentem æquanimitate accipere, & egit arte quatenus orantem Sanctum Tiburtium infideles comprehenderent; in qua comprehensione seipsum teneri fecit, & simul ad sacretarium iudicis stantis perducit. At vbi introducti sunt; Fabianus ad Torquatum ait: Ignoras, quod iusserunt inuidissimi Principes, vt qui sacrificare Dijs noluerit, diuersis supplicijs maceretur? Qui respondit. Hic magister meus semper me docuit, quod hunc video facere, necesse est vt faciam. Tunc Fabianus conuersus ad Tiburtium ait: Quid ad ista respondes? Tiburtius ait: diu est quod Torquatus se Christianum esse mentitus est. Credis hunc Christianum esse, qui in lenocinio suo moliendo capitis fimbrias admittit, qui tonsorem diligit, qui sic molliter gestit, qui fluxum gressum improbo visu distendit, qui viros negligenter agit, fœminas libenter intuetur? Nunquid tales seruos Christus habere dignatur? At hic qualis semper

Torquatus homo fraudulentus.

Vide fraude Apostata.

Obferua
quos Chri-
stus noli ha-
bere seruos.

Egregia Ti-
burtij con-
stantia.

Pulchra Ti-
burtij respo-
sio.

Tiburtij cer-
tamen.

Inuoluisse a-
pud Gentiles
opinionem
quod Chri-
stus magnus
fuerit tradit
Arnobius
lib. 1. contra
gentes.

Castuli mar-
tyrium.

Psal. 132.

S. Sebastiani
insigne mar-
tyrium.

fuerit nunc euidenter ostendit. Reprehendebam in eo cyclopeam edacitatem, & vini potationem, ac sepultam diuini nominis sanctitatem. Manducabat, bibebat, & euomebat, & nunc Christianos, accusat, inermem iudicem incitat, nolenti gladium porrigit, & ut demonijs ceruices nostras inclinemus, hortatur.

Videmus votum tuum, & venena pectoris intuemur. Accingere nunc o crudelissime, vtere carnificis officio, vendica tibi & ipsius iudicis vocem, applica equuleos, suspende christianos, damna, percutere, incende; omnis nobis vilis est pena, vbi pura est conscientia. Fabianus ait: Restitue te generi tuo, & hoc esto, quod natura dictauit. Nobiliter enim natus, ad tantam deuolutus es fecem, ut possis, & supplicium simul & infamiam subire, & mortem. At ille respondit: O prudentissimum virum, & Romanis insulis iudicem constitutum, quia meretricem Venerem, & incestuosum Iouem, & Mercurium fallacem, & Saturnum filiorum occisorem colere nolo, infamiam generositatis incurro; & quia unum & verum Deum, qui in caelis regnat adoro, & veneror, mihi supplicia minantur. Tunc Fabianus iussit ante pedes eius carbones ardentes effundi, dixitque ei: Elige tibi vnum de duobus, aut thura in istos carbones adijce, aut super eos nudis pedibus incede. Qui faciens signum Crucis constanter super eos ingressus est nudis plantis. Dixitque praefecto: Disce, Christum quem confitemur esse Deum, & ipsum creaturis dominari: & nunc tu mitte manum tuam in aquam calidam in nomine Iouis, & si potest faciat te non sentire ardorem: nam in nomine Domini nostri Iesu Christi videtur mihi, quod super flores roseos gradior, quia creatura ipsa, creatoris sui seruit imperio. Fabianus ait: Quis ignorat artem magicam vos docuisse Christum vestrum? At ille: Obmutescere, inquit, infelix, & noli auribus meis hanc iniuriam facere, ut audiam te rabido ore mellissimum, & sanctum lacerare nomen. Tunc irati Fabiani iussu ductus est in via Lauicana, & effundens orationem ad Deum, vno ictu gladij verberatus, abscellit; ibique post modum ad laudem nominis sui multa beneficia praestitit.

Passio Sanctorum Castuli, Marcelliani, & Marci, ac
Sebastiani.

C A P. XVIII.

Post haec egit Torquatus, ut Castulus Zetarius palatij, hospes sanctorum ardetaretur. Hic apprehensus, & tertio auditus in confessione Domini perdurans, missus est in foueam, & dimissa est super eum massa arenaria, & sic cum palma martyrij migravit ad Christum. Post haec Marcellianus, & Marcus tenti sunt, & ambo ligati ad stipitem, acutos clauos in pedibus acceperunt. Quibus dicebat Fabianus: Tandiu fixis plantis stabis, donec Dijs debitum officium reddatis. Tunc ambo fratres in ligno confixi, psallebant inter se dicentes: Ecce quam bonum, & quam iucundum habitare fratres in vnium. Cumque transissent vna dies, & vna nox, & illi in psalmis, & hymnis perseuerarent, iussit eos ambos, vbi stabant, lanceis per latera perforari, sicque cum martyrij gloria ad regna sidera migrauerunt.

His expletis B. Sebastianus conuentus est, quia praefectus Imperatori Diocletiano de eo suggessit, quem ille vocans ad se ait: Ego te inter primos palatij mei semper habui, & contra salutem meam in Deorum iniuriam haecenus latuisti. Qui dixit: Pro salute tua semper Christum colui, & pro statu orbis Romani ipsum, qui in caelis est semper adorauit, considerans a lapidibus auxilium petere insani capitis esse, & vani. Iratus Imperator iussit eum duci in medium campi, & quasi signum, ad sagittandum ligari, atque a sagittarijs figi. Tunc milites ponentes eum ita hinc inde repleuerunt sagittis, ut quasi in campo ericius ita esset ictibus sagittarum infusus; & aestimantes eum mortuum, abierunt. Tunc relicta vxor Martyris Castuli Zetarij, nomine Irenes abiit ut no-

ctu corpus eius tolleretur, & sepeliret; & inueniens eum viuentem adduxit ad domum suam, & inter paucos dies integram in omnibus membris recuperavit salutem. Cumque omnes Christiani ad eum conuenirent, hortabantur eum abscedere. Ille autem oratione facta, descendit, & stans super gradum * Heliogabali, venientibus Imperatoribus dixit: Iniquissimis subreptionibus animos imperij vestri templorum Pontifices obsident, suggerentes de Christianis falsa commenta, dicentes eos reipublicae aduersarios, quorum precibus ipsa respublica melioratur, & crescit. Cumque talia diceret Diocletianus ait: Iste nonne est Sebastianus, quem sagittis iusseramus interficere? At ille: Ad hoc, inquit, Dominus Iesus Christus me suscitare dignatus est, ut conueniam vos, & contester coram omni populo, iniusto iudicio persecutionem vestram in Christi famulos ebullire. Tunc iussit eum in hypodromo palatij duci, & tamdiu castigari, donec spiritum exhalaret. Post haec tulerunt corpus eius nocte, & in cloaca maxima miserunt dicentes: Ne forte Christiani eum sibi Martyrem faciant. At Beatus Sebastianus in somnis Beatæ Lucinae Matronae apparuit dicens ei: Iuxta circum inuenies corpus meum in vincto pendens; hoc sordes non tetigerunt, & dum leuaueris, perduces illud ad catacumbas, & sepelies in initio cryptae, iuxta vestigia Apostolorum; quod & fecit.

Passio Sancti Menae Militis.

C A P. XIX.

Ex gestis eius. Passus est, & Sanctus Menas eo tempore, quo sub duce * Agerico militiam agens, Imperatoribus ita charus fuerat, ut multorum animas quas videbat pro Christi nomine diuersis supplicijs affici, nobilibus suis eriperet, & Sanctis eloquijs confortaret; denique a terreni regis militia declinans, & in occultis abditisque locis se conferens; cum Imperatorum natalicia celebrarentur, multitudine populi vndique concurrente, vna cum ceteris theatrum ingressus est. Aspiciens autem Imperatores sedere pro tribunali, & agonem Christianorum diuersis supplicijs impendi, palam in medio theatri clamitans ait: Ecce apparui non querentibus me. Audientes Imperatores, quod tam constanti animo auderet ista dicere, aspicientes quoque in eum effigiem eremita cuiusdam ignotam, hirsutaeque genas, iusserunt eum tradi Pyrrho duci, qui sedes pro tribunali cernens, in eius confessione Christi constantiam, fecit eum in equuleo leuari, & a ministris exungulari, lampades quoque igneas eius lateribus applicari, sed & plagas eius tormentis madidas, cilicio fricari, atque carbones igneos super easdem imponi. Post haec fudes ferreos iussit per pauimentum aspergi, & sic eum ligatis manibus, & pedibus extensum trahi quousque omnes artus eius membratim possent dissipari; plumbatis quoque colum eius & maxillas tundi. Tandem, quia cum in his omnibus immobilis permaneret, a speculatore caput eius ablatum, & igni deditum est, sed furum a Christianis corpus eius, a medio ignis ereptum est ac sepultum. Passus est autem in Scythia Metropoli Phrigiae.

Passio Sanctorum Dorothei, & Gorgonii
cum socijs.

C A P. XX.

Ex historia Ecclesiastica lib. 3. cap. 4. & 5. Cum autem persecutionis flamma, quae a militibus sumpsit initium, tota per populos, & Sacerdotes exaggerasset incendia, possibile non est numero comprehendi, quanti quotidie pene per singulas vrbes, & prouincias martyres efficiebantur.

Apud Nicomediam vnus de nobilibus, simul ut vidit contra Dei cultores in foro crudelia edicta pendere,

calore

calore fidei ignitus, publice populo inspectante, iniecta manu librum iniquæ legis detraxit, & coram omnibus discepit, Augusto in eadem vrbe simul cum Casare constituto; ad quos cum religiosi viri, & illustres, factum relatum esset, mox in eum omni crudelitatis genere desuantes, ne hoc solum quidem efficere quiverunt, ut eum aliquis mæstum in pœnis videret; sed læto, & hilaro vultu, cum iam viscera in supplicijs defecissent, spiritus tamen lætabatur in vultu. Ex quo Tortores sui grauius cruciabantur, quod omnia genera suppliciorum in eum consummabant, quem nec tristem ex his reddere poterant.

Post hunc vnus ex Dorothei sodalibus, qui in cubiculo Regis erant, & in affectu semper liberorum habitus fuerant; cum de memorati martyris supplicijs liberius causaretur, educi ipse iubetur in medium, & immolare compellitur; abnuens, iubetur appendi, & flagris toto corpore laniari; cumque remaneret immobilis, visceribus iam pelle nudatis, iubetur aceto ac sale perfundi. Cumque etiam hoc tormenti genus constanter ac fortiter toletasset, craticula prunis superposita iubetur in medio poni, ibique quod reliquum fuerat in verberibus assumpti corporis superponi, & non ad subitum, sed sensim paulatimque succendi, quo scilicet pœna protegeretur in longum. Ministris autem scelerum modo hinc, modo inde corpus versantibus, & supplicia renouantibus, cum sperarent ab eo se elicere consensum, ille firmus in fide, & ouans in spe, consumptis iam & igne resolutis carnibus suis, vltimum spiritum in fide lætus exhalauit.

Tali Petrus, hoc enim ei nomen est martyrio decoratus, vere Petri extitit & fidei hæres, & nominis. Huius institutor in Disciplina, & magister in officijs, quæ in palatio exhibebantur, Dorotheus erat cubiculi regis præpositus, habens secum officio, fide, & magnanimitate parem Gorgonium, quorum institutionibus optimis, omnes fere cubiculi ministri, in fide Dei vigilanter, & libere persistebant. Dorotheus autem, & Georgonius cū Petri tam immanibus viderent supplicijs cruciari, cōstiter & libere dixerūt: Cur Imperator in Petro punis sententiam, quæ viget in omnibus nobis? Cur in illo crimen ducitur, quod nos omnes confitemur? Hæc nobis fides, hic cultus, & vnanimis eademque sententia. Quos ille cum in medium venire iussisset, similibus pene vt priores affectos supplicijs ad vltimum laqueo appendit, necari iussit. Tunc & Anthimus ipsius vrbe episcopus in Domini confessione perdurans, martyrij gloriam capitis obruncatione suscepit. Quem tãquam bonum pastorem viam martyrij præcurrentem, vniuersa pene gregis sui multitudo profecuta est.

De ceteris, qui passi sunt Nicomedia, & Melitena.

CAP. XXI.

ACcidit namque apud Nicomediā in ipsis diebus partem aliquam palatij incendio conflagrare, quod Imperator à nostris factum suspicans, furore succensus; iussit omnes cateruatim collectos, gladio alios truncari, alios comburi. Sed cum ministri interrogarent singulos, si forte sacrificaturi vellēt dimitti; tam viri, quam mulieres, ne interrogari quidem se patiebantur, sed vltro vel flammis irruere, vel cadentibus gladijs certatim ceruices obicere. Cumque iam illis spectantibus nimietas crudelitatis horresceret, ministri scelerum partem populi nauticis iniectam, in medium pelagus adducunt; ibique in sententia fidei persistentes, in profundum præcipitant. In tantum vero apud eos exarsit crudelitas, vt etiam Regios pueros martyres effectos, ac seculos effoderent, & corpora eorum in mare proijcerēt, dicentes: Ne forte Dii Christianorum efficiantur, & illi qui Deos adorare nolent, seruos nostros adorent.

putant etiam, quod apud nos diuinus honor martyribus deferatur.

Cum hæc apud Nicomediā gererentur, haud segnius apud Melitenā prouinciā Syriamque omnes ecclesiarum principes carceribus retrudi, & in vinculis conijci, edictis principalibus vrgebantur: simulque cum his ex plebe viri ac mulieres nobiles, & ignobiles rapiabantur; fiebatque vbiq; miserabile spectaculum. Subito namque inueniebatur in vrbe silentium & solitudo, in carceribus constipatio. Verum cum peruenisset ad principem, æstare carceres, & per innocentium pœnas locum deesse criminosis, noua rursus edicta mittuntur, vt ex his, qui conclusi erant; si quis immolare vellet, liber abscederet; qui verò abnueret, diuersis pœnarum generibus interiret.

De his qui passi sunt in Palestina, & Tyro.

CAP. XXII.

CUm iam quantæ per singulas prouincias multitudines martyrum extiterunt, quis comprehendere valeat? sed nec illorum quidem agones, quos apud Palestinam vel Tyrum præsentem inspeximus digne memorare sufficimus, neque enim audita, sed oculis nostris inspecta narramus. Exquirebantur diuersa tormentorum genera sibi inuicem succedentia, flagris primo per omne corpus Dei martyres carpebantur: post hæc ad bestias tradebantur; & omnis contra eos hominum bestiarumque & elementorum crudelitas armabatur. Ad hæc Dei cultores statuuntur in medio denudati arenæ loco, additur adhuc arcte intra caueas bestiis furor, & ita sauiore semetipsis effectæ claustris prouult, subito replent stadium, circumdant ecclesiam martyrum in medio sitam, circumeunt sæpius, & oblustrant, & diuinæ virtutis eis adesse custodiam sentientes, procul ab eis abscedunt. Sed illico furor, qui reprimebatur in beluis, transit in homines, nemo Dei præsentem virtutem, aut diuinum adesse pijs auxilium sentiebat. Sed mittuntur quibus hoc artis erat instigare bestias contra eos, quos Diuina gratia defendebat. Verum vt ostenderetur omnibus, non bestiis deesse feritatem, sed Diuinam Dei cultoribus adesse custodiam, illos ipsos qui ad instigandum mittuntur, incredibili velocitate diserpunt. Et cum iam nullus ex eis auderet accedere, iubentur martyres ipsi commotis manibus aduersum se beluas incitare, sed nec sic quidem aliquid pati poterant. Nam & si forte aliqua fuisset ex beluis concitata, cum peruenisset ad proximum, protinus in semetipsam conuersa repedabat. Tunc stupor ingens, & pavor omnes, qui in spectaculis considebant, inuasit; sed tentatur adhuc ab hominibus Deus. Iubentur alij vere criminosi, bestiis subigi, qui omnes in momēto perierunt à bestiis in aera dispersi. Sed ne sic quidem bestia concitata Dei cultoribus aliquid generabant molestiæ, diuino eos spiritu velut muris validissimis muniente. Iubentur illæ amoueri, & pro eis aliæ dimitti: quæ cum similiter nihil triste sanctis inferrent, amotis etiam his sauiore feris, homines martyribus immittunt, gladiisque peragunt, quod bestiis nequiverunt. Et vt in omnibus se beluis esse nequiores ostenderent, prohibebant & cadauera terræ mandari, & iubeant fluctibus dari.

De his qui sunt passi in Aegypto.

CAP. XXIII.

IN Aegypti quoque prouincia innumerabiles non inferiori gloria tam viri, quam feminae ac pueri, per fidem Domini Iesu Christi præsentem vitam paruipendentes, futuram gloriam quaesierunt. Quidam ex eis post verbera, post ungulas, post flagella, aliosque diuersi generis horribiles cruciatus, flammis traditi sunt, alij in

Carceres replentur Christianis.

Euseb. ibid. cap. 7.

Carnificina martyrum apud Tyrum.

Bestia non attingit Christianos.

Euseb. ibid. cap. 8.

Martyres apud Aegyptum.

Cap. 9.
Martyres a
pud Theba-
da.

Dimellebatur
martyres in
flexis opposi-
tarum arbor-
um ramis.

Aegypti
martyres.

Cap. 10.
Phileas
Thumni-
tarum epis-
copus.

Philoromus.

mari precipitati, nonnulli etiam capite cæsi sunt, ita ut sponte ceruices suas securibus darent; nonnulli inedia consumpti: alij patibulis affixi, in quibus quidam more peruerso capite deorsum presso, pedibus in sublime sublatis, torti sunt.

Apud Thebaidem vero omnem narrationem superat agitata crudelitas, pro ungulis testas fictilium vasorum tortores adhibebant, quibus omne corpus eouque lacerabant, donec totam carnis cutem eraderent. Mulieres quoque nudas, ita ut ne pudenda quidem contegerentur, arte quadam & machinis positæ vno pede in excelso suspensas, & capite in terram demersas, indignissimo spectaculo expositas per diem continuum pendere sinebant. Alias sicubi vicinæ sibi duæ arbores inueniebantur vi quadam ab utraque inflexis contra se inuicem ramis, eisque singulis singulos pedes martyris obligantes, subito ramos quos vi inflexerant relaxabant, qui cum ad situm suum impetu naturali referrentur, disceptis visceribus, auulsa secum membra rapiebant.

*Passio Sancti Phileas episcopi cum pluribus
ceteris.*

CAP. XXIII.

NOs quoque cum in Aegypti partibus per idem tempus iter perageremus, oculis nostris inspicimus, ut sedenti pro tribunali sœuissimo præside, offerrentur innumeri fidelium populi, quos ille per ordinem confessos se esse Christianos iussit capite plecti. Qui egressi ad contiguum mænibus capum, non carnicum nexibus tracti, sed fidei vinculis colligati sponte omnes, imo alter alterum præueniens ceruices cædentibus obiectabant. Videbam cæde fessos carnicifera residere, vires resumere, gladios mutare, nullus tamen ex omnibus, ne paruulus quidem infans deterri perire a morte. Sed hoc solum pauebant singuli, ne dum forte properu sol vergens diem clauderet, separatus a consortio martyrum remaneret. Et dum priores quique iugularentur, reliqui non desidiæ aut torpori indulgebant, sed psallentes, & hymnos Deo canentes, locum quique martyrij sui expectabant, ut extremos spiritus in Dei laudibus exhalarent.

Hanc coronam gemma nobilior adornabat, hunc gregem Pastor illustrior decorabat, Phileas scilicet qui vrbis ipsius quæ Thumni appellabatur, episcopus erat. Hic cum plurimos propinquos nobiles haberet, in urbem frequenter ad præsidem ducebatur, eiusque monitis acquiescere suadebatur, tot, & tantis propinquis exorantibus; vxoris, & liberorum respectum habere, nec in cæpta præsumptione persistere. At ille garrigentium dicta despiciens, ad cælum animo tendebat; parentes & propinquos Sanctos Martyres, & Apostolos dicebat. Aderat tunc quidam vir agens turmam militum Romanorum, nomine Philoromus, qui cum videret Phileam circumdatum lachrymis propinquorum, & Præsidis calliditate fatigari, nec tamen vllatenus flecti posse, aut infringi, exclamauit: Quid inaniter constantiam viri tentatis, eumque qui fidem Deo seruat, infidelem efficere vultis? Quomodo potest lachrymis terrenis flecti, cuius oculi cælestem gloriam contuentur? Tunc cunctorum ira in eum verba, vna ipsum cum Phileam subire sententiam poscunt. Quibus libenter annuens iudex, utrumque plecti capite iussit.

*Qualiter idem in vinculis positus scripto
gregem suum confortauit.*

CAP. XXV.

Heronymus de illustribus viris. Hic Phileas de ciuitate Thumi, nobili genere, & non paruis opibus, suscepto episcopatu librum de laude martyrum composuit.

Ensebins ubi supra cap. 10. Scribens igitur ad Thumitas, post aliquanta hæc refert: Horum nobis bonorum exempla Beati Martyres præbuerunt, qui vna nobiscum in agonibus perdurantes mortem pro pietate caperunt. Considerabant enim Deum (propter nos hominem factum,) hæc docuisse nos exemplo suo, ut vsque ad mortem oblectemur contra peccatum: quorum nunc si velim robur, & tolerantiam exponere, nec mihi copia tanti sermonis est, nec puto alijs, quam his qui oculis suis viderunt, quæ gesta sunt credibilia videri. Erant enim expositi omnibus volentibus pro libidine supplicia inferre, & si quod aliquis per ocium excogitans nouum genus supplicij detulisset, licebat eis inferre. Verberabatur alij fustibus, alij virgis, alij flagris, nonnulli loribus districti, vel funibus appensi, eratque studium per singulos, nouum genus adinuenire supplicij. Post tergum alij iunctis manibus appendebantur, & trochleis distenti membratim dinellebantur. Iam vero ungulis exarati vetus ac leue ducebatur, non (ut latronibus, & homicidis solet) tantum latera fodiebant, sed & venter, & femora, & tibia, & vsque ad ungues ungula perueniebant: sed nec facies quidem nec frons a tormentis immunis remanebat. Cumque corpora fuissent absque omni humanitate laniata, exposita in publico, & nudata non solum veste, sed etiam cute, crudele cunctis prætereuntibus spectaculum fieret. Quosdam vero columnis constructos, & post tergum distortis brachijs vinctos relinquebant. Alij pene totum diem suspensi equuleis exigebant: & cum omne corpus vel tormentis vel verberibus fuisset absumptum, trahi nudum pedibus rursus iuebatur ad carcerem, ibique neruo pedibus conclusis, recentibus adhuc vulneribus reiciebantur in solum testarum fragmentis subter stratum. Interea, quam plurimi vsque ad mortem fortiter perdurantes, tyrannis pudorem non minimum conferebant. Alij recepta sanitate corporis, ad reparandos denuo agones dispensatores penarum sponte prouocabant: quos illi erubescerent, rursus ad tormenta reuocare, ipsa eorum audacia terrore, capite cædi iuebant.

Hæc Beatus Phileas in vinculis positus, & in carcerem reclusus, commissæ sibi Ecclesiæ scribebat, quibus eos vna secum socios martyrum, & consortes cælestium faceret coronarum.

*De his, quæ passa est ecclesia in Phrygia, & Arabia,
ceterisque prouincijs.*

CAP. XXVI.

Iam vero illud, quod apud Phrygiam gestum est, quis audeat præterire? in quo & communia humanitatis, & propria Romani regni iura violata sunt. Vrbem quandam Christianorum sacrificare nolentium, iubent circumdari, ipsamque cum ciuibus scilicet viris, mulieribus, & paruulis igne concremari, ita ut nullus, etiam cum optio daretur, ex vrbe abscederet. Cuius numerosi martyrij extitit auctor, & dux vir religione, & omni benignitate clarus nomine Adauctus, honoribus palatij per gradus singulos, vsque ad officiorum magistrum pertinens.

Quis possit vel illa repetere, quibus apud Arabiam Sancti Martyres securibus cæsi sunt? Aut quæ in Capadocia gesta sunt, ubi crura Dei cultoribus frangi iuebantur. Quis Mesopotamiae referat cruciatus, ubi Christianos singulis manibus pedibusque suspensos,

amariss.

amarissimo fumo subtergelto, indignis cruciatibus enecabantur? Alios vero lento igne subter adhibito longioribus tormentis absumebant.

Illa quoque quomodo replicem, quæ apud Alexandriam gesta, etiam veterum Poetarum fabulas vincunt? ubi obruncatis auribus, & inhonesto vulnere naribus, manuum quoque cæterorumque membrorum summis amputatis, truncum sinebant abire denisum.

Apud Antiochiam vero quomodo recordabor craticulas prunis impositas, quibus Christiani superimpositi torrebantur? Sed inter hæc, duo iuvenes nobiles comprehensi, cum simulacris cogerentur immolare, dixerunt: Ducite nos ad aras; & cum fuissent adducti, manus suas igni supponentes ardenti, si subtraxerimus, inquit, sacrificasse nos credite, & quoad usque caro omnis in ignem deflueret, immobiliter perdurarent.

In regionibus autem Ponti crudeliora gerebantur, arundines acutæ quibusdam subunguibus digitorum infigebantur; alijs plumbum igne liquefactum dorso infundebatur. Sustinebant tamen omnia fortissimi ac pissimi martyres, cum præclari iudices in eo solo sapientiam suam omnibus futuram in admiratione censerent, si aliquod nouæ crudelitatis supplicium inuenissent.

De Sancto Erasmo Antiocheno episcopo.

CAP. XXVII.

EX gestis eius. Cum autem in Antiochia Diocletiani decretum contra Christianos processisset, ut quicumque Dijs non sacrificaret, multis supplicijs deperiret: hoc audiens Beatus Erasmus episcopus eremum petijt, in qua per 7. annos habitauit iuxta montem Lyban, Diuinæ contemplationi vacans, multisque signis, & virtutibus coruscans, per quod septennale spacium, esca diuinitus ei ministrabatur per coruum. Vniuersæ etiam feræ naturali ferocitate postposita, mansuetas se esse præbebant, & cellulam eius frequentabant, prosternentesque se ad vestigia eius, venerationem ei dignam exhibebant: angelico quoque se in eisdem locis confortabatur colloquio.

Quadam die vox ad eum de cælo facta est, ut in ciuitatem descenderet. Cumque illuc descendisset, multos à demonibus vexatos, in nomine Iesu Christi liberauit, multos in Sacro Baptismate consecretans ad Deum conuertit.

Hæc audiens Diocletianus iussit eum teneri, sibi que præsentari. Interrogatus ab eo, quid profiteretur? Christianum se esse respondit. Cumque monitis eius acquiescere nollet, ut Dijs eius sacrificaret, iussit plumbo latera eius cædi, deinde fustibus grauitè macerari, sed nihil ei nocuit, postea resina, pice, sulphure simul cum cera per fustes illæsus apparuit: nam Angelus ei assistit, qui totum illud incendium refrigerauit, & illæsum per omnia martyrem reddidit. Tunc vniuersa plebs Antiochenorum exclamauit: Dimittite iustum hominem ciuitatis episcopum, quia Deus Christianorum in illo operatur. Dum hæc autem fierent, subito terræ motus factus est magnus, totiusque, & coruscationes fere per tres horas, ita ut ciuitas ab ira Dei tota perire putaretur. Imperator tanto fragore percussus discessit. Tandem se reuocans, ad populum ait: Seductor iste Deos nostros blasphemauit, adeo conturbatio talis accidit. Iussitque Sanctum in carcerem introduci, & ceruicem eius ac manus ingenti catenarum pondere constringi, penam mortis intentans, si quis ei vel pauxillum aquæ ministraret, annuloque proprio carceris ostia muniuit.

Circa tertiam vero noctis horam Sanctus ad Dominum clamauit, & ecce subito carcer illuxit, & quasi aëre tomatis esset plenus flagrauit, & Christus Dominus ingressus, eum ut surgeret, vocauit. Statimque omnis catenarum colligatio dissiluit; & ferrum quasi cera liquefactum est. Sanctus autem in medio carceris stabat, Deumque collaudans orabat: Et ecce Angelus Domini dixit ei: Erasme præcingere, & veni mecum in Italiam, ibique Domino populum acquies in vitam æternam: statimque quasi columba Christi in momento Lucoidam vsque deportatus est.

Alia vero die prorumpens Imperator ad carcerem, annuli sui sigillaturam integram recognouit, & missis intro ministris ait: Educite Magum istum, qui Deos nostros adnihilauit. Qui ingressi cum clamore, & stupore redierunt dicentes se hominem non inuenisse, ferrum vero quo vinctus fuerat in cinerem redactum esse. Tunc Diocletianus confusus cepit alapsis sibi frontem contundere dicens: Væ Dijs meis, quos hodie contemptui haberi perpendo, regnoque meo ludibrium inferri præsentio; multi enim iam ad spectaculum martyris properabant. Viduæ quoque, & orphani episcopum exigebant dicentes: Redde nobis patrem nostrum, ne ciuitas periclitetur; omnisque plebs lachrymabiliter vociferabatur; Quid fecisti de homine iusto? Redde eum ciuitati suæ. Diocletianus autem nimis angustiat, licet vesano spiritu proflaretur, rei tamen veritatem fatebatur, dicens: quod eum Angeli rapuissent, ut putabat, in cælis, & vix tumultuantem sedauit multitudinem.

De sancti prædicationis eius in urbe Lucoida.

CAP. XXVIII.

CUm autem Sanctus Erasmus ad urbem Lucoidam, Angelico ductu peruenisset, & signis & virtutibus viam regni Dei, quam prædicabat altrubeat, & populum Deo acquirebat, erat ibi vir nobilis Anastasius eiusdem loci primarius, cuius filius, cum lachrymis, & planctu suorum, cum efferretur mortuus vir Sanctus obuius eis factus, facta oratione eum suscitauit. Exurgens autem puer exclamauit: Vere magnus est Deus Christianorum, qui per famulum suum Erasmum me resuscitauit; Pater, vsque nunc errauimus: nam Deos quos colebamus vidi in inferno torqueri incendijs gehennalibus: Deus vero quem prædicat Erasmus, solus Deus est, & magnus Deus. Hoc audito Anastasius credidit, & domus eius, & vniuersus populus, baptizatus sunt autem centum triginta circiter animæ; cepitque vniuersus populus aras subuertere, & simulacra conterere; Erasmus autem in doctrina confirmare. Maximianus autem ea, quæ facta sunt Lucoidæ ut audiuit, Erasmum teneri, & sibi offerri iussit. Qui interrogatus ab eo cuius religionis se cultorem assereret; tacebat, cælumque oculis aspiciebat. Maximianus autem eum exalapari iussit, & ait: Consule tibi, & accede, sacrificia Dijs nostris. Qui respondit, quibus Dijs iubes me sacrificare? Apprehendit ille manum eius, eumque in interiora templi deducens ostendit ei statuam 12. cubitorum dicens: Hic est Iupiter inuictissimus, cui ego, & omnis cætus noster deseruimus. At Sanctus, viso Diaboli figmento, signum Sanctæ crucis opposuit, statimque solotenus statua illa corruit, & penitus comminuta, & in cinerem redacta est, ex qua etiam Draco magnus exiit; qui tracto lubrico perniciosus ferebatur in populum, qui & anhelitu simul importabilis, & visu quos obuios habuit, interfecit. Imperator ergo se videns illud ad palatium festinus occurrit; vir autem Sanctus Draconi ne amplius in populum deserviret, imperauit; qui statim discessit. Quod videns populus voce magna proclamauit: Magnus est Deus Christianorum; multique crediderunt in Dominum.

Indignatus autem Sathanas cum suis; & vasa, quæ diu possederat, sibi eripi dolebat, fremitusque, & collisiones perualidæ quasi compugnantium aduersum se castrorum audiebantur in aere: Econtra, Sanctis Angelis gaudium erat, ita ut audirentur voces iubilantium, & cantantium, Gloria in excelsis Deo, &c. Populus autem succinnendo respondebat Amen. Maximianus autem indignans,

Hæc omnia
habentur in
Membris
tom. 1. & re-
stantur a
Scribo 2. Lu-
ny.

Sistitur Ma-
ximianus
per.

330. marty-
res ab Eras-
mo baptiza-
ti.

gnans, præcepit omnem illum cætum candidatorum trucidari, siquæ trecenti triginta circiter sacrificare nolentes martyrio consummati sunt. Qui dum ducerentur ad victimam clamabant: *Ora pro nobis Pater Erasme, & commenda nos Deo.* Quod cum fecisset, obuiantes Angeli Sancti, Martyrum animas triumphantes suscipiebant, deducentes ad cæli palatia, audiebanturque voces canentium *Alleluja.*

De quibus tormentis illesus exiit.

CAP. XXIX.

Tunica area
ignea vesti-
tur.

Psal. 65.

In ollâ, plû
bo pice, cera,
resina, & o-
leo furnes-
tiam iterum
mittitur.

Tunc Maximianus furibundus contra Sanctum, iussit tunicam habitudine eæam statueret, corporis eius adæquantem exhiberi, & vehementer igniri, sanctoque Martyri circumdari, qui *facto Christi signaculo* Christum interius indutus, excandescens, illud indumentum lætus, & alacer sibi circumdat psallens, & dicens: *Transimus per aquam, & ignem, nunc educas me Deus in refrigerium.* Statimque tunica illa adeo refriguit, ac si largissimis imbribus inundaretur, nec aliquam adustionis maculam Beato Martyri prorsus intulit. Qui mox Imperatori gratulabunda voce insultans, ait: Ecce comprobasti stultissime hominum, quia *uirus Christi, flammis & ignibus imperavit, & Deos tuos lapideos, & fusiles inualidos reddidit.* Tunc Imperator iubet sartagine m igniri, plumbumque, picem, resinam, ceram, oleumque pariter in ea eliquari, & *Athletam Christi* præcepit illic immergi dicens: Nunc Erasmus artes suas excitet, nunc ferrea latera sibi fabricet, nostrumque si præualeat, contemnat imperium, & præparatum eludat incendium. Paretur tyrannicis præceptis, & ingens olla, ac lignorum copia succenditur, quam Sanctus Christi *vexillo* se muniens lætissimus insilit dicens: Hæc olla mihi refrigeriû præstet, in nomine Domini Iesu Christi. Illo talia prosequente, circa corpus innoxium furebat incendium, & velut indignans ad iniurias eidem illatas, ad ultionem eius creatura armatur: nam exiliens ex vndosa sartagine, quædam torrens scintilla Maximianum & omnes stantem (non nescia quem quæreret) petit, eique adeo valide infligitur, ut cum eialatu terribili vociferaretur dicens: *ARDEO ARDEO, virorum optime Erasme ora pro me.* At Sanctus, qui inter spumeos ardentium vortiginum cumulos subito credebatur arsurus, stupentibus cunctis, illæsus ibi diutius perstitit, & tandem ex sartagine rediens, ludibundus Maximiano dixit: Quid est Imperator: Ecce Dominus noster Iesus Christus, cui omnis creatura deseruit machinamenta tua dissoluit, & dolor quem mihi paraueras, in caput tuum recidit; animaduertendum licet tibi quomodo cum ardoribus sempiternis poteris habitare, si temporarium igniculum suffere non præualuisti: & quamuis iam tibi respondeat malitia tua futurorum malorum præfaga, patientiam tamen Domini Iesu, qui malum pro malo reddere prohibet, imitantes, in eius nomine præcipimus ut à vexationis huius dolore dimittaris. ut circumstantis populus Dei potentiam collaudans, à Diaboli laqueis resipiscat: quo dicto, statim ab illo conqueuit omnis vstulationis læsio.

De salici transitu eiusdem.

CAP. XXX.

Carceri in-
clusus libe-
ratur ab
Angelo, &
ducitur in
Campaniam.

Atille miser putans sibi magicis artibus illusionem inductam, iussit Sanctum ad carcerem deduci, & catenis vinciri, ac diligenter custodiri, ut in sequenti die novis, & inexpertis eum tormentis discerneret. At cum Sanctus in carcere vinctus teneretur, noctis medio iuuenis ei splendidissimus apparuit, pulsansque latus eius, & omnem concatenationem dissoluens, ait: *Erasme surge.* Et apprehendens eum eduxit de ciuitate, qui diuina prouisione, reparata naue transmigravit in prouinciâ Campaniam. Maximianus verò interim cum eum requisit-

set, & non inuenisset, exagitans caput, & in risum solutus, magnos, inquit, cruciatus pertulit Erasmus, sed dum fugæ sapienter consuluit, maiores effugit. Seruus autem Dei delatus in Campaniam, ad ciuitatē Formianā per 7. dies ibi Dei laudibus vacans, consolatione Diuina refo-uebatur, & Angelica visitatione recreabatur. Quibus completis, vox de cælo consolatoria ad eum facta est dicens: *Erasme serue bone, & fidelis, qui bonum certamen certasti, qui maximum mihi fructum in terris acquisisti, nunc ingredere in gaudium Domini.* Suspiciens autem, vidit coronam tutilantem desursum illabi, ac super se dimitti, & inclinans caput suum dixit: *Domine suscipe spiritum meum in pace.* Tunc deuotissimas Deo gratias agens, animam creatori suo consignauit, quæ nunc candidior apparet, Angelico ductu deportata, visa est cælorum alta penetrare.

De Sancto Bonifacio, & Aglaide.

CAP. XXXI.

Ex gestis eius. In illis etiam temporibus erat Romæ mulier nobilis nomine Aglais filia Acacij quodam Proconsulis. Hæc ergo ter candidam egerat Romæ præfecturam, habens sub se 73. Procuratores, & vnum, qui super omnes erat, nomine Bonifacium, adulterum, qui etiam cum ea commiscebatur in peccatum. Erat tamen hospitalitatis largus, & operibus misericordiz intentus. Tandem Aglais per gratiam Dei compuncta, vocato illo dixit: Frater scis in quanta peccata conuoluti sumus, non æstimantes, quia Deo assistere debemus, & rationem reddere de malis, quæ gessimus: audiui autem à Christianis, quod si quis administrauerit Sanctis, qui agonizantur pro nomine Christi, consors eorum fiet in die iudicii: Perge igitur in partes orientis, ubi agonizantur ut didici, & affer nobis reliquias Martyrum, si quomodo administrantes eis, & oratorias domos ædificantes, per Sanctas eorum passiones saluemus tam nos, quam alij multi. Qui accipiens autem ad comparanda corpora Sanctorum, & administrationem egenorum & 12. equites, egrediens, Domine suæ ait: Si inuenero ad comparandum corpora Sanctorum Martyrum, afferam mecum: Sin vero corpus meum venerit in nomine Martyris suscipies illud. At illa, abijce, inquit, abs te ebrietatem, & stultiloquium, & sic vade ut deuotus; quare sic loqueris, qui Sanctorum corpora portare habebis? Egrediens ergo Bonifacius, cogitauit, ut quia licet indignus, & peccator, Sanctorum corpora portare haberet, à caribus, & vino abstinere deberet: factaque oratione ad Deum, ambulans venit in ciuitatem Tarsum, & cognoscens, quod Athletæ Christi agonizabantur in martyrio, dixit ad eos, qui erant cum eo: Euntes, requirite nobis hospitium, & ego vado videre eos, quos valde desidero. Pergens igitur ad stadium, vidit martyres in tormentis positos, vnum suspensum à capite deorsum, & ignem subtus eum stratum, alium inter ligna quatuor extensum, & diutissime maceratum, alium ungulis laceratum, alium manus habentes abscisas, alium stipitem in collo eius fixum à terra exaltatum, alium retro manus, & pedes habentem, & sic fustibus à ministris cæsum: accedensque cepit osculari eos, & voce magna clamare: *Magnus Deus Christianorum, Magnus Deus Sanctorum martyrum, obsecro vos famuli Christi, orate pro me, ut ego merear vester consors inueniri.* Sedensque ad pedes martyrum qui plectebantur, vincula eorum osculans, ipsosque ad patientiā exhortans. Quem intuens Iudex Simplicius ait: Quis est iste, qui de contemptu meo, ac Deorum iniuria hoc gerit? applicetur ergo ante tribunal meum.

De Passione Sancti Bonifacii.

CAP. XXXII.

Cumque adductus, fuisset interrogatus, quis esset? Christianum se esse constanter respondit, & idolis immolare penitus recusavit. Unde iratus Iudex iussit eum suspendi, & corpus eius diutius radi, ita ut ossa eius apparerent: at ille tacebat, & oculos attentos ad Martyres habebat. Cumque sacrificare nolens perseveraret, Iudex iussit calamos acui eosque sub ungulis manuum eius infigi, quod cum fieret, aspiciens Martyr in cælum dolores alacriter tolerabat. Videns autem Iudex, quod minime tormēta sentiret, iussit os eius aperire, & plumbum bulliens infundi: qui aspiciens in cælum oravit, & ad Sanctos Martyres ut pro ipso orarent exclamavit: Qui cum compleissent orationem, & dixissent Amen, factus est ploratus à turba, & vociferatio maxima dicentium: *Magnus Deus Christianorum, Christe fili Dei salva nos, percaut simulacra gentium*: Omnisque plebs impetum fecit, & aram destruxit: Iudex quoque timens turbas propter tumultum secessit. Diluculo autem pro tribunali residens, eum sibi assisti fecit, vidensque eum adhuc in fide crucifixi perseverantem, iussit afferri ollam, & pice impleri, & bulliente pice Sanctum in ea inuerso capite mitti: Angelus autem Domini descendens ollam tetigit, & ut cera protinus ante faciem ignis liquefacta, Sancto quidem molesta non fuit; multos autem de assistantibus accendit. Tremefactus igitur Iudex pro virtute Christi, & admirans, patientiam martyris Sancti, iussit gladio caput eius abscindi. Tunc spiculatorum eum de medio incendij festinanter tulerunt, qui impetrata ab eis hora parua ad orandum conuersus ad orientem; *Deum deprecatus est*; deinde à spiculatore percussus est, & factus est terramotus magnus, ita ut omnes exclamarent dicentes: *Magnus est Deus Christianorum*.

De Translatione corporis eius apud Beata Aglaem.

CAP. XXXIII.

Conferui autem Bonifacii circumibant ubique requirētes eum, & non inuenientes, dicebant ad invicem, modo in adulterio, aut in taberna positus epulatur. Cumque obuiasset eis vnus ex officialibus, dicit ei: Vidistine forsitan aliquem peregrinum Romanum. Qui respondit heri vir peregrinus pro Christo capite pleus, adhuc in stadio est, ubi & passus est. At illi: Hic inquit, quem querimus adulter est, & ebriosus: secuti sunt tamen officialem vsque ad stadium, qui ostendit eis corpus preciosum: quæsierunt etiam ab eo ut ostenderet eis, & caput. Quo ostenso, cum illud considerarent, risit in Spiritu Sancto, & cognoscentes fleuerunt amare dicentes: Ne memineris peccati nostri, quia tanta locutus sumus de te famule Christi. Emerunt igitur ab officialibus corpus martyris quingentis solidis, vngentesque illud aromatibus, & inuoluentes preciosis linteaminibus, posuerunt in capsula, & sic profecti sunt: Angelus autem Domini apparuit Dominae suæ dicēs: Quem aliquando habuisti seruum, nunc suscipe sicut Dominum; pro sola enim eius interuentione peccata tibi relaxabuntur omnia. Quæ confestim surgens, clericos, & religiosos secum accepit, & sic cum hymnis, & canticis, & omni veneratione Sancto corpori obuiavit, & reposuit illud ad spaciū quinquē stadiorum ab urbe Roma via Latina, dignam domum ei ædificans, in quo etiam loco beneficia, Sancti Martyris orationibus, exuberant.

Beata autem Aglae abrenunciavit mundo, & eius pompis; omnia sua distribuens egenis, relaxans etiam vniuersam familiam suam à iugo seruitutis: sicque cum paucis puellis Christo famulata tantam gratiam à Deo

meruit accipere, ut & daemones expelleret, & diuersas infirmitates curaret. Superuixit autem in habitu sanctimonialium, annis * 13. & sic obdormiuit in Domino.

De Sancta Iuliana Virgine, & Martyr.

CAP. XXXIIII.

Ex gestis eius. Tempore quoque Maximiani erat Senator quidam Eleusius, ipsius Imperatoris amicus, hic desponsare sibi puellam volebat nobilem Iulianam Africanam filiam; qui & ipse Christianorum persecutor erat. At vxor eius dum intentionem sacrilegam perhorresceret, neque Christianis, neque paganis miscbatur; Iuliana verò virtute plenissima, rationabili consilio creatorem omnium, Deum colebat, & quotidie currens ad ecclesiam, orationi vacabat. Cumque vellet Eleusius nuptiarum solennitatem implere, dixit illa: Euntes dicite ei: Si credideris in Deum meum accipiam te maritum, quod si nolueris nunquam mihi dominaberis. Quod audiens Prefectus Eleusius, nuntiavit patri eius; qui pergens ad eam, primo quidem blandis verbis, deinde feras, & ignem comminans, ut ei consentiret; hæc ab ea verba audiuit. Per filium Dei si debeam viua incendi, nec tibi consentio; sed priusquam negem Christum omnia gratis sustineo. Tunc etiam, & cruciatam, tradidit eam Prefecto sponso suo, qui videns pulchritudinem mollissimis eam verbis allocutus est, ut eius coniugio sponte consentiret: quæ cum penitus nollet, nisi ille Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum adoraret, iratus iussit eam cædi cum virgis, ita ut mutarentur in ea septem milites vicissim cadentes: deinde cum nollet sacrificare Dianæ, iussit eam per capillos quinque horis appendi: post hæc autem æs conflari, & expoliatam eam à capite vsque ad talos perfundi, & sic eam incendi. Quod factum, cum nihil ei nocuisset, iussit per eius femora ligamen mitti, & sic eam in carcerem recipi. Tunc orauit Sancta Iuliana, & ait: Domine Deus omnium dispensator, merentium defensor, errantium pastor, exaudi me precor, & ne deseras me quoniam pater meus, & mater mea dereliquerunt me, & extingue tyrannidē contra me insurgentem, & fac erubescere Diabolum contra me resistentem.

De conflictu eiusdem cum Dæmone.

CAP. XXXV.

Et dum finisset orationem, Dæmon veniens in figura Angeli dicit ei: Iuliana dilecta mea, parat tibi Prefectus alia tormenta pessima. Cum ergo te de carcere iussit egredi, accede, & sacrificia ut salueris, ad hoc enim ad te missus sum Angelus Dei. Tunc illa amarissime ingemiscens, orauit cum lachrymis dicēs: Domine ne permittas me perire, sed conforta cor meum, & significa mihi in nomine tuo confidenti, quis est, qui persuadet hoc mihi. Statimque vox ad eam facta est: Confide Iuliana, tene eum, qui tecum loquitur, & scies, quis est; quæ sana facta à doloribus suis, tenuit dæmonem, & dixit: Dic mihi, quis es, aut unde, & quis te misit? Quia ait, ego sum Iephthæ niger, mali oblectator, tormenti amator, homicidij gaudens, luxuriam suadens, missus à Beelzebub, qui totius mali est inuentor. At illa dixit: Immunde spiritus, quomodo præsumisti te Christianis applicare. Tunc eum manibus post tergum ligauit, ac super terram posuit, & sumens vnum de ferreis ligamentis quibus ipsa ligata fuerat, ipsam cædebat. Illoque clamante, & ut infelicitatis suæ miseretur exorante, dixit ei: Confitere mihi cui homini iniuriam fecisti. Qui ait: Aliquorum hominum oculos extinxi, aliorum pedes confregi, alios in ignem posui, alios sanguinem vomere feci, alios laqueo vitam finiri, alios vomere manibus suis interfeci, & omnia mala, quæ in mundo sunt ego confeci, nemo tamen me tangere ausus

* Metaphras. 13.

Vitam S. Iuliana habet in Surijs ex Metaphras.

Traditur Prefecto Eleusio.

Durissime virgo flagellatur: suspenditur de capillis capiti.

Oratio eius ad Deum.

Diabolus sub Angeli specie ei apparet.

Apprehendit Dæmonem.

Ligat ac verberat Dæmonem.

fuit

fuit præter te, cuius virginitas contra sæuos armatorum. Hæc eo dicente; Præfectus iussit eijci de carcere Iulianam. Quæ cum duceretur trahebat secum Dæmonem, qui rogabat eam dicens: Domina mea Iuliana, noli me amplius omnibus ridiculum facere, iam enim non possum ultra ad Patrem venire, quia superasti me; alij dicunt Christianos esse misericordes, tu autem ferox in me visa es: dumque talia diceret illa trahens eum per forum, proiecit in stercoreis locum.

De consummatione agonis eiusdem.

CAP. XXXVI.

ET dum peruenisset in prætorium, facies eius gloriam ignis emittebat, unde Præfectus metuens dixit ei. Quomodo tanta tormenta per incantationem superasti? At illa, Dominus, inquit, Iesus Christus me confortauit, te autem erubescere fecit. O pessima hora, quæ te miserum procreauit, cui præparatus est ignis æternus, Pæniteat te miser, & infelix, Quia Dominus misericors, & pius vult omnem hominem saluari. Tunc iratus, iussit rotam ferream præparari, & in ea acuta tubera fieri, ac Virginem super illam imponi, ipsamque rotam à 4. militibus trahi, vt virgo superposita discerperetur. Trahentibus ergo illis machinam, agna Christi membris omnibus scindebatur, & medullæ de ossibus eius exibant. Cumque iam pene exanimata esset, Angelus Domini descendit, & rotam comminuit, & vincula soluta sunt. Tunc illa manibus extensis in cælum cum lachrymis cepit & gemitu glorificare Deum. Ipsi quoque carnifices clamauerunt dicentes: Potens est Deus Iuliana, nec est alius Deus præter ipsum. Pænitet nos Præfecte, quia vsque nunc illusi sumus, & diuisi sunt quingenti homines vna voce clamantes: Et nos Iuliana enim, quem tu, colimus Deum, pereat gens paganorum, exulet gens Christianorum, fac Præfecte, quod vni, infer nobis supplicia, insidias para, incende ignem, asser rotam. Hæc præfectus renunciauit Imperatori, qui iussit illos omnes captos, gladio puniri. Præfectus autem iussit Sanctam Iulianam incendi, quæ cum orasset, Angelus Domini subito veniens ignem separauit, & flammam extinxit, deinde iussit eam Præfectus in ollam feruētem mitti, quæ facta est velut balneum temperatum, & ex ipsa refluuit ignis, ac viros 76. de altantibus incendit. Hæc cum vidisset Præfectus, scidit vestimenta sua cum gemitu, & vituperans Deos suos, iussit eam gladio puniri. Quæ cum ad locum decollationis duceretur, Dæmon qui ab ea cruciatus fuerat veniens clamabat: Nolite ei parcere, sed quomodo digna est, ei reddite, Deos enim vituperat, hominibus iniurias facit, mihi quoque in vna nocte multa mala ostendit. Cumque illa paululum oculos aperiret, vt videret, quis esset qui talia diceret, clamauit Dæmon: Heu me miserum, forsitan vult me iterum retinere, statim ergo euauit, & fugiens obmutuit. Cumque orasset virgo, cum patientia tradidit animam Deo, At vero præfectus cum nauigasset, in Suburbano, veniens tempestas valida nanem eius dimersit, & cum eo mortui sunt viri 34. Cumque iactasset eos in locum desertum, ab auiibus, & fœtis eorum corpora deuorata sunt.

De Pafione Sanctorum Episcoporum Felices Tubizacensis, & Petri Aulani.

CAP. XXXVII.

EX gestis eorum. Hoc etiam tempore passus est Sanctus Felix * Tubizacensis episcopus, qui Anolino Proconsuli præsentatus, & nomen suum requisitus, respondit tantum Christianum se esse, libros quoque sacros vel membranas quas habebat volebat tradere. Vnde iratus ille, misit eum Romam ad Præfectum prætorij, qui iussit eum in carcerem recipi, ac maioribus vinculis ligari. Post dies autem 12. iussit eum post Imperatores nauigare, qui nauem conscendit, catenarum duris nexi-

bus illigatus, & fuit in nauicula quatuor diebus, & quatuor noctibus iacens sub pedibus equorum, panem vero non comedens, nec bibens aquam. Ictinus autem venit Nolam, quem cognitor ciuitatis ibidem capite plecti fecit 17. Calend. Februarij.

Eodem tempore passus est Petrus, qui & Balsamus apud Aulanam ciuitatem, sub Maximiano 3. Nonas Ianuarij; interrogatus à Præfide Seuerio vtum haberet parentes, negauit dicens: In Euangelio mihi præceptum est, omnia denegare, cum ad Christi venero confessionem. Postea iussus est appendi, & vngulari, quod dum fieret nihil aliud dicebat nisi, Hanc vnam petij à Domino, &c. Et illud. Quid retribuam Domino, &c. Tandem iussus est crucifigi: huius Passionem transtulit Anastasius Apostolicæ sedis Bibliothecarius.

Pafio Sanctorum Vincentij, & Orontij, & Victoris.

CAP. XXXVIII.

EX gestis eorum. Præterea passi sunt eo tempore Vincentius, & Orontius fratres: qui audientes crudelis Imperatoris iussa per Rufinum Hispaniæ præsidem data, ad martyrij palmam desideranti animo cucurrerunt, & eiusdem Præsidis iussu pro fide Christi decollati sunt. Victor quoque Leuita, qui eos hospitio suscepit, & trucidatorum corpora collegerat, ab eodem iussus est brachia scindi, & caput auferri in eodem loco, vbi, & ipsi fuerant decollati. Pater autem eiusdem Victoris hæc videns fugam arripuit, sed Mater eius Aquilina maritum apprehensum ad se, complexans, & caput eius pallio suo cooperiens ait illi, Sta in fide fortiter, & moriamur pro Christo. quos gladiator aspiciens genua curuant, amborum capita abstulit. Cumque Sanctus Pontius episcopus, iuxta reuelationem Domini, plaustrum præparari fecisset, vt corpora martyrum ad pristina Italiæ loca referentur, super illud posita per loca ductori hæc tenus ignota perducuntur, donec iuxta ciuitatem Ebredunensem peruenirent, ibique prope muros ciuitatis placuit requiescere, nam boues caperunt mugire, plaustra cum corporibus non valentes ulterius ferre.

De Sancta Lucia vidua, & consolatione eius in carcere.

CAP. XXXIX.

EX gestis eius. Sub Diocletiano quoque passa est Beata Lucia in viduitate sua permanens, iam per annos 36. eratque annorum 75. orauit igitur ad Dominum, proposito contra Christianos edito Imperatorum, & ait: Eripe me de inimicis meis Deus meus, & ab insurgentibus in me libera me. Dixitque ad filium suum Euprepium: Ecce nunc tempus paratum ad palmam, derelinquamus simulacra, quæ perdere nos possunt, non liberare, & adoramus Dominum Iesum Christum, qui potest, & animam, & corpus saluare, & damnare. Cui ille: Mater, inquit, deliras, quæ illum Deum esse confiteris, qui dicitur flagellatus, & cum latronibus crucifixus. Illa increpauit eum, qui talia loqueretur contra factorem suum. Tunc ille ad Imperatores cucurrit, & Matrem suam accusauit. Missus Gebal assessor vt eam adduceret, simulacrum Iouis coram ea posuit, & ait: Tu es cultrix illius Crucifixi? Quæ exiens de domo sua dixit, fundamenta domus meæ pro simulacro in ea constituto corruant, nec me ultra suscipiant, sed digna sim conscribi in numero Sanctorum, qui pro Christo passi sunt. Veniensque ad palatium, post multas interrogationes ait: Parata sum ad ignem, ad bestias, & ad quascunque volueritis penas. Iussa est igitur trahi ad carcerem, quo cum peruenisset, mox ianua carceris contra eam clausa est, & fundamenta mota. Illa autem in oratione prostrata cum orasset, mirabilis odor suauitatis fragra-

Quingenti
viri credunt
in Christum
& occiduntur.

Mittitur virgo
in fornacem.

Sancta Iuliana
capite plectitur.

Pluvio Dei in
Eleusium.

* Petrus de
Natalib. lib.
2. cap. 85. le-
git Tubaba-
censis.

fraga-

fragrauit de carcere, & vox de carcere sonuit dicens: *Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete, quia illud, quod oculis non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit meruisti accipere; & nunc implete sunt orationes tuæ. Tunc illa flexis genibus cepit gratias agere, deinde psallere, cui etiam per soporem affuit Dominus consolans eam.*

De correptione Diocletiani pro ea.

CAP. XL.

Post quatuor autem dies fluuius de fundamento carceris inundauit, & media pars ciuitatis interijt, domus quoque Diocletiani à fundamento periit, ita ut nec lapis in loco remaneret. Qui postea veniens, auditis, quæ acciderant, iratus ad carcerem abiit, illaque orante exclamauit: Malefica vbi est palatium meum, vbi aurum, & argentum, vbi Dij mei Iuppiter, Hercules, & Minerva? O laudabilis Deorum patientia, qui tibi nondum poenam restituunt. Ad hæc illa: Laudabiles essent si te, & seipsos liberare potuissent, ne perirent. Tunc iussit eam extra ciuitatem duci, vbi sedens pro tribunali, nodosis fustibus extentam fecit mactari; & ecce, qui cædebat eam, factus est lapideus, manus autem eius carnea permansit vsque nunc, propter quod vocatus est ille locus, *AD MANVM CARNEAM*, vsque hodie. Ipse quoque Imperator penè vsque ad mortem aridus factus elamabat: *Deus Iuppiter adiuua me.* Mox ille Iouis de loco suo cecidit, & comminutus est. Lucia vero subridens ait: *Sancti te Deus tuus Iuppiter.* Cui inquit Imperator: Tu me, inquit, saluum fac. At illa: si credideris, faciam. At ille: *Per ipsum Crucifixum si me sanaueris, credam.* Ad hæc Lucia: Scio, inquit, fallaciam tuam; sed quia *Crucifixum* nominasti, faciam tecum misericordiam, statimque sanus factus exclamauit: Gratias tibi ago Iuppiter, cepitque currere ad templum eius, & subito terra mota scissa est, & templum absorbuit, ut nec lapis in eo remaneret.

Post hæc Imperator venit ad carcerem, ollamque aeneam pice, ac plumbo, ac resina iussit impleri, & in circuitu eius lignorum copiam aggregari, ac Luciam nudam in eam deponi, & tribus diebus ac noctibus ignem adhiberi. At illa nihil omnino sensit: quarto die finito igne, dixit Imperator ministris: Ite, & purificate locum quo arsit illa Malefica, ne quid de puluere eius remaneat, ne forte calcans aliquis, similis ei fiat. Quibus exeuntibus Lucia obuiam, & ait: Ite dicite Imperatori: Noli vacare, tempus est laborandi. Quibus auditis, Imperator percutiebat pectus suum pugnis, dicens: Quid faciam? Tunc iussit eam ferro, & plumbo oneratam per omnes plateas ciuitatis circumduci.

De conuersione Geminiani per eam, & agone ambrorum.

CAP. XLI.

Quæ dum duceretur, venit ad domum hominis, Geminiani nomine, qui habebat in domo sua pluraquam 30. millia & 200. simulacra, & dum illa concire pergeret: ecce columba niuea de cælo descendit, ac super caput Geminiani tertio signum crucis fecit. Qui in cælum respiciens, cataraçtas cæli apertas, & sedem Dei ex ordine vidit, & mox omnia relinquens, ad locum vbi Sancta torquebatur recurrit, ceciditque ad pedes eius, & ait: Te cognoui matrem gratiæ, quam Dominus mihi demonstrauit, nam dum ante ianuam domus meæ transires, respiciens in cælum vidi, in quem oporteat me credere, & ieiunauerunt ambo per triduum. Media autem nocte sanctus Presbyter Proasius ab Angelo monitus, surgens ad carcerem cucurrit;

& ecce claustris carceris comminutis, lux Dei illum præcessit, & odor inde suauissimus exijt, fundamenta quoque carceris commota sunt, & fons aquæ inundauit: & baptizauit Presbyter Geminianum, quem Sancta Lucia de fonte suscepit ceperuntque vnum esse in anima, & spiritu, vnum agonem pro Domino tolerantibus.

Die tertio sedit Diocletianus pro tribunali, & ante eum ambo sunt adducti. Interrogata Lucia, nihil respondit; Sanctus autem Geminianus signans se, cepit acerrime Imperatorem increpare, cur in Christum, & Christianos læuaret? Interrogatus ab Imperatore quomodo Deos reliquisset, respondit: orationibus huius matris meæ spiritualis illuminatus sum; cuius hæc semper erat oratio, ut non sola de hac vita migraret, sed aliquem fructum sui laboris acquireret, alterius animam manu sua Deo offerret. Tunc Imperator ut *Leofremens*, omnibus tormentis eos affici iussit. Sanctus autem Geminianus ad Luciam ait: Sanctissima Mater, ne expauescas in his pœnis, ut sciant cultores Dæmonum, quia nihil valet in seruis Dei pœna illorum. Hæc audiens illa, gaudebat de fide eius, & cum orassent, Angelus Domini apparuit in medio eorum, imponens eis coronas ex auro, & gemmis. Cumque Diocletianus eis dimissis, à Roma diucessisset, & in quodam fluuio nauigaret cum 1346. in flumen cecidit, qui tamen solus euasit.

Mense autem tertio Pirropogon Iudex Romam veniens, sedem in foro fecit sibi præparari, & Præconem clamari, ut omnes venirent Deos adorare. Tunc Sancti Lucia, & Geminianus cucurrerunt per plateas ciuitatis, vsque ad locum qui dicitur Lateranis; quo cum peruenissent elamabant. *Simulachra gentium, argentum & aurum &c.* Quod audiens Pirropogon, iussit ceruices eorum contundi. Interea tetramotus factus est magnus, & tremuit pars ciuitatis, & cameram fori sub qua Iudex sedebat, ipsumque Pirropogonem cum quadraginta ministris oppressit, at Sancti Dei sub eadem remanserunt illæsi.

De Translatione eorum per Angelum, & eorum translationem.

CAP. XLII.

Post anni circulum venerunt Angeli apprehendentique eos tulerunt in Siciliam, in montem quendam asperum acutis lapidibus, & directi ab angulo venerunt iuxta fluuium Plimicum, inueniuntque fluuium plenum, & redundantem ad mare, & non poterant transire. Et exclamantibus illis ad Dominum, aqua quæ descendebat rugiens ad mare stetit, & ambulantes super eam, quasi super lapides, venerunt ad locum, qui dicitur Medulas, quod territorium spiritibus immundis plenum erat clamantibus: Finis noster aduepit, discedamus à facie Sanctorum quia huc à Deo directi sunt, & orantibus Sanctis, facta est vox à Deo de cælo dicens: Hæc est sedes vestra. Et manserunt in eodem loco multa miracula super infirmos facientes.

Hæc audiens Apofrasius præcepit decollari viros, & mulieres, quos curauerant 75. qui illos magnificabant; super quorum corpora visus est Angelus Domini sialam fundere plenam aromatum: Hoc autem scelere perpetrato equus Apofrasij arreptus à Diabolo, proiecit eum super lapidem, & corpus eius non est inuentum, vsque in hanc diem.

Hæc fama cum peruenisset ad patrem Paschalisj Proconsularis exijt ab vrbe Siracusana, & Medulas venit, pœnas parare Sanctis. Cumque Lucia cum Geminiano videns frémittum pœnarum expauesceret, & fugiens non haberet vbi se absconderet illa suspirante, medius mons crepuit, & Sanctos Dei tribus diebus

Geminianus increpat Diocletianum.

Constantia Geminiani.

Pirropogon Iudex iniquus cum plurimis alijs Deo vindice opprimuntur.

Petrus legit Plimicum. Ambulant sicco pede super aquam.

Septuaginta & quinque martyres occiduntur.

Mons se aperuit & abscondit Sanctos.

Emisit Lu-
cia spiritum.

Geminianum
capite pleci-
tior.
Corpora
martyrum
muro modo
inuenta.
Vitam hanc
leges in Pe-
tro l. 8. c. 85.

* Ado vocat
illum Me-
galium.

Patria. &
mater SS.
Cosmi &
Damiani.

Palladia
matrona ab
infirmis
curatur.
Damianus
conatus sus-
cipit parvum
infirmum.

Psallunt do-
mo in tor-
mentis.

Cadit prae-
ses ad amo-
nitionem.

Iudei sagi-
tarios vocat
qui sanctos
agunt equi-
fiant.

Camelus
virtute Dei
(et dicitur as-
inus Balas)
loquitur.
Eodem loco
sancti mar-
tyres sepeli-
unt.

ac noctibus abscondit. Tertia vero die magno aestu in Sole facto Lucia sitiens oravit, & de medio crepidinis fluuius exiit, unde potari sunt. Cumque illa Domini orasset, ut spiritum eius, qui in hac vita periclitabatur acciperet, emisit spiritum, cuius corpus usque ad diem tertium, Geminianus custodiuit. Tertia autem die ascendens de crepidine in ipso ore crepidinis ab inimico, exempto gladio, vitam finiuit, & deorsum vnde ascenderat corruit. Transiens autem quaedam mulier Christiana, quae de Emporio Plucitano maximum suavitatis odorem fenserat caput inquirere, unde hic odor emanaret? Quae cum cognouisset, in crepidinem descendit, ibique corpora Sanctorum intuenit: in quorum sepultura omnia vestimenta sua preciosa expendit. Et ecce Angeli de caelo descenderunt trahentes tabulas marmoreas, in quibus Sanctorum corpora sepulta sunt. De aqua vero quam Dominus Sanctae Luciae donauit, infirmi potati sanantur.

Author. Alia fuit Lucia virgo Siracusana, de qua dicitur infra, quae passa est sub Paschasio proconsulari: haec autem vidua passa est sub eius patre Paschasio, ut dictum est.

Passio Sanctorum Cosmae & Damiani.

CAP. XLIII.

EX gestis eius. Eodem tempore passi sunt in ciuitate Aegae Cosmas, & Damianus fratres, quos geminos pepererat Mater Theodora. Hi a Spiritu sancto medicinalem artem edocti, tam in hominibus, quam in iumentis, omnem infirmitatem curabant, & nihil accipiebant. Quedam matrona Palladia cum omnia sua cum medicis consumpsisset, ab eis curata est: sciensque quia nihil acciperent, obtulit occulte quoddam munus Sancto Damiano pedibus eius se prouoluens, eumque sacramentis terribilibus constringens, ille accepit munus, ne nomen Domini videretur contemnere, per quod fuerat adiutus. Quod audiens frater eius, praecipit ne cum eo sepeliretur eius corpus, at eum Dominus corripuit in eadem nocte ei apprensus, & Sanctum Damianum excusans. Lysias autem praeses cum ab eis quereretur cuius essent fortunae, audiuit ab eis, Fortuna, quid sit nescimus, Christiani enim sumus. Cum autem caderetur, psallebant: In via martyrum tui delectatus sumus sicut in omnibus diuitiis. Igitur Antimus, & Leontius, & Euprepas, qui fratres eorum erant simul cum eis catenati in mare missi sunt: sed mox Angelus eorum vincula dirupit, & eos eduxit. Quibus Lysias ait: In nomine Dei mei Apollinis sequar vos. Quod cum dixisset, accedentes Demones cum in maxillis percutiebant, & ab eo sic discedebant. Post haec sancti missi in ignem, in eo quasi in refrigerio toris deambulabant: illique orantibus, egrediens flamma incendit non paucos de impijs, sed & mortui sunt, & cessante flamma, aperta est terra, & Sancti Martyres apparuerunt illis. Deinde iussi sunt crucifigi, & in cracibus lapidari, tres autem fratres eorum in carcerem retrudi: at vero lapides, qui in eos mittebantur, Dei virtute se conuertentes, lapidabant lapidantes. Postea iussi sunt quatuor milites sagittare eos, & sagittae similiter in sagittantes conuersae interfecerunt eos, & egrediebatur fluuius sanguinis ab occulis. Post haec iussi sunt decollari. Et quidam Christiani rapientes eorum corpora, memores, quod Sanctus Cosmas dixerat, ne simul sepelirentur, velleiebant quid facerent: tunc subito cursu mirabili, Camelus aduenit, & humana voce loquens, dixit: Homines Dei, multa signa, & mirabilia per Sanctos Martyres percepistis non solum vos, sed & nos iumenta, quae vobis in ministerium sumus deputata: idcirco cum vobis omnibus, & ego gratias agens adueni nunciare vobis, ut sanctorum corpora non separentur, sed & in vno loco recodantur.

Miracula eorum post mortem.

CAP. XLIII.

Cum autem quidam rusticus post laborem messis, in campo, aperto ore dormiret, serpens in ventrem eius ingressus est, euigilans nihil sensit. Sed sero domi residens cum post cenam in lecto iaceret, mox a serpente grauius cruciatus voce qua poterat Sanctam Cosmam, & Damianum in auxilium inuocauit: sed cum paulatim grauius torqueretur, ad ecclesiam Sanctorum cucurrit, & sic exauditus est, quod ipso subito dormiente, serpens sicut intrauerat, exiuit.

Vir quidam cum vxore sua cum in templo Sanctorum deuote seruiret, proficisci longe voluit, & vxori suae domi residere, & eum expectare praecipiens, eam Beatis Martyribus commendauit, dans ei signum cui deberet annuere, si eam aliquando vocaret. Post haec diabolus sciens signum, quod ei maritus dederat, se in hominem transformauit, & dixit vxori eius: Vir tuus misit me ab alia ciuitate, ut venias ad eum: At illa nolens ire, respondit: Signa quidem cognosco, sed ire non possum, quia SANCTIS COSMAE, ET DAMIANO commendata sum: sed si vis ut tecum vadam, iura mihi per Sanctos, quod mihi non noceas. Iurauit Diabolus, & cum venissent ad secretum locum, voluit eam Diabolus de iumento eicere, ut eam occideret. At illa statim SANCTOS MARTYRES inuocauit & eis confestim apparentibus cum multis alijs, inimicus euauit. Et dixerunt ei Sancti: Nos sumus COSMAS, ET DAMIANUS quorum sacramento credidisti, ideo festinamus in auxilium tui.

Romae in Ecclesia Martyrum praedictorum, cum quidam matricularius in Ecclesia diu fuisset, & in eum morbum grauissimum incideret. Quadam nocte post longos orationum gemitus obdormiuit: & ecce duo viri splendentes venerunt, quorum alter cultellum, & paxidem, alter vero crus cuiusdam Mauri, qui nuper obierat afferentes, secta infirmi coxa, coxam Mauri loco ipsius inferuerunt, & plagam diligenter vngentes, coxam infirmam ad corpus Mauri mortui detulerunt. Ille statim more solito, ut pulsaret ad matutinas euigilans, de tali somno turbabatur, & se sine dolore sentiens coxae, quae prius doluerat manus, & oculos, & candelam apponens, se non esse, qui fuerat mirabatur, & se sentiens sic sanatum, dum praegaudio caneret, alij surrexerunt: & audito, quid ille in somnis viderat, ad cimiterium properantes, coxam Mauri praecisam, & coxam sacristae loco illius in tumulo reperiuerunt.

De Sancto Blasio Episcopo Sebastae.

CAP. XLV.

EX gestis eius. Passus est apud Sebasten Sanctus Blasius qui & Belasius; quando Praefectus Lysias residebat Nicapoli, & Agricolaus Sebastae. Hic, cum omni mansuetudine, & sanctitate polleret, Christiani elegerunt eum in episcopum in Sebastae ciuitate Cappadociae. Qui accepto episcopatu, speluncam cuiusdam montis intrauit, ibique vitam eremiticam duxit. Illic agestes, & ferocissima ferae ad eum infirmas, & infantes veniebant, nec ab eo recedebant, donec sanitatem, & benedictionem acciperent. Corui quoque ei alimoniam assidue deferabant. Tunc Praeses Prouinciae iussit venatoribus omnes bestias congregare. Qui venientes in illam montem, inuenerunt orantem Sanctum Blasium, & multitudinem bestiarum instantem ante eum, & redeuntes attoniti, nunciauerunt.

Praefectus.

Præfidi, quæ viderant. Qui statim misit plures milites
ut illuc pergerent, & quotquot inuenirent Christianos
adducerent. Venientes autem dixerunt ei: Egredere, te
vocat Præses. Qui respondit: Bene venistis filij, nunc
video, quia dominus non est oblitus mei. Pergens au-
tem cum eis semper eis in itinere prædicauit, & coram
eis multa miracula fecit.

Ibi quædam mulier attulit ei filium suum morien-
tem, in cuius gutture arista piscis transversa erat, & ia-
ctans eum, ante pedes eius cum lachrymis ut oraret pro
eo, postulabat. Qui manus imponens puero, orauit
Dominum ut puer ille, & omnes, qui vel propter seip-
sos, vel propter quolibet animalia nomen SANCTI
BLASII inuocarent, sine mora sanitatis remedium obti-
nerent, & sanatus statim est puer.

In ipso quoque itinere pauperem vidua, cui lupo
porcum vnicum, quem habebat, abstulerat, rogauit San-
ctum, ut illum sibi reddi faceret. Cui ille subri-
dens ait: Noli tristari, porcus tuus reddetur tibi in
proximo: & ecce lupo, veniens porcum suum sibi red-
didit.

Veniens ergo Sanctus in ciuitatem, iussu Præfidis
missus est in carcerem, quem sequenti die educi iussit,
& stantem dulcissime salutauit dicens: Gaude Blasii
amice Deorum. Qui respondit: Gaude, & tu Præ-
ses; sed ne dicas eos Deos esse, sed Dæmones, qui
æterno igni tradentur cum his, qui eos venerantur.
Tunc iratus Præses iussit eum fustibus cædi, & in carce-
rem trudi.

Audiens vetula, quæ porcum suum receperat, &
quod vir sanctus in carcerem clausus erat, ipsum por-
cum occidit, & caput eius coctum cum pedibus, cum
pane, & candela Sancto Blasio attulit, qui gratias agens
comedit, eique dixit: Singulis annis offer candelam in
ecclesiam nominis mei, & bene tibi erit, & quicumque
hoc fecerit.

De Passione eiusdem.

CAP. XLVI.

Post hæc Præses eductum Blasium cum ad Deos
inclinare non posset, iussit eum ligno suspendi, &
carnes eius ferreis pectinibus laniari, & sic in carcerem
deportari. Tunc septem mulieres Christianæ sequen-
tes eum, guttas sanguinis eius excipiebant, & inde se-
metipsas ungebant: quas tenentes milites duxerunt ad
Præfidem, & cum sacrificare iuberentur, accipientes
Deos proiecerunt in medium stagnum. Iratus igitur
Præses iussit caminum incendi, & plumbum liquefa-
ctum parari ac pectines ferreos infetri, septemque lami-
nas igne candentes, & septem camiseas lineas in alio
loco poni, & dixit mulieribus, ut vnum eligerent de
duobus, aut vestes lineas, aut ardentes loricas.
Et protinus vna earum currens camiseas accep-
sit, & in caminum proiecit. Tunc Præses ius-
sit eas suspendi carnesque earum pectinibus ferreis
lacerari. Et cum inuictæ talia sustinerent, aduenientes
Angeli eas ad perseverantiam confortabant. Tunc
Præses iussit eas deponi, & in caminum mitti: quæ sta-
tim ut missæ sunt, extincto igne, illesæ exierunt. Et ait
illis Præses: Dimittite magicas artes vestras, & adora-
te Deos nostros. Quæ responderunt: Perfice, quod capi-
sti, quia iam vocata sumus ingredi regnum Dei. Sic-
que data sententia iussit eas decollari, & post hæc
Blasium sibi præsentari; quem cum videret adhuc
immobilem, iussit eum in stagnum mitti. At ille præ-
cedens, aquam signauit, & ambulans super stagnum
quasi supra petram stetit in medio, & ait: Si habe-
tis Deos, ostendite virtutem eorum, & venite hæc;
& ingressi 68. viri mox in aqua submersi sunt. An-
gelus autem Domini descendens dixit ei: Egredere San-
cte Blasii & suscipe tibi paratam coronam à Deo: &
protinus exiit sicut intrauit. Et dixit ei Præses: Om-

nino decreuisti non adorare, Deos. Qui respon-
dit: Cognosce miser, quia non adoro Dæmones;
& statim iussus est decollari; qui cum duceretur ad
pœnam, orauit sicut prius orauerat, ut quicumque roga-
ret Deum in eius memoriam pro quacumque necessitate, celesti
mereretur perficere largitate. Et ecce vox de cælo dixit, quod
Dominus facere promissit, quicquid Sanctus Blasius
orauit. Sic ergo decollatus est cum duobus pueris
illarum septem mulierum, quos in carcere baptizau-
rat. Illarum autem septem mulierum, quando decol-
latæ sunt, animæ de corporibus prodire, tanquam Vir-
gines de thalamo visæ sunt, omnes aureis montibus
refulgentes, & ad cælos quasi alarum remigio per-
uolantes.

Antiphona. Nota, quod in legenda huius Sancti, legun-
tur passæ fuisse 3. Nonas Februarij, & sic in Calendarijs
festiuitas annotatur Sancti Blasij. In martyrologio au-
tem scribitur eorum passio 15. Calendas Martij, quod
cur factum sit nescio.

Passio Sanctæ Dorotheæ Virginis.

CAP. XLVII.

Ex gestis eius. Eodem tempore passa est apud Cæsa-
ream Cappadociæ Dorothea virgo, sub Sappri-
cio Præfide 8. Idus Februarij. Hæc tradita duabus so-
roribus * Christæ, & Calistæ, quæ apostatauerant; ite-
rum eas conuertit, quæ postea sunt in dolium missæ,
& in conspectu eius incensæ. Post illarum autem pas-
sionem Beata Dorothea leuatur in catasti, & ait: Nun-
quam sicut hodie lætata sum in vita mea. Tandem
ducta est ad decollandum. Cui dixit Theophilus * Scho-
lasticus: Eia tu sponsa Christi, mitte mihi rosas aut ma-
la de Paradiso sponsi tui. Quæ respondit: Plane sic
faciam. Cumque orasset, ecce puer ante eam appa-
ruit, ferens in sportario tria mala optima, & tres rosas.
Cui illa: Obscuro te inquit, ut hæc Theophilo * scho-
lastico deferas. Cum ergo Theophilus narraret circun-
stantibus promissionem Virginis irridens: Ecce puer
ante eum stetit, & ait: Ecce tibi petenti, mittit Doro-
thea virgo sacratissima, quod promissit; Qui accipiens
statim conuersus est ad fidem Christi: eratque mensis
Februarius, quando rosæ illæ missæ sunt, & totam Cap-
padiam glaciale frigus tegebat. Videbatur autem
puer pulcherrimus, & perbreuissimus non plusquam
quatuor annorum. Mox ergo Theophilus in eodem
equuleo suspensus, & acerrime tortus dicebat: Ecce
modo Christianus factus sum, quia in cruce suspensus sum. Nam
equulei factura, crucis similitudinem gerit, tandem gla-
dio consummatus est.

Passio Sanctæ Theodosiæ Virginis.

CAP. XLVIII.

Ex gestis eius. Passa est, & sub Diocletiano apud
Cæsaream Palestinæ, Theodosia virgo 4. No-
nas Aprilis, de eadem ciuitate nobilissimo genere
orta, anno 18. parentibus vnica, Deo consecrata,
elegantis speciei: dignum quippe erat in tali fa-
brica, Christi palatium fabricari. Hæc igitur nes-
cientibus parentibus ad martyres in carcere reclu-
sos refugit, eisque se coniunxit, & ut rogarent pro
ea, rogauit. Quod cum faceret, facta est vox de cæ-
lo, dicens: Ego eam oleo athletæ perungo, meo-
que spiritu confirmo ad vincendas omnes cruciationes.
Deinde interrogata à Præfide Urbano, libere ac pru-
denter ad omnia respondebat, psalmosque fre-
quenter ruminabat. Post hæc stipite capillis suspen-
sa, inter cætera dixit ad circumstantes: Væ qui vult

Sancti Bla-
si præces ad
Deum.Decollatur
cum duobus
pueris.S. Dorothea
virgo &
martyr.
* Christe-
tam siue
Christinam
& Calistam
has sorores
vocat Bar.
* Aduoca-
tus siue cau-
sidicus, vide
Baron.* Aduocato
Theophilus
credit in
Christum,
subito mu-
tatur dexte-
ra excelsi.
Hæc omnia
latius extat
apud Suerb.
6. Feb.
Suspenditur
in equuleo
Theophilus,
sed tandem
capite plecti-
tur.Theodosia
virgo &
martyr 18.
annis anno
passa est.Vox celitus
Theodosia
missa.
Ab Urbano
Præfide co-
prehensa,
nudata ad
stipitem per
capillos sus-
penditur.

En constan-
tia virginePulchra sen-
tentia.Hanc vitam
descriptam
habes à Pe-
tro de Nat.
lib. 4. c. 25.De horum
sanctorum
mentionem
& transla-
tione agit
etiam hic S.
Ambrosius
legi &
Greg. Tur.
hist. Franco.
l. 2. c. 16. &
de glor. mar-
tyrum c. 43.
& Petrum
in catalog.
lib. 10. c. 21.Sanctus A-
gricola cru-
cifixus est.Multa fie-
bant mira-
cula in tras-
latione San-
ctorum cor-
porum.

Dominus dici, & super se Dominum non habere: Væ, qui saturari vult, & esurienti non porrigit: Væ, qui vult calefieri, & nudos non vestit: Væ, qui requiescere vult, & alium requiescere non sinit: Væ, qui suum aliquid dicit, cum omnia à Deo acceperit. Hæc igitur dicens virgo cum nuda staret, nubes niuea apparuit, quæ illam vela-uit. Urbano autem minante se aciora supplicia illaturum, respondit. Exurge Urbane, nullum de parato mihi prandio ferculum fraudes. In omnibus itaque tormentis suis, quasi dolorem non sentiebat, quia anima eius in corona tota pendebat. Amator, inquit, castitatis in honestibus vultibus habitat, frustra quoque mihi minaris corruptionem, & non potest caro corrumpi, nisi mens fuerit ante corrupta. Post hæc ait Præses: Rebellem virginem in angustum locum coarctate, & eius collo grauissimum saxum alligate, eamque in mare præcipitate. Quod cum factum fuisset ab Angelis ad terram reduta est; saxum, quod ei ad collum pependerat; in manibus reportans. Post hæc dimissus est ad eam Leopardus, lenitatis suæ signa monstrans & nihil eam læsit.

Tandem dum decollaretur visa est de ore eius exire columba, auri splendore pulchrior ad cælum conscendens. Eadem vero nocte parentibus suis cum magno choro virginum apparuit, induta cyclade niuea, crucem auream in manibus, & coronam in capite gestans, & dicens: Ecce qualis est gloria, unde me fraudare volebatis.

Passio Sanctorum Agricole, & Vitalis.

CAP. XLIX.

Ambrosius libro de exhortatione ad virginem. In Italia ciuitate Bononiensi passi sunt sancti Vitalis, & Agricola pridie Nonas Nouembris sub Diocletiano, & Maximiano Imperatoribus, & in solo Iudæorum, scilicet intra sepulchra eorum sepulti, ubi eos Dominus mihi reuelauit, ut tanquam inter spinas eligerem martyrum rosas. Sancti quidem Agricola, Vitalis seruus fuit antea, nunc autem confors, & martyrij collega, præcessit seruus, ut prouideret locum: hic illum ad martyrium præmisit, ille istum accersit. Cum igitur Sanctus Vitalis à persecutoribus, ut Christum negaret, vrgeretur, & ille amplius Christum Dominum profiteretur, omnium generum tormentorum in eum exercebant; ita ut non esset in eius corpore locus sine vulnere. Ille autem orabat dicens: Domine Iesu Christe, tuum spiritum meum suscipe, quia iam desidero coronam accipere, quam Angelus Sanctus tuus ostendit mihi; & completa oratione emisit spiritum.

Sanctus vero Agricola mitior moribus habebatur, ita etiam ut ab ipsis inimicis diligeretur; ideoque passionem eius differebant, sed hæc eorum honorificentia omni immanitate acerbior erat, quæ martyrium inuidebat. Denique ubi non acquieuit persecutoribus Sanctus Agricola crucifixus est.

Tandem cum eos mihi Dominus in solo Iudæorum sepultos reuelasset, munera detuli, quæ manibus meis legi, crucis trophæa, cuius gratiam in operibus cognoscitis. Certe, & Dæmones constabantur; & ab hominibus egrediebantur, & multi varijs ægitudinibus afflicti, contingentes Sanctorum sudaria sanabantur. Et alia multa mirabilia per Sanctos Dei, in præsentia populi facta sunt, dum transferrentur.

Passio Sanctorum Ascle, Philemonis, & Apollonij.

CAP. L.

Ex gestis eorum. Tempore quoque Diocletiani passus est Sanctus Ascle apud urbem Egypti Antinonum sub Arriano Præsede; qui primo quidem atrocissimo suspendio tortus, deinde lateribus flammis ad motus adustus, ad vltimum preciosam Deo animam in flumen præcipitatus reddidit 10. Kal. Februarij.

Post mortem autem Sancti Ascle, iussit Arrianus omnes Christianos de eadem ciuitate, qui inueniri possent comprehendi. Erat autem ibi Philemon Choraule publicus, plebi gratus, & iudicibus: Qui cum abnegans Idola confiteretur Christum, iussit eum Præses alapis in faciem cædi, deinde tam ipsius, quam Apollonij Diaconi calcanea perforari, & inductis funibus per ciuitatem trahi, deinde sibi præsentari: qui dicit ei: Si vis ut audiam te, audi me prius, ut iubeas vas æneum exhiberi, & intus infantulum poni, & operiri. Tunc eo iubente infans in dolio ango præparato positus est, & os dolij opertum est. Iussitque Philemon dolium sagittari, donec omnes sagittæ sagittariorum deficerent, & post hæc infantem illæsum eductum ostendens, ait: Sicut vas illud æneum ictibus sagittarum transfossus est, sed quod intus est lædi non potuit; sic & corpus Christiani pro fide Domini suppliciorum iaculis stimulum innocentiam animæ Deo protegente vulnerari non patitur. Tunc iratus Præses iussit eum suspendi, & sagittis quibus dolium sagittatum fuerat, corpus Philemonis à pedibus vsque ad verticem sagittari. Et cum totis viribus tela contra eum intorquissent, nullam in eo iaculum infigi potuit, nec vllum in terram ruit, sed omne, quod missum erat, in aere, pendebat. Cum autem vidisset Præses adhuc eum viuere, stupuit, & volens cognoscere, prope accessit, cumque leuasset sursum oculos ut videret, vna de sagittis cecidit, & oculum eius excecavit. Tunc iussit eum deponi, & ait: Quare tui causa oculum perdidisti? responde mihi arte magica quam nosti, & dimittam te. Qui respondit: Ne æstimes Dominum meum non posse curare, cum mortuus fuero, vade ad sepulchrum meum, & facto luto de terra illa, aquam infundens, superunge oculum, & sanaberis. Quo ille audito, iussit eum cum Apollonio decollari 8. Idus Martij.

De conuersione Arriani Præsidis, & eius passione cum alijs quatuor.

CAP. LI.

Altera autem die Arrianus, sancto, sicut ei prædixerat Philemon, ait: In nomine Iesu Christi, pro quo isti martyrium compleuerunt, vngo oculos meos, & credam, quod non sit alius Deus præter ipsum: hoc dicto, illuminatus, ibat lætus clamans se Christianum esse. Cuius conuersio Diocletianum non lauit, misitque quatuor protectores, qui eum corripere. Qui venientes in Egyptum tenuerunt eum, sed dato eis precio permissus iuit ad locum tumuli Ascle, & Philemonis, & Apollonij, & ait: Benedico vobis consortes luminis sempiterni, orate pro me Dominum Iesum, ut confortet me, & consummet in nomine suo martyrium meum. Tunc vox quasi de sepulchro Philemonis egressa, respondit dicens ei: Confortare Arriane, ne timeas, Iesus in quem credis operabitur pro te, & curabit te; vade ergo cum his, qui venerunt ad te, & ora pro eorum conuersione. Hoc ipsi protectores cum de sepulchro martyris audissent, mirati sunt.

Abijt

Abijt ergo cum illis, & octo seruis, & familiaribus suis: quibus cum Alexandriam venissent, præcepit ut corpus eius ibidem expectarent, dicēs 8. die Martij Diocletianus iubebit me in mari præcipitari cum sacco arena pleno. Soliciti ergo estote, ut post tres dies id est vndecima die Martij egrediamini supra mare circa horam 6. & inuenietis corpus meum supra dorsum delphini, quod tollentes sepelire iuxta sepulchrum martyris Philemonis. Cum igitur, his dictis, peruenisset cum quatuor protectoribus ad Diocletianum, ille iussit in campo foueam profundam fieri, eumque catenis æreis oneratum, & ferro compeditum, ac manibus colligatis, cum ingenti circa collum lapide depressum in foueam deponi, totamque terram super eum, quæ congesta fuerat remitti, & desuper milites ludere, blasphemio quoque ore dicere: *Videamus si veniet Iesus, ut liberet eum.* His patrat, Imperator equum ascendens, abijt in domum suam; & ingressus cubiculum ut quieti corpus daret post iram, vidit compedes, & vincula manuum supra reclinatorium pendere, & Arrianum in lecto iacere. Turbatusque putauit aliquem Palatinorum in lecto suo iacere. Cui ille: Noli inquit, turbari, ego sum Arrianus quem suffodisti granatum ferro, & ære, & mole arenæ; sed venit is quem preualere non credebas Iesus, qui liberat credentes in se. Cum autem iussisset Diocletianus eum in sacco cum arena immergi, quatuor protectores tyrannidem eius arguentes, & CHRISTVM verum Deum confitentes, in quatuor alijs saccis pariter in mare proiecti sunt, statimque Dei nutu parati Delphini corpora eorum susceperunt, & Alexandriam deportauerunt. Serui autem Arriani cum quinque corpora videbant, ambigebant, dicentes: Quia Dominus eorum Arrianus se solum in sacco deferendū prædixerat, vnde non credebant eum ibi esse. Illis ergo hesitantes, vox humana quasi de ore vnus delphini audita est: Nolite dubitare, hic est Dominus vester Arrianus, tollite eum, & hos quatuor, qui eadem martyrij gloria coronati sunt, & sepelire omnes quinque iuxta sepulchrum Sancti Asclæ; & ita fecerunt.

Passio Irenæi Sirmiensis episcopi, & Domini.

CAP. LII.

Ex gestis eius. Passus est autem Sanctus Irenæus Sirmiensis episcopus sub Diocletiano, & Maximiano, octauo Calendas Aprilis, agente Probo Præfide Pannoniæ. Hic primo tormentis acerrimis vexatus, deinde diebus plurimis in carcere cruciatus, Nonissime pro confessione Christi capite cæsus est, & in fluium Sani præcipitatus.

Sub Maximiano quoque passus est Dominus martyr, qui cum esset cubicularius primus, coronam Imperatoris conseruans, eumque quotidie coronans, pro confessione Christi iuxta fluium Siltionis in via, quæ dicitur CLAVDIA decollatus est, sexto vel septimo idus Octobris. Et apprehendens manibus caput suum de terra, præfatum fluium transiit, & quantum iactus est lapidis, caput suum tulit, ibique illud posauit; nunc corpus eius integrum permanet, & inuolutum, vbi multi ægri sanitatem recipiunt. Inter quos vnus aliquando veniens, & equum suum alligans, cum in conspectu Sancti ingressus fuisset, & lachrymabiliter eum rogans sanitatem recepisset; egressus, equum quem dimiserat non inuenit: iterumque ingressus, lachrymabiliter orauit. Post hæc autem egressus hominem, qui equum abstulerat, rapido cursu reuertentem vidit, qui tradens eum in manibus eius, exiuit.

Passio Sancti Ianuarij.

CAP. LIII.

Ex gestis eius. Sed & sub Diocletiano passus est Sanctus Ianuarius Beneuentanæ ciuitatis Episcopus. Huius enim famam cum audisset Præfes Timotheus, iussit eum in ciuitate Nola ante tribunal suum præsentari dicens: Accedens sacrificia Dijs, aut si nolueris, tormentis horificis laniaberis, quæ etiam Deus tuus cum viderit, pertimescet. Qui respondit, obmutesce infelix, & noli in auribus meis creatori omnium iniuriam facere, ne blasphemiam tantam audiat teque interficiat. Tunc iratus, iussit eum in carcerem recipi, & caminum vehementer per triduum succendi, & illic eum proijci. At ille oratione fusa, cepit in medio fornacis deambulare cum Sanctis Angelis, simulque Deum benedicere. Quem audientes milites, qui circa erant, territi, cursu rapidissimo properantes nunciauerunt Præsidi, qui cum caminum aperire fecisset, flamma eum cruciauit, & gentem incredulam quæ circa erat, deuorauit. Sanctus autem in medio ignis glorificans Deum apparuit, ita sit nec vestimentis eius, nec capillis, ignis dominari potuerit. Post hæc iussit Præfes ab eius corpore neruos excludi, deinde ipsum vna cum Festo Diacono suo, & Desiderio lectore, & quibusdam alijs ante currum suum in ciuitatem Puteolanam victos pertrahi, ibique eos in custodia recipi: & sedens in spectaculū, iussit eis feras exhiberi, quæ dimissæ, quasi oues demisso capite occurrunt ad pedes Sancti Ianuarij. Tunc iudex amoris feris, iussit Sanctos de amphitheatro tolli, & in forum adduci, ibique sedens pro tribunali iussit eos capite cædi. Sanctus autem Ianuarius in cælum aspiciens orauit, cecideruntque nebule in oculis præsidis, & subito factus est cæcus. Cumque inualidis oculis cruciaretur, clamare cepit, ut Ianuarium ad se reuocarent. Quo facto cum ingenti gemitu clamans ait: Ianuari serue Dei cæli, ora Dominum Deum tuum ut possim lumen recipere, quod amisi. Tunc Sanctus erigens oculos in cælum ait: Domine iube restitui oculos huic indigno, nos enim non reddimus malum pro malo; tunc aperti sunt oculi eius, & multi crediderunt ex circumstantibus, fere quinque millia. Tunc videns Præfes tantam turbam conuersam turbatus est: sed ne famulus Dei corona fraudaretur, timens iussit Principum, iussit militibus ut eum celeriter tractum decollarent. Qui cum ad martyrium cum cæteris duceretur, senex quidam pauperimus eius beneficia sperans opposuit se pedibus eius prouolutus rogans, ut aliquid de vestimentis eius accipere mereretur. Qui ait ei: Post depositionem corporis mei sudarium meum quo mihi oculos ligauero, scias meipsum datum tibi. Cumque peruenisset ad locum Sanctus Ianuarius, genu flectens orauit dicens: In manus tuas domine commendo spiritum meum. Tunc erigens se accepto sudario sibi oculos ligauit, & spiculator caput eius abscidit. Qui post decollationem leni illi apparuit, & sudarium ei sicut promiserat attulit.

Eodem vero die quo Beatus Ianuarius cum cæteris martyribus decollatus est, Timotheus torqueri cepit crudeliter, & clamabat voce magna dicens, propter Ianuarium seruam Dei se miserum ab Angelis cruciari, & dum diu loqueretur, emisit spiritum 13. Calendas Octobris.

Passio Sancti Gregorij Spoletani Presbyteri.

CAP. LIV.

Ex gestis eius. Passus est, & apud Spoletanam urbem beatus Gregorius Presbyter hoc ordine: Impiissimus Flaccus à Maximiano Imperatore missus,

Vitam S. Ianuarij habet in Petro de Natalibus l. 8. cap. 93.

Mittitur in caminum ignis, sed ille laesus exiit.

Obijcitur cū socijs feris, sed non eos laesit.

Præfes fit cæcus, sed precibus Ianuarij recepit vultu.

Quinque millia conuersi.

Senex quidam rogauit ut de vestimentis eius aliquid acciperet. Al. orauit & sic legit Petrus.

Timotheus arreptus à diabolo (ut ait Petrus ubi supra) infeliciter expirauit.

Cultus dæmonij mirè feruet sub Diocletiano.

ut omnia Idola erigeret, ingressus Spoletum, iussit sibi tribunal in medio foro præparari, & omnes ciues per præcones coram eo citari: dixitque Tircano: Omnes hi Dijs nostris deseruiunt? Qui respondit: Omnes hi colunt Iouem, Mineruam, Asclepium Deos immortales, qui toti mundo propitiantur. Quo audito gaudius, iussit omnem turbam dimitti.

*Sanctus
Gregorius
vacat por-
tuo ieiunij
& precibus*

*Sistitur ad
tribunal*

*Nodosus fu-
stibus cadi-
tur.
In craticula
assatur.*

Dan. 3.

*Terramotus
multos pa-
ganos oppri-
mit.*

*Angelus in
carcere eius
consolatur.*

Matth. 25.

** Vocabatur
Aquilinus.
Caput ei
amputatur.
Multi cre-
dunt in
Christum.
Conueniunt
hacactacū
qua adferū.
tur à Surio
14. Decemb.*

Erat autem in ciuitate eadem sanctus Gregorius presbyter ieiunij, & orationibus vacans, qui multis virtutibus, & signis clarens, multos paganorum ad Dominum conuertebat, templaque, & simulacra in terram deiciebat. Quod cum Flacco nunciatum esset, iussit eum ad se vinctum perducere, & cum sacrificare noller, iussit fustes nodosos afferri, ac dorsum eius verberibus rumpi, dicēs: Hæc paratur rebellis Deorum, & contemptor principum. Cui ille respondit: Quanta mala exhibes corpori meo, duplicata bona præstantur mihi in celo. Flaccus dixit: Regirate illum, & ventrem eius fustibus dissipate. Illo quoque perseverante, iussit eum ligatis manibus, & pedibus in craticula superponi, & ligna subministrari. At ille de medio igne clamauit ad Dominum, ut qui cum tribus pueris ingressus est in caminum, esset cum eo in medio præsentium pressuratum. Hæc illo dicente; terramotus magnus factus est intra ciuitatem, & cecidit vna regio, quæ plusquam 450. Paganos oppressit, qui Idolis seruebant. Hoc videns Flaccus territus fugit inde; Tircanus autem iussit sanctum ferro constringi, & in carcerem recludi, ubi Angelus apparuit ei dicens: Pax tecum Gregorius noli timere: & continuo vincula eius disrumpunt, & claritas Dei circumfulsit illum. Cui gratias agenti Domino de illa visitatione, respondit Angelus: Euge serue bone, & fidelis &c. Et hæc dicens disparuit.

Altero die Flacco præsentatus, cum sacrificare nullatenus acquiesceret, præcepit Flaccus eum tractum in medium amphitheatrum capite truncari. Cumque in amphitheatro Dominum exoraret, respiciens in celo audiuit vocem magnam dicentem sibi: Ingredere ad me beatus Domini, præparata est habitatio tua. Adhuc Angelo loquente, à Spathario capite truncatus est. Tircanus vero iussit dimitti feras terribiles, ut corpus absorberent. Quæ ut ibi perueniunt, flectentes genua sanctum corpus adorauerunt, quod videntes viri clamauerunt. Magnus est Deus Christianorum: & multi crediderunt in Dominum. Flaccus vero eodem die percussus ab Angelo, & interiora sua vomens, expirauit. Mulier autem Christiana, nomine Abundantia, emittit à Tircano sanctum corpus 35. autis, & conditum sepeliuit 9. Kalendas Ianuarij.

*Passio sancti Marcelli, & exuperantij
Diaconorum.*

CAP. LV.

*Vide Ba-
ron.
an. 301.*

*Sabinus cum
suo Venusti-
ano iudici
præsentatur.*

*Leges Petrum
in catalog.
lib. 2. c. 19. &
Surium 31
Decemb.*

*Sanctus Sa-
binus con-
frangit Iouis
simulacrum.*

EX gestis eorum. Præterea imperante Maximiano, Venustianus Augustalis Tusciz cum Christianos occultos curiose requireret, diuulgatus est ei Sabinus Episcopus, vir eloquentissimus in ciuitate Assisina. Illuc ergo veniens sedens pro tribunali in medio foro, oblatum est ei sanctus Sabinus, cum duobus Diaconis Marcello, & Exuperantio. Cui dixit: Consule tibi, & pollicere te Dijs sacrificare, & vine. Qui respondit: Si iustum est, ut derelinquam creatorem coeli, & terræ, & adorem lapides, & æramenta, vel ligna: & ut scias quod nihil est colere talia, afferatur hic Deus tuus. Tunc iussit Deum suum quem habebat in cubiculo suo vbicumque mansisset, deferri in medium, qui erat miræ facturæ, & ex lapide corallio Iouis, & vestimenta eius deaurata. Qui cum adductus fuisset cum lampadibus & apparatu magno Venustianus ait: Ecce propitiatores nostri. Tunc subridens Sabinus dixit: O vana vefania ut creator omnium relinquatur, lapis sordidissimus colatur; ut autem scias eum non Deum esse, dimitte me facere quod volo. Qui respondit: Si præsumis, fac quod vis. Tunc ille acceptum simulacrum oratione facta, elisit in pavementum,

& fregit. Quod videns ille eutudit frontem suam cum furore dicens: Perimus nos & respublica obscurata est, & iussit cum furore manus eius præscindi. Quod cum factum fuisset, ceperunt eius Diaconi trepidare; at ille manibus præscisus eos confortauit ita, ut clamarent. Percant Dy Demonitrum, & lætetur cor quarentium Dominum. Tunc iussit Venustiani Diaconi in equuleo suspensi sunt, & diu fustibus cæsi. Deinde iussit latera eorum vnguibz radi, ignemque qui eorum latera adustione affaret, supponi. Quod cum diu fieret, subito expirauerunt, quorum corpora iactari fecit in fluvium, sed à quibusdam piscatoribus, & presbyteris collecta, iuxta viam sepulci sunt, pridie Kal. Ianuarij.

Passio sancti Sabini Episcopi.

CAP. LVI.

Sabinum vero iussit in carcerem retrudi, ad quem vidua nomine Serena nocte veniebat, & curam illius agebat manus quoque eius in domum suam colligens, in doliolo vitreo cum aromatibus recondidit, quas die noctuque tangens, ante oculos suos ponebat: adduxit quoque ad eum nepotem suum cecum, adiurans eum, ut ponens super eum vlnas suas rogaret pro eo, qui cum brachia sua truncata super oculos cæci posuisset, & genu flexo cum lachrymis orasset, aperti sunt; propter quod miraculum, omnes qui erant in custodia videntes, miserunt se ad pedes eius, & baptizati sunt eodem die numero vndecimo. Postea vero indoluerunt oculi Venustiani, ita ut præ dolore, nec cibum, nec somnum posset capere, nec vllus medicorum eius dolorem mitigare. Auditoque quod Sabinus illuminasset cæcum, misit uxorem suam, & duos filios, & cum grandi gloria rogauit eum ac se educi de carcere. Cumque gratias agens Sabinus venisset ad domum eius, eleuantes Venustianum in manibus, proiecerunt ante pedes sancti Sabini. Qui ut eum vidit lachrymans ait: Illuminet te Christus. Iussitque afferri fragmenta Iouis, quæ ille in capsula argentea collocauerat: quæ cum vidisset, iussit omnia comminui, & in fluvium projici. Cumque Venustianus vgeretur doloribus, ait Sabinus: Credis ex toto corde? Respondit: Credo. Sed peccatum quod in te exercui cruciatum mihi ostendit. At ille: Mea delicta hæc mihi fecerunt, tamen si credideris, & penitueris saluus eris. Tunc eo petente, baptizauit eum; & eleuato eo de pelue aperti sunt oculi eius, ita ut nullum dolorem post baptismum sentiret.

Cumque Maximianus eum baptizatum esse audisset, iratus misit Lucium Tribunum, qui eum cum uxore, & filiis truncaret: sanctum quoque Sabinum tenuit, & in ciuitatem Spoletanam adducens, tam diu plumbatis cædi præcepit, quousque spiritum emitteret. Cuius corpus Serena colligens, quæ iam manus eius ante collegerat iunxit manus cum corpore, & sepeliuit eum, septimo Idus Decembris. Horum tamen omnium martyrium, licet diuerso tempore extiterit, vno tamen recolitur die scilicet 3. Kal. Ianuarij.

De Sanctis Anastasia, & Chrysogono.

CAP. LVII.

EX gestis eorum. Eo tempore passa est, & sancta Anastasia, quæ prætextati illustrissimi viri filia in vrbe Roma, cum ita incedere plurimum posset, ut vix parem inter matronas habere potuisset, induebat se vilissimo habitu, & solo vnus puellæ consortio carceres circumibat, ubi erant milites Christi, quos aliter visitare non poterat, nisi plebeio cultu pauperem se fingeret sollicita factis sanctis pro Dei nomine vinctis pedes lauare, vngere capita, pectinare crines, quos longa carcerum claustra nutrierant. Dumque assidue hæc ageret, & ad noticiam relantis viri eius Publij peruenisset; indignatus, tales domui suo custodes instituit, ut eam non permitterent,

cunilque

cuiusque fenestellæ aditum spectare.

Erat autem in vinculis iussu Diocletiani vir Dei Chrysogonus, qui multa perpeffus, sanctæ Anastasiæ alimonia fovebatur. Hic erat apud Rufum quendam Vicarium; quem Dominus Iesus Christus cum omni domo sua, per Chrysogonum lucratus est. Igitur cum nullus esset, qui ad Anastasiam dirigi posset, inuenta est. Antus quædam Christiana, quæ in vicino illius commanens, curas ut solitum est à vinculis infancium, ac mulierum necessitatem agere, videbatur, ac occasione domum illius ingressa cepit esse media inter ipsam, & Domini confellores. Sicque Chrysogonus per manum eius epistolam Anastasiæ rogantis, ut eius memoriam ageret, suscepit; & ipse quoque consolatoriam epistolam ad eam remisit. Interea Publius in senatu sedens, legationem suscepit, inuitus, ad Perfidis provinciam profecturus. Tunc reuersus tristis, Anastasiæ custodiam triplicauit, ponens ei custodem vnum, * qui ei lucem negaret, & victum: (agebat enim, ut illa moreretur, & ipse omnium facultatum eius Dominus permaneret) & ita profectus est, ut diceret: Reuertens, si eam inuenero viuam, omnes vos puniam. Sicutque cum ea agebatur, ut aqua ei vix pro misericordia traderetur.

Tunc æstimans se in tribulatione deficere; scripsit Chrysogono in his verbis epistolam: *Finis venit corporis, memento mei, & egredientem animam ipse suscipiat, pro cuius amore sustinco, quæ ex ore huius Vetus cognoueris.* Ad hæc Chrysogonus inter alia cõsolationis verba, quæ rescripsit, & hæc inseruit: *prope est, ut pereant, qui non cogitant, ut ad portum salutis attingant.* Interea transactis tribus mensibus corpus Publij reuocatum est naui, & omnes qui custodiebant eam per diuersa fugerunt.

Egressa igitur ad Chrysogonum libera peruenit, & omnia, quæ acciderant ei, cum gaudio lachrymabili retulit ei; venditisque omnibus facultatibus suis, vilissimo habitu carceres circumibat, & famulorum Dei necessitates procurabat.

Passio eiusdem sancti Chrysogoni.

C A P. LVIII.

Tunc Diocletianus in Aquileiæ partibus positus, cum interficeret Christianos, cucurrit relatio de Christianis omnibus vrbis præfecturæ. Tunc rescripsit debere omnes interfici, Chrysogonum vero ad se destinari; quem Anastasia persecuta etiam apud Aquileiam, meliora sanctis obsequia faciebat, quam Romæ fecerat. Interea Chrysogonum nominatissimum Diocletianus sibi præsentari iussit, cui cum dignitatem præfecturæ offerret, ut Deos adoraret, sed illa promissa omnia, quasi lutum abiiciens, Dæmonum cultum omnino respuerit, iussit eum ad aquas gradatas duci, & ibi decollari, corpusque eius ad littus iactatum est iuxta locum in quo tres sorores Christianissimæ morabantur, Agape, Chionia, & Irene, cum sancto Zoilo sene presbytero; qui colligens sanctum corpus, & caput corpori compaginans sepeliuit, & ipse quoque S. Zoilus 30. die post eius susceptionem, iuxta reuelationem eiusdem sancti Chrysogoni sibi factam ad Dominum perrexit. Sancta quoque Anastasia domum illam, in qua nunquam fuerat ingressa dixit: Vbi sunt sorores meæ, quas mihi Dominus meus Chrysogonus commendauit? & videntes se inuicem, lætæ sunt. Visoque loco, vbi positus erat martyr Chrysogonus, vnam apud eas noctem agens ad urbem Aquileiensem redijt, sollicita de his, qui in vinculis habebantur. Passus est autem sanctus Chrysogonus, 8. Kal. Decembris.

De tribus sororibus, Agape, Chionia, & Irene.

C A P. LIX.

Sanctarum quoque Agapes Chionia, & Irene, Diocletianus rumore reperto, iussit sibi eas præsentari, promittensque eis matitos de palatio suo, per quos illustres esse possent, si Christum negantes Idola colerent: cum nullatenus à Christianitate flecti possent, iussit eas tradi custodiæ carceris, quas beata Anastasia nec diebus, nec noctibus deserebat; ad hanc enim omnes Christiani ingenter confluebant, qui nimiam penuriam tempore illo sustinebant, quia nulli licebat præsidere, vel artem aliquam exercere, vel aliquod negotium agere. Illa vero Deum rogabat, ut non prius de corpore exiret, quam omne pretium quod de patrimonio suo vendito acceperat, expendisset.

Proficiente igitur Diocletiano Macedoniam, omnes Christiani, qui in vinculis erant simul à custodientibus ducti sunt: inter quos erant Agape, Chionia, & Irene cumque iussisset imperator Præsidi Dulcicio diuersis tormentis agere omnes qui sacrificare nollent, tres sorores Præsidi præsentatæ sunt, quas ille videns, captu oculorum affectus, turpissimo spiritu agebatur, & fecit eas apud talem officialem tradi custodiendas, qui libertatem eis promitteret, si captiue eius animæ consensum præbuerent.

De illusione Præsidis propter eas.

C A P. LX.

Igitur cum nec promissionibus, nec terroribus animum commutarent ausus est ipse Præses cellulam ingredi, vbi illæ orantes, noctem Christo pervigilem exhibebant in quo loco omnia coquinæ utensilia reposita erant. Ingressus ergo cum vellet ire, vbi psalmorum vox eum impellebat: Alienatus mente cepit ollas amplecti, & sartagine osculari, in quibus diu ludificatus totus niger, & fuliginatus, talis cepit esse in vestibus, & in facie, qualis à Diabolo possidebantur in mente. Tandem ad suos egressus est, qui cum cum luminaribus expectabant, visoque eo, omnes fugerunt, videntes eum totum fuliginatum & scissum, nullamque partem in vestibus eius quæ non esset inquinata & in partibus scissa. Stantibus enim ancillis Dei, & psallentibus, nullum penitus per eum Diabolus potuit impedimentum afferre. Videns ergo Præses se ab officio suo esse contemptum, ac derelictum, nesciens, quid de illo factum fuisset, non est reuersus in domum suam, sed cepit concito cursu ire ad palatium dicens: Prosterne me inuictissimis Imperatoribus & dicam merita ab officio meo ludibrio habitum, ac cum irrisione, & clamoribus derelictum. Cumque primo mane apertum esset palatium, & ille totus niger & scissus ante regem comparuisset, & intrare vellet, alij pugnis, alij exultantes in faciem eius impingebant, alij quoque ridentes, alij irascentes eum expellebant, & vix potuerunt eum serui sui ad domum suam perducere, dicentes ei: Recipe te; clauserat enim Diabolus oculos eius, nec poterat seipsum attendere, sed videbatur ei quod totus mundus incedens, niueis esset vestimentis indutus, mens tamen in eo sana erat, & soli oculi eius tenebantur à Sathana, quibus infelix Dei martyres obsceno mentis conamine respexerat. Interea putans ancillatum Christi maleficijs hoc emisisse, iussit tribunalia sibi publice præparari & cum adductæ fuissent, orantes atque psallentes, iussit eas expoliari, ut nuda eorum corpora alpiceret, & cum missa fuisset manus, ut expoliarentur, ita fixerant vestes earum ad carnem, ut putarentur ipse esse coria corporum earundem. In hac intentione attonitus Præses Dulcetus sedes præ tribunali, ita obdormiuit stertens, ut etiam à pulsantibus non posset excitari, & inde sublatu in sella dormiens,

Harum sororum maritum quare apud Sarracenos primo à prius qui ex Simeone Metaphraste vitam hanc describit, quæ alta germana sunt ut ait Baronius ad annum 304. licet non nihil diuersa sunt ab his quæ ab y qua interea sunt in passione S. Anastasiæ apud Sarracenos Traduntur tres sorores Dulcicio præfecto ut tormentis cruciarentur.

Præfectus cecitate puniatur, & egregie deceptus.

Præfectus Dulcetus mirabiliter delusus & à suis derelictus & irrisus, pugnis & verberibus suis ex- ceptus.

Præfectus Dei vindictam iustitiam virginum ascribit incantationibus.

Alia in præfectum ultio calescit.

tunc solum est expurgatus cum domum suam fuisset introductus.

Passio duarum ex his scilicet, Agape, & Chionia.

CAP. LXI.

Agape & Chionia comiti Sisinio presentantur.

Immobiles in fide Christi persistunt.

In fornace illa redunt Spiritum.

Anastasia corpora eorum sepeliunt.

AVdiens Imperator omnia quae acciderant, dedit comitem Sisinium, qui eas audiret. Cui cum praesentatus fuisset, vocavit Irenam ad se, & ait: Consentias regali iussioni. Quae cum nollet, sed ancillam Christi se diceret, iussit eam incarcerari, & adductis Chionia, & Agape, dixit eis: Irena quantum apparet minor vobis, & exemplo vestro, ac doctrina decepta, divina iussa contemnit, ideoque eam distuli, ut exitu vestro territa, possit absolui, & nunc offerre Dijs libamina, sicut & nos, qui deuoti sumus regibus. Illis autem insuperabiliter in fide Christi permanentibus, & sacrificia respicientibus iussit eas viuas incendi. Quo audito, repletae sunt gaudio clara voce gratias agentes Deo. In ignem ergo missae, cum penitus nec vestimenta earum arderent, dixerunt: Domine Iesu Christe ne ab ista hora patiaris, vel nos loqui cum his, qui te verum Dominum negauerunt. His dictis prostrauerunt se in oratione, & intactae ab igne ad Dominum perrexerunt. Ut autem ostenderet Deus incredulis, quod ignis eas non interficeret, eas exurendo, sed ipsae orationibus suis exitum sibi impetrauerunt immaculatis corporibus, intactis crinibus, integrisque vestibus, digesto igne repertae sunt. Quorum corpora Anastasia, missis occulte hominibus, arrepta, cum gaudio sepeliuit, orans Dominum, ut earum particeps fieri mereretur. Passae sunt autem 4. nonas Aprilis.

Passio tertia Sororis scilicet, Irenae.

CAP. LXII.

Constantia Irenae.

S. Irenam mire liberat Deus a pro-
stibulo.

Sagittae percussa S. Irenam migrat ad Christum, sed astra non habens fuisse combustam. Legit Surius 10. April.

ALtera die Sisinius iussit Irenam sibi adduci, & ait: Sacrifica Dijs, ne simili incendio pereas, ut sorores tuae. Quae respondit: non sacrifico, sed earum particeps effici festino. At ille: Putas, inquit, te pati, sicut ille passus sunt, ego te iubebo nudam tradi meretricibus, ut ibi ad turpes usus posita moriaris. Quae respondit: Caro mea sic patietur fornicatorem, sicut canem, vel vrsam, vel serpentem, & inquinamenta quibus animus non consentit, reatus non suscipit. Tunc tradidit eam militibus, iubens eam poni in loco turpi, & ibi ludibrio omnibus populis haberi. Cumque duceretur apparuerunt duo milites ante eos dicentes: Misit nos comes post vos, ut vbi nos ostendimus ibi eam ponatis. Ascenderunt igitur cacumen montis, & ibi sederunt. Tunc videns Sisinius se delusum, & hoc factum esse quod ipse non dixerat, ascendens equum perrexit ad montem, in quo Dei famula orabat, & intendens, vidit eam, & gyrabat usque ad vesperam, & non pertingebat ad eam: tunc videns se derisum, ingemuit. Tendens autem arcum unus ex his qui cum eo venerant, sagittauit eam. Quae ait: Insulto tibi miserabilis, quia, ut virum fortem in bello aggredieris, quem ut mulierem volueras subiugare, ecce munda uado ad Dominum. His dictis emisit spiritum, unde corpus eius ab hominibus Anastasiae sublatum est, & cum sororibus eius positum. Passa est autem in ipsis Nonis Aprilis.

De altercatione sanctae Anastasiae, & Flori Praefecti.

CAP. LXIII.

Angusti sunt carceres propter multitudinem Christianorum captiuorum.

CUm autem multitudo Christianorum esset in ergastulis, Diocletianus omnes una die iussit interfici. Quod ignorans Anastasia, cum noctu solito more pergeret, & diuersas custodias circumiret, dum nullum eorum inueniret, vehementissime flere cepit. Quam cum flentem quidam attenderent, & causam ab ea di-

dicissent, ipsamque esse Christianam, vnus eam comprehensam duxit ad forum, vbi Praefectus Illyrici causas agebat: à quo, scilicet Floro praefecto interrogata, quae esset, & unde illuc venisset? Respondit: Cuius sum Romana quae Christi amorem habens, vendidi patrimonium meum, & secuta sum ipsum; sanctos enim in vinculis positos, diligenti cura suscepi, ecce quibus per annum iugiter, & menses aliquot deseruiui, subito hac nocte me dereliquerunt, & cum triumpho ad regna caelestia perrexerunt: unde pia inuidia ducta sum, quod illi iam regnant cum Domino, & ego adhuc sto passura, pro nomine sancto. Florus dixit, ut video, non sunt tibi leuia tormenta praeparanda: tu enim reuocasti animos eorum ad sacrilegium, qui obtemperare decreuerant regalibus institutis. Illa respondit: Ego doloribus fatigata etiam pedes osculabar, nequando caderent dolore compulsi, & quousque habui multam summam, in eorum necessitatibus expendi: nunc autem erogatis omnibus, ad passionem etiam animam meam aptaui nam si adhuc haberem quod expenderem, non me persequentibus demonstrarem. Ait Florus: Deos, quorum cultor erat Praetextatus pater tuus, colere debuisti, & non Christum, nescio quem Iudaeum, qui à cibus suis occisus est. Illa respondit: Deos patris mei bene colui, & eos ab omni iniuria liberaui. Nam dum eos araneae contexerent, & aues stercorearent, & mures intra eos fixi facerent, ego eos liberaui, & conuersi in pecuniam conuerti. Florus dixit: Hoc sacrilegium, nec aures meae possent audire. Tunc illa ridens, ait: Minor prudentiam vestram, quasi sacrilegium timere, lapides frangere, ligna succendere, aramenta conflare.

De improbitate Vlpiani in eam, & poena illius.

CAP. LXIV.

Haec cum Praefectus Diocletiano Imperatori retulisset, ille furens querebat consilium, quid ageret: cui astitit quidam, qui diceret: Vlpianum Capitolij summum Pontificem hanc in uxorem velle, & ei dari debere, cui si non consenserit, ipse facultatibus eius perfruat, & eam possit occidere. Sicque Vlpianus eam sibi traditam ducens in domum suam, cepit ei ornamenta & gladium ostendere, lectos argenteos, & carbones ardentes, cellaria plena dapibus, & cellam obscuram testacis acutis repletam; & ait: Dabo tibi trium dierum inducias, ut tecum cogites, quarto die, aut habebis te uxorem, aut habebunt te diuersa supplicia. Quae respondit: Iam puta quia fluxerit tertia dies, & scias me magis eligere supplicia per quae vadam ad eum quem diligo. Dimisit ergo eam decem mulieribus quae osculabantur ei, aliae pedes, aliae manus, aliae genua, aliae nucha offerebant. At illa oculos in caelum figens, & per triduum stans in oratione manibus expansis, non manducauit, nec bibit, nec sedit, sed nec leniter dormitauit. Deinde veniens ad eas Vlpianus interrogauit quid profecissent? Quae responderunt. Voces nostras quasi coruicularum clamantium contemnens, quasi triduo manibus expansis, sine cibo, & potu, & somno perseuerat. Tunc ille accedens, & volens eam amplecti, factus est caecus, & gyrabat per totum triclinium in quo illa orabat, à tertia usque ad vesperam invocans Iouem, Lunam, Minervam, & dicens. Dijs liberate me, erubescere autem clamare. Tandem cum eius oculi dolore nimio torquebantur, clamauit ad eos, qui foris eum expectabant: qui ingressi viderunt eum semiuivum, & caecum, & Anastasiae orantem; tollentesque eum in manibus ad domum suam, maledicebant publice Imperatori cuius iussu ad eos Anastasia deuenisset. Media vero nocte se ad capitulum duci petijt, & ut magnus Pontifex caput inter sacrificiorum superstitiones inquirere, vtrum posset euadere: Cui responderunt Daemonia: Quia famulam Dei contristasti, hodie nobiscum in inferno eris. Tunc ille angustatus, cum duceretur ad domum inter manus puerorum expirauit.

Passio

Passio sancte Theodote cum tribus pueris.

CAP. LXV.

Reuertente autem Diocletiano apud Syrmium à Macedonia, oblata est ei Theodota cum tribus filiis, natione Bythinia, cuius Nicena, quæ ideo fugerat de ciuitate sua, quia contra Christianos illic persecutio vehementer agebatur. Comes autem Leucadius quia eam tradiderat, petijt ab Imperatore, dicens: Iube eam mihi dari in vxorem, quæ si non consenserit sacrificare mecum, diuersis eam pœnis interficiam. Accepta igitur potestate, cum eam diabolicis suasionibus, & terroribus fatigaret; illa dixit ei: Si ideo petisti me coniugem, vt facultates meas innadas, omnia quæ possideo vade, occupa, & dum redieris accipies me vxorem. Quo eunte illa vnanimis cum Anastasia permanens quotidie sanctorum curam exercebant: & cum in Dei laudibus permanerent, adueniens Comes Leucadius agebat, vt eius coniugio Theodota necleretur. Sed cum dum blandimentis, & terroribus insisteret, & illa nullatenus consentiret, ferro vinctam cum tribus filiis, ad consularium Bythinia destinauit. Cui cum illa sacrificare nollet, primogenitum eius Euodium fecit fustibus cædi. Cui mater clamabat: *Noli timere fili ista verbera, quia per ista attinges ad gaudia æterna*. Tunc consularis Hyrtaco quidam in libidinibus famoso dixit: Comprehendens eandem, ducito, & postquam illuseris ei, inter publicas eam meretrices constitue, vt videamus si Christus eius eam defenderet. Qui dum ad eam pergeret, vt teneret, & duceret, cœpit de naribus eius sanguis infinitos effluere, clamauit que: Stat iuuenis pulcher, ex cuius manu pugnam accepi in naribus. Tunc consularis, iussit igne copiosum accendi, in quo cum tribus filiis missa, benedicens dominum, martyrium consummauit, apud Nicenam Bythinia quarto nonas Augusti.

Passio sancte Anastasie martyris.

CAP. LXVI.

Anastasia vero tradita Præfecto illyrici infinitas pecunias habere putabatur, pro qua re tentans eam Lucius Præfectus iussit eam priuatim sibi adduci, & dixit ei: Si Christiana esse vis, præcepta Christi tui comple dicentis: *Qui non renuntiauerit omnibus, quæ possidet, non potest meus esse discipulus*. Da ergo mihi omnia, quæ possides, & perge quocunque volueris. Quæ respondit: *Vende, inquit Dominus meus, omnia quæ habes, & da pauperibus, non dimitibus, tu autem diues es, & qui tibi dederit, contra præceptum Christi agit: ego autem etiam rogo, vt accipias, quæ te indigere cognosco*. At ille. In quo, inquit, pauper sum? Quæ respondit: *IN FIDE*. Ille vero dixit: Si Dominus tuus crucifixus est, vt quid Iouem non colis, qui nulli vnam subiacuit? Quæ respondit, Iupiter iniuriam fecit, Christus passus est, tu imitare Deum tuum, & ego Dominum meum. Tunc iussit eam in carceris ima concludi, & acerrimis terroribus fatigari, cibum vero ei per modicum serotinis horis offerri, quem etiam illa penitus recusabat. Apparebat autem ei nocte spiritus sanctæ Theodote etiam cum luminaribus, & mensam onustam varijs refectionibus coram illa ponebat. Et orantes simul tota nocte, & ad pullorum cantus loquendi secum, & se videndi terminum capiebant. Hæc cum per dies 30. gesta fuissent, Lucius putabat eam iam fame, & tenebrarum horrore defecisse; iussit tamen eam si viveret sibi adduci. Vidensque eam robustiorem, & latiore quam prius fuerat, indignatus, iussit eam in naui poni, & cum multis alijs quos legis iura punierant, pelagi fluctibus demergi. Quibus perductis in altum vbi pelagus fuerit, vt præceptum erat eis, illic nauem pertulerunt, ibique eos dereliquerunt. Tunc ibi S. Theodota martyr apparuit, & super ipsam

plagam naui confidens, eam à periculo liberauit. Cumque orante S. Anastasia, omnes crederent, vna die, & vna nocte ita fuerunt in medio pelago, vt putarent se esse in terra, sine æstu, sine fluctuatione, sine metu. Tertia die ad insulas Palmarias deuoluti sunt, vbi multi episcopi, & viri religiosi diuersis temporibus relegati fuerant; & descendentes, cum hymnis, & psalmis suscepti sunt. Quod cum audisset Præfectus, misit illuc, & omnes inde deposuit. Cumque essent plusquam 200. viri, & 70. fœminæ exceptis paruulis, ne vnus quidem potuit amore vitæ penitentis ad sacrificij reuocari consensum. Et cum omnes varijs interfectionibus martyrium celebrassent, Anastasia per manus, & pedes extensa, & ligata ad palos fixos circa medium eius, igne incensus est, in qua passione orans, & benedicens Iesum Christum, emisit spiritum. Passa est autem 8. Kalendas Ianuarij.

Passio sancte Barbara virginis.

CAP. LXVII.

Ex gestis eius. Imperante quoque* Maximiano fuit Nicomediæ virgo Barbara nomine, nobilis genere, quam ob nimiam pulchritudinem pater eius Dioscorus in excelsa turri collocauit, volens eam in eminentiori loco residere. Illa vero occulte Deum celi adorabat: eratque balneum ibi propinquum, quod ea orante subito repletum est aqua. Illaque gratias agens, iterum orauit, vt aqua illa sanctificaretur in nomine Trinitatis, & illic descendens seipsam baptizauit. Cum autem cines vrgerent patrem eius, vt eam nuptui traderet; illa requisita ab eo respondit: Absit hoc à me pater, habeo sponsum in celo Christum, qui inuolabile custodit corpus meum. Mox intelligens pater, quod Christiana esset, arripuit gladium volens eam interficere; at illa fugiens, abscondit se in montis latere, quam persecutus pater quæsiuit à pastoribus, an vidissent puellam fugientem vnoque dicente, Non. Alter dixit: Nunquid non vides, vbi se abscondit? Tunc pater currens, & apprehendens eam, cum duceret in domum suam, aspexit virgo illum, qui eam indicauerat, & maledixit eum, & pecora eius, statimque cum grege suo conuersus est in statum marmoris. Altera die pergens pater ad Martianum præsidem, nunciauit ei omnia, quæ acciderant de filia sua: qui iubens eam sibi adduci, & alloquens de cultu Deorum, & sacrificijs; cum eam in fide immobilem inueniret, iussit eam nudam cum virginis cædi; & cum cæsa, Deo psalleret, Idolaque insensibilia, & inutilia esse diceret, iussit eam verlis pedibus suspendi, & cum malleis caput eius tundi, vsque dum per nates eius sanguis distillaret in terram. Et dum iterum gratias ageret, videns Præses in craftino plagas eius sanatas, iussit eam equuleo suspendi, & ad eius latera lampades ardentes applicari. At illa in cælum aspiciens, & orans, dixit ad Præsidem: Vide miser, quia ignis iste non dolorem, sed refrigerium mihi præstat. Tunc Præses furore repletus, iussit eius mammillas amputari, deinde per totam prouinciam eam nudam circumduci. Illa vero eleuatis oculis in cælum dixit. Domine Deus qui operis cælum nubibus, mitte Angelum sanctum tuum, qui cooperiat corpus meum denudatum, vt non videatur ab impijssimis paganis. Ecce ergo Angelus Domini cooperuit eam stola candida, consignansque omne corpus eius, restituit eam, ita vt nec cicatrix in ea appareret. Circumferentes autem eam ministri per quendam vicum, adduxerunt ad Præsidem, qui videns totum corpus eius sanatum, & faciem eius fulgentem, præ nimio furore stabat stupefactus, & iussit eam capite puniri. Quæ gaudens, adorabat Dei filium dicens: Obsecro Domine ne memineris peccata eorum, qui deuote celebraverint martyrium meum. Et ea dicente Amen, subito ad eam vox Domini facta est dicens: Veni dulcissima, requiescere in cubilibus patris tui, qui in cælis est: de hoc vero quod postulasti crede quia donatum est tibi. Et cum ascendisset in montem pater eius proprijs manibus amputauit caput eius:

deinde

Qui episto-
la: S. Ana-
stasia ad
Chrysogo-
num &
Chrysogoni
ad Anastasia
legere
cupiat, con-
sulat Suri-
m sine vita
S. Anastasia.
S. Anastasia
vix migrat
ad dominum.

* Baron. po-
tat Impera-
te Maximi-
no qui suc-
cessit Alexan-
dro
Sancta Bar-
bara degit in
turri san-
ctissima.

Respuit om-
nes sponso-
res.

Pater eius
persequitur
eam, quia
Christianam
se esse pro-
fiteatur.

Præfidi
Martiano
crucianam
traditur.
Nuda, vir-
gis flagella-
tur, du-
m isti
meq. alij pa-
nis crucia-
nt.

Constante
præfidi res-
pondet.
Nuda per
prouinciam
circumduci-
tur, sed an-
gelus eam
candida sto-
la cooperuit.

Orat pro hi
qui deuote
celebrant
eius marty-
rium.
Proprijs
eius pater
eam interf-
cit & prop-
terea fulmi-
ne statim
pergit.

deinde cum de monte descenderet, subito cecidit ignis de celo super eum, & consumpsit illum, ita ut nec pulvis de eo remaneret.

Passa est autem hæc virgo pridie nonas Decembris. *Author.* In martyrologio tamen eius natalis annuntiatur 17. Kal. Ianuarij.

Passio sancti Floriani martyris.

CAP. LXVIII.

Sancti martyres vltro se iudices offerunt.

Caduntur fustibus & scapulis acutis constringuntur.

Tractatur in flumen Anisum S. Florianus, sed Florentius à somno excitatus mittitur in Galias.

*Habentur A. P. S. Florianus apud Surinam 4. Maij Sed plura de eodem in Breviario Polon. & Cuspin. in Austria. Vindicta Dei in eum qui sanctum precipitavit in flumen. * Vocatur Valeria.*

EX *gestis eius.* Cum autem præcepta Imperatorum de persecutione Christianorum apud Noricum Ripensem, delata essent, Aquilinus Præses cepit Christianos vehementer inquirere. Sancti autem Florentius, & Florianus obuiantes quibusdam sibi mundanæ militiæ socijs dixerunt: O fratres, & commilitones, cur alios quæritis? Euntes nuntiate Præsidi, quia Christiani sumus, & locum etiam designate, in quo commoratur. Crudelitatis ergo ministri apprehendentes eos duxerunt ad Præsidentem. Qui ab eo moniti, ut idolis sacrificarent; responderunt: Iussioni tuæ prauissimæ quantum decet militamus, hoc tamen nemo nobis suadebit, ut demonibus sacrificemus. Tunc Præses vehementer iratus, iussit eos fustibus cædi, & scapulas eorum acutis ferris constringi. Illis ergo in confessione Christi, & gratiarum actione permanentibus; videns Præses se superatū, eos iussit duci ad flumen, nomine Anisum, & de ponte in illud præcipitari 4. Kal. Maij. Cumque victi ducerentur à militibus, venerunt subitus quandam arborem, ubi ab itinere fatigati, residentes, pariter dormierunt omnes. Tunc Angelus Domini per visum apparuit beato Florentio dicens: Frater Florenti non est tibi data corona martyrij, sed confors eris confessorum, igitur surge, & perge ad partes Galliarum, & ibi ostendam tibi locum habitationis tuæ; futurum est autem, ut in ciuitate Turonica à B. Martyno accipias ordinationem. Illo expectato dissoluta sunt vincula eius. Tunc cautius B. Florianum vocans narrauit ei visum, & abiit. Sanctus autem Florianus exultans, cum peruenisset ad pontem, vnde præcipitari iussus fuerat, ligauerunt lapidem ad collum eius, quo in profundum demergeretur. Tunc deuote cepit rogare milites, ut orandi spacium aliquantulum sibi concederent. Cumque orasset quasi vnus horæ spacio, tandem præcipitauerunt eum, & statim crepuerunt oculi eorum; fluuius autem martyrem Christi suscipiens exauit, eleuatisque vndis suis, in quodam eminentiori loco super quoddam saxum corpus eius deposuit; diuino quoque annuente fauore aquila adueniens idem corpus cepit alis suis protegere; ipse autem sanctus manifestauit se cuidam foemina Deo deuotæ, certis eius locum designans indicijs, ut traderet illud sepulturæ; quod & factum est, ibi ægri sanantur, cæci illuminantur, Dæmones eijciuntur.

Passio sanctorum Primi, & Feliciani.

CAP. LXIX.

Legit Surius 9. Iunij.

Sancti martyres missi sunt in carcerem.

Ab Angelo visitantur Felicianus plumbatis verberatur.

Atrocissima cruciatur.

EX *gestis eorum.* Pontifices autem templorum accusauerunt Primum, & Felicianum apud Imperatores dicentes: Nisi hos sacrificare feceritis, nulla beneficia à Dijs consequi poteritis. Inquisiti igitur, & comprehensi Primus, & Felicianus ciues Romani, iussu Imperatorum in carcerem recluduntur. Qui statim ab Angelo confortari soluantur, & post dies aliquot Imperatoribus præsentantur, ubi cum in fide peristerent, ad fanum Herculis educuntur: sed sacrificare nolentes crudeliter laniati, & in carcerem reclusi quotidie ab Angelo fouebantur. Iterum educuntur, & promoti Præsidi præsentati, cum superari non possent, ab inuicem separantur. Dixit ergo Feliciano, ut senectuti suæ consuleret, & Dijs inuictissimis immolaret, quod cum ille renueret, plumbatis grauissime cæsus, ait: Cum 80. iam annos vitæ habeam 30. iam anni sunt ex quo cognoui veritatem, & elegi Deo viuere. Tunc iussit eum Præses

ligari, & clauos manibus, & pedibus figi, & dixit ei: Tandiu sic eris, quamdiu nobis consenseris. Cumque adhuc læto vultu peristeret, iussit eum ibidem torqueri, & triduo in stipite pēdenti nihil ministrari. Post triduum iussit eum flagellis cædi, & sic depositū carcere recipi.

Sequenti die iussit Primum adduci, & dixit ei: Ecce frater tuus consentiens Imperatorum decretis, & sacrificans, magnus est in palatio eorum, vnde & tu si ita feceris socius eius eris. Respondit Primus: & si tu filius es Diaboli, nesciens tamen, in parte vera dixisti, quia frater meus non hominibus vivis, sed Imperatori cælesti consensit. Noui enim docente me Angelo, quod de illo fecisti, & utinam merear ei coniungi. Tunc iratus Præses, iussit ut fustibus caderetur, & levatus in equuleo latera facibus vreretur. Quod cum fieret, & ille semper psalleret, iussit eum deponi, & plumbum bulliens in os eius fundi. Iussit etiam ut Felicianus adesset, ut quasi terribus eius passione sacrificijs consentiret. Extensus autem S. Primus plumbum bulliens quasi aquam frigidam totum bibit, & ait: Ecce frater meus à me separatus non est, quem tu dicebas, quod idolis consensisset. Iratus Præses iussit eos in theatrum simul duci, duosque Leones ad eos mitti; qui statim ad pedes eorum corruentes, eis blandiri cæperunt; quod & Vrsi post eos immissi fecerunt. Tunc de populis qui ad hoc spectandum plusquam 12. millia conuenerunt, quingenti viri cum omnibus suis crediderunt. Videns Præses sanctos martyres non posse vinci, iussit eos extra amphitheatrum decollari; quorum corpora canibus, & auibus proiecta, sed ab eis illæsa, nocte à Christianis rapta sunt, ac sepulta.

Horum passio celebratur 5. Idus Iunij.

De sancto puero Vito, & eius Pedagogo Modesto, & Crescentia nutrice.

CAP. LXX.

EX *gestis eorum.* Eo quoque tempore erat in Lucania sub Diocletiano Præses Valerianus, de qua provincia fuit sanctus Vito, habens patrem Hylam sacrilegum, Modestum pedagogum, nutricem Crescentiam. Huic viro adhuc infanti apparuit Angelus Domini dicens: Datus sum tibi custos ad custodiendum te usque ad vltimum diem vitæ tuæ, & omnia quæ petieris à Domino impetrabis. Hic ergo cum esset annorum 12. & in Christum credens, quantum poterat omnibus indigentibus ministrabat. Pater eius Hylas nobilis, sed paganus, studebat quomodo eum ad Idola conuerteret, & nolentem saepius verberabat. Audiens hoc Valerianus Præfectus, iussit patri, ut eum adduceret. Qui cum venisset, & idolis immolari renueret, iussit Præses, ut fustibus caderetur: sed brachia eorum qui puerum verberare volebant, protinus aruerunt; & ipse Valerianus clamauit dicens: Væ mihi, manum perdidit. Respondit Vito: Sanent te Dijs tui si possunt. Et ait ille: tu ergo facies. Qui ait: In nomine Domini faciam, & statim precibus eius sanatus est. Qui dixit patri eius: Corripe filium tuum, ne pereat. Tunc pater eum ducens in domum suam omnibus delicijs, & cantu musicorum, & saltatu puellarum animum eius mutare studebat. Cum autem inclusisset eum in thalamo omnibus delicijs ornato, venerunt ad eum sancti Angeli, alas habentes quasi aquilæ, mirabiliter respluentes: apparuerunt etiam ante eum 12. lampades, & cubiculum odore suauissimo respersum est; Angeli autem cantabant: Agyos, Agyos, Agyos. Odore autem quasi aromatum de cubiculo exeunte, pater & familia repleti dicebant: Dijs venerunt in domum, & aspiciens per ostium, vidit 7. Angelos circa infantem stantes, & statim cæcus factus est. Cumque se oculos perdidisse, clamaret, commota est Lucania ciuitas ita, ut Valerianus accurreret, à quo interrogatus, qualiter hoc ei accidisset, Respondit: Cubiculum filij mei aspiciens Deos igneos intus vidi, & vulnere eorum ferre non potui. Igitur ductus ad templum

Iam, vult quod si visum reciperet thaurum cum cornibus aureis offerret, sed cum nihil proficeret prostravit se filio, ut eum sanaret. Cui respondit filius: *Scis quod non credis, sed propter astantem plebem sanaberis.* Cum vidisset, & *lani* gratias ageret, quarebat quomodo eum occideret.

Passio praeceptorum trium sanctorum.

CAP. LXXI.

Tunc apparuit Angelus modesto Pedagogo eius iubens, ut puerum tolleretur, & inuentam nauiculam ascendens, ad aliam terram iret. Quod cum faceret venientes ad mare inuenerunt Angelum in specie maeleri, qui cum ab eis quæret nauulum, S. Virus respondit: Ille cuius nos sumus serui mercedem tibi dabit. Applicuerunt igitur ad locum, qui dicitur Allectorius, & Angelus subito disparuit. Requeuerunt igitur iox-ta flumen, quod Siler dicitur, & cibus ei cecidit per aquilam ministrabatur, ibi puer sanctus multa miracula faciens, diuulgatus est, ita ut daemones eos prædicarent, prædicarent, & confluens ad se populos baptizaret. Interea Diocletianus a Dæmone vexatus clamauit: Nisi venerit Vitus Lucanus non exibo, quem statim milites diu quæsierunt, & inuentum ad Imperatorem Romam adduxerunt, cuius vultus erat speciosus, & flammeus nimis, & oculi eius, ut radij solis. Cui dixit Imperator. Potestne sanare filium meum? Respondit, non ego, sed Dominus. Statimque imponens ei etiam manum sanauit eum. At illi Diocletianus: Consule tibi puer, & sacrificia dijs, ne male moriaris. Quod cum Vitus renueret, iussit eum cum Modesto in carcerem recipi. Angelus autem ad eos descendit, & subito ferri moles, quæ imposita erat eis cecidit, & carcer immenso lumine cornuscavit. Quod videns Carcerarius hoc Imperatori nuntiavit, & statim eductus, in elibatum ardentem missus est, in quo resoluta erant, pix, resina, & plumbum, & subito Angelus omnem feruorem extinxit, & puer inde sanus exiit. Post hæc traditus est legioni deuorandus, qui immixtus ad eum lingebat pedes eius, & crediderunt vsque ad mille homines. Postea iussit Vitus & Modestus, & Crescentia, quæ semper eos secuta erat, in catasta extendi, ibique ossa eorum dispersa sunt, & viscera apparuerunt, factumque est subito tonitruum magnum, & terræ motus, & templa idolorum conuulsa, multos occiderunt. Imperator autem fugiens seipsum percutiebat dicens: Vixi in his quia ab vno infante victus sum. Et statim ab Angelo soluti subito inuenerunt se iuxta fluvium, qui dicitur Siler, ibique pauperes migraverunt ad Dominum, quorum corpora per triiduum ab aquilis custodita, illustri scintilla florantia per mare nauigando periclitans iudicio sancti Viatorum & honorifice sepeluit. Horum passio receditur 17. Kalend. Iulij.

Passio sancti Albani.

CAP. LXXII.

Ex his autem. Tunc etiam passus est S. Albanus in Britannia 10. Kal. Iulij, iuxta civitatem Verulamiam, quæ nunc ab Anglis dicitur Verlamæa. Hic quidem adhuc paganus, Christianum quandam videntem persecutionem Maximiani Imperatoris fugientem, hospitio recepit, quem cum orationibus, & ieiunijs semper studere conspiceret, exēplis & exhortationibus eius conuersa est. Ideo audiens Iudex Britanniæ, quod in Albani domo ceteris lætaretur, iussit, ut cito clericus adveniret. Tunc Albanus hospitis sui habitum induens, & militibus ad Iudicem victus, perductus est. Qui cum eum vidisset, & quomodo pro hospite suo se obtulerat cognouisset, cum sacrificare temeretur, iussus est gratias verborum, & deinde decollari. Cumque ad locum duceretur, venit ad quandam fluvium cursu rapidissimo

transitum prohibentem: volens ergo properare ad martirium oravit, & statim diuisus fluvius viam ei præbuit. Quod videns miles qui eum decollare debebat, ense proiecto, penitens veniam postulabat. Sicque cum eo ad montem, qui & prope erat, ascendit, ubi S. Albanus fontem perennem affluentem precibus obtinuit. Protinus, quidam miles ambo decollavit, & oculos amisit. Nam cum sancti Albani caput in terram caderet abscissum, simul & sui percussoris oculi ceciderunt.

Passio sanctorum Donatiani, & Rogatiani, & Pancratij martyrum.

CAP. LXXIII.

Ex his autem. Eo quoque tempore florebat in urbe Namnetica in Britannia minori duo fratres iuvenes Donatianus & Rogatianus, quorum Donatianus adhuc in iuventute positus, iam migraverat in seculum. Mota autem persecutione Rogatianus, qui natu maior erat, cucurrit ad fratrem suum perens, ut baptizaretur antequam persecutor appropinquaret. Quod equidem ille tunc non est consecutus, propter absentiam sacerdotis. Tenti autem, simul in carcerem missi sunt, & ubi sanctus Rogatianus contristatus, eo quod baptizatus non esset, sufficere sibi credidit, si osculum a fratre acciperet. Sanctus autem Donatianus rogavit pro eo Dominum, ut esset ei pro lauacro martyrium, quod & factum est. Nam in equulei catasta suspensi ac laniati, deinde lancea militari perfolli, nouissime capite cæsi sunt 9. Kal. Iulij, qui tamen dies in eorum passione non detrimatur.

Sanctus quoque Pancratijs filius Cleonij, & Quirine Christianorum in Phrygia ciuitate, defunctis parentibus, cum omne patrimonium pauperibus erogaret, & Christum pie colens, Deos gentium grauitè blasphemauit, presentatus est Diocletiano augusto, cum in ætate 15. annorum esset. Cumque coram eo de vanitate Deorum subtiliter disputaret, & imperatorem euidenti ratione confunderet, iussu eius decollatus est. Ad cuius sepulchrum, ut dicit Gregorius Turonensis, quisquis fallum iurare voluerit, antequam ad cancellum chori Ecclesiæ venerit, aut statim a Dæmone captus infans, aut cadens in praesentem procius vitam perdit.

Huius passio celebratur 4. idus Maij.

De sancto Marcelino, & Petro, & Arthemio.

CAP. LXXIV.

Ex his autem. Ea quoque tempestate passi sunt Romanæ 4. nonas Iulij, Marcelus presbyter, & Petrus exorothasus iudee Sereno. Hunc enim Petrus Arthemius concubitus pro fide Christi multoties exsum in vinculis detinebat, cum illa dum a dæmone vexaretur, & a patre quodam plageretur, dixit ei Petrus, quod si in Christum crederet statim eius filia sanitatem reciperet. Cui Arthemius minor consilium dedit, quia Deus tunc te liberare non potest, cum illi credas, & pro eo tanta sustineas, & quomodo filiam meam si ei credidero liberaueris? Respondit Petrus: Potens est Deus liberare me, sed vult, ut per temporalem passionem perueniam ad gloriam sempiternam. At ille: Si me, inquit, vis credere Deo tuo catenas, & claustra super te duplicabo, & si te Deus liberauerit, credam illi, si tamen prius filiam meam sanam videro. Quod cum fecisset, ait Petrus: Vade in domum tuam, quia modo videbis me loquentem tecum. Qui cum abiisset, & Candida vxor suæ hæc diceret, affuit sanctus Petrus indutus vestimentis candidis, & tenens in manibus signum crucis. Cuius statim pedibus prouoluti, virtutem dei confiterentur, & sancta filia eorum, omnes qui erant in domo Arthemij baptizantur. Cumque ad domum

Insigne martirij, Carisfex credit, Fontem im petrat suis precibus. Puer per cussoris eius.

Legi Petri in catal. lib. 5. c. 37. & Surius tom. 3.

Martyrium loco baptis mi.

Act de ed Surius, 3.

Legi Greg. Turon. de gloria martyrum c. 30.

Sanctus Petrus crebro casu mittitur in obscurissimum carcerem.

Videtur de libere cu hodi carceris Arthemio

Alio modo carceris videtur ad Arthemium.

Paulina vocabatur.

Multi credidit
in Christum.Arthemius
promittit li-
bertatem ijs
qui vellent
fieri Chri-
stiani.Petrus in
carcere du-
citur.Angelus
ambos libe-
rat, & S.
Petrus diui-
nitus sic so-
lutus venit
cum Mar-
cellino ad
Arthemium.Arthemius
gladio peri-
mitur.Marcellinus
& Petrus
capite pun-
iuntur.
Dorotheus
liktor con-
uersus ad fi-
dem Christi
Fuse de his
sanctis agit
S. Hieron.
2. l. iij.Sergius &
Bacchius ab
amicis ac-
cusantur.Maximiani
crudeles.Afflicti
ignominia.Antiochus
dux crude-
lissimus.Immanissi-
mus crucia-
tus S. Bac-
chij.Ad Dei co-
eantur opes
ex hac vita
migrat
Apparet S.
Sergio.

domum illam plurimi conuenirent, vt aperta videntes miracula baptismum peterent; abiit Petrus ad Marcellinum Presbyterum, & omnes ab eo baptizati sunt. Tunc iuit Artemius ad alios incarceratos promittens, vt exirent liberi quicunque vellent fieri Christiani. Quod dum fierent, & rumor ad Serenum iudicem peruenisset, qui per 40. dies infirmus, huic operi vacare non poterat, iussit omnes incarceratos adduci. Quos omnes Artemius conuocans & eorum manus deosculans, dixit ad eos, vt si quis ire vellet ad martyrium veniret intrepidus, & si quis nollet abiret illaesus.

De Passione eorundem Sanctorum.

CAP. LXXV.

Cum ergo audisset Iudex, quod Marcellinus, & Petrus, illos, qui erant, in carcere baptizassent, & abire permittentes, ipsi sponte in carcerem mansissent, iussu irati Praefidis introducti, separatim in carcere retruduntur; Marcellinus quidem nudus super vitrum fractum prosternitur, & ei lumen, & aqua negatur; Petrus vero in alio carcere in cippo arctissimo constringitur. Tunc venit Angelus ad Marcellinum, soluensque & induens eum vestibus suis duxit ad Petrum; ipsum quoque soluens, ambos duxit ad Artemij domum; iubens eis, vt septem diebus populum confortarent; & octauo die se Iudici praesentarent. Cum ergo Marcellinus, & Petrus in carcere non essent inuenti; Iudex Artemium cum vxore, & filia adductos ad se, & sacrificare nolentes, iussit eos terra obrui. Qui cum venissent ad locum, sanctus Marcellinus in illa crypta missam celebrauit protegentibus se alijs Christianis, & post haec ait Marcellinus ad incredulos; Ecce vos laedere potuimus, & Artemium cum vxore, & filia liberare, nosque ipsi liberi abscedere, sed neutrum fecimus. Quid vos ad haec? Tunc irati gentiles, Artemium gladio percusserunt, matrem vero cum filia precipitantes lapidibus obruerunt, Marcellinum autem, & Petrum ducentes ad Siluam nigram, quae hodie in honore Sanctorum Siluae candida appellatur, ibi eos decollauerunt. Quorum animas vestibus splendidis, & gemmis indutas, is qui eos decollauit nomine Dorotheus vidit Angelorum manibus in caelum deferri: vnde ipse Christianus effectus, tandem in pace quieuit. Passi sunt autem Romae Artemius, & vxor eius Candida, cum filia Paulina, 4. Nonas Iunij.

Passio Sanctorum Sergij, & Bacchij.

CAP. LXXVI.

Ex gestis eorum. Ea tempestate passi sunt etiam sub Maximiano sancti Sergius, & Bacchius, qui cum essent Primicerij palatii apud eundem Imperatorem, de Christianitate sunt accusati. Quod ille non credens, duxit eos secum ad templum Iouis, eique sacrificans, vidit, quod illi extra templum remanentes, polui noluerunt idolis. Vnde comperto quod Christum colebant, protinus distinguuntur, & veste militari deposita, catenis onusti, per totam ciuitatem ducuntur, & sic ad palatium reducti Christum plenissime confitentur, & catenis gravissimis alligati, longe ad Ducem Antiochum destinantur. Cum ergo antequam a Duce interrogarentur, bis ab Angelo confortati fuissent, & sequenti die cum ipso de Idolorum erroribus disputarent; Sergius in carcerem mittitur, & Bacchius extensus neruis crudis usque ad fluxum sanguinis, & disruptionem ventris, ac iecoris laetatur, magisque tyrannum prouocans, & tandem ad vocem Deo vocantis expirans deuorandus a bestiis procul extra castra iactatur, & aduolantes volucres illatum eum a bestiis seruauerunt, donec fideles eum in tumulo sepelirent.

Eadem nocte cum se Sergius, a socio destitutum lugeret, apparuit ei sanctus Bacchius in habitu militiae, &

vultu angelico, monens eum, vt ne morte deficeret, sed fortiter ipsum sequens ad paratam sibi gloriam perueniret. Igitur sequenti die Antiochus Sergium multis verbis sacrificare monuit, sed ille non acquiescens, se potius tormentis exposuit, & clauatis sotalibus calciatus ante currum eius nouem milliaribus cucurrit. Sequenti vero nocte in carcere ab Angelo sanatus, & confortatus, mane facto, ante Antiochum sanus stetit, nolensque consentire Idolis, rursus eisdem sotalibus calciatus ad aliud castellum, similiter nouem milliaribus ante eum cucurrit, & sic adhuc immobilis, data in eum sententia, cum magna multitudine hominum, & etiam faminarum, quae de latebris suis exierant, vt cum eis mortem sancti Sergij flecterent, veniens ad locum, & voce angelica confortatus, flexa ceruice decollatus occubuit, cuius sanguis sic terra dehiscens absorptus est, vt nullus gentiliū ad locum praetimore martyris appropinquaret, in ipso autem loco a Christianis diligenter sepultus est.

Post longum vero tempus, cum Christiani corpus eius furim auferre, ac transferre vellent, nolens beatus Sergius furim tolli, qui dudum iussus fuerat publice per urbem circumduci, tantam circa locum claritatem ostendit, vt castelli custodes, ignem ab hostibus accendi putarent prorumpentes cum armis, vt eos insequendo impedirent. Permissu tamen militum corpus sanctum in pulchro tumulo posuerunt, donec quindecim episcopi conuenientes ad locum, condignam super eum basilicam construxerunt.

Horum passio celebratur nonis Octobris.

De sancta Euphemia virgine.

CAP. LXXVII.

Ex gestis eius. Eadem quoque tempestate passa est sancta virgo Euphemia in ciuitate Calcedonia, filia Philosophonae Senatoris, & Theodorae, sub Prisco Proconsule. Cum hac erant in carcere quadraginta nouem martyres sancti, qui per nouem decem dies ibidem a spiritu sancto nutriti erant; qui simul cum ea Prisco praesentati, & ab eo interrogati, cum fidem Christi constanter confiteres, supplicij se offerrent, iussu sunt singuli tormentis puniri. Cuique per singulos dies torquerentur, mutuo se ad sustentationem certaminis hortabantur. Iterum Prisco praesentati, & ab eo commoniti, vt Deo sacrificarent Marti, cum quali ex vno ore errorem arguerent, iussit eos alapis caedi, donec ministri cadentes quasi mortui deficerent; sed cum caderentur, facies eorum magis albescebant. Priscus autem habito consilio cum Appoliano Sophista, Christianorum accusatore, iussit eos recipi in carcerem, donec mitterentur ad Regem. Et cum ducerentur in carcerem, Priscus quasi fera currens in gregem, arripuit beatam Euphemia, aestimans quod sicut ipse vas infirmum & inutile erat, infirmum vas inueniret, & ait ei: Honora te ipsam, & substantiam tui generis, ne amittas vel notitiam, & si corrupta es verbis, vt mulier reuertere, & immola Deo Marti. At illa cum prius erectis in caelum oculis Domini Iesu auxilium postulasset, respondit. Non in natura corporis est fortitudo certaminis, sed in virtute spiritus sancti. Igitur corpore quidem mulier consto, sensu autem virili.

De passione eiusdem.

CAP. LXXVIII.

Tunc Proconsul iratus quod a muliere vinceretur, iussit tormentum stare rotarum, & illam in medio poni, vt extensa, & contrita, cito redderet spiritum. Ipsa autem tormento rotarum imposita, pectori suo Christum signaculum praeposuit, & Tyranno insultare cepit.

Cumque

Comque corpus eius per singula membra confringeret, sensus animi conualecebat, & benedicens Deum, orabat. Tunc confestim Angelus de cælo descendens tormenta rotarum confregit, & ministros in paralyfim dissoluit. Illa autem bona certatrix sine macula, & hilari vultu eorum omnibus exiuit. Cui cum Priscus minaretur incendium, nisi sacrificaret, & illa terrores eius non timere se diceret, eo quod adiutorem Christum haberet. Priscus iussit fornacem, cuius flamma per 45 cubitos extenderetur accendi, & intus eam proijci. At illa stans hilari vultu, Deum benedicebat, & ut eam, sicut tres pueros de camino, eriperet, exorabat. Cumque ministri eam præcinctam tenerent, iubente Prisco, ut eam in ignem proijcerent, vnus ex his Soltheus, habens cultellum ad cingulum, respexit ad Proconsulem, & ait ei: Hoc gladio me interfici iube, quia impossibile est mihi super istam manus mittere, video enim ante oculos, exercitum candidatorum illam expectantium. Victor autem alius magister zonam Euphemie soluit, & ait: Oro te Proconsul solue me ab ista necessitate, quia graue est in eam manus extendere, video enim in ore fornacis stantes viros, qui ignem dispergunt, & expectantes sanctam, eam immaculatam conseruare volunt. Tunc Proconsul hos quidem custodiri, & alios consistere iussit; Cæsius autem Barbarus quidam illam apprehendit, & in ignem proiecit; quam Angeli sancti confestim susceperunt, ac flammam disperferunt. Cæsius autem combustus fuit, & virgo stans in fornace media quasi in platea, Regem Dominum honeste conspicens, expansisque manibus eum benedicens, tandem exiuit. Tunc indignati Proconsul, & Appolianus iusserunt afferti ferras acutas, & sartagine ignitas, ac per tormenta artis ferrariæ membra virginis dissolui per partes, & in sartagine interponi, ut tanquam pulsus fierent: qua super ferras posita, ferræ confractæ, & sartagine extinctæ sunt, nihilque ei nocuerunt. Post hæc eam in stadio posuerunt, & quatuor leones, duasque bestias contra eam dimiserunt: at illi insilientes, vestigia eius osculati sunt: sed ut compleretur eius martyrium, currens vna ex bestiis eam momordit, liuorem tamen nolum ei fecit, & vox de cælo facta est, Euphemia ascende, & palmam tuam recipe. Post hanc vocem sonus etiam factus est ita, ut commoueretur locus ille, & tremuerunt omnes, ipsaque virgo facta oratione reddidit spiritum, cuius corpus Pater eius, & Mater sepelierunt in locum nouum.

Compleuit autem martyrium suum 16. Kalend. Octobris.

Passio sancti Firmini Ambianensis.

CAP. LXXIX.

EX gestis eius. Præterea sub Diocletiano, & Maximiano, erat in vrbe Iberiensis, quæ dicitur Papilonia Senator nobilis in ordine primus, & nomine & opere Firmus, qui filium suum Firminum Honesto presbytero tradidit, diuinis literis imbuendum. Qui Firminus annorum 17. in sanctitate, & doctrina proficiens ac pro Honesto iam sene prædicans, ab ipso ad Horatium Tholosanum Episcopum missus est, ut ab eo ordinatus Episcopus Christum vbique gentibus prædicaret. Quo facto Firminus Episcopus rediens ad Honestum magistrum suum anno ætatis suæ 31. relictis omnibus, ad Gallias properans Andegauis urbem venit; ibi anno & mensibus tribus multos prædicando conuertit, & Beluacum contra Valerium Præsidem pugnaturus pro fide perrexit. Vnde multoties flagellatus usque ad mortem Sergij successoris Valentij in carcerem clausus fuit. Sed tunc à populo solutus ibi prædicauit, & baptizatis omnibus, ecclesiisque constructis inde Ambianis perrexit, & in 40. diebus tria millia hominum baptizauit.

Audientes hæc Longulus, & Sebastianus præfides ab vrbe Treuerensi ad Ambianensem venerunt, & iussu eorum conuenientibus cunctis Firminum coram se grauius accusatum, dum firmissime confiteretur Christum, timens Præses seditionem populi, præcepit in carcere decollari. Faustianus autem Senator qui eum receperat, & quem ipse catechizauerat, domumque eius ad baptismi gratiam aduocauerat, nocte corpus eius rapiens in cæmeterio suo sepeliuit. Hic Faustianus fuit pater S. Firmini episcopi de quo infra dicitur, Sebastianus vero Præses post modicam à ciuibus Beluacensibus occisus est.

Huius sancti passio celebratur 7. kal. Octobris.

Passio sanctorum Felicis, & Adacti.

CAP. LXXX.

EX gestis eorum. Sed & cum Diocletianus Christianos occideret, duos fratres Felices nomine, & opere presbyteros sibi oblatos ad Dracum Præfectum misit. Quorum senior cum ex iussu Præfecti ductus esset ad templum Serapis, ut sacrificaret, exussit in faciem statuae, & statim cecidit. Iterumque ductus ad statuam Mercurij similiter sufflauit, & similiter corruit. Tertio quoque ductus ad statuam Dianæ similiter fecit. Tunc reductus ad Præfectum in equuleo ponitur, & quibus maleficijs hoc fecisset, inquitur. Qui cum respondisset, se non hoc fecisse Diaboli maleficijs, sed omnibus Dei beneficijs. Iratus Præfectus iussit eum duci ad locum secundo milliario ab vrbe, via Ostiensis, ibique ad sacrificandum cuidam arbori sacrilegæ, quæ illic excelsa stabat, compelli. Quod cum fieret S. Felix genua sua figens orauit, & post ab oratione surgens, atque in arborem ingentissimam exussans, eam à radice subuertit, & templum eius, vel simulacrum, & aram ea corruente penitus contriuit. Quo etiam audito Præfectus iussit eum ibi decollari, & lupis, ac canibus derelinqui. Tunc quidam Christianus occultus repente prorumpens in medium, palam se professus est esse Christianum. Statimque simul ad arboris prædictæ locum venientes, & se inuicem osculantes decollati sunt. Illius ergo nomen Christiani ignorantes Adactum eum appellarunt, eo quod sancto Felici auctus sit ad coronam martyrij, quos cum sepelissent Christiani in foueam quam fecerat arbor euersa, pagani volentes eos effodere à Diabolo sunt arrepti, & quicumque in eos manus mittere tentauerunt.

Passi sunt autem pridie Kal. Septembris.

De sancto Adriano, & eius uxore Natalia.

CAP. LXXXI.

EX gestis eorum. Cum autem Maximianus Imperator in Nicomedia ciuitate Græciæ Idolis immolaret, iussu eius ex diuersis locis ad supplicia Christiani trahebantur, nam & vicini vicinos, & propinqui domesticos pertrahabant, alij timore pænæ, alij amore promissæ pecuniæ, inter quos 23. in spelæo latitantes, & à perquirentibus comprehensi ferro vincti ad Cæsarem pertrahuntur, seque Christianos esse libere profitentes, extenduntur, & cæduntur, & minas eius amplius irridentes, ora duris lapidibus contundunt, & annotata vniuscuiusque responsione, ferro vincti per totum corpus in carcerem detruduntur. Tunc Adrianus Prior officij militaris eorum constantia compunctus, dixit eis. Adiuro vos per Deum vestrum pro quo tanta patimini, ut dicatis mihi, quæ sit remuneratio vestra quam expectatis per ista tormenta? At illi inquit, oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. Hoc audiens Adrianus statim exiliens in medio eorum, dixit: Annotate me cum istis, quia & ego Christianus sum.

S I

Quod

Eius martyrium.

Baron. an. 303. & Martyrol. Rom.

Sanctus Felix efflatus in faciem statuae, & statim cecidit.

Similiter & arborum radicibus deiecit, & aram subuertit.

Inbetur eum quo dā socio capitale subire sententiam.

Arripuntur à Diabolo, volentes à feris prophanare reliquias.

Christiani vincti effunduntur à Maximiano.

Caduntur Christiani & ora lapidibus contunduntur.

1. Cor. 2.

Adrianus credit in Christum.

Nunciatur
Natalia A-
drianum esse
Christianum
effectum.

Vide famina
virilem ani-
mam.

Martyrium
vincula of-
culatur S.
Natalia.

Venit ad u-
xorem suam
S. Adrianus.

Pissima fa-
mina mira-
dolet, dum
putat marty-
rium suum a
Christo defe-
cisse.

Ecce pium
relium S.
Natalia.

Nota Nata-
lia erga ma-
tyres seduli-
tatem.

Adrianus li-
gatus tundi-
tur usque ad
viscerum ef-
fusionem.

Quod cum ministri celeriter Imperatori nunciassent, iratus nimis, adductum resipiscere monuit, & nolentem ei acquiescere, ferro vinctum cum condemnatis eum in carcerem trudi iussit. Natalia vero vxor eius cum hæc per nuncium didicisset, scissa veste plorans, & ciulans interrogauit puerum, cur Dominus suus in carcere clausus esset? At ille: Vidit, inquit, quosdam Christianos nolentes sacrificare torqueri, & cum illis annotari se faciens, dixit se cum eis velle mori. Tunc illa quæ hæcenus propter persecutionem celauerat, quod esset Christiana, gaudens mutata veste cucurrit ad carcerem, & vincula viri sui deosculans, cepit eum in omnibus confortare, rogans eum in hoc quod ceperat permanere, nihil de terrena gloria respicere, sed semper ad cælestia, & ad æterna suspirare, nulla transitoria tormenta timere, sed infinita maiora inferni supplicia, quæ euaserat, exultare. Post hæc vincula sanctorum, & pedes deosculans, quantum potuit ut virum suum confortarent, rogauit. Et sic omnibus valefaciens ad domum suam perrexit.

Qualiter de carcere exiens vocauit eam ad suam passionem.

CAP. LXXXII.

Post modicum igitur audiens Adrianus suæ passionis adesse diem, licentiam à sanctis accipiens pergere, & vocare Nataliam, sicut ei cum iuramento promiserat, danisque munus custodibus, egressus est. Cumque ad domum peruenisset, audiens Natalia quod Adrianus absolutus veniret, æstimans eum fugisse de carcere, amarissime flere cepit, & surgens contra eum ostium claudit, & ait: Non mihi contingat loqui ori eius, qui Deum suum negauit. O miser, quis te separauit à sanctis? quis te seducit, ut recederes à conuentu pacis? cur fugisti ante pugnam? Heu me, non est mihi concessum vnius horæ spaciū, ut vocarer vxor martyris, sed vxor transgressoris, nunc exultaueram modicum, & mihi semper erit opprobrium. Hæc & huiusmodi audiens Adrianus vehementer gaudebat, minusque verba forminx iuuenis, & ante 14. menses nuptæ ex hoc ardentior factus ad martyrium libentissime ambiebat. Cumque videret eam grauissime tribulari, dixit ei: Aperi mihi Domina, non enim ut putas martyrium effugi, sed veni vocare te sicut promiseram tibi, ut præsens sis etiam nostræ passioni. At illa non credens: vide, inquit, quomodo seducit me transgressor, quomodo mentitur alter Indas. Cui Adrianus: Aperi, inquit, citius, quia vadam & me vltra non videbis, & postea lugebis, eo quod me ante exitum meum non videris. Nā fideiulsores dedi sanctos martyres, & si ministri me inquirentes non inueniunt, tormenta tua simul & mea sustinere habebūt, qui iam ex pœnis illatis mortui sunt. Tunc illa statim aperuit, & sibi inuicem prostrati cum lachrymis simul abierunt ad carcerem. Discutrens autem Natalia per singulos martyres, præciosis lintheaminibus eorum vulnera putrefacta detergebat, & membra lintheis colligabat.

*De Passione eiusdem sancti
Adriani.*

CAP. LXXXIII.

Satura autem die iussit eos Imperator educi, qui penitus resoluti, quia ambulare non poterant, portabantur, Adrianus vero vinctis manibus retro sequebatur. Cumque caueret Imperator, ne putrefacti penitus ante præparata tormenta subito morerentur. Adrianus equuleum sibi portans ei præsentatur, & in confessione permanens à quatuor militibus duris lignis grauissime verberabatur. Iterumque ab eisdem vique ad effusionem viscerum laniatur, & sic in ligno extensus, in carcere cum alijs recluditur. Erat autem iuuenis delicatus

annorum 28. B. vero Natalia, quæ singulas eius responsiones ad martyres referebat, ipsum ferro vinctum, & supinum iacentem quantum poterat confortabat. Sancti quoque in pavimento iacentem ad eum manibus irrepabant, & osculum ei cum sanctis monitis offerebant. Audiens autem Imperator quod multæ matronæ, eis sedulo ministrarent: Iratus ne vterius ad eos introirent, imperauit. Tunc se sancta Natalia transfigurauit, & sic eis in habitu virili ministrans, ad hoc alias exemplo suo roborauit. Hæc autem virum suum petijt, ut cum esset in gloria, primam precem pro se faceret, quatenus eam Dominus intactam custodiens ab hoc sæculo citius euocaret.

Rursus audiens Imperator, quod sic matronæ fecissent, iussit incudē afferi, ut contractis super eum crucibus sancti martyres interirer. Vidēs autē Natalia ministros venire, timēs ne vir suus ex aliorū supplicijs terretur, rogauit illos, ut ab illo inciperet, priusquā alij punirentur, & sic abscisis pedibus & crucibus contractis; Natalia rogauit eum, ut manum sibi abscindi permitteret; quatenus alijs sanctis, qui plurima passa fuerant compar esset. Quo facto, cū Adrianus reddidisset spiritū, ceteri sancti vltro pedes ad carnifices extendētes, simili martyrio migrauerūt ad Dominū. Quorū corpora cū ministri iussu Imperatoris in fornacē cōburi eda portassent, & in ignē projicerent, factus est subito terramotus, tantaque aeris tempestas, ut multi ministrorum relinquentes ea fugerent, & multi expirarent. Fideles autem cum mulieribus ibi stātes ab extincto pluuijs igne, corpora sanctorum illesa rapuerunt, & in nauī cuiusdam Christiani, qui volebat ire Constantinopolim (quæ tunc Byzantium dicebatur) posuerunt, ut illic interim permanerent donec pace ecclesiæ reddita, ea iterum cum honore referrent.

Horum passio celebratur sexto idus Septembris.

De vita, & transitu sanctæ Nataliæ.

CAP. LXXXIII.

Natalia vero domi remansit, & habens manum S. Adriani quasi solatium vitæ suæ, ad caput lectuli sui nullo sciente reposuit. Non multo post Tribunus quidā rogauit Imperatorē, ut Nataliā sibi darēt in coniugē: Erat enim pulcherrima, & nobilissima, ac diuitijs cumulata. At illa Matrona de hoc sibi loquētibus gaudere se dixit, & quasi ad se præparandum inducias tri-duanas impetrauit; re autem vera ad fugiendum, & interim in lectulo suo ne pollueretur rogans, ex mærore, & tristitia obdormiuit: & ecce vnus sanctorum martyrum ei astans dulciter eam confortauit, quærentique de viro suo dixit, quod primus omnium ante Christū apparuit: nō sed surge, inquit, & ascende in nauiculam, & nauigans veni, vbi sunt corpora nostra, ibi enim visitabit te Deus, & perducet ad nos.

Euigilans itaque solam manum S. Adriani secū ferēs, nauem cum multis Christianis fugientibus ascendit, & nauigantem Tribunus cum multis militibus insecutus, multis eorum submersis, repulsijs vento contrario, vix euasit. Media vero nocte Diabolus in specie Naucler in nauī fantastica clamans, nauigantes cum S. Natalia vnde essent, inquisiuit, & quō tenderent? Quibus respondētibz De Nicomedia Byzantium nauigamus. Erratis, inquit, ad sinistram pergit, ut rectius nauigetis. Cumque iam vela mutarent, apparuit ei S. Adrianus, quasi in nauicula sedens, & monuit eos nauigare sicut prius ceperant, ne perirent. Natalia autem valde gauiā est, cum S. Adrianum antecedere cognouisset. Cū ergo Constantinopolim ante diem appulissent, & ad domum natæ in qua erāt sanctorum corpora introissent, Natalia post orationem præ labore itineris dormienti, S. Adrianus apparuit, eamque salutans in æternam requiem ad se venire præcepit. Quæ cū euigilans, astantibus indicasset, & valefaciens eis, spiritum emisisset, accipiētes corpus eius fideles, iuxta sanctorum corpora sepelierunt, multique renunciantes omnibus ibi Deo in perpetuum seruierunt.

Passio sanctorum Simplicij, Faustini, &
Beatricis.

CAP. LXXXV.

Ex gestis eorum. Eo tempore Simplicius, & Faustinus fratres Romæ multa pro Christo supplicia pertulerunt, tandemque capitalem sententiam subire iussi sunt, & corpora eorum ligata in colla saxo, in Tyberim proiecta sunt, quæ scilicet eorum corpora Soror eorum Germania, virgo nobilissima, Beatrix nomine, & opere, cum quibusdam presbyteris, & alijs Christianis inuenta leuauit, & ibidem sepeliuit, scilicet in loco qui vocatur Sextum Philippi, via Portuensi 3. Kal. Augusti.

Huius Beatricis prædium quod fuerat ei commune cum fratribus, cum vicinus possessor, nomine Lucretius, ambiret, teneri eam fecit, ut Idolis immolaret, quam constanter resistentem iussit poni in carcerem, quousque cogitaret de illa. Noctu vero fecit eam à seruis præfocari: quam sancta Lucina sepeliuit cum sanctis fratribus in Sexto Philippi 4. kal. Augusti.

Post hæc Lucretius ambitiosus possessor, prædium sanctorum intravit, & quasi sanctis martyribus insultans, amicis suis conuiuium fecit. Dum autem epularetur, quedam illic mulier erat, quæ filium suum laudabat, qui scilicet infantulus pannis inuolutus, vocem emisit in conuiuium coram omnibus dicens: *Audi Lucretius, occidisti & inuasiisti, ecce datus es in possessionem inimici.* Statimque Lucretius timens acriter a dæmone eripitur, & per tres horas ita vexatus est, ut in ipso conuiuium moretetur. Unde timentes omnes, qui aderant, ad Christianos confugebant, & Christiani facti, omnibus narrabant sanctæ Beatricis passionem in conuiuium vindicantem.

De bona indole sanctæ Christinæ
virginis.

CAP. LXXXVI.

Passa est etiam eodem tempore in ciuitate Tyro Christina virgo. Quæ dum esset infantula nondam annorum 12. vnica patri suo nobili, nomine Urbano, magistro militum, pater eam in turtim, quam fecit excellam cum 12. puellis induxit, Deosque aureos & argenteos illic statuit, ut eos adoraret, & quia magni decoris erat, nunquam ut ab hominibus conspiceretur inde descenderet. Quæ in dilectione etiam Dei posita, cum thas ad offerendum in altare illorum acciperet, in fenestra ad orientem illud ponebat. Stansque ad fenestram, in cælum intuens stellas aspiciebat, oransque Deo, in corde suo ingemisebat, & flebat. Quam cum ancille procidentes ad pedes eius obnixæ rogarent, ut Dijs sacrificaret, & non Deum alienum coleret, ne pater eius hoc audiens, ipsas cum genere suo quasi seductrices filie disperderet: Illa vero constanter resistens, eas potius à Diabolo, & idolis eius seductas diceret: intravit Urbanus, ut videret filiam suam, & Deos suos adoraret. Qui cum ab ancillis audisset quod filia per septem dies Dijs nihil obtulisset, filiam blande corripuit: at illa Deo cæli sacrificium offerre se dixit. Verum ille verbis eius decipiebatur, putans quod de sacrificio Deorum loqueretur, & occurrenti eam osculari voluit, sed illa exclamauit, & ait: Non polluas os meum, quia mundam oblationem offerre vult Regi Cælesti. Cumque pater eius adhuc in verbis eius erraret, putans quod de Idolis diceret, illa in cubiculo se recludens, cælesti Deo sacrificium offerebat, & cum fletu orabat. Quæ orante Angelus ante faciem eius stetit, eamque confortauit. Illa autem conuersa in dextris panem candidum, & dulcem inuenit, quem

ab Angelo benedici petijt dicens: Ecce enim 12. dies sunt ex quo panem non gustavi. Tunc Angelus accipiens panem benedixit & fregit, eique dedit, & illa gustauit. Facto autem vespere, accipiens Idola patris sui confregit, & pauperibus dedit.

De Agone eius sub Patre suo
Urbano.

CAP. LXXXVII.

Die autem facto veniens Urbanus, & querens quid de Dijs esset factum: cum audisset ab ancillis, quod Christina eos confectos in plateam proiecit: iratus, eam palmis in faciem cadebat, & interrogabat, ubi Deos abscondisset? Quæ cum se non adorare diceret nisi cælestem Deum, & filium eius Iesum Christum, & sanctum spiritum: Iratus præcepit eam alligari, & in plateis cædi, & iterum catenam in collo eius mitti, manufque eius, & pedes ligari, & eam in carcerem duci. Audiens autem vxor eius de filia sua, quod tanta perpessa esset, scidit vestimenta sua, ac imposito cinere capiti, abiit ad carcerem, ceciditque ad pedes eius cum fletu dicens: Filia mea vnica miserere mei, quæ mammillas meas suxisti: quid factum est tibi, ut alienum Deum colas? Christina respondit: Quomodo me filiam tuam vocas, cum ex genere tuo nullam, quæ Christina vocetur, habeas. Nescis quia nomen habeo Christi Saluatoris mei, ipse est, qui me ad cælestem militiam probauit, qui me ad vincendos eos, qui non nouerunt eum, armavit. Mater hæc audiens domum redijt, & hæc omnia viro suo nunciavit. Qui iratus sedie pro tribunali, & iussit infantulam sibi presentari, nolentemque adorare Deos iussit expoliari, & membra eius tenera cruciari, donec 12. deficerent, qui eam cruciabant. Quæ cum adhuc in tormento persisteret, & patri suo iniquo insultaret, ille non sufferens iniurias, iussit rotam afferri, & in ea virginem infantulam alligari, ac sub rota incendij flammam sterni, oleumque desuper infundi. Cumque rota gyraretur, corpus infantis conuallabatur, sed illa orante subito ignis exiuit, & homines 1500. interfecit. Ipsa autem quasi super lectum stratum, repausabat super rotam, & erant Angeli confortantes eam: Urbanusque eam deponi iussit, & venientem ante tribunal, interrogauit dicens: Dic mihi Christina, quis te docuit ista maleficia? At illa: Nonne dixi tibi Carnifex immunde, quia Christus me docuit hanc patientiam: Ipse me docuit omnem iustitiam, & Dei vim timorem, propterea te confundo, & sensim tormenta tua despicio, omnesque virtutes tuas vinco cum Patre tuo Diabolo. Ille victus, & confusus iussit eam ad carcerem duci, ubi cum illa sederet cogitans mira mysteria Dei, venerunt in conspectu eius tres Angeli afferentes illi prandium, & mittentes manus, sanauerunt corpus eius totum: illa autem gratias agebat Deo. Urbanus vero cum cogitasset qualiter eam exterminaret, noctu missis quinque pueris iussit in collo eius lapidem alligari, & sic eam in mari præcipitari: quo facto, sulceperunt eam Angeli. Itaque cum Angelis super aquas deambulabat, & eleuans ad cælum oculos Dominum Iesum Christum orabat, ut baptismi eius signaculum in eis aquis reciperet: Venitque vox de cælo, dicens, quod eius orationem Dominus exaudisset: venit quoque super caput eius nubes lucida, & vidit gloriam Christi super se venientem, & super caput suum coronam, ac stolam purpuream, Angeli quoque cum suauitate odoramentorum ante ipsam erant, & hymnos psallebant. Illa autem cum compleisset orationem reuersa est ad carcerem glorificans Deum. Pater vero eius Urbanus ea nocte percussus cum multis cruciatibus in tormentis animam reddidit.

Confregit
Idola PatrisCaditur à
patre.Varij sup-
plicij idcirco
cruciat
tur virgo
Christina.Tentatur à
matre, sed
eam reijcit,
quia nomen
Christi gerit.Verberibus
dilatatur.Rota alliga-
tur & sub
rota ignis
incenditur,
oleumque
desuper in-
funditur.Viriliter &
constanter
respondet
Patri.Apparet ei
tres Angeli,
& corpus ei-
us vulne-
ratum sanat.Cum magni
sacri pondere
in lacu pro-
ijcitur, sed ab
Angelis libe-
rata redit ad
carcerem.Pater eius
miserè ani-
mam reddi-
dit.

De agone eiusdem sub Iudice Dione.

CAP. LXXXVIII.

Presentatur
virgo Chri-
stina Dioni
Iudici.Torquetur
iniqua virgo
ab impio Iu-
dice.Ex-virgine
& constan-
tem animam
virginis.Soli Deo co-
lesti offert
oblationem.Examina-
tus Iudex ex
aspectu da-
monis exci-
dit ex idolo.Committit
in verborum
tutis Dei I-
dolum virgo
Christiana.Sistitur tri-
bunali Iulia-
ni praesidis.Illusa cum
Angelis in
fornace lau-
dabat Deum.Serpentes no-
ni vocantur
sed potius
multarum offi-
cia praestan-
tibus.Serpentarius
inducit ve-
luti ut eam
laudent ab-
iudicem occi-
dunt, sed
mortis &
orationibus
Christina re-
suscitatus
Deum bene-
dicat.

Post hac alius iudex nomine Dion aduenit cui gesta beatę Christianę officium obtulit, & cum eam ante tribunal adduci precepisset, videns vultum eius decorum, vocauit eam iuxta se, & blandiebatur, vt hominem crucifixum relinquens misericordes Deos coleret. Sed cum nec blanditijs, nec minis posset flecti, iratus ille propter iniurias, quas ei ingerebat, iussit eam virgis caedi, Deinde iussit euam aream fieri, & subitus valde incēdi, picemque resinam, & oleum mitti. Miseruntque eam milites intus, & quatuor ex eis eunam agitabant, ac sanctam virginem versabant. Qua viriliter persistente, ac tyranno insultante, penasque æternas, vbi cruciatur Verbanus, comminante, Iudex ira repletus, iussit caput eius radi, eamque nudam torqueri, ac per publicum depompari, ita quod mulieres omnes videntes clamarent: Iudex, iniuste erga infantem agis, & mulierum genus confundis. Iudex autē dixit. Christina cras veniamus ad templum, & adora Deum magnum celestem, ac verum, quia multum te sustinuit. Quę respondit: Bene dixisti impie, & a Deo celesti aliene, vt offeram oblationem Domini tui coli & terra, qui me custodiet ab omni tua operatione. Cumque de verbis eius gauderet Iudex, putans quod ad Apollinem orandum accederet: illa oratione facta clamauit, & ait: Tibi dico Idolum sine anima, in nomine Domini Iesu Christi exi de templo, & hic sita. Quod cum fecisset, intuens hoc iudex territus in faciem suam cecidit, & iterum cum tremore surgens ad virginem clamauit, dicens: In omnibus preualuerunt maleficia tua, quia per Christi tui invocationem mouisti Deum omnipotentem Apollinem; sed quia multum tibi miseretur, & habet super te pietatem, obaudiuit te, & exiuit vt videret creaturam suam. Illa in verbo eius contristata, cum, cum dure redarguisset, eo quod virtutem excelsi Dei non cognouisset, orauit Deum, vt statim Idolum illud caderet, & arena fieret. Quod & factum est, & crediderunt in illa die tria millia virorum. Iudex autem contritus, ait. Si audierit Rex prodigia, que facta sunt in Apollinem per maleficia Christianę, male me perderet & statim in semetipso angustatus mortuus est, cuius assessor iussit Christianam in carcerem mitti.

De extremo eius agone sub Iuliano.

CAP. LXXXIX.

Post hac, & alius Iudex nomine Iulianus aduenit, qui gestis eius auditis, statim eam sibi presentari fecit. Quę cum ad sacrificandum non posset induci, iussit per tres dies fornacem incendi, & eam intus vsque ad dies 5, mitti. At illa cum Angelis Deum in fornace laudabat, & magna vox inde exibat. Cumque milites Iuliano retulissent, se magnos terrores de fornace exeuntes audiuisse, iussit eam aperire, & inuenerunt Christianam tanquam de lauacro procedentem, Deumque laudantem. Deinde iussit Iulianus serpentarium adduci, & duos serpentes ac duas aspides super eam dimitti. Quo facto, duo serpentes accurrentes colligauerunt se ad pedes eius, & lingebant plantas eius. Dux quoque aspides accurrentes suspenderunt se super mammillas eius, quasi lactantes infantes. Iterum dux viperę dimissę colligauerunt se in collo eius, & lingebant sudorem eius: quę in cælum respiciens dicebat: Gratias ago tibi Domine Iesu Christe, qui dignatus es me serpentibus istis notam facere, & sudorem laboris mei extergere. Iulianus ad serpentarium dixit: Nanquid & tu magicatus es a Christiana, bestias territans, vt non tangerent eam? Serpentario vero illas territante, impetum in eum fecerunt, & ipsum occiderunt, & cum nullus auderet accedere, & serpentes tollere, S. Christina orationem faciens, iussit eos in nomine Domini in loca sua abire, neminemque ledere, & statim abierunt.

Illam iterum oratione facta, Serpentarium a morte suscitauit, qui surgēs ad pedes eius cecidit, & Deo eius gratias egit. Iulianus ait: Christina iam nunc sufficiat tibi, omnes artes tuas magicas ostendisti. At illa: Insensate, inquit, non viderunt oculi tui virtutes, quas Deus celestis fecit. Qui iratus mammillas eius abscindi iussit, & pro sanguine lac exiuit; deinde linguam eius abscindi precepit. Quod illa audiens Deo gratias egit, & vt citius vitam finiret orauit, & vox de cælo insonuit: Christina immaculata apertis sunt tibi cæli, & regnum colorum repositum est tibi, omnis chorus sanctorum benedixit Deum propter te, quia in insana tanta sustinuisti propter me. Et vox iterum facta est: Veni Christina, coronam æternam accipe, & brauium confessionis tue. Hanc vocem de cælo factam audiens Iulianus, iussit citius abscindi linguam eius, quę ipsius linguae suę præscissuram accipiens, in faciem Iuliani proiciens, & oculum eius percutiens excæcauit, & magna vox de ore eius exiuit dicens: Iuliane impudice, condemnate in tenebris, organum corporis mei manducare desiderasti, & linguam meam, quę celestem Deum benedicebat, abscidisti, idcirco iuste, & lumen tuum perdidisti. Hanc iniuriam Iulianus non ferens, iussit iaci duas sagittas, vnā contra cor eius, & alteram contra latus, sicque martyrium suum compleuit 9. kal. Augusti.

Venit autem quidam de genere eius, qui etiam per eam in Christum crediderat, & martyrium eius in templo Apollinis celebravit, eamque ibi collocavit.

De sancto Cucuphato, & Felice.

CAP. XC.

Ex gestis eorum. Ea quoque tempestate passus est S. Cucuphas qui Scyllitana ciuitate nobilissimis, ac ditissimis natalib. oriundus, vñ cum S. Felice ipsius ciuitatis æque illustrissimo, Cæsaream quę est ad Mauritanię littus literarum liberalium studio migravit. Quod cum vacantes scholis perualgata fama comperissent persecutionem Christianorum in orientis partibus efferbuisse, mox cum mercium preciosarum varietate, non paucos etiam nauium numero se contulerunt occidentali plagę sub negociatorum specie, ac nomine. Sicque Barcinonam applicantes, reppererunt etiā in occidentis partibus impietatem Principum vsquę grassari, vñ de tempore imminere intelligentes, quo in lachrymis breui tempore seminarent, quatenus in gaudio perpetuo meterent, ceperunt operibus pietatis, & elemosynis, quibus sedulo fuerunt assuefacti largius insistere, necnon verbum salutis priuatum, & per domos ad se confluentibus prædicare, donec vniuersa, quę attulerāt, officijs misericordię potuissent impendere: & sic denum publice Christum confiterentur, & prædicantes, seiplos (vt exitus rei demonstrauit) superimpendere.

Quo circa vñanimitate B. Felix ad Gerundensem ciuitatem transmeauit, vbi diuinis munijs se exercens, gloriosum martyrium consummauit. S. autem Cucuphas in Barcinona, vrbe populosa remanens, vñ cum constantissima, & apertissima fide, & prædicatione, etiam miraculis resplendere cœpit, & in omni gratia curationum excreuit, demones solo verbo expellebat, & virtutem Domini confiterentes, etiam a credentium sinibus perturbabat.

De agone sancti Cucuphatis.

CAP. XCI.

Hęc audiens proconsul Galerius directis militibus eum sibi offerri iussit: cui tribunali suo assistenti dixit, Cuius numinis insanissime rebellis patrociniū excolis, qui principum iussa contemnitis, & Deorum maximorum cultum refugis? Ad quem sanctus constanter. Quibus me, inquit, insipientissime cultum imperas exhibere, qui non Dei arbitrio, sed arte fraudis Diabolicę, & stultissimorum hominum, tibi que

similium

simulium stoliditate adinquenti sunt, atque compacti. Hac responsione Galerius nimio furore succensus, & seipsum ab ira non capiens, tortoribus eum tradidit, dicens: Tandiu torquete eum, quamdiu ex torquetis ab eo spiritum. Cūque 11. milites eum vicissim prolixius, & exquisita crudelitate gravissime torquerent, in tantum ut eius interanea durissima flagellorum torsione disrupto corpore paterent, clamavit dicens: Domine Iesu Christe ostende virtutem tuam super incredulis, ut videntes, aut credentes aut convertantur, aut pereant & destruantur: Impissimum autem Galerium, qui sic rapide insauit in seruum tuum, si non est predestinatus ad vitam, gladio tuo citius interime. Hac eius oratione completa, videntes milites qui eum torquebant, intestina eius in terram præfusa, cæcati sunt; Galerius quoque cum omnibus Idolis suis est repente consumptus, sanctus vero martyr visceribus in alium receptis à Deo citius est diuina operatione sanatus; quo gratias agente, omnes quoque populi laudauerunt Deum dicentes: Tu es verus Deus, quem sanctus Cucuphas colit.

Vt autem hæc ad præsidis Maximiani notitiam perlata sunt, iussu eius viri crudeles catenarum eum ponderate fatigatum, ad ipsam consilium perduxerunt: qui interrogatus ab eo, quem Deum coleret, respondit: Quare sub dubietate de Deo interrogas, quasi aut plures Dii essent, aut ipse qui Deus est, diuisus sit. Ego enim alium Deum nescio, præter Deum verum, qui fecit celum & terram, quem corde credo, & omni studio prædico. At ille: Si verus est Deus tuus, quem tu dicis, nunc eripiat te de manibus meis, & de præparatis tibi tormentis. Ad hæc sanctus: Te o nefandissime, & patrem tuum Diabolum cum omnibus exquisitis tormentis, quæ mihi irrogaueris irrideo & per virtutem Dei mei despicio; vere enim summæ dementiæ es, & extremæ miseræ qui dereliquisti Deum, & odoras thecas Dæmoniorum. Tunc præses insaniens, in craticula iussit eum assari, & combustum, sinapi & aceto perfundi. Miles autem Christi psallebat dicens: Exaudi Domine iustitiam meam, &c. Cumque explicuisset psalmum penitus sanatus est: ministri vero panarum ab eodem igne consumpti sunt. Post hæc autem iussit Præses ignem copiosum extra ciuitatem fieri, & sanctum in eo concremari, qui illic proiectus orauit, & ignis ita exinctus est, ut nec tepor incendij remaneret, & ipse penitus illesus apparuit.

De consummatione passionis eiusdem.

CAP. XCII.

Tunc Præses iussit eum ferro vinctum in custodiam reduci, clausoque ostio carceris tantus splendor ibidem refulsit, ut eodem lumine viso custodes carceris in Dominum Iesum Christum crediderunt. Mane autem Præfidi martyr præsentatur, eiusque iussu chordis ferreis, & tantis cæditur, & dum caderetur inspicens in celum cum grandi fletu orauit, & gratias egit, & vox de celo insonuit: Quodcumque petieris dabitur tibi secundum fidem tuam. Quæ audita, orauit sanctus, ut Dominus ei virtutem omnia superans daret, & ut Tyrannus Maximianus, si Dei iudicio conuerti non posset, celerius cum omnibus Idolis suis interiret.

Maximianus denique aras ornari iusserat, ut Idolis sacrificia cum sacerdotibus offerret, & ascenso cutru, illoque tendens in medio fori, nutu Dei in terram cecidit & miserabiliter crepans, interijt. Idola quoque quibus ad immolandum ire volebat, corruerunt, in puluerem sunt redacta. Tunc omnis populus adorans, clamare cepit & dicere. Magnus est Deus Christianorum & potentissimus liberator eorum.

Rufinus autem, qui in ciuitate præesse videbatur, ait sancto martyri: Vt quid, o nequissime, tantam multitudinem Deos maximos blasphemare facis, & nescio cuius nomen, qui dicitur Christus confiteri? Qui cum rationem reddidisset, iussu Rufini caput eius amputatum est: cuius corpus Christiani rapuerunt, & conditum aromatis honorifice sepelierunt 8. kal. Aug.

De sancto Theodoro martyre.

CAP. XCIII.

Ex gestis eius. Ea tempestate comprehensus est Theodorus vir fidelis in ciuitate Amasia Helleponti, & in carcerem missus est; ubi cum & alios Christianos secum inclusos viam veritatis ac perseverantiæ doceret, & eos contra tormenta confortaret: quadam die, inuenta opportunitate, nocte ingressus succendit templum Dianæ. Quod videntes quidam ex custodibus accusauerunt eum, itaque Publio Præfidi præsentatus, & cur hoc fecisset interrogauit. Respondit: Non abnego quod feci, ut lapidem comburerem lignum succendi. Talis enim est Dea vestra, ut mereretur comburi. Tunc iratus, iussit eum fortiter cædi. Cui sanctus ait: Etiam si à me omnia excideris membra, non poterit aduersum me preualere tua insania. Itaque missus in carcerem, à Spiritu sancto nutriebatur. Non enim famis penuriam sentire poterat, qui verum panem Christum Iesum in pectore hauriebat. In ipsa autem nocte apparuit ei Saluator confortans eum: Tunc præ gaudio cepit psallere, & glorificare Deum: erat enim ei obediens & multitudo Angelorum; quorum voces audientes custodes carceris, putauerunt aliquos ex Christianis ingressos ad eum, & currentes ad ostium inuenerunt clausum. Tunc in timore conuersi sunt, & abeuntes nunciauerunt Præfidi omnia quæ facta sunt. Qui & ipse exiliens, cito peruenit ad carceris locum & neminem intus inuenit nisi martyrem in ligno extensum. Tunc præcepit eum micam panis sumere, & vas aquæ, at ille noluit dicens, quia Dominus meus in quem spero, me nutrit. Deinde Præses inspicens quod ille magis preualeret in sustinendo, quam ipse in tormenta inferendo, præcepit quæstionarijs, ut eum suspendentes, raderent, quem intantum corroserunt, ut interiora quoque eius nudarentur. Ipse autem dum raderetur nihil dicebat, nisi, Benedicam Dominum in omni tempore semper, laus eius in ore meo. Interrogatus cuius generis esset, nihil voluit respondere.

De fine agonis eiusdem.

CAP. XCIII.

Tunc index iussit eum igni tradi, qua sententia data contra eum, omnes populi ciuitatis cum festinatione ligna à balneis rapientes construxerunt rogam. Cumque martyrem ad locum præparatum duxissent, quæstionarij cogitauerunt ut eum clauis configerent: quibus ille dixit: Sinite me; qui enim mihi dedit tolerantiam in omnibus, dabit etiam, ut sine confictione clauorum, ignis impetum cum lætitia possim sustinere. Tunc se per omne corpus signans, & post tergum manus faciès, semetipsum Deo sacrificium obtulit. Et tam pro se quam pro duobus fratribus commilitonibus suis Eutropio scilicet & Cleonico, qui secum comprehensi fuerant orationem fecit, quem etiam intuebantur plorantes, & ut ipse præcedens eos, pro eorum perseverantia Deum obsecraret, exorantes. Igitur igne à ministris succenso, cum flamma in altum ascendisset, viderunt quibus datum est videre mirabilia, ut flamma in modum velaminis quando à vento inflatur, super corpus martyris esset curuata, quod scilicet corpus in medio positum non erat ut caro ardens, sed ut odor incensi suauissime fragans, nec solum qui præsentem erant senserunt odorem eximium, sed & omnis ciuitas Amaseorum. Circumstantes quoque celum super eum apertum viderunt, & factam ad eum de celo vocem hanc audierunt: Veni Theodore amice mihi ingredi in gaudium Domini tui, quia fideliter eum sum certaminis tui consummasi. Tunc ille gaudens tradidit spiritum. Corpus eius Eusebia Mulier nobilis & fidelis, sepeliuit.

Huius martyrium celebratur 5. Idus Nouembris.

Sanctus
Theodorus
militat Regi
Christo.S. Theodorus
incendit tem-
plū Diana.Crudeliter
cæditur.Trahitur in
custodiam.Apparet ei
Christus.Voces An-
gelorū audi-
ta cum illo.Respuit pa-
nem Tyranni
martyr
Christi.Vnguis dis-
cerptur.

Psalm. 33.

Hic Theo-
dorus appel-
latus est A-
masenus
ob locū ubi
passus est, &
Euchasta, à
ciuitate in
quam corpus
eius transla-
tum est, spe-
cialiter ta-
men dicitur
Theodorus
Tyro ad dis-
tinctionem
Theodori
Ducis, & sic
inuenies eū
appellatū in
Suario 9. No-
uembri, qui
viam eius
ex Simone
Metaphrasa
descripti, le-
ge Baron, in
Notis Mar-
tyrol. & ora-
tionem D.
Gregorij
Nysseni, qua
extat apud
ruridem Su-
rium.

* Alio Pā
telemone.

De sancto puero * Pantaleone.

CAP. XCV.

Patria, &
Pater s. Pa-
taleonis. Ad-
hibetur li-
ro medicina.
Veni ad
Hermolaum
senem Chri-
stianum.
Hermolaus
ei Christum
prædicat.Credidit in
Christum, &
baptizatur
ab Hermo-
lao.Mystice ver-
ba dispensat.Nullam ma-
nat operam
puti tunc
tendo.Offertur ei
cæci curan-
tibus.
Cæco resis-
tunt virum
& pater ei-
us credit.
Pater eius
sua contra
Idola.Facultates
suas elargi-
tur pauperi-
bus.Mulierum
curat mor-
bos, & quam
causam me-
diæ de-
ficientem
eum apud
Imperatorem.S. Titus Pa-
taleon coram
Imperatore.Sanat Pa-
ralyticum.Multi cre-
dunt in Chri-
stum.Tyrannum
terrentem
contemnit.
Multi affi-
ciunt suppli-
cis.
Christus ei
app. ret.
Imperatorem
quidam im-
mittunt.

EX gestis eius. Passus est tunc sanctus Pantaleon filius Eustorgij Senatoris in Nicomedia; in qua civitate medicinam adhuc puer discens, cum à magistro suo ad palatium ducebatur, propter autem suam ab omnibus laudabatur. Quadam igitur die dum ad palatium solus iret, vidit eum Hermolaus presbyter in domo sua cum alijs Christianis latens, & mores eius compositos aspiciens, ad se vocavit eum, ac de multis inquirens, monuit, ut in Christum crederet, promittens quod omnes infirmos in eius nomine sine alia medicina sanaret. Puer ergo confortatus in fide, quadam die cum puerum à serpente ligatum videret, volens Hermolai probare sermones, oravit Deum, ut serpens creparet, & puer evaderet. Quo facto, puer Pantaleon ad Hermolaum currens baptismum petiit, & ille gaudens eum baptizavit, ac per 7. dies secum retinuit; octavo autem die, puero redeunti dixit ei pater suus: Fili ubi tot diebus fuisti, & me graviter tribulasti? Qui respondit, hominem in palatio ægroantem se cum magistro suo curasse, & viquequo sanaretur cum illo mansisse. Altera vero die ad magistrum reuersus, & similiter inquisitus respondit, agrum patrem suum comparasse, & ideo tantum cum illo fuisse. Hoc autem de seipso dicebat, propter baptismum quod receperat. Volens itaque patrem suum ab idolatria revocare, dixit ei: Pater interrogo te, quare vnus Deorum semper stat, & alius qui sedet, nunquam stat? Cui pater: Per salutem, inquit, meam, gravem dixisti mihi questionem, cui respondere non valeo. Ex illa hora pater dubitabat, ut iam Idolis non sacrificaret. Pantaleon autem quendam cæcum præsentem patre tangens, oculos eius illuminavit: sicque patrem suum, cum ipso, qui cæcus fuerat, curato, ad fidem convertit: quos & sanctus Hermolaus baptizavit. Pater vero cum omnia Idola confregisset post modicum defunctus est. Tunc Pantaleon omnes seruos suos manumisit, & eis cæterisque maxime Christianis curam impendit, & alimenta præstitit. Cumque omnes civitates ad eum relictis omnibus medicis confluerent, medici super hoc ei inuidebant, & inuenientes eum curantem quendam Christianum, accusaverunt eum apud Imperatorem Maximianum. Imperator autem cæcum illuminatum præcepit adduci: qui & cum testificaretur, quod Christus eum per Pantaleonem curasset, iussus est decollari, cuius corpus Pantaleon, data pecunia spiculatori rapuit, & iuxta patrem suum sepelivit.

De Felicia eiusdem agone.

CAP. XCVI.

DEnique Pantaleon ipse, Cæsari præsentatus cum Christum prædicaret, rogavit Cæsarem, ut aliquem Paralyticum afferri præciperet, & ille Deus haberetur, cuius invocatione Paralyticus sanaretur. Quo facto, cum Sacerdotes Idolorum nihil orando proficerent, Pantaleon oravit, & statim Paralyticus sanus stetit. Quo viso cum multi crederent, & Sacerdotes cum medicis in eum frendentes, crudelius insanirent: Imperator ait: Pantaleon audisti, quanta passus est nuper Anthimus senex? Qui respondit: Multa passus est, sed victus non est: & si senex propter Deum tanta sustinuit, quanto magis ego sustinere debeo, ut merear coronari cum eo? Cum ergo iussu Cæsaris in equuleo torqueretur, & circa latera facibus vereretur, ei Dominus apparuit, & manus credentium arefaciens, lampades extinxit. Tunc iratus Cæsar iussit eum mitti in sartagine plumbo bulliente repletam. Cui iterum oranti, Dominus apparuit, & tenens manum eius cum eo in sartagine intravit, statimque extincto igne plumbum refriguit. Tunc Cæsar nesciens quid ei amplius faceret, astantium

consilio, saxo alligatum in mari proijci iussit: sed ille apparens sibi Dominus, resolutus, quasi solum enatans ad litus peruenit. Tunc Cæsar insaniens, bestias in eum dimitti præcepit: sed Dominus apparens ei, sic eas edomuit, ut eum circumdantes certarent, quæ priores tantum manuum eius attingerent, propter quod multi sunt ad fidem conversi, & statim cum feris, omnes pariter sunt decollati: quorum scilicet sanctorum corpora sepeliverunt alij Christiani: ferarum vero cadavera ab alijs feris, & aubus illæsa manserunt, donec iussu Cæsaris in foueam projecta sunt. Tunc Pantaleon reclusus post mensem in rotam missus est. Sed apparens ei domino, ruptis funibus sanus stetit: rota vero dum volueretur gentium quingentos occidit. Imperator autem territus dixit ei: Pantaleon quid fecisti? alios à Dijs separasti, alios occidisti. Qui dixit: Bene dixi propheta, quia mala eorum in caput eorum. Ad hæc Cæsar ait: Quis te docuit? Hermolaus, inquit. Tunc volens etiam Hermolaum occidere, dixit: Possum cum videre, ut me doceat? Iussu ergo eius pergens ad Hermolaum ait ei: Pater, voca te Imperator. Qui respondit: Venio fili, quia venit tempus meum, sicut heri dixit Christus mihi. Videns ergo eos Cæsar interrogavit, si plures essent? Hermolaus dixit: Sunt alij duo fratres Hermippus, & Hermocrates Christiani. Adducti ergo cum orarent, facto terramotu Idola corruerunt, & dixit eis Cæsar: Videns quod Diij irati terram commoverunt, Pantaleon respondit: Si Diij hæc fecerunt, quare & ipsi corruentes sunt confecti? Tunc iratus Cæsar iussit Pantaleonem recludi: & illos tres pariter decollari, post multas pænas eis illatas.

In crastino vero Pantaleon educitur, & cum superari non posset, decollari iubetur. Cumque ad locum venisset spiculator, dum eum percutere iussus est, gladius eius quasi cera plicatus est. Quod cum ministri vidissent & flentes veniam peterent, Pantaleon surgens mortem suam eis indulxit, & sic decollatus, martyrium complevit.

Huius passio celebratur, 6. kal. Aug. Hermolai vero, & sociorum eius, die præcedente.

Passio Sanctæ Luceie virginis & Aceie
cum alijs.

CAP. XCVII.

EX gestis earum. Eodem tempore passa est Romæ sancta virgo Luceia, quæ Urbica fuit natione, sed rapta fuerat ab Aceia Barbarorum Rege: qui cum eam ductam in patriam suam vellet violare, videns illa libidinosam eius insaniam, dixit ei: Noli mihi vim facere, quia magnam habeo sponsum, qui statim vindicet iniuriam meam in te. At ille ira repletus ait: Et quis est sponsus tuus, vel cuius potestatis est, ut iniuriam tuam vindicet? Illa fido- cialiter respondens, ut ancilla Christi nihil metuens ait: Deum cui me deuotus habeo defensorem, qui in celo est, & habens potestatem vniuersæ carnis, huius qui cum cognoscunt potentiam omnia præstare potest. His ille auditis, valde terrensus est, ita ut ex tunc eam ut Deam honorare inciperet, iussitque statim ei cubiculum separatim fieri, ubi nullus viro- rum haberet ingressum & lectum dignissimum poni, ac puellas ei honorifice obsequi, ubi illa ingressa cepit orationibus & ieiunijs vacare, Deoque die ac nocte gratias agere, eo quod ancillam suam dignatus esset in captiuitate respicere, tantumque ei præstitisset à Rege alienigena inuenire, pro quo etiam frequenter orabat Deum, ut nihil mali ei contingeret, vel domui eius. Sed & ipse ad bellum procedens rogabat eam, ut Deum suum peteret, quatenus de victis hostibus saluum ad domum suam rediret. Quod cum semper fieret, eam magis, ut Matrem bonorare cepit, intelligens quod eius orationibus Deus illam in omnibus adiuvisset: nam quotiescunque contra aduersarios, siue sponte, siue ab illis prouocatus periret, illis prostratis, victor ad domum redijt.

Completis autem ibi 20. annis sancta Luceia præceptum

in tom.

in iohannis acceperat, ut Romam rediret, eo quod eam ibidem complere martyrium oporteret. Quod cum illa Regi retulisset, ille respondit: Si tu hinc subducis te mihi non expedit me hic remanere; nam venient aduersarii mei, quos Deus semper interfecit, te orante, & occident me. Ad hæc illa: si placet tibi, *veni*, credo enim in Deo meo, quod & te, sibi seruum adoptauerit, & sociabit gregi suo sancto. Hæc ille cum statim audisset, domum suam & matronam ac filios, & omnia sua derelinquens, cum ancilla Christi communicatus est, non iam ut Barbarus, sed ut ciuis, simulque Romam venerunt tempore persecutionis.

Post paucos dies comprehensa Lucia adducitur ad supplicium, quod cum audisset Accia, sponte occurrit, & ceruicem suam cum ea, gladio suppositis proficiens se esse Christianam, & sic ambo decollati, pariter in Paradiso Dei suscepti sunt. Passi sunt etiam cum eis alii 22. qui tunc in carcerem missi fuerant, quorum omnium martyrium celebratur. 7. Kal. Iulij.

Passio sancti Siluani cum sociis suis, & Saturnini militis, Marcellini Papa.

CAP. XCIII.

EX Martyrologio. Apud Tyrum quoque ciuitatem celebratur 10. Kal. Martij natale beatorum martyrum, quorum numerum solius Dei scientia colligit, quimultorum, iubente Diocletiano, tormentorum suppliciis succedentibus sibi inuicem occisi sunt: Primum quidem flagris per totum corpus dilaniati, de hinc diuersis bestiarum generibus traditi, sed ab his diuina virtute custoditi; post addita feritate ignis, & ferri, martyrio consummati sunt. Horum gloriosam multitudinem incitabant ad victoriam Tyrannio & Siluanus, sed & Pegasus, & Nilus Episcopi, Zenobius quoque presbyter, qui felici agone una cum eis martyrii palmam adeptus est.

Mediolani, Octauo idus Maij, natale Victoris martyris, qui a primæua ætate Christianus cum esset in castris Imperialibus miles, compellente Maximiano, ut sacrificaret, in confessione Domini fortissime perseuerans, primo grauius fustibus cæsus, sed Deo protegente, doloris expertus, deinde liquente plumbo perfulsus, sed nihil penitus læsus, nouissime martyrium capitis abscissione compleuit.

Ex libro Pontificali. Ea tempestate sedit Marcellinus Papa Romæ, natione Romanus, qui annis 8. Ecclesiam rexit; quo tempore tam magna fuit, persecutio, ut intra 30. dies, 17. milia hominum promiscui sexus per diuersas provincias coronarentur martyrio; tunc & ipse Marcellinus ductus est ut thrificaret, quod & fecit, sed post paucos dies penitentia ductus à Diocletiano profi de Christi cum Claudio, & Cyrino capite truncatus est. Quorum etiam corpora iussu Diocletiani iacuerunt diebus 16. ad exemplum Christianorum: exinde collegit et Marcellus Presbyter cum Presbyteris & Diaconis & cum hymnis sepeliuit. 6. Kal. Maij Post quem cecidit Pontificatus annos. 7. menses. 6. & dies 25. Diocletiano Christianis persequente: exinde successit Marcellus natione Romanus qui sedit annis 5.

De sanctis Cyriaco cum sociis eius, & Aproniano martyre.

CAP. XCIX.

EX gestis Marcelli Papa. Maximianus autem volens placere Diocletiano, ut in eius nomine Thermas solo edificaret, omnes Christianos ad laborem compellens, alios ad lapides, alios ad arenam fodientiam coegit, tunc Thrason quidam diues & potens, victum eis in afflictione per viros Christianos Cyriacum, & Sifinnium, Largum, & Smaragdum ministrabat. Quod audiens sanctus Marcellus gaudens est: & Cyriacum & Si-

finnium Diaconos Ecclesie consecrauit. Qui quadam die cum humeris suis deferrent victum, quem ministrabat Thrason, à paganis militibus retenti sunt, & ad Tribunal ducti, qui eos in custodia publica reque. Quod audiens Maximianus, iussit ut in custodia terram foderent, & ad locum suis humeris deportarent. Erat autem ibi Saturninus senex, quem ad portandum iuuabant; sicque sua & illius onera portabant. Quod audiens Tribunus nuntiavit Maximiano, quod illi cum hymnis, & laudibus gloriam Deo redderent. Qui Sifinnium sibi presentari fecit, & de multis conuenit; ac sacrificare nolentem, Laodicio Prefecto tradidit, qui eum in custodia 7. diebus tenuit, & post sibi presentari iussit. Cumque Apronianus Commentariensis eum aduceret, subito lux de cælo venit, & de luce vox exiuit: Venite benedicti patris mei, &c. Tunc Apronianus tremefactus ad pedes Sifinnij cecidit, & ab ipso baptizatus cum ipso ad præfectum venit, & lachrymans ait: Quid nos coartat diabolus in seruos Dei tanta mala exercere? Cui Prefectus ait: Quomodo, & tu Christianus es? Qui respondit: Vix mihi, quia dies meos perdidit. At ille: Vix, inquit, modo perdes dies tuos, & iussit eum decollari. 4. Non. Februarij.

Passio Sanctorum Sifinnij, & Saturnini, & aliorum plurimorum.

CAP. C.

Tunc Sifinnium, & Saturninum iussit in custodia retrudi, ad quos multi gentiles venientes, baptizabantur. Post hæc nudis pedibus, vincti catenis, adducti sunt coram Laodicio, qui iussit afferri tripodam, ut thrificarent maiestati. Quam cum vidisset beatus Saturninus ait: Conterat eam dominus gentium, & continuo soluta est tripoda ærea velut lutum. Tunc videntes duo milites Papias, & Maurus, clamabant: *Remagnus est Dominus Iesus-Christus, quem isti colunt.* Itaque ergo præfectus iussit eorum lapidibus contundi, & eos in carcerem retrudi, sanctos prædictos in equuleo leuari, & flammam ad latera poni: qui cum nervis attraherentur, fustibus & scorpionibus cæsi sunt. Pendentem etiam in equuleo gratias egerunt. Tandem via Numentana ducti sunt, ibique capite truncati. Quos sepelivit Thrason cum Ioanne Presbytero via Salaria. 3. Kalend. Decembris.

Post dies 12. Papiam & Maurum iussit prosterni, & fustibus cædi, illis nihil dicentibus nisi hoc tantum: *Christe adiuua nos seruos tuos sperantes in te.* Deinde à pavimento eleuati, cum diu plumbatis caderentur, emiserunt spiritum. Quos sepeliuit Ioannes Presbyter. 4. Kal. Februarii.

De filia Diocletiani, quam à Dæmone curauit sanatus Cyriacus.

CAP. CI.

Cumque de beato Cyriaco iam facta fuisset obliuio, multi cæci per eum illuminabatur, & infirmi sanabantur: tunc etiam Artemia Diocletiani filia capta à Dæmonio vrgeri, patre vero ingrediente ad eam, clamauit Dæmon per eam, nisi venerit Cyriacus, non exeat. Quem cum rogasset pater, intrauit ad eam & ait: In nomine Iesu-Christi præcipio tibi immunde spiritus exi. Qui respondit: Si vis ut exeam, da mihi vas quo ingrediar. Cui dixit Cyriacus: En corpus, si potes, ingredere. Qui respondit: In vas tuum ingredi non possum, quia vndique signatum est. Cyriaco autem urgente, Dæmon clamauit. O Cyriace si efficis me, faciam te apud Persas ire.

Eiecto dæmone, baptizauit Artemiam, matrem eius Serena præsentem, quæ & eam mouebat Christianam religionem diligere: Diocletianus quoque Cyriacum bene habere cepit, eique domum dedit.

Post paucum tempus misit Sapor Rex Persarum ad

Legit hic Baron, qui pro Marcello putat legendum.

Marcellinus cuius tempore Thermas Diocletiana erecta sunt Roma.

Apronianus creditur in Christi fide & baptizatus.

Sifinnius & Saturninus adducti sunt coram Laodicio Prefecto.

Papias & Maurus milites credunt Sifinnius & Saturninus decollantur.

Papias & Maurus perimuntur. vid. Bar. an. 303.

Legit hic Baron, qui hæc Artemia in multis uariis legendis putat.

S. Cyriacus eicit dæmonem ex Artemia.

S. Cyriacus secum dedit Roma.

Historia hæc

De Sapore
Rege, & eius
baptismo, ac
filia liberata
à damone nō
satis aridet
Baronio quē
vide tum 3.
ad ann. 309.

* Tobia bap-
tizatur.

Cyriacus an-
te rhodam
Maximiani
nudus duci-
tur.

Pix liquida
funditur in
caput S. Cy-
riaci.

Cyriacus ca-
pite plectitur.

Artemia ne-
catur.

Nota de mis-
sariū cele-
bratione.
* Planctus
appellat Fe-
stus tabulas
planas.

Diocletianum, ut mitteret ei Cyriacum, quia filia eius à Dæmonio vexabatur. Qui rogatus à Serena Augusta, perrexit cum Largo & Smaragdo. Cumque petente Rege intraret ad filiam eius, exclamavit Dæmon. Quid est Cyriace, fatigatus es? Qui respondit: Non sum fatigatus, sed magis in omnibus gubernatus. Cui Dæmon. Tandem ego te perduxī ad quod volui. Cumque vidisset puellam fatigari, prostratus, oravit fleus, & ait: Imperat tibi Christus, quem confessus es, & exeres ab ea. Cui Dæmon: Da mihi vas in quo ingrediar. At ille inquit: Deus meus Iesus Christus, Deus Deorum, ipse tibi imperat & exeres. Et ecce vultu magno spumans in aëre clamabat: O nomen terribile, quod me coarctat exire. Tunc etiam baptizata est puella & omnes affines eius. Ipse quoque Rex, & alij promiscui sexus numero 420. Rex autem beato Cyriaco multa dona obtulit, at ille nihil accepit, nisi tantum panem & aquam, quibus cum focis suis usus est; sed ait: Gratiam Christi pretio non offerimus, sed fide confirmamus.

Passio S. Cyriaci cum sociis suis.

CAP. CII.

Post dies autem 45. sunt reuersi, & à Diocletiano cum honore suscepti: post eius mortem Maximianus filius eius zelo ductus, propter Artemiam sororem suam, iussit Cyriacum in custodiam retrudi, & die processione suæ nudum catenisque ligatum ante rhodam eius trahi. Tunc venit ad eum beatus Marcellus episcopus dicens: Pietati tue suggero, quare crucidas servus Dei, qui orant pro republica, & regno tuo? Qui iratus iussit Episcopum fustibus cædi, & à conspectu eius expelli; Carpalio autem Vicario dixit: Cyriacum sacrilegum, qui carminibus magicis sedaret hominibus Christum confiteri, diversis afflige tormentis: si non libamina Diis obtulerit. Qui iussit sanctos Dei Cyriacum, Largum, Smaragdum, & Crescentianum sibi præsentari. Quibus libare nolentibus, præcepit picem liquatam in capite Cyriaci infundi: At ille cum clamore glorificabat Deum. Tunc iussit Carpalio Crescentianum coram aliis in equuleo suspendi. Qui cum diu attraheretur nervis & fustibus, atque vnguibus raderetur, & flammis ad eas latera datis diu vreretur, emisit spiritum. Cuius corpus iactatum ante Clivum vrsi sepeliuit Ioannes presbyter 8. Kalend. Decembris: cæteris autem in custodia reclusis.

Post dies quatuor iussit Cyriacum sibi præsentari, & sacrificare nolentem in catasta extendi, nervis attrahi & fustibus cædi: & eodem die nunciavit Maximiano quæ exercuerat in sanctos Dei. Qui iratus, iussit omnes, qui erant in custodia vincti, cum beato Cyriaco capite truncari, & ducti sunt cum eo promiscui sexus numero vigintivnus, & decollati via Salaria. Quorum corpora B. Ioannes noctu collegit, & sanctum Cyriacum commendavit 17. kal. Aprilis.

Eo tempore Maximianus etiam Artemiam sororem suam interfecit. Post dies 8. veniens Beatus Marcellus cum beata Lucina matrona, condidit aromatibus martyrum corpora, & posuit in pavone cum eunuchis suis. Translata sunt autem cum beato Cyriaco via ostiensis, & ibi recondita ab ea, septima die Augusti.

Passio S. Marcelli Papæ.

CAP. CIII.

Adem Sancta Lucina fecit donationem de facultate sua sanctæ Ecclesiæ. Quod audiens Maximianus, eam proscriptione damnavit. Illa vero sanctum Marcellum rogavit, ut domum suam, Ecclesiam consecraret. Quo facto, cum in ea missas frequenter celebraret, audiens Maximianus, iussit in eadem Ecclesia planctus sterni ad animalia stabuli publici, & eundem episcopum ad servandum animalibus deputavit cum custodia publica: ubi etiam multis annis serviens amictu cilicino

indutus, emisit spiritum. Cuius corpus beatus Ioannes Presbyter, & beata Lucina sepelierunt 17. Kal. Februarij. Et cum vidisset Carpalio Maximianum sibi placatum, petiit ab eo domum sancti Cyriaci, & obtinuit, ubi cum invenisset baptisterium Christianorum, fecit in eodem loco balneum, quasi ad legem Christianorum derivendam, ubi frequenter torpida lucta lupanaribus, & scenicis laueris exhibebat.

Quadam vero die eo exeunte de balneo cum multis sceleratis quasi 19. subito eorruerunt, & mortui sunt. Et ab eo die balneum clausum est, factusque est timor in loco illo.

Author. De hoc Maximiani Diocletiani filio, alibi non memini me legisse: nunc reuertar ad ordinem historiarum.

De inopinata confessione S. Genesij.

CAP. CIIII.

Ex gestis eius. Ea quoque tempestate passus est Romanæ martyr Genesius, qui cum esset in vrbe magister artis mimicæ, quadam die voluit Imperatori Diocletiano ludum exhibere de mysteriis observantia Christianæ: huius rei gratia spectante Imperatore, & omni populo in medio theatri, quasi ægrotus decumbens, se baptizari poposcit, & mimice in hæc verba prorupit: Eia nostri grauem me sentio, leuem fieri volo. Qui responderunt: Quomodo te leuem facimus? nunquid fabri sumus, & ad runcinam te missuri sumus.

His verbis populo in risum excitato, Genesius à Domino visitatus, ait: Vefani, Christianus desidero mori. Quare? inquit: Quibus ille: ut in illa die veluti fugitiuus inueniar. Hoc Diocletianus audiuit, & risum tenere non potuit. Tunc sicut fuerat ordinatum intrare faciunt Exorcistam, & Presbyterum, qui iuxta lectum eius sedentes, dixerunt. Quid ad nos misistis filioli? At ille iam non simulate, & fide, sed ex puro corde respondit: Quia gratiam Christi consequi cupio, per quam renatus liberer à ruina iniquitatum mearum. Cumque sacramentorum mysteria complessent, & vestibus albis esset indutus, quasi per ludum à milicibus est raptus, & ad similitudinem sanctorum de Christi nomine discutiendus, Imperatori est exhibitus. Sed cum ad falsam adductus passionem, ad veram accessit confessionem. Ascendens namque super basim, ubi statua fuerat Veneris, ita concionatus est.

Audi Imperator, & omnis exercitus sapientes, & populi vrbis huius: Ego semper Christianum nomen exhorui, & in confessione permanentibus insultavi, ac super eos accendebam furas populi, parentes quoque meos, & affines execratus sum causa nominis Christiani, & in tanta derisione Christianos habui, ut eorum secreta mysteria diligenter perquirerem, non ut crederem, sed ut de his ludum ac risum vobis exhiberem: Mox autem ubi me nudum in conspectu vestro aqua illa perfudit, & interrogatus credere me respondi: vidi super me manum de cælo venientem, & Angelos Dei flammeo radiantes aspectu, iuxta me stantes, qui omnia facinora mea, quæ à iuventute mea commisi scripta libro, recitantes, dixerunt mihi: Aqua hæc delet omnia ista, quæ te fecisse cognoscens. Cum ergo aqua baptizatus fuisset, simul & liber ille perfusus nunc cædior effectus est, ita etiam ut signum scripturæ præteritæ non demonstraret. Itaque dum vobis terrenis Imperatoribus placere concupiui, cælesti Regi complacui: & dum omnibus risum extorquere studui, Angelis risum feci. Nunc ergo o Imperator, & vos omnes populi, sicut de his sanctis mysteriis per ignorantiam mecum resistitis increduli, ita mecum ab hac irrisione cessate, credentes verum Deum esse Iesum Christum Dominum: hunc esse verum lumen, veritatem, pietatem, salutem, & per ipsum nos ad indulgentiam posse contingere.

De constantia eiusdem, & passione.

CAP. CV.

Tunc Imperator accensus furore iussit omnes, qui cum eo lusus meditati fuerant, ante se adduci, & virgis fortiter cædi, æstimans eos similiter credere. At illi caperunt nomen sanctum blasphemare cū exprobratione, dicentes. Nos aliter meditati sumus; iste autem infans factus læticiam suam dimisit, & plañctum sibi Christianitatis assumpsit, ac per hoc solus experietur, quod solus fecit. Tunc Imperator læuens in Genesim, in conspectu populi iussit eum cædi fustibus, tradiditque Plutiano præfecto, iubens eum tormentis ad sacrificia cogi. Qui positus ab eo in equuleo, & suafusus, ut regem, sacrificando placaret, ei dixit: Vere ille Rex est, quem cælum petentem vidi. Vnde me miserum lugeo, quia vobiscum prius erravi, & tardius ad verum Regem adorandum accessi. Cui Plutianus ait: Et quis est iste Rex, præter Regem nostrum? At ille. Rex iste homo est, & per incerta spacia terræ imperat, ac certo tempore: Rex autem quem colo, Deus est, & in cælo totaque terra ac mari imperat ac sine fine. Cumque diu in equuleo positus, vngulis attritus, lampadibus inflammatus, in sancta confessione peristeret, ac diceret Iudici. Si centuplaueris contra me ista tormenta Christum mihi de ore, nec mihi de corde non poteris auferre. Hæc omnia relata sunt Imperatori; Qui iussit eum occidi: Sicque cum gaudio coronam martyrij capitis obtruncatione promeruit 8. kal. Septembris.

De coniugio sancti Iuliani & Basilissæ.

CAP. CVI.

Ex gestis eorum: Beatus Iulianus ab infantia castitatem diligens, & mundi oblectamenta spernens, cum esset annorum circiter 18. parentibus eius instanter eum exhortantibus, ut sibi coniugem sociaret, per quam & genus suum conseruaret, & adolescentiæ lapsus euaderet, hoc dedit responsum: Hoc quod hortamini, in potestate est Domini mei, cui me commisi, pro qua re septem diebus inducias peto, & prout mihi Dominus aspirauerit, respondebo. Tunc die nocteque in orationibus & ieiunijs perseverans postulauit à Domino, ne virginitatem promissam, aliqua occasione violaret; septimæ autem diei nocte, cum corpus maceratum vigilijs, & ieiunio sopori dedisset, affuit Angelus Domini dicens ei, Iuliane surge, ne timeas, nec voluntatem parentum horrescas: accipies quidem coniugem, quæ te non polluet, à Domino separat, sed per te virgo tecum perseueret. Tetigique eum Angelus dicens: Viriliter age & confortetur cor tuum. His verbis roboratus egressus de cubiculo, & læto vultu parentum tristitias auferens, ait: Ecce sicut desideratis faciam. Queritur ergo Puella talis, quæ & locuples esset, & nobilitate generis coequalis, nomine Basilissa, quæ & ipsa erat parentibus vnica filia. Venit dies statutus, quo vicini inuitantur, plateæ sericis ornantur, & aures omnium sonis Musicorum, & cantilenis virginum oblectabantur, ita ut si homo ferreus esset, luxuria resoluatur. Producit inter hæc onerata gemmis, & auro Sponsa de thalamo.

Qualiter Basilissa ad amorem virginittatis conuersa est.

CAP. CVII.

Ingreditur iuuenis cum virgine lætus cubiculum, factaque ab ea oratione, tali odore cella repleta est, ut videretur sibi virgo in tali loco posita esse, in quo vernat lilium, & rose. Et ait ad iuuenem: Miram rem sentio,

cum enim hyemis sit tempore ita mihi in hoc cubiculo omnium rosarum, & liliorum odor famulatur; ut his satiata, iam horream thori coniunctionem. Cui Iulianus ait: Odor qui tibi apparuit, Dominus noster Iesus Christus est amator castitatis, qui integritatem corporis custodientibus vitam æternam reddit. Et tunc illa, quæ melior salus est, quam virginitatem custodiendo vitam æternam acquirere? & quia ita credo esse ut dicis, opto tibi consentiens esse, ut sponsum æternum possideam. Tunc Iulianus in orationem procidens, pavimento adhaerebat clamans: Confirma hoc Deus, quod operatus es in nobis. Hoc videns virgo similiter fecit, & ecce subito fundamenta cubiculi commota sunt, & lux inenarrabilis emicuit; sicque ibi spectaculum magnum, & ex vna parte sedebat Rex æternus cum multitudine candidatorum; & ex alia multitudines virginum, quarum gloriosa Virgo Maria tenebat principatum. A parte Regis clamabatur: Vicisti Iuliane, vicisti. A parte virginis, Beata Basilissa, quæ salutaribus monitis consensisti. Et ostensus est Iuliano liber aureis litteris scriptus, dictumque est ei: Accede, & lege. Et cepit legere sic: Iulianus qui pro amore meo mundum contempsit, deputetur in eorum numero, qui cum mulieribus non sunt coniugati: Basilissa vero, quæ ei integro cor desolata est, deputetur in numero virginum, quarum Virgo Maria tenet principatum. Et dixerunt millia millium, Amen. Post hæc visione sublata, exultantes in Domino reliquum noctis, vigiles in hymnis, & canticis peregerunt. Quid multa? caperunt spiritu non carne fructificare, & super candelabrum excelsum fundantur duæ lucernæ, quibus Rex æternus oleum lætitiæ subministrans per eos igniferi verbi doctrinam ignaris infundebat: nec quisquam dinumerare poterat animarum multitudines, quæ per sanctum Iulianum migraverunt ad dominum. Similiter & Basilissa agmina virginum, & mulierum castas animas præmittebat ad cælum.

De transitu sanctæ Basilissæ cum suis virginibus.

CAP. CVIII.

Temporibus autem Diocletiani, & Maximiani, furore persecutionis incumbente, ieiunio & fletu studentes, tales in conspectu Domini effuderunt preces: Domine Deus, qui occultorum es cognitor, ne patiaris à Lupo insatiabili gregis tui integritatem violari: Præsta Domine ut omnes quos tibi per nos militare fecisti, integros in conspectu tuo constituas, ut exultantes dicamus: Ecce nos & pueros, quos dedisti nobis, nemo pergit ex eis.

Sequenti nocte Basilissam sic alloquitur per visum Dominus: Basilissa nomine tuo digna, quæ orasti, hoc me implere delectat ut omnia vasa, quæ per te mihi mundani, dum adhuc viuunt ad cælestia regna præmitas, habebis autem dimidium temporis quo ex omni loco quo seminasti triticum colligere possis, & recondita messe tu ipsa sequaris: Iulianus vero ut bonus athleta pugnabit & vincet. His auditis Basilissa euigilans lætabatur in Domino, & ex ordine omnia narrauit Iuliano. Connocans quoque multitudinem virginum eis terminum sibi reuelatum exposuit, & eas ad proficiendum sollicitè commonuit, & cum multa loquens prosequeretur, locus in quo erant commotus fuit, & columna lucis eis apparuit, titulum super se aureum habens scriptum, & vox de columna cum splendore & odore processit, signum quoque crucis emicuit dicens: Basilissa, quod vides scriptum lege. Tituli autem scriptura sic erat: Omnes hæc virgines, quibus tu ducatum præbes, vasa insignis virtutis, & accepta sunt oculis meis; venite ad præmia vobis preparata. Tunc visione sublata Domino gratias agebant omnes, eo quod Deus testimonio suæ maiestatis animas sanctas declarasset: sicque diuina providentia adimpleuit, ut intra tempus promissum omnes migrarent ad dominum. Beata autem Basilissa de reposito fructu secuta, hora diei sexta in oratione Dei confissa.

soporata

soporata est, & vidit omnem chorum sanctarum virginum numero circiter mille nuneis cicladibus indutas, crucem dominicam gestantes, vna voce dicentes sibi: Hoc responsum accepimus, vt tecum Regem Dominum adoremus: Et ecce expectamus te, vt nos offeras Deo, qui nos acquisisti. Euigilans ergo hæc cum læticia retulit sancto Iuliano; Dei vero misericordia sic adimpleuit, quod illis in oratione constitutis, ipsa ad dominum migravit. Quam B. Iulianus sepeliuit, ipse vero cum choro sanctorum floruit.

Hæc agebantur Antiochiæ, quæ est Metropolis Mesopotamiæ Siriz.

Passio sanctorum Martyrum quos Deo Iulianus acquiserat.

CAP. CIX.

VI autem persecutionis inualescente, præfata ciuitas Martiani Præsidis iussu coacta est, vt vnusquisque in domo sua imaginem Cæsaris erigeret. Audiens Præfatus Iuliani fidem, & quia multos haberet socios, qui se magis pararent ad mortem, quam Idolis immolarent; iratus, misit assessorem suum ad eum, qui pergit ad locum, vbi Deo vacabat, in quo etiam multitudo Sacerdotum & Ministrorum Ecclesiæ confugerat, rabiem persecutionis declinantes; oēs tamen ad mortem parati. Audiens Iulianus illū esse præ foribus, ait ad sanctam congregationem: Nunc fratres oremus, quia persecutores appropinquat. Tunc assessor iudicis sic prorupit: Puto te non latere Iuliane sacratissimorum principum decreta, vt vna sit apud homines cultura. Cui ille respondit: Audiant principum iussa, qui eis insistant; nos autem qui Regem in cælis habemus, terrenum principem non audimus. Quod cū assessor Præfati renuicasset, iratus ille, iussit Iulianum solum audientie suæ referuari, multitudinem vero sanctorum in eodem loco vbi degebant consumi. Quod & factū est, in quo loco talis gratia à Deo collata est, vt omnes prætereuntes, quos certa pfallendi tempora inuenirent, ita pfallentium multitudinem audirent, vt quacunque infirmitate posselli, sani abscederent.

De Agone S. Iuliani, & oculo militis restituo.

CAP. CX.

Post hæc Martianus iubens Iulianum sibi præsentari dixit ei: Tu es Iulianus præceptorum principū rebellis, Deorum contumax, qui innocentium multitudines magicis artibus tibi aggregas, & omnium mentes immutas: Qui respondit: Deos quos colitis Dæmonia esse manifestum est, qui perdere sibi credentes possunt, & liberare non possunt. Hoc audiens Præfatus tortoribus suis clamauit: Huc ad verbera extendite, ac fustibus nodosis, & rigidis omnia membra eius dissipate. Quod cum fieret, vnus de cadentibus, qui erat de militibus Cæsaris, ictu percussus, oculum amisit: quod videns etiam Martianus tremens, ait: Tantam ars tua magica valuit, vt & tu nihil sentias, & oculos aliorū euellas. Cui ille respondit: Morbidus & cæcus eras; conuoca omnes Deorum tuorum probatissimos Sacerdotes, & inuocant nomina sua super oculum euulsum, & restituant cultori suo visu, quod cum non potuerint, ego nomen Domini Iesu Christi inuocabo, & oculum euulsum illuminabo. Hæc ratione confusus Præfatus, omnes Pontifices adesse iussit, & ait: Ite & immortales Deos sacrificijs optimis honorate, vt homini necessario oculum reformantes, rebeli suo Iuliano virtutem suam ostendant, & ipsum culturæ suæ inclinent. Ingrediuntur ergo lapides ad lapides, iussa implentes: qui cum Dæmonio in templis appellerent, hoc acceperunt responsum: Discedite à nobis igni perpetuo mancipatis, nam tantum valent preces Iuliani ad Dominum, quod à die qua ad patibulum apprehensus est, poena nostra centuplicata est; & cum in tenebris clausi teneamur, quomodo visum reddamus, quem non habemus: Hoc responsum accipientes, egrediuntur falsa dicentes: Beatus vero Iulianus quem nihil

latebat, oratione facta dixit ad præsidem. Martiane festina, vocant te Dii tui, licet non voluntarii, sed inuiti. Qui cū ingrederetur ianuam templi, vidit omnia simulachra ex omni metallo sculpta, quæ amplius, quam 50. erant comminuta, & in puluerem redacta; & cæcatus à diabolo clamare cepit: O maleficia quæ sic prævalent, vt & Deorum virtutes superent, & pretiosa numina in puluerem redigant: sed hæc Deorum patientia laudanda est, qui adhuc iniurias sibi irrogatas sustinent, vt rebelles suorum patiendū sibi subilciant. Nunc o Iuliane, qui patientissimos Deos te superasse gloriaris, promissū imple, & in nomine Christi quæ colu extinctum oculum restituere. Sed ne hoc magicis artibus exerceas, lotio te iubeo perfundi, per quod omnia maleficia cognoscuntur fugari. Cumq; eum perfunderent, putens lotium Christi conuertere in odorem nectareum, vt non lotio, sed balsamo putarent perfusum. Tunc sanctus super euulsum oculum crucem faciens, & nomen Domini inuocans, statim eū restituit, & ille, qui oculum recepit, clamauit: Verus Deus Christus, ipse solus colendus est, & adorandus. Quem talia prosequenter, Præfatus vt audiuit, statim gladio puniti iussit. Sicque eum sanguinis sui rabore perfusum, Christus sibi Martyrem consecravit.

Qualiter ei Celsus filius præsidis adhesit.

CAP. CXI.

Iulianum autem diuersis pœnis afflictum, & vinculis ferreis per omne corpus oneratum, iussit Præfatus voce præconaria circuire ciuitatem dicens: Hæc merentur Deorum rebelles, & principum contemptores. Et cum venirent ad locum vbi Celsus filius præsidis vnicus studebat, ait puer ad condiscipulos suos: Rem mandantem video, illum sc. Christum quem ducunt, & multitudinem aliorum cum illo loquentem, & super caput eius coronam ex gemmis, & auro, cuius fulgor obsecrat huius aeris lucem, & alios tres viros albescentibus comis, alarumque volatu in modum aquilarum super eum excubias celebrantes. Et hoc mihi videtur, quia dignum est talis Deo seruire qui suos sic tuetur, & tali circumdatur decore. Hæc audientes condiscipuli, & Magister eius turbati sunt, & blande corripientes eum ab intentione conati sunt reuocare. At ille Doctorum volumina proiecit, & vestes quas indutus erat, abiicit dicens: Nudum me mater sudis hunc seculo, quod mundi est mundo relinquo. Hæc dicens, per plateas ciuitatis cursum arripuit, donec vbi S. Iulianus torquebatur, veniens pedibus prostratus ait: Teseconde natiuitatis, quam mihi Christus ostendit, patrem agnosco; Martianum vero genitorem meum veritatis inimicum abnego, & despicio, tibi que adherens similia opto pati pro Christo. Hæc videntes pœnarum ministri, præ stupore tacebant, de tota ciuitate ad spectaculum omnes concurrebant, & Præsidis filium sic martyri adherentem, & vulnera eius osculantem obstupescabant. Hæc audientes eius Parentes tabuerunt, filiumque suum à Iuliano segregatum, sibi restitui præceperunt. At Dei misericordia Martyris precibus affuit, vt si quis eum veller à sui complexu separare statim manus eorum, & brachia contraherentur.

Qualiter idem Puer respondit pro se Patri, & Matri.

CAP. CXII.

Tunc iussit præfatus eos simul ad se perducere. Quo factō ait Iuliano: Spei meæ fructum magicis artibus auferre contendis, & tenerum pectus illicitis carminibus genitorum affectum negare compellis? Hæc eo dicente, aduenit & Mater cum innumerabili familia crine soluto, & nudatis yberibus clamans. Quod videns Præfatus, scissis vestibus, & lacerata facie ad Iulianum clamabat: Iuliane crudelis, aspice dolorem Patris, & Matris, & planctum tantæ familiæ, & à magicis artibus innocentem solue, vt & ego pro te Imperatoribus suggeram, vt culpa vacante abscedas. Cui ille respondit: Suffragiis tuis opus non habeo, nec ab Imperatoribus tuis

dimitti desidero: sed hoc Dominum rogo, ut una cum agno isto, de luporum visceribus nato suscipiar in sanctorum numero. Ecce adest qui ex te natus est, modo mecum credendo renatus est, ipse tibi & Matri responsum suum det.

Ad hac puer respondit: De spinis rose nascuntur, nec rosa nata de spinis odore suavisimū, nec frutex, quia rosa genuit amissis aculeis spinarum suarum: ut ergo consueveris pungere, & me odore suavitatis credentibus propinare permittis; vobis obediāt, qui perire parati sunt; me imitentur qui de tenebris ad lucem transire contendunt. Ego pro Christo vos parentes nego, & per temporalem mortem vitam eternam acquirō, non possum in vos pius esse, & in me crudelis. Quid moriaris? quasi incredulus, & crudelis pater manibus, non quasi verus Abraham, apprehende gladium, & victimam offer filium. Vani sunt luctus vestri, falsa lachryma; ab hac confessione pietatis nullus me valebit disjungere.

Martianus ergo iussit eos in carceris ima retrudi, ubi de damnatorum membris diuturna tabe consumptis horribilis vermium ebulliebat examen, sed illos ingredienti gratia Dei precedēs, locū horribilē reddidit delectabile, tenebrasque cōvertit in lucē, & ebulliēs pœna evanuit. Hæc videntes milites circiter 20. qui eos custodiæ mancipandos adduxerant, conuersi, adinuicem dixerūt: Turpe est reuerti ad illud, quod fuimus & negligere salutē, quam inuenimus. Tunc ad pedes voluūt sancti Iuliani, confitentes, & laudantes nomen Christi. Tunc sanctus Iulianus gratias agens orabat Dominum, ut procuraret, qualiter illi quos Christo acquisierat, susceperent baptismum.

De conuersione septem filiorum prioris ciuitatis.

CAP. CXIII.

ERant autem septem filij relictī prioris ciuitatis, qui ex genere Carini Imperatoris defuncti descenderāt, quos Imperatores licet Christianos amore patris eorū retinentes, permiserant sine aliqua persecutione Christianæ religioni deservire. Hi habebant secum Presbyterum, qui eis sancta mysteria celebrabat. Visitantur ergo à Domino & iussi sunt diuinitus, ut una cum presbytero carcerem peterent, quatenus baptismi gratiam puer & milites susceperent: statim obediūt, & Angelo Domini præcedente ad carcerem veniunt. Qui mox ut tetigit ianuas carceris, omnia claustra patefacta sunt, & orante simul cum beato Iuliano Domino persoluerunt vota. Hæc audiens Martianus contremuit, & eductis eis de custodia dixit: Quid vobis contigit o infantuli, ut optetis mori sine aliqua persecutione, quibus concessum est arbitrio vestro vivere, & Deum vestrum colere. Ad hoc factum senior respondit: Massa auri natura sua claritatem obtinet, sed nisi per manus artificis, etiam igne, & malleo, & limis in partem dissipetur, dignum capite Regis diadema non perficitur: ita & nos quidem Christiani sumus, sed nisi Iuliani vestigia secuti fuerimus, diadema Regis æterni esse non possumus. Tunc eos Præses in custodia reduci iussit, & Imperatoribus suggestionem fecit, dicens: Piiissimi Principes legibus vestris subuenite, & numinibus quæ remanserunt munimina præbere, & Iulianum Magum vestris obutibus præsentare, qui magicis artibus plusquam 30. simulachra Deorum, per quos mundus florebat, comminuit; filiū meum à me separauit, militum mentes immutauit. 7. germanos beneficis vestris ingratos fecit.

De mortuo à Iuliano suscitato, & eius relatione.

CAP. CXIV.

Tunc Imperator licentiam dedit, ut si Iulianus cum sociis suis in hac confessione permaneret, conuocata omni prouincia, singulas cupas iuberet præparari, & intus picem, & bitumen, & sulphur mitti, ac singulos in istdem reclusos igne superposito concremari. Quod si aduersus hæc artis magicæ cōmēn præualeret, haberet licentiam quali pœna vellet, eos affligeret.

Tunc Præses iubet sibi sedē in foro præparari, & sanctos sibi præsentari. Cumque sanctum Iulianum alloqueretur, corpus exanime per plateam sepeliendum ferrebat. Tunc Præses iubens illud deponi, ait Iuliano: Magister vester Christus antequā crucingeretur, dicitur, quoddam mortuos suscitauit, hic patebit, quoddam verus Deus sit, si vos istum suscitaueritis. Cui ille respondit: Quid prodest cæco, quando sol exoritur? licet autem infidelitas vestra non mereatur, tamen quia tempus est, ut virtus Domini manifestetur, ne nos impotentes putes, fidele promissum Domini habeo, quia quicquid eum petiero, non me fraudabit. Tunc sanctus fusa oratione coram omnibus, ait ad corpus: Tibi dico terra arida in nomine ipsius qui Lazarum quatuordecim annis suscitauit, surge.

Tunc surgens, qui mortuus erat, clamabat: O acceptabilis oratio ubi ducebar, & vnde reductus sum? Martianus irridēdo ait: vnde rediisti? At ille, ducebar à quibus nescio Æthyopibus, quorum statura erat, ut gigantum, aspectus horrendus, oculi ut fornaces ignis, dentes ut Leonum, brachia sicut trabes, ungues ut Aquilarum, qui latantes ducebant me in infernum, & cum iam ad os putei abyssi essem, beato Iuliano fundente orationem, omnis infernus contremuit, & audita est vox Dei dicentis: Propter dilectū meū Iulianū anima ad corpus reductatur. Tunc aduenientes duo albat, & auferentes me de dominatione impiorū huic loco reddiderunt, ut per eum, qui suscitauit, me post mortem, illum agnoscam, quem nimis negabam.

Hæc eo dicente turbatus Præses, iussit eum cum sanctis in custodia recludi, & pœnam quam Imperatores iusserant præparari.

De cupis succensis à quibus sancti liberati sunt.

CAP. CXV.

Tunc pro tribunali sedit, omnisque sexus, & ætas ad spectaculum cucurrit, ordinantur 60. & una cupa, mediante pice, bitumine, sulphure, aggregatur copia lignorum, iubentur sancti de custodia produci, sanctus Iulianus, & Celsus puer vno vinculo tenebantur; ceteri vinculis, & catenis onerati trahebantur; hymnum Deo omnes canebant: Bonum mihi, quia humiliasti me, ut discam iustificationes tuas: spectantium mentes ad fletum conuersas pietas inclinabat. Tunc Celsus ait ad patrem suū: Per ipsam vanitatem, quam colis, te obtestor, ut intrepido corde petitioni meæ tribuas effectum. Qui respondit, quicquid volueris, exposce: Puer dixit: Cum me post ignem videris illæsum, permitte me cum Matre triduo habere consilium, quod si feceris nec me, nec ipsam amittes. Mater hæc audiens vrgebat hoc fieri. Tunc Præses ait: Si ex igne illæsus exieris, quod fieri non credo, faciam quod desideras. Tunc non ferens videre incendium filij, relicto assessore, scissis vestibus, vulans, cum vxore domum reuertitur. Exurgit luctus immanis, plangentibus cunctis, iubet assessor singulos sanctos in singulas cupas deponi, & ignem supponi, & eructās flāma obelisco excelsior cubitis plusquam 30. leuabatur. De medio vero ignis multitudo psallentium quasi sonus aquarum multarum resonabat. Consumpto igne apparuerunt sicut aurum rutilans Deo, canentes hymnum: Transiimus per ignem, & aquam, & eduixisti nos in refrigerium; & iterum; ignis vim suā virtutis oblitus est.

Audiens præses properauit ad spectaculum, & ait ad Iulianum: Obsecro te per Deum tuum, ut dicas mihi vnde tantam vim maleficiorum tuorum didicisti? Qui respondit: Si quis in omnibus actibus sæculi alienum se facit, ut solam vocem domini audiat, dicentis: Si quis vult venire post me abneget semetipsum: nihil amori Christi præponat, nihil aliud, nisi quod ipse promittit, desideret, non patrem, non matrem, non filios, nec cetera, quæ sunt animæ impedimenta consideret; talis non solum hoc tempore degens, hanc merebitur gratiam, sed etiam æternam cum Deo collocat amicitiam. Præses

ait: Et

Sistentur
Martyres tri
bunali præsi
die.

Mortuus ex
citatur.

Mortui sus
citati ora
tionem.

Produciunt
Martyres ad sup
plicium.

Psalm. 118.

Celsi pueri
egregia con
stantia.

Deponuntur
Martyres in
cupas.

Psalm. 69.
Sap. 16.

S. Iuliani cu
ra institutio
nes.
Luc. 9.

ait: Et quis est tam insipiens, qui huius vite læticiam fugiat? Iulianus respondit, Hoc Deus paratus est omnibus dare, sed pauci digni sunt accipere.

Qualiter Celsus puer Matrem suam ad Christum convertit.

CAP. CXVI.

Fundit orationem Sæuli martyres pro matre Celsi.

Mater Celsi convertitur.

Psalm. 115.

Psalm. 30.

Viginti milites & septem fratres perimuntur.

Tunc Celsus ait: Hoc triduo matre mihi concessa, nulli liceat interesse. Tunc sancti martyres recluduntur in custodia civili una cum matre pueri. Ingressique cum orationem funderent, statim commotus est locus, splendor emicuit, odor consuetus affuit, & vox psallentium insonuit: Hæc videns, & audiens mulier, clamavit: Nunquam in vita mea tam suavem odorem comperi, nam ita refecta sum, ut omnium dolorum meorum oblivionem patiar, nec aliud cordi meo remanere cognosco nisi ipsum esse *verum Deum*, pro quo filius meus agonizat. Cui Puer dixit, *Vere nunc te matrem confiteor, nec tu amittes filium, nec ego matrem, si mecum ad illud consendas donum, pro quo sancti tanta sustinent.* At illa cuius pectus divina illustrauerat gratia, respondit: Scias fili mi, nihil eius amoris præponere, quem tu diligis, pro qua re quicquid salutis meæ necessarium cognoscis, exerce. Ipsum enim relicta omni vanitate verum Deum esse credo: quem per tuam prædicationem creatorem omnium esse cognosco; cupiens hac vita temporali carere, ut ad illam æternam merear vobiscum attingere. Hæc ea dicente locus contremuit, & audita est vox in aere dicens: *Credidi propter quod locutus sum.* Tunc sanctus Presbyter Antonius baptizavit eam; cui Celsus filius in baptisimi gratia pater factus est. Cumque omnes de salute eius lætarentur, audita est vox dicens: *Viriliter agite, & confortetur cor vestrum in Domino.* Tunc sanctus Iulianus ait: Hæc vox pronunciat vobis futuras passiones, & genera tormentorum, quæ contra nos cogitavit inimicus; igitur fidei nostræ cursum Domino commendemus.

Audiens Martianus uxorem suam Christi amore esse firmatam, iratus, iussit eam apprehendi, & domi retineri, ad quam cum appropinquarent ministri, cæci facti sunt. Alia die sedens pro tribunali iussit 20. milites decollari 7. germanos igni tradidit; Iulianum vero cum presbytero Antonio, matrem, & filium, & illum, quem infernus reddiderat, iudicio suo reservari.

De ruina idolorum ad preces Antony, & Iuliani.

CAP. CXVII.

Illa die convocans Sacerdotes templi, dixit eis: Ite & ornate templum *Iouis*, quod semel in anno aperiri solet, ubi numina sunt veneranda, ex electo puro facta, & libationes, & incensa præparate. Quod cum factum esset, ad templum iussit sanctos adduci, & ait: Ecce nunc tempus aduenit, in quo salutem consequamini, hoc enim pro salute vestra elegi, ut in hoc templo terribili thura numinibus offeratis: quod si iussis contempnitis, hucusque vobis peperci, diuersa in vobis tormenta exercebo. Iulianus ait: Quia tempus est, ut salutem consequamur, fac omnes Deorum tuorum cultores aut sacerdotes intus adesse, ut cognoscant quale sacrificium offeramus. Præses non intelligens, quo ordine ista prosequeretur, gaudens, iussit omnium vincula auferri dicens, Turpe est vinculis teneri, quibus Dij cæperunt esse propitij. Ait autem, Ecce omnia parata sunt, implete quæ spopondistis. Cui Iulianus ait, Quid præcipis Præses? omnibus Dijs offeremus sacrificium? Qui respondit, Omnes quos conspiciatis immortales sunt, virtute pares, & in gloria æquales. Tunc fixis genibus

S. Iulianum falso putat præses sacrificare velle.

Antonius, & Iulianus cum socijs suis orantes dixerunt, *Deus æterne, qui non in manufactis delectaris, sed in corde mundo requiescis, qui per prophetam dixisti: OMNES DI- GENTIVM DÆMONIA; aspice nunc in subuersione templi huius, & has Dæmonum thecas, cultorumque eorum frange audaciam, ut te solum cognoscant, & in te glorientur, qui credunt nomini sancto tuo.* Et cum omnes Christiani dixissent, Amen, omnia sculptilia illa ad nihilum redacta sunt, & templum subuersum. Sacerdotes vero circiter mille cum templo subuersi sunt, & alia etiam magna pars paganorum interijt. Ignis quoque usque hodie in loco illo eructat. Tunc ait Præses: O virtus magica, o carmen inauditum, sic prævalens, ut etiam terræ sinum aperiat, & tanta bona ab oculis pie fruuentium auferat. Iam non miserebor, nec parcam, eos inbebo ferire gladio, de pœna eorum me satiabo.

Passio sanctorum Iuliani, & Celsi cum socijs suis.

CAP. CXVIII.

Iussit ergo sanctos in carceris ima recludi, ubi cum nocte in Dei laudibus essent, affuit multitudo sanctorum cum Sacerdotibus, qui iam palma martyrij triumphauerant, omnes stolis albis induti, inter quos 20. milites & septem germani veniunt glorificati, & beata Basilissa cum choro virginum, in qua multitudine, sola vox ALLELUIA decantabatur. Tunc sancta Basilissa sanctum Iulianum alloquitur dicens: *Regna eorum pascua sunt, venite.*

Alia die Martianus cogitans noua, & inaudita tormentorum genera, iussit sanctorum digitos manuum, & pedum oleo madentibus lignis colligari, & ignem supponi. Sed lignis consumptis carnem eorum immaculatam videns, iussit sancto Iuliano, & puero cutem capitis auferri. Antonio vero, vel Anastasio, qui à mortuis suscitatus fuerat, clamantibus: *Gloria tibi Christe*, iussit oculos vncinis ferreis offodi, Marionillam vero matrem pueri, quam præscierat Dominus pœnas tolerare non posse, cum equuleo iuberet applicari; si quis ex ministris eam attingere volebat, cæcus fiebat. Sanctos quoque suos Dominus ita curauit, & illuminauit, ut omnibus appaterent quasi nihil perpassi fuissent. Tunc exclamavit, & Præses. *Heu heu vincimur!* quid aliud faciam? vnum superest. Tunc in amphitheatro tribunal ascendens, iubet eos sibi exhiberi, & omnium ferarum multitudinem dimitti, quæ dimissæ singulæ veniebant, & sanctorum pedes lingebant: quod videns Præses conuocans magistratus ciuitatis iussit omnes custodias perscrutari, & personas morte dignas in amphitheatrum mitti, & sanctos Dei intermixtos cum personis facilegis decollari, quod cum factum fuisset, statim terramotus factus est magnus, ut tertia pars ciuitatis funditus subuerteretur, fulgura, & tonitrua, & grando intollerabilis, maximam partem populi increduli consumpsit, & omnia loca idolorum corruerunt. Ipse autem Præses semiuivus euasit, nec multo post vermibus ebulliens, expirauit. Nocte autem venerunt Christiani populi, & Sacerdotes, sed præ multitudinem cadauerum, reliquias non cognoscentes, positos genibus, completa oratione, apparuerunt eis in speciem virginum, animæ sanctorum, & vnaqueque super thecam suam corpoream resedens, & sic sanctorum reliquæ collectæ sunt.

Passi sunt autem 8. Idus Ianuar.

De Iustina virgine qualiter per Cyprianum tentata est à Dæmone.

CAP. CXIX.

Ex gestis eius. Erat etiam tunc, quædam virgo in Antiochia ciuitate Iustina nomine, quam quidam Scholasticus nomine Aglaidas videns frequenter ire ad ecclesiam, in amorem eius venit, multosque ad ecclesiam transmittens eam sibi uxorem petijt. Quæ cum omnibus

diceret, Christo celesti sponso se esse desponsatam, ille congregata virorum multitudine, volebat eam per vim rapere, sed non potuit. Tunc iratus, abiit ad Cyprianum Magum, & promisit ei duo talenta auri, & argenti, si Iustinam virginem per maleficia caperet. Qui per magicas artes vocavit Dæmonem, & ait illi: Amò virginem de Galilæis, potes eam suadere, & adducere mihi? Qui promisit ei dicens: Accipe hoc* medicamentum, & sparge circa domum, & ego superueniens paternum sentum ei iniiciam, & statim obaudiet mihi. Cumque Cyprianus ita fecisset, sancta virgo tertia noctis hora surgens ad orationem, sensit impetū Dæmonis, signavit se, & domum suam signo crucis, & dæmonem exussit. Qui veniens ad Cyprianum confusus, & cur virginem non adduxisset, requisitus, ait: *Vidi quoddam signum & tabui.*

Iterum per artem magicam alium Dæmonem fortorem vocavit, qui ex simili modo fecit, & similiter ei accidit. Tandem vocavit ipsum Diabolum patrem Dæmonum, & ait illi: Quæ est infirmitas vestra? Victa est ab una virgine, omnis virtus, & gloria tua. Respondit illi: Nunc adducam eam tibi ad desiderium corruptionis, tu tantum paratus sis. Tunc diabolus in specie virginis ad Iustinam intrauit, & sedens super lectum eius dicens: hodie missa sum à Christo ad te, vivere tecum in castitate, multum autem te video vexatā abstinencia. Sancta virgo dixit: Merces autem multa, labor vero modicus. Dixit ei Diabolus: Deus in Paradiso benedixit Adam, & Euam dicens: Crescite, & multiplicamini, &c. Poto ergo quod si in virginitate permanerimus, iudicium incidimus, quia verbum Dei contemnimus. Tunc virgo turbata surrexit, & per spiritum sensit, quis esset qui ei loquebatur, & signo crucis se signans. Diabolus exussit, qui sicut cera à facie ignis liquefactus non comparuit.

De conversione Cypriani per Dæmonis verba.

CAP. CXX.

Deinde Cypriano confusus apparuit, qui dixit ei: Et tu victus es, ut ceteri subiecti tui? Quomodo victi estis ab una virgine Christiana? Dic mihi quæ sit virtus victoriæ eius? Qui respondit: Dicere tibi non possum, *vidi quoddam terribile signum, & tabui.* Si autem virtutes illius signi vis discere, iura mihi per virtutes meas te nunquam à me discedere. Qui cum iurasset, ait illi: *Vidi signum crucifixi & tabui, & sicut cera à facie ignis fluxi.* Cui dixit Cyprianus: Ergo crucifixus maior te est? Qui respondit, etiam maior est omnibus, quia per ipsum mundo miseris est Deus, & siue Angelis transgressores, siue homines Dei desertores, adducuntur ab Angelis ante faciem Christi crucifixi, ibi accipiunt sententiam ignis extinguibilis in æternum cruciandi. Cyprianus ait: Ego debeo festinare amicus fieri crucifixi, ne talem penam incurram. Ille respondit: Iurasti mihi per virtutem, quam nemo peierare potest. Cyprianus ait: Contemno te & omnes fumigantes virtutes tuas, sed & meipsum denego, meque consignans dico: Gloria tibi Christe, Dæmon recede à me. Abiit ergo Diabolus confusus. Cyprianus autem vadens ad Anthinum episcopum, cecidit ad pedes eius dicens: Famule Dei excelsi, signa me & cathechiza me in nomine Christi. Putans episcopus ne forte Ecclesiam venisset mittere in errorem, respondit, Sufficiant tibi Cypriane hi, qui de foris sunt, nihil potes aduersus Dei Ecclesiam, quia inuicta est virtus Christi. Sed cum Cyprianus enarrasset, qualiter virtus crucis Christi & oratio Iustine virginis ab ea Dæmones fugasset, sanctus episcopus benedixit eum, & ait: *Fili festina ire ad Ecclesiam Dei, & incessanter redde orationes Deo.* Cyprianus vadens in domum suam, omnia idola fregit, & proiecit, & per totam noctem peccata sua luxit: deinde perrexit ad episcopum, qui Cathechisavit & baptizavit eum. Post aliquod tempus factus est Diaconus & gratia data est ei aduersus Dæmones, & sanabat omnes infirmitates, deinde etiam ad presbyteratum promotus est. Tandem

beatus Anthinus episcopus exitum suum præcognoscens conuocauit synodum episcoporum, & ordinauit Cyprianum episcopum. Cyprianus autem sanctam Iustinam diaconissam fecit, & Matrem monasterij virginum constituit.

De passione utriusque scilicet Cypriani, & Iustine.

CAP. CXXI.

Post hæc Eutholmius comes orientis audiuit, quia Cyprianus episcopus cum Iustina virgine gloriam Deorum destruit, & omnem orientem seducit. Qui iratus iussit eos sub vinculis in Damascum deduci, & cum oblatis fuissent ei, interrogauit, Tu ne es Cyprianus, qui multos errare fecisti per magicas artes crucifixi? Qui respondit: Qui Deus est ipse saluauit me occasione virginis sancte Iustine. Nam Dæmones ipsa fugauit per signum crucis quos ad eam misi. Miserrimus quoque Diabolus coactus ab Angelis, narrauit mihi sacramentum crucifixi. Comes autem iussit eum suspendi ungulari, & virginem neruis crudis immanibus cædi, & alapas à spiculatoribus pati. Quæ cum cederetur gratias agebat, Cyprianus cum redargueretur, tacebat.

Post paucos dies iterum iussit eos adduci & ait: *Ut quid seducimini in magicis hominis Iesu mortui, ut & vos moriamini?* Cyprianus ait: Diligentes dominum mors hæc inducit in vitam æternam, per multas enim tribulationes oportet nos intrare Regnum Dei. Tunc iussit comes sartagine ferream magnam fieri, & in ea picem, & adipem, & cætera mitti, eamque vehementer succendi, & in eam utrumque mitti. Quibus factus est ignis velut ros, & laudabant Dominum de sartagine. Audiens autem Comes & videns, quia non tetigit eos ignis, ait: Vicit virtus maleficiorum Cypriani. Athanasius autem qui fuerat Sacerdos Idolorum postulauit Comitem dicens: Iubeat claritas tua me super sartagine stare, & in nomine Deorum virtutem eorum vincere. Quo annuente cum venisset prope sartagine caput dicere: Magnus Deus Hercules, & pater Deorum Iupiter, & Asclepius, qui dat sanitatem hominibus. Hæc eo dicente, exiliuit, ignis, & comedit eum usque quo eius ossa non comparent. Tunc Comes habuit consilium cum Terentio cognato suo, qui dixit ei: Nihil tibi aduersus hos sanctos commune sit, nihil contradicere veritati: Inuicta enim est virtus Christi, audi me, & proijce magnum periculum à te: trans mitte eos ad Claudium Cæsarem, referens omnia quæ de istis gesta sunt. Quod & factum est. Claudius autem misit eos in Nicomediam, iubens eos ibidem decollari. Quod & factum est. Sed & Theoctistus, qui de peregrinatione venit, videns secundum Cyprianum qui decollandus erat, osculatus est eum, & ob hoc cum eis consummatus est. Corpora autem eorum iussa proijci canibus, fuerunt ibi per sex dies, nec tetigerunt eos canes: nauæ autem fideles tulerunt ea nocte, & leuantes ea in nauem suam nauigauerunt Romam.

De quam misero statu conuersus sit Cyprianus.

CAP. CXXII.

Hic est Cyprianus in quo Dei misericordia fluctet, ut quod cum spurcissimus, & nefandissimus esset peccator, qualis nullus vnquam fuisse legitur; sic tandem conuersus est, ut etiam pro Christo martyrium sustineret. Nam cum, septem esset annorum, à parentibus Diabolo consecratus, à carnibus, & vino & coitu non diu abstinuit, & sic modis omnibus Diabolo seruiens, & in libris magicis imagines cum officiis 365. Dæmonum pictas habens, Mulieres pregnantibus diuisa, matronas in iumenta conuertens, longe à ciuitatibus suis ire fecit, multos pueros virgines & matronas, & peregrinos Dæmonibus immolauit;

Cyprianus cum Iustina exhibetur tribunali.

Sancti martyres atrociter puniuntur.

Mittuntur in accensam sartagine.

Nota amenitiam impij hominis.

Virtus Christi si quanta.

Extant hæc acta apud Surinm. Hæc Metaphr. à pliori stylo: errant tamē in hoc (ut ait Baroni) quod Cyprianum passum dicunt temporibus Claudij Imp. nam in eius actis testatur habetur ipsi initiatum

sacro baptismo atque ordine diaconatus ab Anthino episcopo Nicomedia, quod constat temporibus Diocletiani Imp. illi ecclesia præfuisse, ut testatur Eusebius l. 8. c. 6.

Latro cum Latronibus thesauros Dæmonum rapiebat & in omni cæno luxuriæ se volutans, omnes Christianos conuiuijs, detractionibus, & diuersis iniurijs infestabat. Denique cum omnia mala faceret, vt Diabolo placeret, & ipsos quoque Dæmones impietatibus superaret, precibus & promissis Iustinam virginem per dies 70. tentauit, sed cum Dæmones nihil proficerent, Spiritus fornicationis in formam virginis se mutauit, & vt famam Iustinæ pollueret, & Cyprianum deludens suam potentiam iactaret; sic ergo Diabolus ad Cyprianum veniens, cum vellet eum osculari, & Cyprianus putans eum esse Iustinam diceret. Bene venisti Iustina, omnium fæminarum decora, non ferens Dæmon etiam nomen eius, sicut fumus euauit. Vnde & Cyprianus amplius anxius, diu ad ostium virginis vigilauit, quandoque in fæminam, quandoque in auem se mutans, cum venisset ad ostium neque fæmina, neque auis apparuit, sed Cyprianus. Aglaidas quoque mutatus in passerem, cum volasset ad fenestram, mox vt eum virgo vidit, non passer, sed Aglaidas tremens stetit, angustiatum nimis, quia nec fugere poterat, nec salire, sed miserta eius Iustina ne caderet, & creparet, eum per scalam deponi fecit, & vt à tanta insaniam cellaret, ne quasi maleficus iuxta leges periret, admonuit. Extunc magis Cyprianus Dæmonum vanitatem & Christi virtutem comparit, & ad Christum perfectissimè se conuertit.

Passio sanctæ Eulaliæ virginis.

CAP. CXXIII.

EX gestis eius. Ea quoque tempestate passa est apud Emeritam ciuitatem Hispaniæ virgo Eulalia, sub Daciano Præsede. Hæc nobilis & locuples genere, cum esset duodecim annorum spernens ludos & oblectamenta sæculi, mota persecutione voluit sponte Præsidem redarguere, sed parentes eius absconderunt eam domi, quam habebant in rure procul ab vrbe. At illa nocte fores aperiens, clanculo exiit; ac per inuia sentibus ac vepribus plena, carpere iter cepit, Angelico choro comitata, sicque pro vepribus & spinis per quas cucurrerat, pedes lacerata, ad urbem peruenit, manequē tribunal adiit, & in medio vociferari cepit: Quis furor est, rasilibus scopulis corda sternere, & Deum patrem omnium negare? Isis, Apollo, Venus nihil est. Maximianus & ipse nihil, Dominus opum & eliens lapidum pectora cur generosa quatit? Dux bonus arbiter egregius, qui sanguine pascitur innocuo. Talibus prætor in farias excitatus, iussit licentiam eam præcipitem rapere, ac supplicijs obruere, quam tamen ad Deorum cultum reuocare cupiens, aiebat: Respice torua Puella quanta gaudia amittas, quæ tibi fecit genialis honor, quæ morieris in flore tenero, proxima dotibus & thalamo. Ad hoc illa nihil respondens: sed infremens, & in oculos tyranni sputa iaciens, simulachra dissipauit, impositamque molam thuribus pede subegit. Nec mora carnifices pectus virgineum dilacerant, vngula latus utrumque pulsant, & vsque ad ossa secant. Tunc exclamauit Eulalia: Scriberis ecce mihi Domine, quam inuicem hos apices legere quam tua Christe trophæa vocant. Tunc appositæ sunt ad eius latera lampades ardentes. Cumque illa sine fletu & gemitu lata caneret, & intrepida: lampadibus in latera stomachumque sœuebant ac cinis odoratus de vertice eius fluxerat humeris volitatis, qui pudibunda virginis celabat, ipsoque tegmine verticis opposito flamma crepans in faciem virginis volabat, & per comas vegetata caput occupans etiam apicem superabat. Virgo autem citum cupiens obitum ore rogum ebibat, tunc emicans columba niue candidior, ex ore eius visa est exire & cælum petere. Sic abeunte anima rogos emouit, & pax artibus exanimis datur. Videns autem & ipse Licetor columbam palam ex ore virginis in cælum meare, stupefactus proflijit, & sua gesta pauidus fugit.

Author. Huius virginis festum in martyrologio vi-

detur esse bis annotatum, scilicet pridie Idus Februarij, & 4. Idus Decembris, nisi forte dux fuerint eiusdem nominis in eadem prouincia passæ, & in eadem persecutione.

Passio sanctorum Vincentij, & Valerij.

CAP. CXXIV.

EX gestis eorum. Passus est etiam eo tempore sub Daciano, & in Hispania beatus Vincentius 11. Kal. Februarij, qui genere nobilissimus à pueritia literis traditus, gemina scientia efficacissime claruit sub beato Valerio Cæsaraugustæ ciuitatis Antistite, à quo etiam sanctitate insignis Diaconij arcem suscepit. Et quoniam ipse episcopus impeditioris linguæ erat, tradito ei doctrinæ ministerio, ipse orationi contemplationique diuinæ sedolus insistebat.

Cum igitur Dacianus Præsides apud Cæsaraugustam episcopos & ceteros sacri ordinis rapi præciperet, protinus Valerius & Vincentius Archidiaconus in confessione deitatis alacriter incurrerunt, quos Dacianus primo Valentiam sub carceralem custodiam, & famis miseriam, catenarumque stridorem protrahi iussit, vt eos itineris vexatione frangeret, quos pœna superare non posset. Cumque eos manibus & ceruicibus immensa ferri pondera sustinentes, & per omnes artus mortis supplicia patientes, defecisse iam crederet, timens ne sœuitiæ suæ damna pateretur, iussit eos produci è carcere, volens eos ante tormenta vitam finire: quibus proponebat, quod nec mortuis parceret, si Deorum suorum culturam non susciperent. Cumque reticeret episcopus, erat enim miræ simplicitatis, & innocentie, eruditus quidem scientia, sed impeditus lingua. Ait Vincentius: Si iubes pater, responsis Iudicem aggrediar. Et ille: Dudum inquit fili charissime diuini verbi curam tibi commiseram, sed & nunc pro fide qua statim responsa committo. Tunc Vincentius, cuius mens tota iam erat coronæ conscia, conuersus ad Dacianum, ait: Apud Christianorum prudentiam nefarium esse cognosce, deitatis cultum abnegando blasphemare, & ne te longius pertraham, profiteamur nos Christianæ religionis esse cultores, & vnus ac veri Dei sanctos, ac testes, in cuius nomine & supplicia tua non metumimus, sed potius mortem pro veritate libentissime amplectimur. Nam venenatissimus serpens, insatiabilis homicida, qui primos homines morti subdidit, Idola pro Deo sola instituit, dolens illuc obediendo hominem redire, unde ipse superbiendo cucurrit. Iamque præ ira pœnè extra se positus, Dacianus ait, amouete hinc episcopum, iustum est enim subire exilium, qui imperiale contempsit edictum.

De constantis agone beati Vincentij in equuleo.

CAP. CXXV.

TVnc autem inquit. Rebellem, qui in contumeliam venit publicam, ad equuleum applicate, membris distendite, & toto corpore dissipate. Inter hæc ait ad eum: O Vincenti quid dicis, vel ubi iam corpus tuum miserabile conspicias? At ille Dei præsentia robortatus alacri vultu respondit: Hoc est quod semper optavi, & votis omnibus exquisui, nolo gloria meam minui, tu solus votis meis concordas, nemo mihi amicitior fuit. Ecce iam tu sublimis agor, & principes tuos sæculo altior despicio: Insurge ergo & totis viribus imbarchare. Videbis me Deo curante plus posse dum torquor, quam possis ipse qui torques.

Clamare cepit Dacianus, & inter tortores & carnifices virgis, & fustibus amplius desceuire, stridore dentium frendere, & dū martyre Dei lacerat, se potius lacerare. Tandem fatigata licetorum manus cessit, & dum per

Errant etiam
qui hunc Cy-
prianum cum
illo episcopo
Carthaginiensi
confundunt,
qui tamen
quam pluri-
mis differe-
ntijs distingui-
tur ab inuice-
m.

Atque qua
passa est S.
Eulalia.
Parentes eam
sistentem
martyrium
absconderunt:
illa vero fu-
git, & ad
martyrium
properat.

Eidenter se
offert crudeli
tyranni, eum
que repre-
hendit.

Dire vngula
laceratur.

Hausto igne
expirat ani-
mam in co-
lumba spe-
cie ex eum
arcuolante.

sancti latera penderet, vita defecit. Exanguis Dacianus, pectore trementi, torvis, & minacibus oculis clamare cepit: Quid agitis? homicidas pertinaciter obfistentes sepe vicistis, & patricidarum ac magorum alta silentia rupistis; sed paulisper dexteram continete, vires sumite, & improbum hostem innovatos miles ad penam durius coerceat, acrior vngula rimetur, intima costarum, & dolor interiora penetrans gemitum faciat reddere non contemptum. Tunc subridens Vincentius ait: Quia vera sunt quae confiteor, torque duntius confitentem. Nam quas Deos confiteri iubet, idola sunt lignea & lapidea, in mortuorum Pontifex fias, ego vni Deo vno sacrificio, qui est benedictus in secula.

At Praefes nimia feruens insania, & tota facie humanitatis euerfa, solam in corpus, martyris aciem luminum venenumque fundebat, oculorum profluentem à toto corpore sanguinem cernens, visceribus patefactis & iuncturis è compagibus separatis, ait autem: Miserece tui Vincenti, ne perdas nunc florem primum vernantis ætatis, sed vel fero, quæ supersunt tormenta, laceretis, at ille respondit: O viriosa diaboli lingua, quid in me non facias, qui Deum tentas? Hoc magis est fors midini, quod singis te velle miserece, nihil ergo minuas de supplicijs, vt in omnibus te victum esse fatearis, quo enim te putas grauius irasci, mihi melius incipis miserece.

De craticula eiusdem.

CAP. CXXXVI.

Hinc igitur assumptus ex equuleo Vincentius ad patibulum ignis raptus, moras carnificum arguendo ad penam alacriter properabat. Iam enim truculentus minister inslerat lectum cum ferratis costis proferri, & addita subter carbonum congerie exurendum Dei martyrem applicari. Intrepidus ergo Dei Athleta, candentis ferri machinam vltro conscendit, torquetur, flagellatur, exurit, & distensis membris ad penam crescit pectori quoque & membris depressa laminarum asperitas inseritur, & inter ferri candentis acies decurrente liquore, flamma stridens à ruina respicitur salis ignibus crepitantis minuta per membra desiliunt, & iam neu ad artus tantum, sed ad ipsa viscera abdita suppliciorum tela iaciuntur. Manet Dei seruus immotas & erectis in celum luminibus Dominum precabatur. Tunc ait Dacianus: Vincimus, spiritus saltem, qui coerceri non potest, puniatur: querite ergo locum tenebrosum, & virgente tectura oppressum, ibi fragmenta testarum exasperata congerite, vt quicquid iacentis corporis fractura male inscia tetigerit, illuminatis insigat aculeis, & ipsa conuersio laterum innouetur ad penam, vt scilicet quo commutatis artubus membra querunt euadere super offendant, diuaticis insuper ac distensis cruribus, ligno pedes eius constringite, & clausum in tenebris relinquit, nullus ibi relinquitur, ne vel alicuius consortio sermonis animetur. Implent sine mora ministri iussionem.

De illuminatione carceris, & de felici eius transitu.

CAP. CXXXVII.

Sed cum custodes dormire cepissent, carceris illius nox æternam accepit lucem, flagrant cerei radiantes vltra solis fulgorem, laxatique ligni robur dissiliunt, & testarum asperitas sit florum redolentium mollicies, & iucunditas, quibus Athleta Dei relectus, hymnum Deo dicens exultabat. Angelorum caterva vallatus, quoniam sanctus erat, & mulcebatur alloquio. Ipse inquit, Vincenti, coronam tibi præparatam seruat in celis, qui te vivum esse fecit in penis. Est igitur iam securus de premio,

quæ mox deposito carnis onere, nostro addendus eris collegio. Dantur hinc laudes Deo, & resonante organo vocis angelicæ, modulata suauitas procul diffunditur. Turbati subito custodes & vehementer stupentes, de miraculo certius explorare contendunt, clausas fores adeunt, & introspectantes per rimas antrum prius tenebrosum, immensa luce splendere cernunt; testarum aculeos florere, & martyrem solutis nexibus deambulantem psallere, moxque diuino terrore ac respectu compuncti, relicto errore, Christianæ religioni se dedere.

Venerat & multitudo fidelium, prius mæsta de illius supplicijs, sed iam de concessa cælitus gloria alacris. Quibus ait Vincentius: Nolite timere, sed prope irumpite, ac solatia angelica securis oculis haurite, vbi reliqueratis tenebras, lucem gaudete, renuncietur Daciano quæ persuar luce, commentetur, si valet aliquid ad gloriam meam addere: nam hoc solum timeo vt ne videatur velle ignoscere. Ad hanc renunciationem exanguis, & trepidus Dacianus ait: Quid amplius faciemus? victi sumus. Referatur, inquit, ad lectulum, stramentisque mollioribus foueatur. Nolo enim gloriosorem facere, si inter tormenta defecerit, indulta pusillum requies, attrita membra refoueat, & obducto in cicatricem hiato vulnerum, exquisitis ac nouis supplicijs innovari subdatur. Verum Daciano inaniter cogitante de supplicio: Christus clementer disposuit de premio. Egregius enim Dei martyr ad lectulum delatus, ac pijs sanctorum manibus in strati molliæ repositus, mox in mortem pretiosam resolutus cælo spiritum reddidit.

De victoria etiam eiusdem defuncti, & de sepultura eius.

CAP. CXXXVIII.

Videns circumstantium frequentiam sancti vestigia deosculari, & vulnera totius lacerati corporis palpare, sanguinem lintheis excipere, & cognito eius abcessu, confusus Dacianus ait: Si non potui superare viuum puniam vel defunctum. Projicite illum in apertum campum, vt cadaver honore sepultura careat, & à feris auibusque consumptum non compareat, ne forte Christiani tollentes eius reliquias, martyris sibi vendicent dignitatem. Sic igitur expositum sine tegmine corpus sanctum, Angelicis rursum excubijs, & obsequijs honoratur. Coruus autem auis nigerrima haud procul residens quasi tetra sui specie, habitum lugentis demonstrans, aduentantes aues reliquias, ac perniciosas metuendas, impetu quodam eminus fugabat: aduenientem quoque subito immanem lupum in cursu etiam non legni abegit à corpore. At ille reflexam cervicem, in aspectu sacri corporis habebat stupefactus, & vt creditur custodiam mirabatur angelicam. Territus ad hæc Dacianus nuncio dixit: Puto quia iam nec mortuum vincam: Cum enim in eum actius sauius, gloriosorem mea sauitia facio: si consumi in terra non potest, dimergetur in pelagus, ne quotidie sub oculis omnium erubescamus: victoriam eius vel maria celabunt, insuatur vt solent patricidæ, in vtre ex bouis pelle confecto, & vbi nautæ spacia longiora processerint, altioris salis fluctibus imprimatur, vt si quid lacero cadaveri superest, impacti pisces lambendo consumant. Cui etiam mola non parui ponderis annectatur, ne forte vnda mobili, ad peregrina littora deuectum, negatam sepulturam aliquatenus assequatur, quin potius reciprocatur fluctibus, & ad scopulos frequenter illisum dispereat, vt nec mortuus inter saxa quiescat.

Cumque iussa impleissent, & quasi Præfidi suo prima gaudia reportantes subtraçtum sanctum Vincentium ab oculis omnium celeres, & alacres redirent, illos fortissimos

O sacra
versutiamMortuus for-
tissimus
Christi mi-
les.Coruus tu-
tur corpus
exanimæ.Instat
corpus in
mare, sed
mox enatat.

Conditur
sacrum cor-
pus.

tissimos remiges, beati martyris corpus praeuenerat, & quod altioris fali profundo teneri credebatur, prius venit ad portum, quam nunciari posset expositum. Denique commonita in somnis quaedam Vidua sancta, vera signa quiescentis corporis accepit, ubi scilicet illud reciprocum fluctibus mollis arena tumulauerat, & elementi ipsius congerie ad honorem sepulturae ei seruiert. Visionem pluribus Christianis clam innotescens, venit cum illis ad locum. Itaque certis signis directi inter fali aquarumque commercium corpus arenis repererunt, & tandem cessante persecutione, ad quandam paruum basilicam sepeliendum deferunt, & inde leuatum honorifice sub sacro altari extra muros eiusdem ciuitatis Valentiae ad quietem reponitur, ubi meritis eius diuina multipliciter beneficia praestantur.

De quibusdam alijs sub Daciano passis.

CAP. CXXIX.

Errone la-
buntur, qui
putant hunc
illum esse
Vincen-
tium
Caesaraugu-
stianum dia-
conum.

EX martyrologio. Praeterea in Hispanijs ciuitate Abula agitur, 6. Kalend. Nouembris, passio sanctorum Vincentij, Sabinæ, & Christæ, qui primo in equuleo adeo sunt extenti, vt omnes compages eorum membrorum laxarentur, deinde capita eorum lapidibus superposita vsque ad excussorem cerebri, validis etiam vectibus sunt concussa, atque ita martyrium compleuerunt, agente Praefide Daciano.

Lage Surium
tom. 7. &
Petrus in
causalib. 7.
cap. 32.

In Hispanijs quoque ciuitate Compluto, sanctorum Iusti, & Pastoris fratrum 8. Idus Augusti qui cum adhuc pueri literis imbuerentur, proiectis in scholis tabulis, sponte ad martyrium eucurrerunt: moxque à Daciano teneri ausi, cum se mutuis exhortationibus constantissime roborarent, extra ciuitatem ducti, & à carnificibus ingulati sunt.

Sed & 5. Idus Decembris, sanctæ Leucadiæ Virginis, quæ à Praefecto Hispaniarum Daciano apud Tolemaida carceris custodia macerata cum grauissimos beatæ Eulaliæ, & reliquorum martyrum audisset cruciatus, genibus in orationibus positis, impollutum Christo spiritum reddidit.

Lage Pru-
dentium Pa-
ristoph. hym.
4.

Iterum Caesaraugustæ 3. Nonas Nouembris, innumerabilem martirum, qui itidem sub Daciano Hispaniæ Praefide mirabiliter occubuerunt pro Christo.

Passio xxviii. Martyrum, qui dicuntur Massa
candida.

CAP. CXXX.

* Alias Eu-
gratiam.
Agens de ci-
uitate Ca-
esaraugusta
ma Isidorus
lib. 15. Orig.
dum eam
dicit esse pra-
stantiorem
cunctis His-
paniæ ciui-
tatibus; illu-
strior est, in-
quit, flore
sanctorum
sepulchris.

EX gestis eorum. Sub eodem Praefide, & in eadem vrbe passi sunt 18. Martyres scilicet, Quintilianus, & Cassianus, & ceteri, quorum natale celebratur 16. Kalend. Maij, cui etiam copioso martyrio Tyrannus impiissimus addidit sacram Dei Virginem Eucratidem purpureo sanguinis sui cruore respersam. Videns denique Christianorum deuotionem se superare non posse tormentis, vocatis satellitum turbis, ait: Nihil in hoc certamine laborando, proficimus, qui dum Christianos atrocius satiendo vincere cupimus, eorum victorij affatim deseruimus. Sit itaque consilium nostrum eis occultum, & totam urbem percurrant officia praconum, vt eorum multitudo, quæ domibus occultatur quasi concessa sibi licentia legibus suis vti, quam totius ab hac vrbe propellatur, vos autem nostri commilitones, cum armis abdita locorum occupate, & inde contra inermes hostes subito prosilientes eos certatim obruite. Quid plura? data voce praconum, exeunt cateruatim agmina Christianorum sponte relinquentes aperta suarum claustra domorum consona voce letantes atque psallentes: Gloria in excelsis Deo, &c. obseruantur post hæc omnes portæ ciuitatis, vt nullus eorum regrediendi aditum inueniret, ex occultis illico prosilientes armati cum ensibus irruerunt, & velut ag-

De his agit
Petrus in ca-
salog. l. 10. c.
27. Vnde
in chronica

nos sibi non resistentes prosternunt. Nec sic quoque defunctorum innocentium nece satiantur, sed iussu Daciani coram omnibus, occisorum corpora in vnum congesta comburuntur. Et ne Christianorum quis latens cineres martyrum sibi raperet, iussit e carceribus diuersorum criminum reos produci, & eorum capitibus amputatis cadauera, sanctorum corporibus sociari; simulque comburi, sicque secuti sunt caput suum Iesum Christum, qui Crucifixus est in medio latronum. Hi praenunera multitudine, MASSA SANCTA, VEL CANDIDA, appellantur; eorumque passio 9. Kalendas Septembris annotatur.

Passio sancti Georgij Militis.

CAP. CXXXI.

Sub persecutione Daciani venit de Capadocia miles Georgius; qui videns Christianorum angustias, erogatis omnibus quæ habebat, vestem militarem exiit & indutus veste Christianorum, in medio sacrificantium se obiecit, atque in conspectu omnium exclamauit, dicens: Omnes Dei gentium Demonia, Dominus autem calos fecit: cui statim Praefes Dacianus ira repletus, ait: Qua praesumptione, vel dignitate hoc audes, vt Deos nostros Demones esse dicas? dic tamen vnde es, & quomodo vocaris? Qui respondit, Christianus sum Georgius vocor genere, & militia Cappadocus, sed cuncta deserui, vt liberius Deo calis seruirem. Praefes ergo cum eum ad se inclinare non posset, iussit eum in equuleum leuari, corpusque illius membratim dissipari; deinde appositis ad latera facibus patentibus viscerum timis, sale iussit plagas eius fricari. At ille sic manebat immotus, ac si nihil mali pateretur. Tunc videns Dacianus, quod poenis eum superare non posset, diu quæsit, & tandem inuento, cuidam Mago dixit, Christiani magicis artibus suis tormenta ludificant, & sacrificia Deorum contemnunt. Respondit Athanasius magus: Si artes eius superare nequiuero reus ero. Edueto ergo de carcere, dedit ei calicem plenum veneno, quod Georgius Cruce signauit, & nihil patiens totum bibit; alium quoque calicem fortiori veneno repletum Cruce signans totum similiter bibit. Quo viso, statim Magus ante eum veniam petens procidit, & iudex eum protinus decollari precipiens Georgium carceri mancipauit. Et sequenti die iussit eum poni in rota aenea, gladijs bis acutis vndique circumsepta, & ex alto dimitti. Qua visa sanctus ait: Deus in adiutorium meum intende, & cetera. Illoque super eam posito statim fracta est, & sanctus Georgius illæsus remansit. Cumque Praefidem ad augenda supplicia prouocaret; iratus, iussit eum proijci in sartagine plumbo feruente plenam. Qui statim facta oratione, se signans sartagine infulsit, & virtute Dei cepit in ea quasi in balneo refoueri.

De consummatione agonis eiusdem sancti
Georgij.

CAP. CXXXII.

Quod cum Dacianus vidisset, cogitauit eum blanditijs emollire, & ait: Georgi nonne vides, quantæ patientiæ, & mansuetudinis sunt Dei nostri, qui salutem tuam tamdiu sustinent, quod licet à te tam multipliciter prouocati, tamen parati sunt, vt tibi, si resipueris, indulgeant? Age ergo dulcissime fili, quod hortor, & moneo, vt relicta pristina vanitate Deos nostros adores, vt magnos ab ipsis, & à nobis consequaris honores. Cui Georgius subridens ait, licet graue sit dimittere, quod diu fixum stetit in mente, tamen faciam quod hortaris. Dacianus hac promissione delusus, iussit sub voce praconis, vt omnes de tota ciuitate venirent, & Georgium, qui tamdiu reluctatus est, tandem sacrificare viderent. Ornata igitur

tota

tota ciuitate præ gaudio; hora sacrificij, cunctis astan-
tibus Georgius vocatus, aduenit, templumque eorum
intrans Deum flexis genibus orauit, vt templum cum Ido-
lis ita omnipotentie suæ virtute deleteret, quod ad lau-
dem suam, & populi confusionem, nihil omnino de eis
remaneret. Et ecce subito ignis de cælo descendebat,
totumque templum cum Dijs & Sacerdotibus, & mul-
tis gentibus concremavit, terra vero dehiscens omnes
eorum reliquias deglutit. Hæc audiens Dacianus, ius-
sit festinanter Georgium adduci, & ait illi: Quæ sunt
maleficia ista o pessime hominum, per quæ tantum fa-
cinus commisisti? Ille respondit: Non credas Præses,
quod ita sit, sed tu magis illuc mecum veni, & vide me
iterum immolare. Cui Præses: Intellego fraudem tuam
qua ad hoc niteris, vt sicut Dij nostri contracti sunt, &
Sacerdotes cum cultoribus absorpti, ita meipsum facias
absorberi. Georgius respondit: Dic mihi miser, & stul-
tissime omnium, Dij tui qui se iuuare non potuerunt,
quomodo alios iuuare poterunt? Reclusus ergo Geo-
rgius in carcere, sequenti die tali sententia condemnatur,
vt per totam ciuitatem detractus, deinde capite panire-
tur. Quo facto, cum Dacianus de loco ubi decollatus
erat, ad palatium properans, rediret cum ministris suis,
igne cælesti consumptus est.

Martyrizatus est autem beatus Georgius, in Perside
ciuitate Diopsoli 9. Kal. Maij. Ad eius prædicationem
credidit sanctus Vincentius, de quo dicitur inferius.

ANNOTATIO.

Gesta hæc habentur ad verbum ex legenda Sanctorum Iacobi de Vora-
gine, missi illis qua in principio ponuntur de dracone interfecto, qui non
mediocri castigatione indigent, vt testatur Baronius cum dicit: Pictura
illa S. Georgij qua effingitur equus armatus, qui hasta cuspidis draconem
interficit, symboli potius, quam historia alicuius, opinor esse expressam ima-
gem, unde à Iacobo de Voragine abque maiorū auctoritate ad histo-
riam referuntur, hæc Baronius, censet tamen reliqua omnia qua adfert
Iacobi de Voragine & hic subiunguntur, multo ceteris eius actis ab alijs
auctoribus recensitis, probabiliora.

Passio Sanctæ Fidei Virginis, & Caprasij Martyris.

CAP. CXXXIII.

EX gestis eorum. Passa est etiam sub Daciano sancta
Fides virgo, genere moribusque nobilis in vrbe
Agenno, ætate adhuc tenera passionis tempore, senex
tamen sensu, & opere: nam ab ipsis eunabulis Dominum
Iesum dilexit, & à Daciano requisita, se esse Christianam
constanter ostendit. Cumque Deos gentium Dæmonia esse asse-
rens, nec blandimentis nec minis induci posset, vt eis
immolaret, iussu Præsidis super craterem æneam diuatica-
tis membris extensa, & substratis carbonibus adipeque
flammis iniecta, dum sic coqueretur, multos ad Chri-
stum exemplo suo conuertit. Tunc quoque sanctus
Caprasius, qui præ timore Præsidis iuxta urbem sub ru-
pis cuiusdam foramine iacebat, & cuncta quæ intra
murorū ambitus gerebantur aperte videbat. Dum vir-
ginem sic torqueri cerneret orauit Deum, vt eam victri-
cem in certamine faceret. Et rursus prostratus à Domi-
no petijt, vt ei præmium martyrij illius demonstraret.
Et vidit protinus, quod columba niuea de cælo descen-
dit, quæ coronam auro gemmisque lucentem super ca-
put virginis ornatæ splendidis vestibus collocauit, & vt
circa virginē Dei virtus clarior appareret, ipsa columba
volitatu alarum & rore cælesti sic ignem extinxit, vt
nihil de incendio remaneret. Hoc ergo spiritualibus
oculis cernens Caprasius iam de victoria præsumens, tu-
pem sub qua manserat dextera percussit, & fons protin-
us erumpens meritis sancti Caprasij omnibus infirmis
vsque nunc remedium salutis impendit. Exiliens igitur
Caprasius, ad locum certaminis properauit, & Daciano
Christianum se offerens, dum nec blandicijs, nec minis
fleeteretur tanta iubentis crudelitate lamatus est, vt in-
ter alios circumstantes, Primus, & Felicianus, fratres,
propter eius patientiam, ad Christum conuersi, cum ipso
Caprasio & Fide virgine plecterentur.

Horum passio celebratur pridie nonas Octobris.

Passio Sancti Felicis martyris Gerundensis.

CAP. CXXXIV.

PAssus est etiam in Hispania ciuitate Gerunda san-
ctus Felix sub Daciano Præside, hic apud Cæsa-
ream liberalibus studijs vacans, & cunctis perfectior
apparere studens, cum audisset, quod per omne littus
Hispaniæ persecutio grauis, Christianis exorta esset:
omnia volumina legum quæ manibus suis gestabat pro-
iecit à se dicens: Quid mihi est philosophia huius mun-
di? ad illam nunc properabo, quæ initium non habet & fi-
nem nescit, transiensque ad Impuritanam ciuitatem, in
diuinis voluminibus exercebat se, elemosynas larga
manu pauperibus erogabat, hospitalis supra modum,
verbum Dei etiam prædicabat. Post hæc in ciuitatem
Gerundensem se contulit, ibi quoque similia gessit, ita
vt eum Apostolum, vel Prophetam appellarent. Ade-
rat autem Rufinus, qui hoc Daciano nunciavit: cui Da-
cianus auctoritatem dedit, vt eum ferro vinctum incar-
ceraret, & suasionibus ei factis, vel sacrificantem hono-
raret, vel nolentem cruciaret. Qui veniens, iussit eum
apprehendi, & volens auarus prædo pecuniam eius au-
ferre, nesciens omnia iam pauperibus erogata fuisse, cœ-
pit ei blandis verbis suadere, vt sacrificaret. Sed cum
ille nullatenus acquiesceret, quin potius eum acriter &
constanter increparet, iussit eum fustibus cædi, & in car-
ceris ima retrudi. Cumque ille gratias ageret ei, &
psalleret dicens, Probasti Domine cor meum & visitasti no-
ste &c. hanc vocem Rufinus audiens, iussit astantibus
vinculatum manibus, ac pedibus, collum ferro magni
ponderis aggrauare, sicque eum facere, in loco squalido
fame & siti tabescere. Et cum iam eum crederet defe-
cisse, cognouit adhuc eum superstitem esse, suoque
conspicui præcepit assistere, & cœpit ei iterum suade-
re: illoque in fide & proposito persistente, iussit iterum
catenis copiosis totum corpus eius aggruari, & ab in-
domitis mulis per totam ciuitatem trahi, donec totum
corpus eius laceraretur, & sic in carcerem retrudi. Qui
dum humi prostratus oraret, iuuenis splendidus ei appa-
ruit, eumque confortauit tetigitque membra eius vni-
uersa, & illico sanata sunt omnia corporis eius vulnera.

Altera die sedens Rufinus iussit eum adduci, & aras
diligenter ornari, & holocausta funesta præparari: cœpit
que Deos suos cum ceteris sacrificans, invocare, & ad
hoc idem sanctum Felicem suadere. At ille: Discedite, in-
quit, infelices à mansuetis vestris, & cognoscite Deum sum-
mum qui nos de limo terra formauit. Statim ad hanc vocem
stimulata omnis illa turba paganorum, impetum fece-
runt in eum, vt illum discerperent. Tunc apprehendens
illum Rufinus tradidit carnificibus, vt exungularent
carnes eius à scapulis vsque ad cingulum, iussitque eum
desuper tectis cameratis, capite deorsum suspendi, quo-
vsque cartilagine eius præfocaret sanguinem exhalare-
rent. At ille pallesbat, & suspensus ab hora tertia vs-
que ad vespertum à Deo confortatus, nihil doloris sen-
tiebat.

De consummatione agonis eiusdem.

CAP. CXXXV.

Post hæc Rufinus eum deponi, & in carcere arctius
custodiri iussit, ubi eum introduceretur, splendor mi-
rus, & odor balsaminus apparuit, quem etiam custodes
sentientes, exterriti sunt, & voces multorum cum eo
psallentium audierunt. Ac mane facto, omnia Rufi-
no nunciauerunt dicentes, illum verum Dei seruum
esse, seque eum eo tota nocte vidisse, quod non liceret
homini dicere. Tunc iratus Rufinus, iussit eum in mare
demergi, ligatis post tergum manibus, at ille nani impo-
situs, psallebat dicens: Etenim illic manus tua deducet me.
&c. Cumque elongati à littore proiecissent eum, in ma-
re, vincula quibus erat constrictus, dissoluta sunt &

Huius me-
morat Præ-
sidentis in
Peristeph.
hymno 4.
cuius ait: Par-
ta Felicitas
decur archi-
lebit artu-
bus sacris
loquij: Ger-
unda.
Sanctus Eulo-
gius in me-
mor. Sancti.
inter alios
martyres qui
se martyrio
sponte obtu-
lerunt, recen-
set Felicem
hunc, quem
ait Casaria
Mauritania
Gerundini
vsque mar-
tyrij cupidus
perrexisse.
Agit de eo
Greg. Tur.
lib. de gloria
martyrum
cap. 92.

Constanti
Felicis res-
ponso.

Gravi sup-
plicio affli-
tus.

Visto mira-
bilis Beati
Felicis.

Psalm. 138.

Proiecit
vinculatus
in mare, sed
diminutus li-
beratur.

ad nihilum redacta. Tunc visus est à Nautis ambulare super vndas maris in manibus Angelorum manus eius tenentium, hymnum, & alleluia pio modulamine decantantium; statimque ex alto pelagi, naui superueniens, ibique conscendens omnia eis intimavit: confestim se vestigijs eius prostraverunt, & ut pro peccatis eorum oraret petierunt.

Iterum tor-
quetur, &
ad ossa un-
gulatur.

Audiens, autem Rufinus, quod sanctus Felix in litore deambulet gloriabundus, ait nautis: Furciferi, cur non obedientes mandatis meis, in aliam navem eum transtulistis? Qui una voce protestantes dixerunt, quod in profundum maris eum demerlerint, & quomodo super fluctibus maris deambularent viderint. Tunc exclamavit Rufinus, ut leo rapidus: HEU VICTI SUMUS. Iussitque eum iterum torqueri, qui cum adduceretur ad se, intendens in eum, & vultu terribili & toruosis luminibus dixit: Vides Felix quantum miseri sunt tibi Dij nostri, accede nunc & sacrificia eis, & faciam te sacrificum Sacerdotem eorum. Qui respondit: Tu deseruisti eis iure perpetuo, cum patre tuo Diabolo, ego autem Deo vivo, qui me de limo terræ plasmavit, & de profundo maris ferro vinculatum manibus eripuit. Tunc iussit carnificibus, ut eum usque ad ossa ungularent, & itinere longinquo ductum citius fatigaret, ut vel sic vulneribus aggrauatus, in itinere exhalaret. Qui cum traheretur, oratione completa emisit spiritum. Hic est Felix socius Cucuphat, de quo supradictum est.

Celebratur autem eius passio Cal. Augusti.

De sancto Quintino martyre.

CAP. CXXXVI.

Temporibus Diocletiani & Maximiani Rictiouarus Galliarum præfecturam, ac fruendi in Christianos præceptum accepit. Eo tempore sancti viri Quintinus, Fustianus, & Victorius, Crispinus, Crispinianus, ab urbe Roma simul progredientes, Parisios duce Christo perueniunt; ibique diuina illustrante gratia, nominatim loca in quibus diuini prædicarent, elegerunt. Fuscianus, & Victorius Tornacensem urbem petierunt. Quintinus Ambianis prædicauit, iam enim sanctus Lucianus Beluaci prædicauerat. Per hos sanctus Dominus tanta operabatur miracula, ut eorum prædicatio, sequentibus signis, probaretur esse sequenda. Rictiouarus autem Christianorum sanguinem sitiens, ingressus Treueris ciuitatem, quæ est prope flumen Mosellæ, tantam ex eis in ea cædem exercuit, ut sanguinis riuuli decurrentes, in flumen aquæ permixti, in colore suum eum conuerterent. Præcepta quoque eius, ad alia loca cursores deferabant, ut quisquis Christianum alicubi reperisset, palam eum ad interitionem protraheret.

Sanctus
Quintinus
comprehens-
benditur.

Ex gestis sancti Quintini. Cum autem Ambianis veniens, sancti Quintini famam audiret, quod prædicationibus, & signis, & virtutibus maximis clarus haberetur, statim eum iussit deprehendi, & catenatum in carcerem retrudi, & sequenti die sibi præsentari, dixitque ei: Quod nomen tibi est? Qui respondit: Christiano nomine censeor, quia Christianus sum, & Christum corde & ore confiteor; propriè tamen Quintinus vocor. Interrogatus genus, respondit: Cuius Romanus sum, filius vero Zenonis senatoris. Et Præses: Quidnam est ait, quod persona nobilis, & tanti viri filius, colit hominem, qui ab hominibus est crucifixus? recede ab hac stultitia, qua tenetis, & sacrificia Dijs. At ille respondit: Dijs tuis nunquam sacrificabo, quos constat esse Dæmonia. Celerius fac, quod vis, paratus sum sustinere quid Deo permittere, intuleris. Tunc ille furorè commotus iussit eum à Quaternionibus extensum cædi, & cum diutius grauius caderetur, eleuatis oculis gratias agebat, & protinus, de cælo vox facta est confortans eum. Qua dilapsa Apparitores, qui eum cædebant in terram ruentes, standi facultatem amiserunt, seque acerrime torqueri sentientes, dixerunt: Domine Rictiouare adiua nos, quia immensis cruciatibus torquemur, ita ut consistendi ac pene lo-

Inter flagella
durissima
grauiter agi
Deo.

quendi officia amiserimus. Tunc ait Rictiouarus, per Deos Deasque iuro, Quintinus iste maleficus est, & maleficia eius prævalent. Moxque eum sibi exhiberi præcipiens, blandis eum sermonibus appellabat, dignitates, ac diuitias ei promittens. At ille constanter respondit: Lupe rapax discite quia pauper non est, qui in Domino diues est; diuitiæ Christi æternæ sunt quas desidero & pro eis, si iussu ipse, morti paratus sum.

De constantia eius in passione.

CAP. CXXXVII.

Tunc Rictiouarus magis furens iussit eum trocleis in tantum retorqueri, ut membra eius à iuncturis suis soluerentur. Resticulis insuper ferreis iussit eum cædi, & oleum candens, & picem & adipem feruentissimum dorso eius infundi: ad satiandum quoque suam rabiem, faces insuper ardentes applicari. At sanctus martyr, qui nec blandimentis, nec terroribus cessit, cunctis etiam ignibus insuperabilis exstitit: ardens enim interius flamma diuini Spiritus, corporeos contempsit cruciatibus, & ait ad Præsidem: Furcifer & fraudi diaboliæ filius, & ab omni humana pietate remotus cognosce, quia hæc omnia mihi præstant non doloris radium, sed tolerantia refrigerium. Tunc ille in furore sauitiam augens ait: Affer adhuc calcem & acetum ac sinapim, & infundatur in os eius, ut vel sic tacendo non amplius plebem hanc suauioris verbis suis valeat illudere. Cernens quoque sanctum Quintinum psallendo validius roborari, cruciatibus eius adhuc sitiebat augeri, iussitque fabrum ferrarium vocari præcipiens ei, ut faceret duas ferreas fudes, quibus sanctus à ceruice usque ad crura transigeretur, alios quoque simili modo 10. clauos, qui intra ungulas, & carnem digitis omnibus mitterentur. Quibus ita paratis, conspiciens sanctum taliter veribus confossum, insultans ait: en videant ceteri Christiani hunc taliter supplicijs meis adiectum, & ab huius penis sumant exemplum.

Denique accepto consilio iussit eum decapitari, qui eum ad locum immolationis à carnificibus ductus fuisset, postulat sibi paulum orandi spacio, prosternens se, rogauit Dominum, ut animam ipsius sibi toto corde ac desiderio oblatam susciperet: deinde ceruicem suam spiculatoribus obtulit, & illi gladio caput eius amputauerunt. Cumque corpus vndis roseis proprii sanguinis perfunderetur, statim felice eius anima carnea mole soluta, visa est velut columba nivea de collo eius exisse ac liberrimo volatu cælum penetrasse, & vox de cælo audita est, dicens: Quintine famule meus, veni & accipe coronam quam tibi preparavi: ecce Angelorum chori undique adsunt, qui te victorem in cælestem Hierusalem perducant. Compleuit autem martyrium suum pridie Calen. Novemb. apud Veromanduorum oppidum. Cuius corpus Rictiouarus iussit Somme fluentis immergi, & adiectione terræ, plumbi, cæniue supplumbari, cauens ne forte à Christicolis honore debito veneretur, aut sepulture traderetur. Quod per annos fere 55. in aquæ fundo, & in profundissimo limo tumulatum, per tantum spaciū, custodiente Christo, mansit incorruptum, sed postea mirabiliter reuelatum est.

De reuelatione corporis eius.

CAP. CXXXVIII.

Erat enim Romæ Matrona quædam Eusebia nomine nobilis, & ditissima, sed annis 9. oculorum luce priuata. Huic ex more orationibus incumbenti, quadam nocte dum pro infirmitate, quæ sibi acciderat, Deum exoraret, Angelus Domini per visum ei apparuit, & ait: Eusebia exaudita est oratio tua; Surge, & tu Gallias perges, locumque qui Augustæ Veromanduorum dicitur perquire, illic inuenies corpus sancti Quintini martyris Christi diu iam paludibus, & aquis tumulatum: quod cum fuerit per te

Sanctus
martyr
dei fuit
cunctis

Durissimis
Quintinus
torquetur

Immo
mi eum
tuo.

Pide
Satiatus
per sui
martyrii
communi-
tate.

Capitulum
amputatum

Calendæ
mense
Novemb.

Est
martyrium
suum

Engel
trina
matrona
Martyr
Gallias

Quintinus
martyr
Christi

populus

populi manifestatum oculorum recipies visum. Cumque semel, bis, ter, hæc visio eadem rem probabilem astrueret; insinuatum ab Angelo iter arripuit, cum multo utriusque sexus comitatu, & Angelico ductu ad locum significatum peruenit. Cumque inquirens ab homine ubi corpus sancti Quintini à paganis interfecti, repositum fuisset, & scire non posset; quasi ubi esset via publica, veniens Ambianis, & Laudunum pergens sicut Angelus ei significauerat: illuc à quodam sene perducta, super Somnæ fluium è vehiculo descendens humiliter se prostravit, dominum exorans, ut sicut Helenæ sanctæ reuelauerat vexillum Crucis absconditum; sic etiam sibi ostenderet martyris sui corpus in aquis tumulatum.

Tunc locus ille ubi sanctum corpus sub aqua iacebat moueri cepit, & crispantibus vndis indicia dare. Sicque magna Dei virtute corpus eleuatum est, & mira natatione usque ad manus fœminæ deportatum. Caput quoque per alium meatum exiliens vnda portante mirabiliter perductum: quod pariter illa cum gaudio suscipiens de aquis eleuauit, ac præcandidissimis linteaminibus, quæ secum ad hoc deuexerat, inuoluit. Corpus vero ipsum nulla macula corruptum, nullus liuor fulcatum, nullus tumor sordidatum reddiderat, sed niueo candore, & inestimabili odore fragrans circumstantes suauitatis odore repleuit, ut cætera obliuiscerent mundi delectamenta.

De translatione eiusdem.

C A P. CXXXIX.

Igitur Matrona corpus sanctum ad Veromandensium castrum, quod ab eo loco, quinque ferme miliaribus distat, reuerenter tumulandum aduehere disposuit. Sed Deus locum martyri suo sanguine consecratum, tanto thesauro priuare noluit: vnde mox, ut ab aqua summum montis, qui eum deuectabant conscendere ceperunt, nimij ponderis grauedine prægrauati, longius ire nullatenus valentes substituerunt. Sicque beata Eusebia voluntatem Dei intelligens, illic eum fecit deponi, ac reuerenter sepeliri, cellamque quibus potuit tunc nisibus ædificauit, & pro sepulturæ beneficio mox ab oculis eius tanquam squamæ albugo exiuit, sicque visum recepit. Similiter etiam infirmi, quotquot eadem hora contigit venisse, ad comendandam martyris Christi preciosam mortem, & ipsi sanitatem receperunt. Ipsa quoque Eusebia sudas ferreas, quibus martyr confixus fuerat, adhuc in eis corpore manentes inueniens, extraxit, & pro veneratione reliquiarum sibi assumpsit.

Sepultum est autem corpus sanctum 8. Cal. Iulij, fuit ergo in aquæ fundo per annos quinquaginta quinque, tempore scilicet Diocletiani usque ad tempora Constantij. Sed iterum interueniente persecutione sub Iuliano Augusto diuini nominis cultus turbari cepit. Quapropter ut creditur defecisse, circa sacri martyris excubias, condignos cultus, contigit ut locus corporis penitus ignoraretur à posteris, siue etiam alta Dei providentia, ut meritum eius renouarentur insignia. Latuit ergo thesaurus ille tellure tumulatus, & ignorantia densa coopertus, non minus 320. annis quouique talia excitarentur merita, quæ ab huius reuelatione iudicarentur condigna.

Passio Sancti Gentiani martyris, & Victorici.

C A P. CXL.

Ex gestis eorum. Sancti autem Dei Fuscianus, & Victorici cum fraterna charitate succensi, sanctum Quintinum comparem suum videre cuperent, ut affatu mutuo de conuersa gentilitate gauderent; & à præfata ciuitate ipsum abijisse audientes Franciam adierunt. Gentianus autem quidam grandæua ætate procurus

adhuc gentilis ambianensi ciuitate contigit, cum per prædictos viros immensa miracula fieri cognouisset, die quadam eis versus Parisios iter carpentibus obuius exijt, & ait: Domini qui estis? & quid queritis? & quid itis? Qui responderunt Romæ nati sumus, ibique Christianis regulis fidei eruditi, à qua progressi, fines vestros penetrauimus, ut vobis *perpetua salutis vias* demonstramus, qui diabolica fraude seducti, Idola colitis, & Deum creatorem negligitis, querimus etiam comitem nostrum sanctum Quintinum, eiusdem rei gratia à paterna vrbe degressum. Tunc senex suspirans imoque à peccatore vocem trahens, ait: Ante tres dies admonitione diuina permotus sum, ut Deum quem creditis crealam, & ad eum tota deuotione me conuertam: sed is Dei famulus quem queritis, Quintinus, dum vrbis nostræ populo veritatis oracula diuulgarot, à Præfecto tentus est, & diuersis supplicijs maceratus, ab vrbe reductus in quodam municipio, Veromanduorum sententiam decollationis accepit. De vobis etiam tam eius editio militibus indita est, ut ubicunque vos inuenerint, acta mancipatione comprehendant, ut Dijs contrarios, & reipublicæ inimicos: sed quæso declinatæ in tuguriam serui vestri, ut reficiamini, & paululum quiescatis. Cumque eis in domo sua præberet, obsequium, Rictiouarus repente superuenit, & famulos Dei compendi præcepit. Tunc Gentianus zelo commotus, euaginato gladio, exiliens, nifus est Rictiouarum percutere, non quidem id cupiens, sed ut occasionem nancisceretur, qua citius pro Christi nomine posset occumbere. Ad quem ille ait: Vnde tibi o Gentiane tam dira cupido, vel quæ te temeritas impulit, ut me gladio percutere conareris? At ille; digne, inquit, pro meritis, quia te Christi famulos iniuste prosequi video, pro quibus corpus meum tradere non dubito, quia me seruum illius esse salubriter recognosco. Qua felici confessione commotus Præses, caput præcepit ei coram sanctis auferri.

Passio sanctorum Fusciani, & Victorici.

C A P. CXLI.

Ex gestis eorum. Tunc in cathedra pestilentie resedens, sanctos allocutus est, ut à Christo recedentes Dijs sacrificaret. Quod cum illi penitus abominantes repperent, eumque tandem ad inferenda supplicia, qualia vellet absque mora inuiterent, ille sudas ferreas in nares, & aures cudendo iussit imitti, & clauis candentibus eorum capita transfigi, oculos quoque eorum à foraminibus suis pelli, usque manu lato crispans hastilia ferro, ad sanctorum corpora transforanda ea direxit, eisque adhuc palpitantibus, capita amputari præcepit, optatoque potius solito lætior, & quasi de quadam plaudens victoria, celeriter Ambianis regressus est. Moxque ultione diuina percussus, intestinorum dolore repletus est, & per totam ciuitatem clamare cepit, ac dicere: Heu, heu, heu, quid agam? aut quid mihi misero denique restat, qui propter Dei sanctos Fuscianum & Victoricum, quibus dira intuli supplicia, intolerabili crucior pena.

Eadem vero die, qua decollati sunt, ingens fulgor super eorum corpora apparuit. Extincta quoque cum iacerent truncata capitibus, ipsi super pedes erecti sunt, & manibus propria recipientes capita, firmo rectoque gradu ad hospitium beati Gentiani de quo educti fuerant, redierunt, utque eum exhortando comitem habuerant, cum eodem simul in requie dormirent.

Passi sunt autem 2. Idus Decembris.

Passio sanctæ Matre virginis.

C A P. CXLI.

Ex gestis eius. Rictiouarus autem veniens in ciuitatem Augustanam, compertit Macram virginem, Christum incredulis prædicantem, quam sibi exhiberi iubens, ait: consule tibi ne florem iuuentutis tuæ amittas,

Gentianus conuersus credit in Christum.

Sancti Dei martyres à Rictiouaro comprehenduntur.

Virilis constantia & zelus Gentiani.

Gentianus capite truncatur.

Rictiouarus Præses iussit sanctorum nariibus & auribus imitti sudas ferreas, & clauis ardentibus eorum capita transfigi, oculos quoque eorum à foraminibus suis pelli, ac postmodum eorum corpora iaculari, deinde decapitari: Lego Petrum in catal. l. b. 1. a. 17.

In aliquibus codicibus Rictiouarum in duas divisiones distinctum reperio, in hunc modum.

Rictius Va-
rus qua le-
gitio Baroni
magis attri-
det.

Acta hac
correspondet
ipsi qua ad-
fert Petrus
in catalogo
lib. 2. cap. 50.

Virgo Ma-
ra in mil-
litis dui-
nitur sana-
tur.

In ignem
precipitata
permanet
illa. Sa. Super
prunas ac-
tista ac-
tissima co-
lutata ani-
mam Deo
reddidit.

Inuentio
corporis eius.

Sanctus Iu-
stus nomen
annorum
pueri claret
prophetia
Spiritus.
Beda vo-
cat patrem
eius Ma-
thiam.
Athena aut-
em virtuti in
tenere puero.

Liberalitas
eius in pau-
peres.

Psal. 40.
Iustus puer
Deo dnce
cum patre
Ambianum
omnis.

li autem consilijs meis acquieueris, & Dijs inuictissi-
mis immolaueris, multis premijs, ab Imperatoribus di-
beris. Quæ respondit: *Pecunia mea, Christus est, pecunia
autem tua tecum sit in perditionem.* Tunc furore accensus
iussit eam torqueri, eiusque mammillas amputari, &
post hoc eam in carcere omni luce exclusâ mancipari,
panem quoque & aquam ei denegari.

Circa noctis vero medium subito etiam lux magna
carcerem totum repleuit, & ecce vir canicie asperius,
attulit ei vnguentum, miro modo confectum, dicens:
Ego missus à Domino Iesu Christo hoc vnguentum attuli,
vt pectori tuo mammillæ reintegrentur, quæ respondit
absit à me vt per mammillarum restitutionem, coro-
nam mihi à Deo præparatam admittere negligam. Crea-
tor tamen omnis carnis, & restitutor sanitatis, si vult
mihi incolumitatem geminam exhibere, exhibeat: *Po-
tens est enim vtraque salute sperantes in se saluare.* Tunc ora-
tioni incumbens, cum diu lachrymis terram madefa-
ciens, orasset, restituta sunt mammillæ eius, vt prius. In
crastino vero præfatus eam præsentatam, videns sanitati
redditam, dixit ei: Quis te incolumitati reddidit? Quæ
respondit: *Dominus meus omnipotens Iesus Christus.* At ille:
Adhuc infans, quia non times Christum nominare? Tunc
iussit acutissimas testas expandi, & prunas immitti, cor-
pusque virginis desuper volutari quod cum fieret, ignis
sue virtutis oblitus est, & cum illa gratias ageret, anima
cælum petijt 8. Idus Ianuarij, in territorio Remensi, &
haud procul à loco illo corpus eius sepultum est.

Post multos annos apparuit eadem virgo per visio-
nem cuidam Bubulco nomine Leudulpho, & ostendit
ei locum, vbi condita erat iuxta quandam ecclesiam
beati Martini, & corpus eius honorifice leuauerunt,
quod ille narrauit incolis. Postea vero vir quidam vene-
rabilis Danguolphus nomine, tempore Caroli Ecclesiam
Dei miro decore construxit, & corpus eius in ea collo-
cauit 3. Cal. Iunij.

De Sancto puero Iusto, & eius peregrinatione.

CAP. CXLIII.

EX gestis eius. Passus est etiam sub Rictiouaro sanctus
Iustus adhuc puerulus, qui apud urbem Antisiodo-
rum, clara satis prosapia in tenera ætate virtutum matu-
ritate floruit. Inter alia etiam plerumque futurorum
præscientiam obtinere meruit, huius pater Iustinus,
Mater Felicia dicebatur, digni, qui talem generassent,
vt Iustus nuncupari mereretur. Huius Iusti frater Iusti-
nianus, furtim de ciuitate illa puer iam dudum fuerat
sublatus, & Ambianis deductus, ibi cuidam negotiato-
ri nomine Lupus, in seruum venundatus, cum ergo
puer Iustus, 9. annorum esset, hoc ei de patre suo di-
uinitus per visionem reuelatum est, quod Ambianis ho-
mo bonus nomine Lupus eum ad seruitutem suam deti-
neret. Quod cum patri suo retulisset, & ille volens illuc
pergere, locum itineri quæreretur, Iustus ait, ego tecum
vadam. Cumque pater simul cum matre obstitisset, &
puer apud patrem insisteret, pater animaduertens rem
diuinitus agi, tandem filio suo non inuicis consensit.

Perrexerunt ergo simul, & cum ad Milidonenſe ca-
strum peruenissent, cæci, & claudi in introitu portæ ab
eis alimoniam vociferando, petebant: quibus eia refo-
cillatis, benignus puer sibi tunicam detraxit, & vnum
eorum quem veste carentem aspexit, eius inopiam com-
patiens, induit, quamobrem cum argueretur à patre,
quod alteram non habens vestem, suam tribuisset, eius
indignatione prophético testimonio mitigauit dicens:
Beatus qui intelligit super egenum, & pauperem &c. Cum au-
tem Ambianis peruenissent, accesserunt ad Lupum ne-
gociatorem, Christianum quidem, sed propter Rictio-
uari metum occultum. Cui cum pecuniam obtulissent,
vt fratrem suum captiuum reciperent; Lupus cognito,
quod Christiani essent, præcepit, vt ad eius hospitium
illa nocte declinarent, pollicitus se eis totam domus suæ
familiam ostensurum, vt si interesset, quem quærebat,

adnumerato precio reducendi eum copiam haberent.
Introgressis ergo domum omnes famulos suos exhi-
buit, & quis eorum propinquus esset, intueri concessit.
Cumque puer sanctus oculis circumferret, vidit assi-
stantem cum accensa lampade quendam puerum, &
hunc esse quem quærebat, recognouit Germanum.
Vnde vehemens stupor omnes, qui aderant inuasit,
qualiter illi reuelatum fuisset, cum etiam pater eius qui
perfectus esset ætatis, hoc ignoraret.

De Passione eiusdem.

CAP. CXLIIII.

INterea qui forte aderant exploratores, nunciauerunt
Præfecto venisse in domum Lupi peregrinos vinen-
tes ritu Christiano. Quo audito Tyrannus ille, cuius
crudelitas nihil magis, quam Christianorum sanguinem
suscipiebat. Obseruare, inquit, ne ab vrbe discedant, donec
obutibus meis puniendi offerantur. At Lupus de salute
hospitum sollicitus, nocte excitatos secreto, vt fugam
maturarent admonuit, & propinquum quem poscebant
absque redemptione cum eis repatriare concessit. Mane
autem milites obseruatores; Lupi domum irumpentes,
eos iam non inuenerunt, & confusi hoc Præfati retule-
runt. Tunc missi sunt pueri quatuor in equis velocibus,
vt fugientes redire facerent, aut nolentes occiderent.
Illi vero dum iuxta quandam fontem pranderent, &
quiescerent, puer sanctus sacro spiramine afflatus, quid
sibi immineret præsensit, nec eum insectatio carnificum
latere poterat, qui cuncta videntem corde gerebat, to-
tusque iam in cælestibus, membra mox interitura cor-
porali voluit reficere esca, dixitque parentibus, vt cito
comederent, eo quod tortores eos sequerentur, & ipse
interim in eminentiori loco, quasi in specula, stans alpi-
ceret contra eos, qui veniebant. Cumque iuuenes pro-
pinquarent, & parentes ad nutum pueri in nemore se ce-
larent, puerum interrogatum, & respondentem se esse
Christianum occiderunt. Amputato autem eius capite,
truncum corpus sumens illud manibus, immobile per-
durabat: & lingua palpitans ac si integro vigeret in cor-
pore, Deo supplicans, vt se respiceret eloquebatur.
Quod miraculum persecutores, vt viderunt, cum timo-
re magno reuersi, Præfecto retulerunt.

De translatione capitis eius.

CAP. CXLV.

Comites etiam absconditos, & ultra quam dici pos-
sit admirantes, lingua pueri sic palpitans postquam
horrore miraculi persecutores abegerat, vbi eum sepe-
lirent edocuit, & vt caput matri pro consolatione deter-
rent, monuit; eique dicerent, vt si filium cernere cupe-
ret, eum sequi ad supernam Hierusalem studeret. Con-
festim autem lux eum circumfulsit, & cum ea pariter
ad cælos migravit. Sepulto igitur corpore in territorio
Beluacensi in quodam speluncæ ædificio hedera coo-
perto sicut eos docuerat, Antisiodorum reuersi sunt;
quibus & mater pueri Felicia gaudens obuia procedit,
& filium quem non vidit requirit. Cumque rem ei ge-
stam enarrassent, vix se præ gaudio ferens sumpto reue-
renter capite lachrymarum inundatione perfusa, *Christi
gratias agebat*, & filium suum vt sui memor esset exora-
bat. Tunc sacrum pignus sindone obuolutum & theca
repositum, à laquearibus domus interioris suspende-
runt, & accensis nocte luminaribus, sacris insitebant
vigilijs. Tunc repente fulgor nimius, de cælo lapsus,
domum illam perlustrauit, & insuper totius ambitum
urbis. Vnde sanctus Amator episcopus tres Presbyte-
ros illuc mittens, audita passione sancti Iusti, cum pro-
cessione caput eius in Ecclesiam detulit, & in secreta-
rio, vbi ipse sepeliri decreuerat, collocauit. Ipsa autem

hora puella 16. annorum cæca nata ad tumbam eius accessit, & orans lumen oculorum accepit. In loco autem sepulture eius in territorio Beluacensi, basilica nominis eius extructa est, & longo post tempore, ut maiore populi frequentia celebraretur, ossa eius Beluacum deportata sunt, & in sacratio beati Petri honorifice reposita.

Huius passio celebraretur 15. Calend. Nouemb. bris.

*Passio sanctorum Crispini & Crispiniani
martyrum.*

CAP. CXLVI.

Sanctus autem Crispinus, & Crispinianus, qui cum beato Quintino & cæteris, de Roma in Gallias venerant, Sueffionensi ciuitate peregrinationis hospitium elegerunt; ubi sequentes *Doctores gentium magistrum*, ut *necessaria vitæ labore manuum sibi prouiderent*, artem sutoriam, quæ quiete exerceri potest, didicerunt, & cum omnibus pene artificibus operarentur elegantius, à nullo mercedem operis exigebant. Vnde etiam per hoc gentiles eorum amore deuoti, non tam necessitate artificij, quam amore *verbi Dei* ad eos frequenter veniebant, & relicto errore *Deum verum credebant*. Denique hi sancti viri à Rictiouaro exquisiti, calciamenta pauperum surculos reperti sunt; quos post multas interrogationes extensos ad trocleam, iussit fustibus cedi: Deinde sudor vngulis eorum immitti, & corrigias singulas de dorso tolli. Quibus inter acerrimos dolores orantibus, sudores vngulis eorum exilierunt, & ministros percutientes quosdam interfecerunt; quosdam vulneratos cruciauerunt. Deinde iussit Rictiouarus molas, ad singulorum colla suspendi, & hyemis tempore in fluuio Axona velut sub glacie demergi. Sed eos nec aqua mergere, nec petra premere, nec frigus stringere potuit, quinimo quasi æstiuis lauacris delectati, proiecto molari onere ad alteram fluminis ripam deuenerunt. Postea iussit in plumbo liquefacto demergi: quibus in plumbo orantibus exiliens gutta plumbi feruentis in oculum Rictiouari, graui illum dolore crucians excæcauit. Postea picem & oleum & adipem similiter bullire iussit, & sanctos martyres ibi præcipitari; sed mox eos orantes, Angelus ab igne illatos eduxit. Tunc videns Rictiouarus, se aduersus martyres Christi nihil illatis præualuisse supplicij, sese concitè furens in ignem præcipitauit, sicque morte pessima consumptus est, iusto Dei iudicio agente, ut qui multos martyres igne interemerat, ipse ad ignem æternum descenderet igne consumptus.

De morte, & sepultura eorum.

CAP. CXLVII.

Hæc videntes sancti, dominum precabantur, ut eos à certamine ereptos, ad se venire iuberet propitius. Quibus eadem nocte reuelatum est, quod illuciscente die præmij sui mercedem reciperent, & sic factum est. Nam Maximianus mox audita satellitis sui perditione, Crispinum & Crispinianam gladio puniri iussit.

Actum est hoc 8. Calend. Nouemb.

Corpora autem eorum à carnificibus, bestiis, & auibus voranda sunt derelicta; sed Christo custodiente, ab eorum morsu manserunt intacta. Fertur autem ab Angelo senem quendam esse commonitum, cui germana erat cohabitatrix cellula vetula, ut sanctorum corpora colligeret diligenter humana: qui mox assumpta germana, ad locum properat, ubi decollati iacebant: & aqua prope Axonam fluuium erant ad cellulam pauperum duci nauigio facillime poterant, sed nec nauis in promptu erat, nec nauigandi ingenium, nec facultas vicium contra fluminis impetum pauperibus, & infir-

mis, suppetebat; peruenientes tandem ad locum sibi ab Angelo ostensum, corpora repperunt à bestiis, & auibus intacta, & in anse nauem diuina prouidentia. Tunc cum fiducia tollentes singuli corpora singulorum martyrum, quasi liberi ab oneribus gradiebantur, ita inoffenso vestigio, ut putares eos non onera ferre, sed ab hominibus ferri. Ingressique repertam nauiculam velociter pergebant absque remigio, & gubernatore non viso, contra fluminis vndam. Et hoc exultantes miraculo ad vicinam cellulæ suæ ripam peruenierunt, deportataque sanctorum corpora, clam in tugurio suo cum gaudio sepelierunt. At ubi persecutio cessauit, honor eorum deuotis plebibus senum iudicio patuit, ac miraculis coruscavit.

Passio sanctorum Rufini & Valerij.

CAP. CXLVIII.

EX *gestis eorum*. Eadem tempestate passi sunt in territorio Sueffionensi Rufinus, & Valerius sub Rictiouaro Galliarum præfecto 8. Cal. Iulij. Hic enim Præfectus Remorum ciuitatem ingressus, dum ibi residens, Christianos vrgeret, ut idolis sacrificarent; aliquando cum per aggerem publicum iter carperet, erat in quodam loco contigua respublica gubernanda, iuxta indole decursum, ubi Rufinus, & Valerius rectam viam in Domino conseruabant. Cumque audisset sanctorum religionem, in illo loco nimis pollere, statim frendens dentibus, ut canis, præcepit vbique famulos inquiri; quos inuentos ministri tenuerunt, & catenis constrictos ei obtulerunt, qui dixit eis: Quos Deos colitis, aut cuius sacra religioni intenditis, Iouis aut Dianæ? Qui responderunt Iouem in adulterio generatum sororum suarum violatorem cognoscimus, & Dianam Meretricem, siluarum compita tenentem non colimus: sed Deum *verum & Dominum Iesum Christum cum sancto Spiritu adoramus*. Tunc ille vociferando, dixit eis: Infelicitissimi omnium, hominem interfectum vos Deum affirmatis; per Iouis virtutem qui in potestate sua tonitrua deuential, multis cruciatibus interimam vos, & videbo si Deus *vester de manibus meis eripiet vos*. Tunc catenarum ligamine sancti constringuntur, ita ut astantes increduli mirarentur, qualiter tam vasta pondera portare possent, sed illi in Christi nomine confortati, tanquam leuissimas plumas omnia portabant, & benedicentes Deum orabant. Cumque nec promissis, nec minis flecterentur, iussit eos Præfectus equuleis extendi, & plumbatis cædi. Qui cum torquerentur, dicebant: *Multa tribulationes iustorum, &c.* Iamque multis flagellis omni compage disructa vix ossa habebant, solo tamen spiritu palpitabant: Ieiuniorum quoque abstinentia macerati erant; sed mente robusti in Domino permanebant. Tunc ait Præfectus ministris. Tollite eos hinc, & in ergastulo recludite, donec excoGITARE POSSIM qua morte crudeliter eos debeam consummare.

Reclusi itaque in carcere psallebant, & in ipsa nocte propinquante iam luce, cum se sopori dedissent, Angelus Domini claustra carceris fortissimus præliator irrumpit, & cum magna claritate loco illi refulsit, ac supra sanctorum capita coronas illapsas micanti colore, & quasi smaragdini lapides resplendentes deposuit, & ait: *Rufine & Valerij viriliter egistis, Dominus vos inter electos sibi martyres celerius iubebit adesse, ubique percipietis coronas à Domino vobis præparatas*. Mane autem facto, Præses iussit eos sibi præsentari, viditque facies eorum roseo perfusas robore, & reliquam corporis partem, ut liliorum candorem fulgere. Tunc dicens eos in arte magica confidere, iussit eos decollari, super littus fluminis Indolæ. Nec multo post dum ad remotum oppidum ducerentur, cum sacerdotum choris, & populorum turmis, fectris impositi, in loco ubi nunc ossa quiescunt aggruati, ne moueantur, præcipiunt, ibique nutu Dei quiescere voluerunt, ubi pauperibus eleemosynas larga manu porrexerunt.

*Ingenti mira-
culis.*

*Eorum se-
pultura.*

*Extant hodie
ossa qua de-
scripsit 823-
bris tom. 2.
Petrus in ca-
talog. lib. 5.
cap. 116.*

*Confessio
sanctorum
martyrum.*

*Omni Chri-
sti lena.*

*Caduntur
plumbatis,
& equuleis
torquentur.*

*Angelus do-
mini in car-
cere visita-
uit sanctos
martyres.*

*Rufinus &
Valerius pro
confessione
Christi capi-
teplectuntur.*

De passione sancti Demetrii Thessalonicensis.

CAP. CXLIX.

Demetrius
comprehensus
duccitur
ad Impera-
torum.Lyasus Van-
dalis.Sanctus De-
metrius lan-
guine confodi-
tur.Plurima fa-
cit miracula
Leontius
Præfatus
templi con-
didit S. De-
metrio.Frequentem
concursum
Christiano-
rum ad se-
pulchrum S.
Demetrii
Thessaloni-
censium, ex quo
venerunt
medicam
sentire in-
giter consue-
uerit, de quo
Glicus in an-
nal. Cedren.
in compend.
hist. & Zo-
nar in Mi-
chaele 4.
Imp. qui e-
iusdem mar-
tyris opo Bul-
garos prosti-
gavit, tradit
Bar. in notis.

A Anastasius Bibliothecarius. Cum autem Imperator Maximianus in Thessalonicensium degeret ciuitate, pie religionis auditores persequebantur, & interficiebantur ab eo; inter quos erat beatus Demetrius, manifestum faciens se sine timore, quia à iuuentute eius, bona egerat opera, & alios docuerat. Docebat enim qualiter diuina sapientia descenderat ad terram de celo, ut hominem qui mortuus fuerat peccato, uiuificaret sanguine proprio. Cum hæc & alia multa prædicaret, quidam ministri Imperatoris, qui ad capiendos Christianos fuerant deputati tenentes sanctum Demetrium, Imperatori Maximiano obtulerunt. Contigerat enim eum ire ad stadium ciuitatis, propter eos, qui ad singulare certamen fuerant congressuri. Illic parabatur per quasdam tabulas circulus circumseptus, unde suscepturus erat eos, qui ex aduerso inuicem theatrice se impugnant, quia delectatio erat ei aspicere humani sanguinis effusionem. Cumque facta fuisset congregatio, Lyasus quidam gladiator, qui ob immensitatem virium & frequentium triumphorum Imperatori charus habebatur, mortalem suscepit ictum, & extremam fecit ei confusionem. Cum autem tristis ad palatium reuersus esset, & ei quidam de Demetrio suggessissent, statim Imperator in ipso loco in quo fuerat retentus, iussit eum lanceis perforari. Ita beatus Demetrius bonæ confessionis, martyrium consummauit; corpusque eius religiosi nocte sumentes, ne lisionem aut iniuriam sustineret, abscondere curauerunt.

Cum autem iam fuisset meritum martyris diuulgatum, multa enim virtutum, ac sanitarum insignia facta sunt his, qui fide eum inuocabant, Leontius quidam, Deo amabilis, domum quæ continebat sanctissimi martyris corpus prædijs amplioribus dilatauit, & erexit ibi oratorium in honore sancti martyris Demetrii.

De quodam eius miraculo.

CAP. CL.

Mariani autem cuiusdam Præfati Thessalonicensis, cum esset Deo & hominibus acceptus, diabolus bonis inuidens operibus, eum ut tentaret, expetit. Primum igitur de 8. vitis tentauit, sed Deo gratia suffulcum reperit insuperabilem. Postmodum vero mundi diuitias ei offerens, ad vltimum etiam graui eum percussit infirmitate, vltum solius linguae qua assidue Deum laudabat, ei relinquens. Cumque Diabolus in specie hominis cuidam seruo eius membranam ostenderet, dicens: Si Dominus tuus super se hanc tulerit, sanabitur: & introgressus seruus, hæc eadem Domino suo replicaret, dicens: quod in ea sicut audierat, nomina Deorum & Angelorum continerentur, respondit Marianus; Deus absque cuius nutu nihil sit, potest me sanum reddere sine charta, habeat quod suum est, de me fiat voluntas Dei. Qui confestim somno correptus, audiuit beatum Demetrium iubentem, ut in Ecclesiam suam deferretur, ibi enim sanaretur. Quo cum delatus esset, iterum obdormienti dixit in visu beatus martyr: Christus te sanat qui erigit elisos. Euigilans ergo cepit narrare visionem, & cum ad id deuentum fuisset ubi martyr dixit, Christus te sanat qui erigit elisos, sanus surrexit, gratias agens Deo.

Auctor. Huius martyris solemnitas, qui multis præter hæc claruit miraculis, celebratur 8. Idus Octobris, cuius vitam Anastasius, de Græco in Latinum transtulit, & Imperatori Carolo transmissit.

De conuersione Afræ per sanctum Narciscum.

CAP. CLI.

Ex gestis eius. Ea quoque tempestate qua Diocletianus feruebat infamia, apud Ratiā in ciuitate Augusta, superueniens Narciscus Episcopus nesciens quo introiret profugus, ad meretricem est ingressus, Afram nomine, cum Diacono suo Felice. Illa autem honestos viros aduentores æstimans impudicos, paratæ cenam, & omnia quæ solito more, cum tribus puellis, suis parare consueuerat. Episcopus autem veniens cibum capere, orare cepit & psallere. Afræ autem videns, & audiens, quæ nunquam audierat, nec viderat, stupore ducta cepit inquirere quis esset & didicit hunc esse Episcopum Christianorum. Mox ad pedes eius cecidit, & ait: Domine indigna sum, & in ista ciuitate nulla me turpior inueniri potest. Cui Narciscus Episcopus ait: Saluator noster à turpissima tactus inquinari non potuit, sed sanctitas illius omnes sordes diluit, & mundauit. Nam & Sol lucem suam contra cloacas, & lutulentas aquas sine sua iniquatione fundit. Vnde & tu filia, suscipe in te lumen fidei, ut purificata ab omni peccato possis Demonio fugato, introitu perpetuæ claritatis gaudere. Quæ cum verba eius puellis suis retulisset: Responderunt, Digna, * Eumenia & * Eutropia: Tu nostra domina es, & si secuti sumus te ad inquinamenta facinorum, quomodo non sequemur ad indulgentiam peccatorum? Denique Episcopus cum Diacono suo totam orando & psallendo pertransiens noctem, simul Afram cum suis puellis habuit consortem. Mane autem orto, cum ab ea inquireretur, ubi essent qui introirent ad eam? Respondit eos abijisse ad sacrificandum. Tunc abiit ad Matrem suam & dixit: Episcopus Christianorum venit ad me nesciens quid intraret, & per totam noctem expandit manus suas ad Dominum suum, nosque simul fecit orare secum. Circa vero gallorum cantus, extincto lumine cum illud accendere vellem, & non potuit, dicente Episcopo: Veni lux vera de celo, ostende faciem tuam, & salui erimus: Venit fulgor de celo sicut sol, venit ut tonitruum & non recessit, sed tamdiu stetit, quamdiu Aurora inciperet, & dum ille finisset orationem, iussit nos respondere, Amen. Lux autem illius fulgoris, paulatim recessit ab oculis nostris.

In crastino autem se ostenderunt mihi, qui insidiabantur ei, ut exeuntem tenerent, & occiderent: Ego autem eos abscondi, ubi fascinas habeo de lino, timentique ne scrutetur locus, si iubes mater huc eos transire facio, quia promisit mihi me Christianam fieri, & peccata mea deleri. Ad hæc mater eius gaudens ait: præstet Deus, ut & hoc mihi contingat. Vespere autem facto, sanctus Narciscus ab Afræ rogatus ad matrem eius ingressus, & illa gaudens per tres horas plantas illius tenuit, obsecrans, ut & eam faceret à peccatis mundari. Qui indicto eis septem dierum ieiunio, præcepit etiam ut id quod coluerant ei euidenter exponerent. Hilaria respondit, parentes mei genere Cyprij fuerunt, & venerunt inde cum sacris Veneris, & coli Venus non potest nisi ab his feminis, quæ meretrices fuerint. Denique ego filiam meam sacris Veneris consecrans, quasi Deæ Veneri seruituram, & de meretricio placitum in prostibulo manere permisi; & credens hoc quod mihi esset propiciatura Venus, si filiam meam diuinis eius imitationibus occupassem. Nam quanto plures amatores poterit habere mulier quæ Veneri seruit, tanto plus Veneri placere posse à Sacerdotibus Veneris affirmatur.

De manifestatione Demonis, & morte
sancti Narcisci.

CAP. CLII.

AVdiens hæc vir Dei Narciscus episcopus ingemit, & lachrymas fudit, dixitque ad Felicem Diaconum suum: Surge frater & demus lamentum super istam talem culturam, & rogemus Dominum, ut ubi abundavit iniquitas, superabundet & gratia. Factum est autem cum orassent, apparuit Aegyptius quidam nigrior corvo nudus, & vulneribus elephantinis toto corpore plenus, & cepit dare mugitum & dicere: O sancte Narcisce, quid tibi cum casa mea, quid tibi cum ancillis meis, quas ego semper de familia mea habui? Deus tuus, & mundas animas, & munda corpora diligit, istæ iam meæ sunt, alterius esse non possunt. Tunc sanctus Narciscus dixit ei: Dic mihi damnae, scis Iesum Christum Dominum meum Nazarenum tentum, flagellatum, affixum cruci, & mortuum, & sepultum die tertia resurrexisse? scis hoc factum? Respondit Dæmon: Utinam mihi hoc nescire licuisset; nam hora qua crucifixus est, Princeps noster fugiens à facie eius, in templum Dei se misit, ideo velum templi scissum est: quia virtutem persequentis ferre non potuit, qui & catenis ignis est religatus. Sanctus ait: Quid peccavit Dominus meus Iesus, ut tanta pateretur? Cui Dæmon: Non pro suis peccatis passus est, sed pro alienis. At sanctus: Discede ab his mulieribus immunde Spiritus, quia Dominus meus passus est, & pro istis, quæ ad eius fidem & gratiam concurrunt. Cui Dæmon: Iube me manere ista nocte. Cui Episcopus, si potes, inquit, manere mane. Tunc Dæmon diræ vocis ululatum terribilissimum emittens, nusquam comparuit. Rogauerat autem antea, sanctum episcopum dicens: Fac pietatem super me & da mihi vel unam animam in potestate. Cui Episcopus: Et tu iura mihi in nomine Dei mei, quia statim interficias, quam dederò. Dæmon dixit ei, per ipsum qui nos cum Principe nostro vicit, iuro. Dixit ei episcopus: Vade & iuxta fontem alpium Iuliarum, unde nemo potest aquam bibere, non homo, non pecus, non fera aliqua, quia Draco ibi habitat, & statu eius omnes qui ad fontem accesserint moriuntur, hunc interfice, & animam eius in tuam redige potestatem. Tunc exclamavit Dæmon dicens: O Episcopum mendosum! Insuper etiam ligavit me iuramento ut amicum meum occidam, quem si non occidero compellat ire in abyssum, tunc Dæmon abcessit, & occidit Draconem, & liberatus est fons ad usus hominum. Per dies autem plurimos Episcopus docuit earum verbum Dei, & baptizata est Hilaria cum filia sua Afra, & cum puellis suis, & cum omnibus charis suis. Fecit autem Hilaria domum ecclesiam, & ordinavit Zozy mum auunculum Afræ Presbyterum. Ipse autem sanctus Narciscus perfectis in ordine rebus, post menses 9. ad Hispaniam est profectus, ad civitatem quandam in qua multum populum Deo per tres annos acquisivit, & martyrij palmam cum socio diacono suo Felice attigit.

Passio sanctæ Afræ supra nominata.

CAP. CLIII.

APud Retiam vero persecutione commota contra Christianos sancta Afra comprehensa, & à iudice commonita ut sacrificaret, ne inter tormenta deficeret: Respondit: Sufficiunt mihi peccata mea, quæ ignorans contra Deum gessi, quod autem iubes nunquam faciam: Christum ante oculos meos habeo, ipsi crimina & peccata confiteor, & quia non sum digna ei sacrificium offerre, ego

ipsa pro nomine eius cupio sacrificari, ut corpus in quo peccavi, dum penas fuerit passum, abluatur. Iudex dixit: Siquidem ut audio meretrix es: Sacrifica quia aliena es à Deo tuo. Afra respondit: Dominus noster Iesus Christus dixit se pro peccatoribus descendisse de calo: Nam Evangelium eius loquitur, quod meretrice rigaverit pedes eius lachrymis, & indulgentiam acceperit, & meretrices, & Publicanos, nusquam despecti, quin immo etiam secum eos manducare permisit. Iudex dixit: Magis sacrificata, ut diligaris ab amatoribus tuis, sicut semper eras dilecta ab eis ut conferantur tibi multæ deliciae. Afra respondit: Pecunias execrabiles iam nunquam accipio, nam & quas habui, expendi, quia non fuerant de bona conscientia, tamen pauperes fratres meos exoravi, ut à me dignarentur accipere, & pro peccatis meis orare. Tunc Iudex nequissimus dictavit sententiam dicens: Afram publicam meretricem, quæ Christianam professâ est religionem, & noluit sacrificijs participari, vivam incendi præcipimus. Statimque rapta à ministris ducta est ad insulam fluvij quæ dicitur Lyci, ibique eam expoliantes, stipiti colligauerunt, at illa eleuans oculos suos ad cælum, cum lachrymis orabat dicens: Domine Deus omnipotens Iesu Christe, qui non iustos venisti vocare, sed peccatores, ad penitentiam. Accipe in hac hora passionis penitentiam meam & per hunc ignem corporalem, qui corpori meo paratus est, ab igne æterno me libera, qui & animam simul & corpus exurit. Et his dictis expletis, circumdata sarmentis, igne supposito vox eius audiebatur dicentis: Gratias ago tibi Domine Iesu Christe, qui me dignatus es hostiam habere pro nomine tuo, qui pro toto mundo solus, hostia oblati es in cruce, iustus pro iniustis, bonus pro malis, benedictus pro maledictis, dulcis, pro amaris, mundus à peccato pro peccatoribus universis, tibi offero sacrificium: qui cum patre & Spiritu sancto regnas in secula seculorum, amen. Et hæc dicens emisit spiritum.

Passio sanctæ Hilarie Matris eius, cum tribus puellis.

CAP. CLIV.

Stabant autem iuxta ripam fluminis, Digna Eumenia, Euprepia, quæ fuerant ancillæ eius, & simul in peccato, & simul à sancto Narcisco episcopo baptizatae. Et rogauerunt milites de barca ut eas ibi transmitterent. Cumque ibi transulissent eas, inveniunt corpus integrum. Puer autem qui cum ipsis erat transnatauit, & nuntiavit Hilarie Matri eius. Quæ venit nocte cum sacerdotibus Dei, & tulit corpus eius, & posuit milliario 2 à civitate Augusta, in monumento quod sibi suisque construxerat.

Quod factum nuntiata est Iudici, & misit ad ipsum monumentum dicens: Ite & comprehendite eas, & si consenserint vobis ad sacrificandum, cum honore eas ad me adducite. Euntes autem milites blando quidem sermone eas primo prouocabant, post hæc terroribus compellebant: at ubi viderunt simul contemnere sacrificia, repleuerunt monumentum sarmento & feno, & sicis spinis, & clausuerunt super eas, & supposito igne abierunt, & ita factum est, ut eodem die, quo sepulta est Afra, simul etiam & mater eius Hilaria & puellæ eius secundum carnem, immo iam in Christo sorores, martyrio dedicatæ sunt.

Eadem vero die apud præfatam urbem alij 15. passi sunt id est Quiriacus, Largio, Crescentianus, Memmia, Leonide, Iuliana, Eutychianus, Diomeda, Charito, Philadelphus, Agape, Petrus, & alij 13. qui pro nomine domini nostri Iesu Christi decollati sunt.

Matth. 9.

Luc. 7.

Afra omnia sua dedit pauperibus.

Iubetur vi-
na ignibus
concremari.

Matth. 9.

Orans emisit
spiritum.Corpus eius
nihil laesit
ignis.Hanc histo-
riam leges
in Surius, Ba-
renius tamē
putat eam
ficticiorem
quæ ex actis
publicis des-
criptis Vatel-
lium in Ha-
giologia.

Passio

Passio sanctorum Faustae virginis & Eulastij.

CAP. CLV.

S. Fausta
vita habetur
apud Suriu
ex Meta-
phrasie 8.
Februarij.Eulastius
torquetur.Caput S.
Faustae &
corpus cla-
ui configitur.Maximianus
praefectus cre-
dit in domi-
num Iesum
Christum.Eccles. 4.
Math. 18.
Legit hic
Baron in no-
tas Marty-
rologij.Patria &
parentes S.
Benedicta.Soli Christo
militare op-
tabat.

EX gestis eorum. Cum autem ad aures Imperato-
ris Maximiani pervenisset, quod virgo quaedam
Fausta nomine, quae erat infantula 14. circiter anno-
rum, filia gemelli protectoris, orbata parentibus nutri-
retur Christi iustificationibus, mittens primum palatii
nomine Eulastium, iussit eam requiri, & ad immolan-
dum Idolis suaderi. Veniens igitur Eulastius apud Cy-
zicam ab hora prima usque ad 6. eam serra ferrea secari
fecit, & ei nocere non potuit. Cui dixit Eulastius: In-
duxisti me, faciens opera magica & convertit eum
Fausta per gratiam Dei. Post quem misit Maximianus
praefectum & fecit eum iurare, quod non crederet in
Christum. A quo dum suspensus iuberetur Eulastius tor-
queti, ait: Fausta columba Christi inuoca sponsum tuum prop-
ter me, qui tibi multum nocui. Accipe, & erige me in tuis hume-
ris, & da mihi vbera sicut filio. Eusebius autem carnifex
quidam, dixit Praefecto. Da mihi potestatem in eam.
Et accepta potestate, adduxit clauarium cum mille cla-
uis, & fecit ei cluari caput, & frontem, & faciem, & pe-
ctus, & tibias, & clauata est, sicut crepido militum. Illa
vero orabat iterum pro anima Praefecti, ut converteretur
eum Dominus. Post haec iussit Eusebius sartagine
incendi, & impleri pice bullienti, & mitti in eam Fau-
stam, & Eulastium. Quibus intrantibus, & psallenti-
bus, refrigerata est sartago. Quod videns Praefectus ait:
Deus qui enumerasti Eulastium cum columba tua Faustam, &
me compita cum duobus, ut ego trinitatem compleam. Et hoc
eo dicente, statim aperti sunt caeli, visus est filius Dei,
& omnis exercitus Angelorum, & iusti splendentes si-
cut lumen. Et videns Praefectus clamauit, accipe me si-
cut Eulastium, in sinu sponsae tuae domine: & currens
venit iuxta sartagine, & eleuans oculos in caelum ait:
In nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, & ego vobiscum
sum. Faustam vero extendens manum astringebat eum,
sicut Eulastium, & non tetigit eum dolor. Et illa etiam
clamabat: Ecce ego in medio sum sicut vitis fructifera. Sicut
Dominus ait, ubi duo vel tres congregati sunt in nomine meo,
ibi sum in medio eorum. Triplex funis non dirumpitur. Et
haec ea dicente, venit vox de caelo dicens. Venite opus
vos habet pater. Et haec audientes cum gaudio reddide-
runt spiritum 12. Calendas Octobris. Tunc Maximia-
nus maledixit Deos suos, qui non poterant liberare ho-
mines suos a Christianis. Eulastius 80. annorum erat
quando conuersus est.

De sancta Benedicta virgine.

CAP. CLVI.

EX gestis eius. Fuit etiam Romae quaedam virgo vene-
rabilis, nomine, & merito Benedicta, Romani se-
natus, ut dicitur sinu exorta, religione Christiana. Haec
fidelium circa se animos instruebat, Deo quotidie ora-
tionum vota, & laudum praeconia persolvebat, habebat
& secum in sanctae conversationis habitu, duodecim
virgines generosas, quas multis virtutum generibus
erudiebat, & scripturarum sacrarum documentis. Cum-
que de paterna substantia nihil concupisceret, sed soli
Christo militare quateret, audito certamine sanctorum
martyrum Quintini, & aliorum, qui Roma progressis
in locis diuersis Galliarum populis viam veritatis prae-
dicando palmam martyrij sunt adepti: una cum supradic-
tis virginibus nullo persecutionis deuicta timore, per
longa terrarum spacia Deo duce in partes gallias dicitur
aduuenisse. Ceteris autem diuino instinctu a seinuicem
separatis, quo vnaquaeque passim multiplicem fructum
Deo acquireret, sancta Benedicta cum quadam colla-

stanea sua, nomine * Leobecia Lugdunum venit; ibi-
que aliquantisper commorata toto affectu Domino
seruauit; tandem Angelico ductu peruenit * Auriniacum
locum super Iseram fluvium situm, arboribus nemoro-
sum, sed adhuc Idolorum spurcitij repletum; ubi
cum multa sanctitate proficeret, fama increbrescente
per loca contigua conuolabat ad eam plebs inualida, cui
per eius meritum animae & corporis medelam, diuina
concessit gratia.

Audiens haec * Matroculus Iudex, ad locum accessit
eamque sibi praesentari iussit. Quae nomen interrogata,
Christianam se esse respondit. Matroculus dixit: Expedi-
tibi meis parere consilij, ut tormenta possis euadere, &
in nostra amicitia permanere, nam & tecum loquar secre-
tius; confiteor quod sum genere Iudeus, nec crucifixi no-
men cuius te seruulam asseris unquam amavi, nec eius
dicta meis auribus inferri permisi. At illa: Audi, inquit,
Matrocole omnium infelicissime: Nemo potest in una
eademque re Deo, & hostibus eius gratus existeri. Negat enim
se amicum Deo, qui eius placet inimico. Itaque parata sum pro
nomine Domini mori, quam tuae placere voluntati.

De Passione eiusdem.

CAP. CLVII.

Tunc ille furens iussit eam expoliari, & virgarum
plagis admodum, caedi. Quae cum in confessione
Christi, perseveraret, & Tyranni praeccepta contem-
neret, iussit eam acerrimis caedi palmarum alapis. Deinde
equuleo extendi, & plumbatis caedi; postea vero car-
cere recludi donec inueniret quibus eam tormentis
crudelius laniaret. Illa vero in obscuro carceris oran-
te, Angelus Domini ingressus apparuit, totumque cel-
lulae spacium luce perfudit & ait: Benedicta virgo, con-
stans esto, prope est dies quo te Dominus cum mar-
tyrij palma ad se suscipiet, & supernorum ciuium par-
ticipem faciet.

His & alijs eius sermonibus confortata, superuenien-
ti ad eam undique populo, verbum Dei praedicauit, sic-
que per hortationem suam ferme, 155. conuertit. Haec
cum audisset impius carnifex maiori furore exarde-
scens, iussit eam iterum sibi exhiberi, & ait ei: Esto pa-
rata meis obedire praecceptis, ne te turpiter illisam, hanc
vitam amittere per tormenta faciam. Quae respondit:
Notum tibi sit, o iniquorum procacissime, quia pro fi-
delium cruciatibus paratus est tibi infernalis interitus.
Non ergo acquiescas tuorum mendacijs Iudaeorum,
qui pro Christo prestolantur Antichristum. Nam de vobis,
& nobis legitur: Melior est Canis vniuus leone mortuo. Ca-
nis enim viuus sumus nos Christiani ex nationibus, qui
Deum cognoscimus, leo vero mortuus Iudaeorum tuo-
rum populus est, qui nihil boni sciunt, quia filium Dei
venisse non credunt. Tunc videns Matroculus eius
constantiam irreuocabilem, fecit eam atrociter necari
caedi; iterum iubens eam ligatis a tergo manibus car-
ceri mancipari; ubi cum illa multis doloribus afflicta
Deum suppliciter exorasset, Angelus Domini descendens
de caelo, omnia vincula, quibus erat connexa, dirupit,
& illa coram omnibus, sine macula exiuit. Quo viso
crediderunt in Deum multi de populo. Tandem iudex
iniquitatis data sententia contra eam ut gladio in-
teriret, ipsemet manu laeva virginis caesariem accepit,
& in eius tempora securim dextra intorsit, cuius anima
gloriosa, Angelicis manibus suscepta, ad caelum tran-
slata est.

Passa est Auriniaco sancta virgo 8 Idus Octobris.

Passio sancti Maturini martyris.

CAP. CLVIII.

Ex *gestis eius.* Fuit etiam sanctus Maturinus Diocletis Senonensis accola, cuius pater Marinus ex præcepto Maximiani Christianos persequatur: sed filius à pueritia occultus Christi discipulus, de parentum perditione dolens, pro eorum conuersione Deum exorabat. Audiuitque in somnis vocem dicentem sibi: Maturine famule meus, ecce quæ petisti fideliter efficaciterque impetrasti. Qui coniungens gratias retulit Deo, illique mater eius diuino instinctu admonita superuenit, dicens: O fili quid nobis erat commodi, si ut frequenter postulas credam in Christum? Magnum, inquit, cum & corpus innouatum fuerit gloria resurrectionis, & anima per gratiam baptismatis agnitione veritatis. Cumque illa piam suggestionem filij, viro retulisset, ille ait: Vidi & ego hac nocte in visione, quod hic filius noster ouile quoddam ingressus esset, & multitudinis ouium grex ei traditus fuisset. Ambo itaque à quodam sancto Polycarpo episcopo suscepit baptismum, à quo & ipse Maturinus 20. agens annum ordinatus est in Presbyterum. Hic ut fertur, cum post beati Mauritij sociorumque eius martyrium, Romanus Populus diuersis cladibus afficeretur, filia quoque Maximiani immundo spiritu ageretur, & pater magicis artibus ageret, ut eam liberaret, clamante Dæmone per os puellæ: O Imperator deficiente maleficia tua, donec ex partibus Galliarum Maturinus seruus Christi veniat, qui precibus suis populum & filiam tuam saluti restituat: Accersitus ab Imperatore cum militibus Romam perrexit, prius tamen ab eis sacramento recepto, quod si in regionibus illis eam migrare contingeret, corpus eius terræ humandum ad locum suum referrent. Romam igitur perueniens obuia turba cum gloria susceptus, Imperatoris filiam à demonio liberavit, alios autem omnes infirmos sibi oblatos curauit, & tandem ipso die Cal. Nouembris lætus Domino spiritum reddidit. Cuius corpus aromatibus conditum cum sepelissent, & humatum reliquissent, mane reuertentes inuenerunt illud super terram reiectum & stupefacti nesciebant quid agerent. Tunc unus militum, qui eum de Gallia adduxerunt, patris sui reminiscens, causam retulit, & ad locum suum corpus eum honore relatum est iussu Imperatoris, ubi ad eius sepulchrum Deus multa miracula declarauit.

Deceteris qui sub eisdem Imperatoribus passi sunt.

CAP. CLIX.

Author. De sancto Piatone qui & Piatas dicitur legitur, quod à Roma egressus, à beato Dionysio officium Presbyteri assumpsit, & ad Tornacensem urbem prædicaturus intrepido cursu properauit, ubi sub Diocletiano passus legitur, eodem ordine quo & beatus Lucianus apud Belluacum.

Præter hos etiam passi sunt, & alij plures, quorum gesta ad plenum non reperi, sed ex martyrologio breuiter collegi in hunc modum: 12. Cal. Martij celebratur natale sanctorum martyrum Maximi, Claudij, & vxoris eius Præpedignæ cum duobus filiis; qui cum essent præclarissimi generis, iubente Diocletiano, sunt teneti atque in exilium deportati, deinde incendio concremati.

Item tertio Idus Iunij, aquileiæ passio sanctorum Felicii, & Fortunati, sub persecutione Diocletiani & Maximiani, qui cum essent duo germani fratres, in equuleo sunt suspensi, atque ardentes lampades circa latera eorum appositæ, quibus mox Dei virtute extinctis, per venientem feruenti oleo sunt perfusi, atque ad vltimum in confessione Christi capite truncati.

Item 7. Idus Septembris apud Nicomediam natale beati Ioannis martyris, hic nimio calore, fidei ignitus, librum in quo continebantur crudelia edicta aduersus Christianos iniecta manu detraxit ac discepit. Cumque hoc relatum esset Diocletiano, & Maximiano Augustis, in eadem vrbe constitutis, nimia crudelitate sentientes, omnia suppliciorum genera iusserunt expendi in eam, quæ vir nobilissimus cum tanta alacritate vultus ac spiritus pertulit, ut nec tristis quidem pro his videri potuisset, & gladio necatus perrexit ad Christum.

Item 6. nonas Octobris. Apud Nicomediam natale sancti Eleutherij martyris cum alijs innumeris, quorum iubente Diocletiano, alij gladiis obtuncabantur, alij ignibus cremabantur, alij in mari præcipitabantur, sed horum primus Eleutherius cum diu cruciatus, per singula tormenta validior redderetur, martyrium victoriæ suæ, ignibus velut aurum examinatus, compleuit.

Item tertio Cal. Decembris. Romæ via Salaria natale sancti Saturnini martyris & Sisinij diaconi sub Maximiano Principe, quos in carcere diu maceratos iussit Præfectus vrbis in equuleo leuari, & attrahi neruis, fustibus, ac scorpionibus cædi, deinde iussit eas flammæ ad latera apponi, & depositos de equuleo capite truncari.

Item 4. idus Decemb. apud ciuitatem * Hispolitanam sanctorum martyrum Carpophori presbyteri, & Abundij diaconi, qui in persecutione Diocletiani, primo fustibus crudelissime cæsi, deinde in carcerem, negato cibo & potu retrusi, rursum equuleo extenti, nouissime gladio percussi sunt.

Item 11. Cal. Ianuarij. Romæ via Lauicana inter duas lauros natale 30. martyrum qui omnes vno die persecutione Diocletiani coronati sunt.

Item 10. Cal. eiusdem apud Nicomediam sanctorum martyrum 20. quos Diocletiana persecutio grauissimis cruciatus tormentis martyres Christo fecit.

Hæc de martyribus huius temporis ex diuersis locis, vsquequaque pro possibilitate nostra collegimus.

De nimia seueritate eorum, & depositione imperij.

CAP. CLX.

Eusebius in historia ecclesiastica 8. lib. cap. 13. Cumque aliquando iam non ratione aut humanitate, sed crudelitatis tantum nimietate satiati, respicere ad immanitatem sceleris sui cepissent, desolatas vrbes ciuiumque optimis, rura nudata cultoribus, orbatos filijs patres, & parentes liberis, ad clementiam se humanitatemque conuertunt, edictumque principale proponunt, quoniam fas non esset tot ciues in quibus fidei esset obstinata persuasio morti tradere, placere de reliquo ut hoc genus hominum nequaquam quidem subiret interitum: omnes tamen qui hanc speciem confessionis tenerent, dextris oculis ferro effossis, eis denique cauterio adustis, etiam sinistro poplite nihilominus cauterio debilitato per singulas quasque provincias in aris ferrique metalla, vel operis, vel pænæ, gratia deportandos. Hæc fuit clementia principalis, qua optimis ciuibas consultum est.

Et quoniam Dominus tradiderat quidem familiam suam castigari paucis, cruenti veto immanitatis ministri desinuerunt in multis, adeo continuo vltix Dei dextera, & illos, qui primo dum pacem seruarent ecclesiæ, cum omni prosperitate imperium gubernauerant, in tantam rerum permutationem deduxit, ut Augustus ipse in id vanitatis atque amentię perueniret, quo depositis cum collega panter Augusto regni insignibus, priuati, & plebei post imperium viuerent.

Hugo ubi supra. Igitur Diocletianus ab inuito exegit Maximiano, ut simul purputam, Imperiumque deponerent, & iunioribus in republica constitutis, ipsi in priuato habitu consenserent.

*Fluuius fidei
constantem
confessione,
& diros cru-
ciatus scribit
Eusebius l.
8. c. 9. &
Niceph. l. 7.
c. 5. & licet
nomen non
explicent, de
ipso tamen
sentire cer-
tum est.*

*De his lege
Eusebius l.
8. cap. 6.*

*Extant alla-
torum Sa-
ctorum apud
Saurum la-
nuarij.*

** Apud alios
Spoletis passi
leguntur, ca-
terum error
irrepperisse vi-
detur ex con-
fusione no-
minum ciui-
tatis, dum
antiqui hi-
storiæ pro
Hispolitanis
dixerunt His-
palitano, &
Vsuarius so-
ciis Vincen-
tius Hispo-
litano legit.*

*Mira crude-
litas Diocle-
tiani &
Maximiani*

*Crudelis ele-
mentia Im-
perat. arum.*

*Eusebius
ibid. cap. 25.*

*Vindicta
Dei in ty-
rannos Im-
peratores.*

*Diocletia-
nus & Ma-
ximianus
se abdicant
imperijs.*

De diuisione Imperij inter Constantium, &
Galerium.

CAP. CLXI.

ITaque sub vna die Diocletianus apud Nicome-
diam, Maximianus vero apud Mediolanum depo-
suerunt Imperium: Tunc Galerius Maximinus, &
Constantius Augustus, in duas procuraciones Orientis,
scilicet & Occidentis primi Romanum Imperium di-
uiserunt. Et Galerius Maximinus Illyricum, Asiam, &
Orientem tenuit. Constantius vero vir summe mansue-
tutinis, & ciuitatis Gallia tantum Hispaniaque con-
tentus, Galerio ceteris partibus cessit. Demum tamen
Galerius duos post se Cæsares legit, Maximinum, quem
in Oriente posuit, & Seuerum, quem in Italia consti-
tuit; ipse in Illyrico constitutus.

Eusebius in chronicis. Galerius autem cepit anno Do-
mini 307. mundi 4160. Solusque biennio tenuit Impe-
rium.

Idem in historia ecclesiastica lib. 8. cap. 15. Ille igitur, qui
Augusto secundus, in honore postmodum etiam in pri-
mis successor fuit, qui & incensor, & signifer nostræ
persecutionis extiterat, tam multis variisque morbis, &
corporis tæbe atque insania mentis affectus est, ut post
longos atque inextricabiles languores scelerum suo-
rum furij agitatus, sponte vitam nesciam perderet.

Sed hæc postmodum. Tunc vero in occiduis partibus
quod Maximianus, (qui & Hercules) deposuerat, Con-
stantius regebat Imperium: In duas namque procura-
ciones Romanum Regnum fuerat diuisum: Sed is mul-
ta clementia erga homines, erga Deum vero maxima
religione utebatur. *Sozomenus in historia tripartita, cap. 7.
lib. 1.* Hic, quosdam in suo palatio probare volens, an
boni an solidi essent viri, præcepit liquidem ad sacrifi-
candum venirent, & Deos eius colerent, qui circa eum
essent, & in suo cingulo manerent: Si vero refugerent,
egredierentur de palatio, gratias agentes, quo minime
punirentur. Cum igitur in utroque apparet: alij qui-
dem religionis desertores; alij vero diuina præsentibus
præponentes, deliberauit illis amicis, & consiliariis vi-
ti, qui fideles in melioribus constantisque permanferant.
Alios autem velut effeminatos auersatus: expulit à suo
colloquio, credens eos nunquam circa principem fore
deuotos, qui sic Dei sui essent paratissimi proditores.

Eusebius ubi supra. Itaque neque ex consortis rabie
regnum suum prius sanguine maculauerat, neque ora-
tionum domos, & conuenticula nostrorum, imitatus
Maximiani vesaniâ hostili vastatione destruxerat, quin
potius cultores Dei venerationi habuit, & honori. Vnde
& religiosus pater religiosiorem filium Constantinum,
Regni bene parti, reliquit heredem.

Hugo. Hic Dei nutu constitutus est Imperator in Bri-
tania, adhuc regnante Maximiano Galerio in partibus
Orientis.

* alia Ma-
ximianus,
immo verius,
nam perpe-
ram tum a-
pud Euseb.
tum apud
alios plerum-
que tam Græcos,
quàm Latinos
nominatus
reperitur
Maximi-
nus ut testa-
tur Baronius
anno 304.

Diocletianus

